

SIMPOZIONUL
CUCUTENI-5000 Redivivus:
Științe exacte și mai puțin exacte
(ediția a XIII^a)

Culegere de lucrări

Editura „TEHNICA-INFO”
Chișinău 2019

CZU 930.85:94(=135.1)(082)
C93

Culegerea include comunicările prezentate în cadrul Simpozionului Internațional „CUCUTENI–5000 Redivivus: științe exacte și mai puțin exacte”, organizat la Chișinău și Costești în perioada 18-20 mai 2018 de către Universitatea Tehnică a Moldovei, Universitatea Tehnică „Gh.Asachi”, Iași, Universitatea „V. Alecsandri”, Bacău, Academia Tehnică din România și Forul Democrat al Românilor din Moldova, Asociația Culturală Pro Basarabia și Bucovina, Centrul Internațional de Cultură și Arte „G. Apostu”, Bacău, Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași, Muzeul Serviciului Vamal al Republicii Moldova, Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu – Prim, Chișinău”, Consiliul raional Ialoveni, secția Cultură Ialoveni, primăria s. Costești ș.a.

Consiliul editorial: *Valeriu Dulgheru*

Coperta: *Maxim Vaculenco*

Procesare computerizată: *Valeriu Dulgheru*

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

„Cucuteni - 5000 Redivivus: Științe exacte și mai puțin exacte”, simpozion (13 ; 2018 ; Chișinău). Simpozionul „Cucuteni - 5000 Redivivus: Științe exacte și mai puțin exacte”, (ed. a 13-a) : Culegere de lucrări / com. de progr.: Bostan Ion [et al.] ; consiliul ed.: Valeriu Dulgheru. – Chișinău : Tehnica-Info, 2019. -268 p.

Antetit.: Univ. Tehn. a Moldovei, Univ. Tehn. „Gh. Asachi”, Iași [et al.]. – Texte: lb. rom., engl. – Bibliogr. La sfârșitul art. 100 ex.

ISBN 978-9975-63-368-0

CZU 930.85:94(=135.1):378.662(082)=135.1=111
C93

Organizatori:

Universitatea Tehnică a Moldovei;
Forul Democrat al Românilor din Moldova (FDRM);
Universitatea Tehnică „Gh. Asachi”, Iași;
Universitatea „V. Alecsandri”, Bacău;
Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava;
Academia de Științe Tehnice din România (ASTR);
Institutul Patrimoniului Cultural, AȘM;
Consiliul raional Ialoveni;
Primăria or. Ialoveni;
Primăria s. Costești;
Muzeul Serviciului Vamal al Republicii Moldova;
Centrul Internațional de Cultură și Artă „George Apostu” Bacău;
Asociația Culturală Pro Basarabia și Bucovina;
Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași;
Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu – Prim”, Chișinău

Cu sprijinul:

Universității Tehnice a Moldovei (UTM), Chișinău
Primăriei s. Costești
Întreprinderii Piscicole „Costești S.A.”
ZEL „Bălți”
BC „Moldova Agroindbank” S.A.
TERMOSTAL –Universul Instalațiilor
Î.S. „Calea Ferată din Moldova”

Comitetul de Program

Bostan Ion, Academician, Universitatea Tehnică a Moldovei
Cantemir Lorin, prof.dr.ing., D.H.C. multiplu, Universitatea Tehnică
„Gh.Asachi”, Iași, România
Dabija Nicolae, academician, Președinte al Forului Democrat al Românilor din
Moldova
Dulgheru Valeriu, prof.dr.hab., șef departament, Universitatea Tehnică a
Moldovei
Petrea Natalia, primar, s. Costești.
Grigoriță Tudor, șef secție cultură, Consiliul raional Ialoveni
Silvestru Aurelian, director Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu –
Prim”, Chișinău
Puiu Vasile, prof. dr.ing., Universitatea „V. Alecsandri”, Bacău, România
Costin Petru, director Muzeul Istoriei al Serviciului Vamal al Republicii Moldova

Olaru Dumitru, *prof.dr.ing. Universitatea Tehnică „Gh. Asachi”, Iași*
Ianuș Gelu, *conf.dr., decan, Universitatea Tehnică „Gh. Asachi”, Iași*
Dolganiuc Ion, *primar, s. Colibași.*
Chiriță Lenuța, *Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași*
Manole Ilie, *conf.univ.dr. șef Program, Universitatea Tehnică a Moldovei*
Zaporojan Sergiu, *conf.univ.dr. șef Departament, Universitatea Tehnică a Moldovei*
Cartofeanu Vasile, *dr.,conf.univ. decan, Universitatea Tehnică a Moldovei*
Stratan Zinaida, *director Biblioteca, Universitatea Tehnică a Moldovei.*
Botin Tudor, *prof., Universitatea Tehnică a Moldovei*
Secrieru Nicolae, *dr.conf.univ. Universitatea Tehnică a Moldovei*
Cobzac Victor, *artist plastic, prof., Universitatea Tehnică a Moldovei*
Zgherea Marcel, *artist folk, Republica Moldova*
Stoica Alena, *artist plastic.*
Dincă Florin Daniel, *drd, Univ. „Ștefan cel Mare”, Suceava*
Dorogan Andrei, *drd, UTM, Chișinău*
Vaculenco Maxim, *dr.conf.univ., Universitatea Tehnică a Moldovei*

Comitetul de onoare

Babuc Monica, *ministru al Educației, Culturii și Cercetării, Republica Moldova*
Daniel Ioniță, *Ambasadorul României în Republica Moldova*
Bostan Viorel, *prof.univ.dr.hab., rectorul Universității Tehnice a Moldovei*
Ababii Ion, *academician, rectorul Universității de Stat de Medicină și Farmacie din Moldova*
Seghedin Nicolae, *prof.univ.dr.ing., prorectorul Universității Tehnice „Gh. Asachi” din Iași*
Bostan Ion, *academician al Academiei de Științe a Moldovei*
Cantemir Lorin, *prof.dr.ing., Universitatea Tehnică „Gh.Asachi”, Iași, România*
Dabija Nicolae, *academician, poet, Președinte al FDRM*
Duca Gheorghe, *dr.hab.prof. acad. președinte al Academiei de Științe a Moldovei*
Ghidirim Gheorghe, *academician, dr.hab. prof., Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie din Moldova*
Puiu Vasile, *prof.dr.ing., Universitatea „V. Alecsandri”, Bacău, România*
Popa George, *director Centrul Internațional de Cultură și Arte „George Apostu” Bacău*
Cimpoi Mihai, *academician, scriitor, Republica Moldova*
Tun Mihai, *primar, c. Cucuteni*
Stratulat Lăcrimioara, *director Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași*
Șoimaru Vasile, *dr.prof., Academia de Studii Economice din Moldova*

CUPRINS

	CUVANT DE SALUT.....	7
	CUVÂNT ÎNAINTE.....	10
	I. CIVILIZAȚIA CUCUTENI.....	17
<i>Viorel Ungureanu</i>	Despre Apolo și Zamolxis în tăblițele de la Sinaia.....	19
<i>Andrei Diaconu</i>	Arheologie lingvistică (partea a VII-a).....	29
<i>Dimitrie Vicovanu</i>	Documentarea arheologică a celui mai vechi dans din Europa.....	32
<i>Gheorghe Funar</i>	Multimilenarul popor primordial al geților și statul național unitar al poporului get!.....	34
<i>Constantin Olariu</i>	Falsificarea originii limbii române.....	57
<i>Arimin</i>		
<i>Marin Cij</i>	Valoarea numelui în propășirea unui popor.....	92
<i>Elena Plăcintă</i>		
<i>Trăilă Tiberiu Nicola</i>	Cucuteni - punct de plecare a culturii viței de vie.....	97
<i>Constantin Tătaru</i>		
<i>Lorin Cantemir</i>	Întrucât „ <i>in vino...veritas</i> ”, rămâne de aflat unde, când, cum și cine l-a făcut și cum se degusta.....	105
<i>Mihai Tun</i>		
<i>Florin Daniel Dincă</i>		
<i>Lorin Cantemir</i>	De ce a fost vânat zimbrul?.....	110
	II. DIN ISTORIA ARTELOR.....	116
<i>Florica Macarie</i>	Rituri de trecere. Nunta sovejana.....	118
<i>Laurențiu Slătineanu</i>	Restituiri.....	127
<i>Margareta Coteață</i>		
<i>Oana Dodun</i>		
<i>Gheorghe Nagiț</i>		
<i>Ștefan Dincescu</i>	Léopold Sédar Senghor, „ <i>Eu nu sunt Franța, o știu</i> ”.....	133
<i>Florin Daniel Dincă</i>	Dorin Tudoran, „ <i>Dinamica unui simbol literar: calul</i> ” (I)...	139
<i>Daniela Temneanu</i>	Variantele stilului publicistic românesc.....	148
	III. CENTENARUL MARII UNIRI.....	155
<i>Valeriu Dulgheru</i>	„ <i>Centenarul UNIRII</i> ” serbat în cadrul simpozionului „ <i>Cucuteni 5000 REDIVIVUS</i> ”.....	157
<i>Valeriu Dulgheru</i>	Spinoasa cale spre reunire.....	158
<i>Mihai Bocancea</i>	Daniel Ciugureanu și Ion Pelivan - eroi ai Unirii Basarabiei cu Patria Mamă și martiri ai regimului comunist din România.....	165
<i>Valeriu Dulgheru</i>	1 Decembrie 2018 – Centenarul Marii Uniri!.....	170
<i>Adrian Adăscăliței</i>	Referințe bibliografice despre istoria și cultura Republicii Moldova conținute în biblioteca digitală a Bucureștilor (Dacoromanica).....	174
<i>Cezar Oprișan</i>		
<i>Petru Todos</i>		
<i>Nicolae Secrieru</i>		
<i>Valeriu Dulgheru</i>		

<i>Mariana Păvăloiu</i>	Adunarea Sfatului Țării din 27 martie 1918 în amintirile	
<i>Adrian Gavriluc</i>	contraamiralului Dorin Iacomî.....	181
<i>Mihai Bocancea</i>	Dorimedont (Dori) Popovici și Eusebie Popovici –	
<i>Ionuț- Mihai Nacu</i>	frunțași ai luptei pentru Unirea Bucovinei cu Patria Mamă..	184
IV. DIN ISTORIA TEHNICII ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ROMÂNESC.....		
<i>Ion Cristea</i>	Restaurarea ceasului cu carilon din turnul Palatului Culturii din Iași.....	193
<i>Mihail Alexandrov</i>	Transportul feroviar în Europa:	
<i>Daniel Apostol</i>	ieri, azi, mâine și poimâine	198
<i>Dănuță Cozma</i>	Evoluția tehnicii agricole în România ultimului secol.....	204
<i>Vasile Crăciun</i>		
<i>Ovidiu Balan</i>		
<i>Ioan Băisan</i>		
<i>Emilia Câmpean</i>	Înlocuirea lemnului din structura de rezistență a mobilierului tapițat prin utilizarea resurselor regenerabile...	217
<i>Emanuela Po</i>		
<i>Emilia Ciupan</i>		
<i>Cornel Ciupan</i>		
<i>Mihai Steopan</i>	Optimizarea unei laterale de canapea cu bosaje făcută din compozit pe baza de fibre vegetale, utilizând metoda elementului finit.....	226
<i>Emilia Ciupan</i>		
<i>Ioan Filip</i>	Platforme mobile robotizate: creație studentească.....	270
<i>Mihai Steopan</i>		
<i>Cornel Ciupan</i>		
<i>Monica Ioana Gruia</i>		
<i>Emanuela Pop</i>		
V. PORTRETE ÎN TIMP.....		
<i>Teodora-Camelia</i>	Cristea Niculescu-Otin – o viață închinată	
<i>Cristofor</i>	învățământului chimic tehnologic ieșean.....	231
VI. PREZENTARE DE CARTE.....		
<i>Lorin Cantemir</i>	Prezentarea cărții „ <i>Un visător basarabean: In memoriam</i> <i>Valerian Dorogan</i> ”. Autori: Valeriu Dulgheru, Zinaida Stratan, Sergiu Zaporojan, Ilie Manoli, Lilia Popov.....	245
<i>Daniel Soroiu</i>	Prezentarea cărții „ <i>Un român ce-și dorea să soarbă</i> <i>Prutul</i> ”. Autor: Constantin Tudose.....	246
<i>Anatol Petrencu</i>	Prezentarea cărții „ <i>Istoria Republicii Moldova</i> ” Autor: V. Dulgheru.....	247
<i>Mariana Gurza</i>	Prezentarea cărții „ <i>Basarabie răstignită</i> ”, vol. 15 Autor: V. Dulgheru	251
VII. SECVENȚE ANCORATE ÎN ISTORIE.....		
	Ecouri Simpozion	266

CUVANT DE SALUT

Viorel Bostan, prof.univ.dr.hab., rectorul Universității Tehnice a Moldovei

Onorat prezidiu!

Dragi colegi, prieteni!

Doamnelor și domnilor!

În calitatea mea de rector al Universității Tehnice a Moldovei, vă zic „*Bine ați venit*” la Universitatea noastră, unica instituție de învățământ superior ingineresc din Republică. Sunt bucuros să vă revăd iarăși în această sală a Universității Tehnice a Moldovei la acest Simpozion cultural științific „*Cucuteni 5000 REDIVIVUS: științe exacte și mai puțin exacte*” la ediția a XIII-a. Cifra aceasta de 13 nu ne sperie. Inginerii nu cred în superstiții. Noi credem în Dumnezeu, în legile mecanicii, fizicii, axiomele matematicii. Mai credem în creativitate. De fapt creativitatea este cea calitate umană care ne conduce și ne deosebește de celelalte ființe.

E un eveniment foarte frumos pentru noi. Mulți s-au întrebat, se întreabă și se vor întreba ce are Universitatea Tehnică cu Cultura Cucuteni. În acest context noi putem răspunde că Inginerii Crează Viitorul. Inginerii, de asemenea, studiază trecutul ca să prevadă ce se va întâmpla în viitor. Un alt răspuns ar fi că Universitățile au trei misiuni. Primele două sunt oarecum tradiționale generale ale cunoașterii – educația și cercetarea, iar a treia este o misiune față de societate- să răspundem provocărilor care apar în societate și să oferim soluții nu numai sub aspect tehnic dar și sub aspect spiritual, să căutăm împreună căile de dezvoltare a unei societăți. Acest Simpozion se încadrează plenar în cea de a treia misiune. Sunt foarte mândru că Universitatea Tehnică a Moldovei este pe parcursul acestor ani coorganizator al acestui Simpozion și chiar a fost printre cei care l-au inițiat. Mă bucur foarte mult că acest Simpozion este de fapt o platformă de colaborare și prietenie cu Universitățile din Țară. În primul rând aș vrea să menționez Universitatea Tehnică „*Gh. Asachi*” din Iași, Universitatea „*V. Alecsandri*” din Bacău, Universitatea „*Ștefan cel Mare*” din Suceava, Universitatea Tehnică din Cluj Napoca, Universitatea „*Transilvania*” din Brașov, care permanent au fost alături de noi. Vreau să le mulțumesc reprezentanților acestor universități pentru această prietenie pe parcursul anilor.

În încheiere, aș vrea să vă doresc o participare de succes la acest important eveniment. Vă urez multă sănătate și realizări frumoase nu numai la acest eveniment ci și în cariera Dstră!

Nicolae Dabija, academician, poet, D.H.C. al Universității Tehnice a Moldovei

Dragi Prieteni!

Întrucât suntem la ediția a XIII-a dedicată Centenarului Unirii îmi permiteți să vorbesc din numele nanului meu Gheorghe Cotu din Căinari. Gheorghe Cotu a fost

botezat de Ion Inculeț, președintele Sfatului Țării. Eu voi vorbi la acest Simpozion ca fin al finului președintelui Sfatului Țării. Deci, în a. 1918 un ofițer al comandamentului german i-a spus consăteanului meu Ion Inculeț (fiindcă satul meu este mic și face parte din cimuna Rezeni, care a dat Sfatului Țării trei membri marcați: Ion Inculeț, președintele Sfatului Țării; Ion Pelivan care a fost ideologul Sfatului Țării și Elerna Alistar, unica femeie din Sfatul Țării) „Să nu vă uniți cu România pentru că ia va pierde războiul”. Răspunsul lui Ion Inculeț a fost următorul: „Noi nu unim cu o țară care va pierde sau câștiga războiul. Noi ne unim cu Neamul nostru”.

Multe succese și mulțumesc!!!

Vasile Puiu, prof.univ. Universitatea „V. Alecsandri” din Bacău, vice-președinte al Asociației Culturale „ProBasarabia și Bucovina”

Stimate Domnule Rector!

Stimați Oaspeți!

Dragi universitari, dragi prieteni!

Este extrem de important să afirm astăzi că această manifestare inițial științifică „Cucuteni 5000 REDIVIVUS: științe exacte și mai puțin exacte” a devenit un fenomen cultural. Un fenomen cultural care ne unește simțirile noastre naționale de pe cele două maluri de Prut. Și dacă încă mai discutăm așa vreau să vă spun că în cronologia desfășurării evenimentului au apărut foarte multe modificări în bine. Vă aduceți aminte, unii dintre Duminnevoastră care erați în sală pe atunci că după ce am rostit niște versuri închinare Basarabiei și Bucovinei din volumul „Discurs pentru memoria Prutului”, care n-a apărut în 1989 când a fost scris dar apare în anul acesta cu ocazia Centenarului spuneam că: „Și tu Basarabie, ori Sfântă Bucovină / Sunteți ca și cum României îi lipsește o mână / Și-au pus-o să cerșescă tâlharii / La poarta bisericii să stea / Duminica nemaifiind sărbătoare în Patria mea!”. Iar mai târziu, așa printr-o inspirație divină cum spunea prietenul nostru Nicolae Dabija, poetul nostru național am avut o intervenție de moment cu două versuri în care spuneam: „Oricât ar fi de sărbătoare / Ceva la inimă mă doare”. Iată că nu mai este obligatoriu acest pașaport. Se poate trece cu buletinul. Este încă un pas înainte. Și cred că și acțiunea noastră de unire spirituală va duce în final la Unirea Neamului.

Aș vrea să nu lungesc cuvântul meu dar să mă închin cu cea mai mare plecăciune în fața a patru reprezentanți importanți care au luptat pentru marea Unire și care au sfârșit în pușcăriile românești sau Gulagul rusesc: din Basarabia Pantelimon Halipa; din Bucovina – Ion Nistor; din România pe Iuliu Maniu și Ion Mihalache. Cred că facem un gest de recunoștință pentru memoria lor, pentru suferința lor și pentru faptul că s-au jertfit ideii de națiune.

Vă multumesc foarte mult!

Mihai Tun, Primarul comunei Cucuteni, România

Stimate Doamnă rector Viorel Bostan!

Stimați profesori, academicieni!

Dați-mi voie să transmit salutul cucutenienilor acestui al XIII-a eveniment de mare importanță și pe care speram că îl vom sărbători într-o altă formă să fie deja înfăptuită Unirea! Pentru că acest vis care a rămas peste timp în inimile românilor și a moldovenilor, noi nu suntem în stare să-l punem în practică. Nimic nu ne împiedică! Și Dumnezeu este de partea celor care iubesc pământul, Patria, se iubesc pe ei.

Dar trebuie să facem tot ce este posibil ca într-adevăr această Patrie să fie din nou reîntregită așa cum a fost reîntregită în vremea regelui Ferdinand I. Dar timpurile au fost de așa natură că Ardealul au vrut să-l maghiarizeze, iar pe basarabeni să-i rusifice. N-au reușit pentru că românismul este în plină efervescență și am convingerea că vom face acest lucru.

Țin să mulțumesc domnului academician Ion Bostan pentru modul în care a acceptat la început acum 13 ani ca să se organizeze acest Simpozion. Și în mod deosebit de modul cum suntem primiți când venim la Dumneavoastră.

Cu adevărat aș vrea să spun că Omenia s-a născut în Basarabia, în această parte a României. Și deci ea trebuie să fie un plămân sănătos al Patriei noastre. Dar pentru asta trebuie ca toți să facem ceva mai mult. Prea mult dezinteres în acest lucru atât de important pentru Neamul nostru românesc.

Va mulțumesc pentru atenție!

**Lorin Cantemir, prof.univ. Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” din Iași, DHC al
Universității Tehnice a Moldovei**

Stimate Doamnă Rector!

Stimați Participanți!

Simt o mare bucurie să fim împreună. Nu m-am așteptat niciodată ca acest Simpozion să evolueze atât de bine și atât de creativ. Suntem deja la a XIII-a ediție a Simpozionului și o să vă prezint câteva date. În cei 12 ani în care s-a desfășurat Simpozionul s-au prezentat peste 500 de lucrări. Nu spun că 500 de lucrări sunt nemaipomenite, de Premiul Nobel, dar printre ele sunt lucrări foarte valoroase care au dezvoltat discipline noi.

Acest important Simpozion a făcut mai cunoscută impresionanta civilizație Cucuteni. Suntem aici parte a unei civilizații milenare, iar acest adevăr nu va întârzia să iasă la lumină, dacă nu chiar a și ieșit!

Vă mulțumesc pentru atenție!

CUVÂNT ÎNAINTE

„Fără să cunoști trecutul nu poți zidi viitorul”

Cunoașterea istoriei Neamului este primordială pentru oricine. Pentru noi, această așchie de popor cu o istorie multimilenară, este importantă în mod deosebit. Conform unor savanți străini bazinul Dunării și al Marii Negre ar putea fi leagănul civilizațiilor europene. Este deja cunoscut că vechile civilizații „Cucuteni, Hamangia, Vinca, Gumelnița, Petrești, Sălcuța ș.a.” au dat naștere cel puțin poporului pelasg „sau hiperboreii”, din care ulterior a luat naștere marele popor trac, iar mai târziu conform lui Herodot s-a desprins „cea mai vitează ramură a tracilor – dacii” – strămoșii noștri.

Printre culturile nominalizate un loc deosebit îl ocupă civilizația Cucuteni, care s-a răspândit pe o suprafață de peste 350000 km² de la Ariușd (în apus) până la Tripolie (Kiev). O analiză sumară arată că actualul teritoriu al Republicii Moldova se află chiar în mijlocul geografic al acestei civilizații. Este cunoscut însă faptul că în orice proces (fizică, chimie, metalurgie ș.a.) totul pornește de la un centru de cristalizare, răspândindu-se apoi în cele patru direcții. Deci, se poate concluziona cu un anumit grad de aproximație că actualul teritoriu al Republicii Moldova ar fi fost centrul acestei minunate culturi. Scundele investigații efectuate au descoperit la nordul Republicii în apropierea s. Petreni și Hăsnășeni (despre situl Petreni a scris și cunoscutul istoric N. Iorga în fundamentala sa lucrare „Istoria românilor”) planul unei așezări preistorice circulare, în care locuiau până la 4000 de oameni. Se iscă însă o întrebare

firească: de ce merg atât de greu aceste cercetări? De ce suntem atât de risipitori cu istoria multimilenară făcută de stră-strămoșii noștri? Alte popoare își inventează istoria. Noi, care o avem atât de adâncă, o neglijăm, o risipim. Ei bine, în perioada sovietică este clar de ce nu se făceau investigațiile necesare – pentru a nu scoate în prim plan vechimea rădăcinilor noastre, propaganda oficială fiindcă rădăcinile noastre sunt slave (prima informație despre slavi apărând doar în sec. 6, d.Hr.). Se mai vorbea puțin doar despre cultura Tripolie (în același scop!), care este extrema de est a culturii Cucuteni-Tripolie. Cu regret, pusă în valoare de neamțul Hubert Schmidt, care a publicat în a. 1924 la Berlin o monografie despre cultura Cucuteni, această cultură rămâne încă „terra incognita”.

Ediția a 13^a (18-20.05.2018)

În perioada 18-20.05.2018 a fost întoarsă a 13^a filă la a 13^a ediție a simpozionului internațional „Cucuteni 5000 REDIVIVUS: științe exacte și mai puțin exacte”. Este binecunoscut faptul (în istorie au fost nenumărate cazuri) că din momentul când un popor își pierde limba, cultura, datinile, tradițiile, el dispăre. Nu dispăre fizic ci se topește într-o masă amorfă, într-un conglomerat (este cazul conglomeratului rus care a înghițit peste 100 de popoare mici!). „Suntem un popor nu poporație...” spune de fiecare dată „maestrul dialogului socratic între știință și spiritualitate”, cvasi-ascetul Liviu Alexandru Sofonea (rudă cu Ion Rațiu pe linie maternă), participant activ la lucrările ultimelor nouă ediții ale Simpozionului în pofida vârstei înaintate (a împlinit de curând 86 de ani. Mulți Ani Maestre!!!). În 1974 susține teza de doctorat în fizică teoretică la Cluj, iar în 1986 susține la București teza în domeniul Istoriei Tehnicii: „Evoluția ideii de infinit în istoria fizicii”. La ediția din a. 2012 reușește să-l aducă la Chișinău pe fratele său Victor (mai în vârstă cu 6 ani) care, ajungând la Cetatea Soroca (vizită organizată în cadrul programului cultural al Simpozionului), a îngenuncheat în fața zidurilor ei lăcrămând. Își împlinise un vis care-l mistuia de o viață.

Cu regret această impresionantă cultură este tot mai mult bagatelizată, chiciurizată, transformată într-un bussines de unii profitori. Este părerea specialiștilor în domeniu. Iar această impresionantă civilizație merită toată atenția specialiștilor în domeniu și autorităților. Specialiștii străini aduc tot mai multe argumente că civilizația Cucuteni ar putea fi prima civilizație europeană, cea care a dat naștere civilizațiilor europene. Există o similitudine între civilizația Cucuteni de la gurile Dunării și civilizațiile egipteană de la gurile Nilului, mesopotamiană dintre râurile Tigru și Eufrat, civilizația indiană de la gurile Indului, civilizația chineză de la gurile r. Huanghe. În pofida mijloacelor bănești scunde aflate la dispoziție acest important pentru scoaterea culturii Cucuteni din anonim și punerea ei în valoare Simpozion a ajuns la a 13^a ediție. Și de această dată cu surse financiare mici (au fost și contribuții bănești personale ale membrilor comitetului organizatoric!) s-a reușit realizarea unui eveniment cultural – științific de amploare. De menționat că la Simpozion au participat peste 100 de oaspeți din România și Ucraina, printre care apr. 50 de copii (în programul cultural).

Deschiderea Simpozionului a avut loc pe data de 18 mai 2018 în fastuoasa Sală de Festivități din Blocul rectoratului al Universității Tehnice a Moldovei cu intonarea

immurilor Republicii Moldova și al Simpozionului (minunata compoziție a maestrului Aurelian Silvestru intonată de minunații copii de la Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-prim”. După cuvântul de salut al rectorului, prof.univ.dr. hab. Viorel Bostan, au urmat sentimentalele cuvinte de salut ale prorectorului Universității Tehnice „Gh. Asachi” din Iași prof.dr.ing. Nicolae Seghedin (care a înmănat o plachetă de Anul Centenar Universității Tehnice a Moldovei), academicienilor Nicolae Dabija și Ion Bostan, profesorilor Vasile Puiu de la Universitatea „V. Alecsandri”, Bacău, Lorin Cantemir, Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” din Iași și Liviu Sofonea, Sibiu, ex-primarului de Cucuteni Mihai Tun (36 de ani a fost în funcție, perioadă în care a realizat multe activități legate de scoaterea din anonimat a Civilizației Cucuteni, printre care construirea unui muzeu Cucuteni în comună. Ultimul cuvânt l-a avut dna Natalia Petrea, primar al c. Costești. Menționând importanța acestui Simpozion pentru cunoașterea rădăcinilor Neamului dna Natalia Petrea a invitat toți oaspeții să participe la Festivalul portului, dansului și cântecului popular „Hora care ne Unește”, care urma să aibă loc în cadrul programului cultural al Simpozionului din a treia zi–pe 20 mai 2018 la Costești.

Au continuat prezentarea unor lucrări foarte interesante legate de cultura Cucuteni, Centenarul Unirii, Istoria educației, științelor, artelor și Istoria tradițiilor culturale românești. La finele primei jumătăți a zilei a avut loc lansarea cărții „Un visător basarabean: in memoriam Valerian Dorogan” scrisă de subsemnatul, Z. Stratan, S. Zaporojan, I. Manoli și L. Popov, prieteni și colegi ai lui Valerian Dorogan de la Universitatea Tehnică a Moldovei. În loc de prefață a cărții au fost luate minunatele versuri ale lui A. Păunescu „Ne mor prietenii, ne mor,/Murim și noi în

moartea lor./Că-ntârzie îngrozitor,/Într-una, primul ajutor”, sentimentalele versuri ale prietenilor care l-au cunoscut – prof. Vasile Puiu („Toate dor...”) și prof., artist plastic, poet, Victor Cobzac („Ca un copil să plângă cerul...”. O surpriză pentru organizatori a fost lansarea cărții „Un român ce-și dorea să soarbă Prutul” scrisă de sentimentalul artist în lemn și în ale scrisului Constantin Tudose din c. Cașin, jud. Bacău. Drept moto ales de autor au fost chiar spusele lui Valerian Dorogan: „...Eu tot mă împiedic de un râu când vin la obârșie, beau din el de fiecare dată când îl trec, dar nu reușesc să-l sec. Ajutați-mă fraților!”.

În ziua a doua a Simpozionului a fost vizitată Casa Olarului de la Hoginești a cunoscutului olar Vasile Conciar. Spre sfârșitul zilei a avut loc vizita Muzeului de Istorie al Serviciului Vămii Republicii Moldova, creat de neobositul căutător Petre Costin (deținătorul a două recorduri înscrise în cartea Guinness!), participant activ la organizarea ultimelor șase ediții ale Simpozionului. Amplasat în spațiul a două etaje ale unei clădiri din or. Ialoveni (insuficient pentru imensa comoară strânsă de maestru, aflată în depozit!) Muzeul scoate din anonim armă vechi, drapele moldovenești vechi, icoane vechi ș.a. artefacte.

Vizita a fost deosebit de interesantă atât maturilor cât și copiilor, în special, celor 31 de copii din s. Cartal, raionul Reni, Ucraina. Ziua a finalizat cu o frumoasă cină festivă pe malul lacului din Complexul Turistic Costești, condus de Gheorghe Diaconu, un împătimit al valorilor naționale. Buna dispoziție a participanților a fost creată de interpretul de muzică folk Marcel Zgherea, de cunoscuta pe ambele maluri ale Prutului formație folclorică „Haiducii”

condusă de Tudor Grigoriță, un promotor intransigent al valorilor naționale, dar și de minunații copii sosiți de la Chitila, România. În final, fiecare participant a primit un original certificat care confirmă vizita s. Costești și participarea la Festivalul Tradițiilor Populare în cadrul Simpozionului Internațional „Cucuteni 5000 REDIVIVUS, 2018”.

Cireasa de pe tortă la această ediția a Simpozionului a fost, indiscutabil, Festivalul portului, dansului și cântecului popular „Hora care ne Unește”, organizat în a treia zi, pe 20.05.2018 de neobosiții Natalia Petrea (primar Costești) și Tudor Grigoriță, șef secție Cultură, secția raională Ialoveni. Deschiderea Festivalului a avut loc în prezența ministrului Educației, Culturii și Cercetării dna Monica Babuc, a președintelui raionului Ialoveni L. Carmanu, a președintelui județului Bacău, primarilor din c. Cașin Daniel Soroiu și Bălțați (cu care Costeștii sunt înfrății), sosit la Festival cu un frumos ansamblu artistic de copii. O atmosferă idilică. Copii îmbrăcați în frumoase haine naționale caracteristice zonelor pe care le reprezentau, întâlnite de

primarul s. Costești cu tradiționala pâine și sare. Muzică, voie bună. Pe lângă cuvintele de salut deschiderea a avut loc prin transmiterea simbolică a ștafetei Festivalului „Hora care ne Unește” de către primarul s. Colibași dl Ion Dolganiuc (localitate care a găzduit prima ediție a Festivalului în cadrul simpozionului Cucuteni 5000 REDIVIVUS, organizat de Universitatea Tehnică a Moldovei și Universitatea „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul în a. 2016). Cuvinte de salut emoționante au ținut primarul s. Costești, dna N. Petrea, Ministrul Educației, Culturii și Cercetării dna M. Babuc, președintele consiliului raional Ialoveni L. Carmanu. Deosebit de emoționante au fost luările de cuvânt ale academicianului Nicolae Dabija, primarului de Cașin D. Soroiu, ex-primarului de Cucuteni dl M. Tun s.a. Apoi au urmat evoluările celor 12 colective artistice venite din c. Cașin, jud. Bacău, România, or. Chitila, Ilfov, România, c. Bălțați, România, s. Cartal, Reni, Ucraina, or. Ialoveni, s. Costești, Bardar, Zâmbreni, Țîpala, Pojoreni, Mileștii Mici, Țîpala, și, desigur, cunoscuta formație folclorică „Haiducii” din Costești.

A fost o evoluare excelentă a frumoșilor copii îmbrăcați în haine naționale, a colectivelor artistice de vârstnici, a minunatei fanfare costeștene. A fost mult dans și cântec popular. Însă, indiscutabil, nu l-au lăsat pe nimeni indiferent cântecele interpretate de cele două copilițe gemene Elena și Teodora de doar cinci anișori, nepoțelele lui Constantin Tudose de la Cașin: „*Acasă-i România, acasă-i tricolorul / Suntem una cu țara, că noi suntem, poporul*” și „*Cântă cucul în Bucovina*”. Fără a se încurca ca adevărate artiste au evoluat pe scena Costeștilor. A fost un moment de o înaltă încărcare spirituală. Întreaga „sală” a aplaudat în picioare evoluarea tinerelor copile. Pe bună dreptate maestrul Vasile Șoimaru, prezent la manifestare cu nelipsitul aparat de fotografiat, a menționat importanța majoră a acestor festivaluri „*Hora care ne Unește*” (cel de la Colibași și de la Costești) pentru promovarea valorilor culturale și naționale, a tradițiilor și datinilor românești.

Pana când mai avem astfel de copii, purtători și transmițători ai tradițiilor populare, poporul român va dăinui în timp.

A fost un final peotriva celei de a 13^a ediții a Simpozionului.

La revedere până la a 14^a ediție!

**I. CIVILIZAȚIA
CUCUTENI**

DESPRE APOLO SI ZAMOLXSIS ÎN TĂBLIȚELE DE LA SINAIA

Prof.univ.dr.ing. Viorel Ungureanu,
Universitatea „V. Alecsandri”, Bacău

Abstract: To be made, the Sinaia plates require knowledge and much work. For this reason, they were made to contain almost only some important information. Some plates refer to deities of Apollo and Zamolxis. The supreme deity of Thracians, Getae and Dacians was Ro or Ra, together with Gea. Beside Ro and Gea was other deity like Apollo and Zamolxis. Apollo was the deity of Sun associated with Zamolxis. Apollo was a deity known also in the Greek and Roman civilization, but Zamolxis is known much more from Sinaia Plates.

La prima vedere, pentru a avea o tablă ca cele de la Sinaia, ar fi foarte simplu și ușor deoarece sunt constituite din plumb, care este ușor de prelucrat; numai că, scrierea de pe aceste plăcuțe este în relief, ceea ce nu se poate realiza prin simpla imprimare a unei bucăți oarecare de plumb. În figura 1.1, în partea stângă, este prezentat un medalion realizat prin imprimare, iar în partea dreaptă, un alt medalion cu scrierea în relief realizat, însă, prin lipirea ideogramelor formate din sârmă, ceea ce

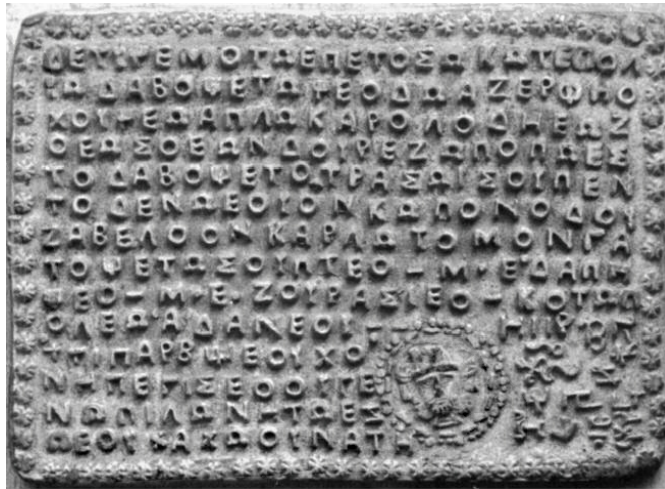
presupune o bună cunoaștere a modului de lucru cu materialele utilizate și a proprietăților lor. Medalionul din partea stângă are dimensiuni cuprinse între 51 și 53,7 mm și o grosime variabilă cuprinsă între 1,5 și 2,15 mm, iar greutatea de 33,3 grame și este realizat dintr-un aliaj pe bază de nichel care mai are în compoziția sa

Fig. 1.1. Medalion metalic cu scriere danubiană realizată prin imprimare și unul cu scriere în relief din zona Bacău.

platină, argint și plumb. Medalionul din partea dreaptă este realizat, probabil, dintr-un aliaj de argint cu plumb, iar pentru obținerea lui, ideogramele formate din sârmă, cu secțiune aproximativ pătrată, au fost lipite prin preîncălzirea inelului de bază până la o temperatură apropiată de temperatura de topire, iar ideogramele au fost încălzite până când începeau să se topească și, apoi, erau plasate repede la locul lor de pe inel. Încălzirea inelului de bază se putea face pe o bucată de piatră menținută la o temperatură apropiată de temperatura de topire a inelului, iar încălzirea ideogramelor se putea face pe o altă piatră menținută la o temperatură cu puțin mai mare decât temperatura lor de topire. Acest mod de lucru, denotă o înaltă competență profesională a realizatorului acestui inel.

Pentru obținerea unei tăblițe ca cele de la Sinaia, s-ar putea utiliza o operație de presare la rece a unei bucăți de plumb, într-o matriță cu o formă corespunzătoare, pe o presă ca cele folosite în uzinele prevăzute cu ateliere de prelucrare prin presare care dispun de prese de mare capacitate. Rezistența la deformare a plumbului la rece este aproximativ egală cu rezistența la deformare a fierului la cald (peste 720°C). O asemenea abordare este nerealistă și nedisponibilă pentru perioada de timp în care se știe despre existența acestor tăblițe. Presupușii falsificatori nu puteu dispune de

Fig. 1.2. Plăcuța 35 despre plimbarea Zeului Suprem prin țara geților.

asemenea mijloace pentru obținerea unor tăblițe cum sunt cele de la Sinaia.

Pentru obținerea tăblițelor de la Sinaia au fost utilizate operații de turnare a lor în forme realizate prin deformarea la rece a unor foi metalice subțiri. Astăzi, asemenea forme s-ar putea obține dintr-un material modern, cu plasticitate bună, însă, în antichitate materialul disponibil,

mai ales geto-dacilor, a fost aurul. În prezent se cunosc obiecte de artă sub forma unor tablouri realizate din cupru printr-un procedeu care se numește *galvanoplastie*. Pentru obținerea unei tăblițe ca cele de la Sinaia trebuia obținută, mai întâi, o foaie metalică de dimensiuni corespunzătoare, pe care să se imprime, cu poansoane din lemn de esență tare, din corn sau dinți incisivi de la animale, literele sau imaginile dorite. Pentru imprimarea foilor metalice puteau fi folosite și placi din lemn de esență tare modelate corespunzător. După realizarea formelor din foi metalice, turnarea plumbului putea fi ușor de realizat, și putea fi aplicată și în antichitate sau în perioada de timp în care se știe de existența lor. Plumbul ar putea fi turnat și în forme obținute din amestec de turnătorie, pe bază de nisip, însă, în acest caz, nu s-ar putea obține calitatea și precizia detaliilor cunoscute ale tăblițelor de la Sinaia. Pentru obținerea formelor în care s-au turnat placile de plumb, era nevoie de pricepere, simț artistic și, mai ales, foarte multă muncă. Din acest motiv, obiecte ca acestea cum sunt tăblițele de la Sinaia, nu au fost concepute pentru a transmite niște informații banale, fără importanță; aproape fiecare tăbliță, prin conținutul sau, se referă la aspecte de mare importanță legate de viața locuitorilor din zona carpato-danubiană și balcanică. O astfel de tăbliță este și cea cu numărul 35 din cartea lui Romalo referitoare la locurile sfinte ale geților și dacilor realizată cam pe la sfârșitul domniei lui Decebal de către marele preot Petoso, și prezentată în fig. 1.2.

Tablița 35, spre deosebire de altele, este relativ simplă, fără prea multe detalii grafice, cu excepția vederii celor trei portrete suprapuse (pentru economie de spațiu), însă, este deosebit de importantă întrucât se referă la locul de naștere a celor doi zei: Apolo și Zamolsxis. Literele de pe tablița au fost imprimate pe foaia metalică cu ajutorul unor poansoane, din acest motiv, aspectul lor este specific operației de deformare la rece care se numește *reliefare* și este utilizată și astăzi, de exemplu, pentru obținerea numerelor de pe plăcuțele de înmatriculare ale autovehiculelor.

Textul original, al plăcii are conținutul de mai jos:

De tyce mot oe Petoso kotepoleo dabo geto ceo do Azer fio hoy ceo Aplo karo, lo dieo Zoeo soe on doyrezo po Poesto Dabo geto. Trasoy so ypentto de noeoy on kopono d(e)oy Zabelo on karlo to Mon Gato geto, so ypteo – M.E'Dapigeo - M.E. Zoyraseo - kotopoleo 'Adaneoy. + Ti parb geoy ho Nipe ghis eo oygheno, pilon itoe Zoeoy. X aho oy nath.

În traducere, se obține: *De învățat vorbele lui Petoso, mare preot al cetății geților, aceea către a lui Azer fii, care pe acel Aplo (Apolo) l-au pedepsit. Divinul Zoeo a fost la plimbare (poate îndrăgostit) prin a Poesto Davo a geților. Însărcinarea !? s-a întâmplat din nou la templul divinului Zabelo la locuitorii din Mon Gato (adică Mont Gato) a geților, așa au spus (șoptit) – M.E.Dapigeo-M.E.Zoyraseo-marele preot 'A. Daneoy. + In aceea parte a pământului unde Nipe își duce (curge) ale sale valuri, cu picioarele (sale) a mers Zoeoy. Zeii ("X" este ideogramă pentru zei) acolo s-au născut.*

Petoso afirmă că Zeul (Zeul Suprem se numea Ro sau Ra) a fost pe pământ de două ori: o dată în zona cetății Poesta Davo, care ar fi un loc sfânt legat de nașterea lui Apolo, iar a doua oară la templul lui Zabelo (zeul războiului) de la Mon Gato (sau Mont Gato care înseamnă Muntele Leopardului), adică în zona geografică a muntelui Ceahlău legată de locul de naștere a lui Zamolsxis. În medalion sunt reprezentate cele trei personaje Dapigeo, Zuraseo și marele preot A' Daneoy, care au trait în timpul lui Burebista și au vorbit despre „plimbarea” Zeului prin țara geților. Dapigeo și Zuraseo mai sunt menționați în tăblița 120, în care se relatează despre întrunirea de la Sarmisegetuza a căpitaniilor și geților biruitori asupra romanilor conduși de Caius Antonius pe la anii 62-61 a.Chr.

În tablița 35 nu se face o referire explicită la Zamolsxis, însă, din conținutul altor tablițe se știe că Mont Gato se referă la zona geografică a muntelui Ceahlău care s-a numit „Sar Mont Gato”, adică „Tara de la Muntele Leopardului” unde s-a aflat și cetatea „Moleo Davo” de la care provine numele Moldovei.

Cele mai importante informații despre Zamolsxis sunt date în tăblița 2. Conform conținutului acestei tăblițe [16], Zamolsxis au fost doi frați gemeni care au fost preoți și se ocupau, la templu, cu păstrarea obiectelor de cult. În cele din urmă, au fost săgetați de către sciți. Până la săgetare au fost în perelinaj în Egipt unde au urcat pe piramide. Pentru a-i convinge să renunțe la călătoria în Egipt, conducătorii templului i-au pus să meargă pe cărbuni aprinși. La întoarcere, oamenii care au văzut corabia lor întorcându-se și-au făcut crucea zeilor, apoi, l-au recunoscut pe primul născut ca fiind zeu. În Egipt. Ca și în alte locuri preoții aveau obiceiul să țină pe lângă ei un leopard sau să poarte o blană de leopard. Este posibil ca un asemenea leopard să fi existat și

prin preajma lui Zamolsxis, astfel încât, după săgetare, acesta să-l fi dus la locuința sa, după cum rezultă din tăblița 17. Din surse grecești se știe că Muntele Sfânt s-a numit Kogaion; ceea ce ar putea proveni din „*Ko Gaio Ion*” adică „*Cu al Gaei Ion*”, Gaia fiind o altă denumire a zeiței Gee. Astfel încât, până la săgetarea lui Zamolsxis, Muntele Sfânt ar fi putut să se numească „*Mont Ion oe Ge*”, iar după săgetarea lui Zamolsxis a devenit „*Mont Gato*”, adică „*Muntele Leopardului*”.

Faptul că Zamolsxis a fost în Egipt și a urcat pe piramide poate ajuta la stabilirea anilor în care au trăit frații Zamolsxis. Cele mai vechi piramide au fost construite pe la anul 2500 a.Chr., astfel încât Zamolsxis, nu puteau să fi trăit înainte de construcția acestor piramide. În tăblița 130, care se referă la războiul lui Decebal cu romanii în timpul lui Domițian de la anul 87 [15], se exprimă anul începând de la Zamolsxis ca fiind 2321 ceea ce ar însemna 2234 a.Chr. Stabilirea perioadei de timp legate de viața lui Zamolsxis este importantă pentru istoriografie deoarece permite înțelegerea unor evenimente. De exemplu, începuturile cetății Moleo Dava este legată de mama lui Zamolsxis, ceea ce înseamnă că la originea numelui Moldovei se află evenimente de acum cca. 4250 de ani.

De asemenea, în tăblița cu numărul 1 se afirmă că Zamolsxis a dăruit pentru altarul cetății Genucla un instrument utilizat, probabil, pentru observații astronomice. Acest fapt scoate în evidență vechimea acestei cetăți redenumită Noviodunum după cucerirea romană.

Alte referiri la Zamolsxis se găsesc în tăblița 110 care a fost realizată de către același autor ca și tăblița 131 care se referă la potop [16]. Din aceste tăblițe se poate deduce că Zamolsxis s-a născut după acest cataclism.

Dacă în tăblițele de la Sinaia există informații mulțumitoare despre Zamolsxis, despre Apolo avem date mult mai puține. Astfel, în tăblița 117, care se referă la luarea în stăpânire a Moleo Davei de către Burebista, se afirmă despre Zamolsxis că îl reprezintă pe Apolo. Iar în tăblița 121, există un pasaj în care se afirmă că zeul Apolo era al lui Ro iar Zabelo era al Geei și avea grijă de „*liniștea*” celor morți:

....Ge doe gino on sotibo faptoe dyeso Aplo de Ro, Gea soe sar fyte zio Zabelio deoe Gea so kue sto paceo sie de so domyceo kue ice zo myto.

.... Geea, datorită faptelor fără de măsură ale zeului Aplo al lui Ro, Geea în împărăția sa l-a făcut pe zeul Zabelio zeu al Geei pe care se bazează pacea sfântă a morților săi, pe care ficare vietate o întâlnește.

Există o mare diferență între modul cum sunt priviți cei doi zei în tăblițele de la Sinaia și mitologia greacă. La greci și romani, Apolo a fost unul din zeii cei mai importanți, având un templu impunător la Delfi, iar după cucerirea Daciei, romanii au schimbat denumirea localității Alba Iulia în Apulum, adică orașul lui Apolo. Este interesant că chiar și în mitologia greacă se spune că locul de naștere a lui Apolo a fost la hyperborieni, adică în nordul Dunării, ceea ce este în concordanță cu conținutul tăbliței 35. Dacă despre Zamolsxis abia dacă se spune că a trăit în timpul lui Pitagora, despre Apolo se afirmă că a fost un mare iubitor al artelor, că era un mare războinic care a participat la luptele dintre titani și giganți, că a înființat cetatea Troia și că a fost un mare îndragostit care a fost pedepsit, până la urmă, prin tăierea capului, care, fiind aruncat pe apă, a continuat să cânte și după moarte. Din câte se poate înțelege din

unele informații mitologice, denumirea locului lui de naștere, „Poesta Davo”, are ca semnificație „Cetatea Cântecului”. În una din tăblițele de la Sinaia localitatea respectivă este denumită chiar „Doini Davo”, ceea ce înseamnă că cuvântul „doină” are o origine antică autohtonă.

Considerentele de mai sus duc la concluzia că Apolo a trait înainte de potop, spre deosebire de Zamolsxis care a trăit după potop, așa cum rezultă și din tăblița 110. Aceasta înseamnă că influența civilizației danubiene asupra celei grecești și romane a fost mult mai importantă înainte de potop spre deosebire de situația de după potop. Potopul, care s-a produs prin revarsarea mării Thetis din zona Câmpiei Panonice de astăzi a dus la formarea Marii Negre prin creșterea nivelului apei din lacul cu apă dulce care a existat în această zonă. Revărsarea apei din marea Thetis, a dus la inundarea Câmpiei Române și creșterea nivelului Mării Negre peste nivelul actual până la formarea strâmtorilor Bosfor și Dardanele care au permis scăderea nivelului apelor din această zonă. Marea Neagră este și astăzi un rezultat al Potopului de acum cca. 7500 de ani; după cum au presupus arheologii Ryan și Pitman, iar echipa internațională de cercetători condusă de Ballard, a găsit urme de locuire la o adâncime de peste 150 m. Aceste evenimente au dus la apariția legendei despre scufundarea Atlantidei despre care a scris Platon în dialogurile Timaios și Critias după scrieri mai vechi atribuite preotului Solon din Egipt.

În tablitele de la Sinaia se pomenește despre atlanți ca fiind predecesorii geto-dacilor. Astfel, în tăblița 79, Deceneu explică motivul pentru care, la Genucla, imprimă noi plăci. Textul de pe tăblița 79 începe astfel:

Zonie oy Mei ceo bel zeryeo soe a ticeo dato. Oi soemoi bemo, a soe anceo ilo, yneo zimaro sye geoy Sereto hoye, soe glotelo, dei ino doya findo atla(n)toe ticioye ceo so facticie geeio. De gino saciea on porto ye o Genoikloe noie bemo lo ie sero.

În traducere, se obține: *Fii lui Mei aceia frumoase imprimate de ale lor pentru învățatură au dat. Din ale lor plăci în toată a lor perigrinare, pe ele le-au păstrat înțelepții oameni ai Siretului din a căror mulțime zeii cei doi au găsit învățăturile atlanților cele despre faptele oamenilor. Din motivul acesta, în portul de la Genucla, noi plăci pentru dânși le imprim...*

În textul de mai sus, Deceneu face o dedicație deosebit de frumoasă locuitorilor de pe valea Siretului pentru faptul că au păstrat învățăturile atlanților cele despre faptele oamenilor, pe care le-au găsit cei doi frați Zamolsxis și, care, au fost cunoscute, mai târziu, sub denumirea de Legi Belagine.

O altă referire la atlanți se găsește în tăblița 90, realizată de marele preot A'Daneoy, în care se relatează despre invazia armatei romane, condusă de Caius Antonius în Tara Geților între anii 62-61 aChr. Astfel, armata romană a ajuns inițial la Poesta Dava, a trecut, apoi, pe valea Siretului și a Moldovei, ajungând până la Moleo Dava unde a avut loc bătălia decisivă.

În corpul principal al tăbliței, avem: ... **Kaioy Antonieoy hiliarhiioy riomiono on sotiso de geo bastarno retero Doyny Davo geo on centinea zolo oy Ramo davo siion niitro tao eyo ram Sarmongatoc-D-S-Ge-. Riomyo oncerii zoe tapyeo - Boerobyseto a tiicieato ceo sye o montoes ho ceteo faht oe atlanto on kompeoy Ge sar sihto logo, poy riioy armoso riomyono gieo a ebohia. ...**

În traducere se poate obține următorul text: *...Caius Antonius, generalul romanilor, însoțit de oameni bastarni, a ajuns la a Doinei Cetate a pământenilor la cinci zile de a lui Ra cetate așezată la interiorul întretăierii a apelor brațe ale Sar Mon Gato Cetate a Geșilor Sciți. Romanii au continuat rătăcirea lor – Boerobyseto a învățat cele sfinte în munți citind (despre) faptele atlanților la templul Geei, țara celor șase cuvinte, apoi, rândurile armatei romanilor le-a lovit....*

După cum se poate constata, doi autori diferiți, Deceneu și marele preot A'Daneise, se referă la atlanți și la învățăturile atlanților despre faptele oamenilor.

Dacă în tăblițele de la Sinaia sunt relatări relativ puține despre Apolo, în schimb, despre Poesta Dava, care este locul lui de naștere, după cum rezultă din tăblița 35, acestea sunt mult mai numeroase. Astfel, tăblița 72, figura 3, este dedicată exclusiv acestei localități.

Fig. 1.3. Placuța 72. Poesta Dava lui Kotysonio și locul de naștere a lui Apolo.

Textul din această tăbliță conține unele litere care nu au mai fost întâlnite în altă parte. Prima frază conține: **Poesto Dabo Getyo patri dyoi meyo.** În traducere ar fi: **Poesto Davo a geșilor, patria zeului meu. ...**

În continuare, sunt prezentate situații legate de viața și moartea lui Kosendo, fiul conducătorului Kotisoniu. Placa a fost realizată de marele preot de la Poesta Dava și se remarcă prin reprezentarea, în partea din stânga-jos, a unui grifon situat într-o pădure de foioase. În mitologia greacă grifonii se referă la cultul lui Apolo.

Tot la Poesta Dava a avut loc și bătălia dintre romanii lui Domițian și Decebal, în urma căreia a fost capturat generalul roman Fuscus. În această bătălie, romanii au

fost atrași într-un loc prin care urmau să treacă 721 de tauri despartiți de turma lor care era postată în fața cetății Poesta Dava. Pentru a revenii la turma de care au fost despărțiți, taurii au trecut peste armata romanilor cu consecințe ușor de imaginat.

Alte informații sunt conținute în tăblița 65 (figura 1.4) care se referă la numirea lui Diegio mare preot la Poesta Dava în timpul domniei lui Decebal. Placa are conținutul prezentat mai jos:

Fig. 1.4. Tăblița 65. Numirea lui Diegio ca mare preot la Poesta Dava.

Dacibalo geio on turno dv kaetoe edoe Zabelio edo daszo oe sagano Sargecio, soticio doe pantelo soue + rumuno sopreso eu gesiao loe ceto Sarmigetuso. Soe g(h)esomito kapeo Poesto Daceio cioe kue rigoe tesoe cio fose lo ei traso noeu kotopolo boicero H. Diegio.

În traducere se poate obține următorul text. *(Pe) Decebal, (care) se întorcea de la cete mergând la Zabelo (zeul războiului) să ceară ajutor pentru apararea Sargetiei (a țării geților) însoțit de două steaguri de ale sale + romanii l-au surprins când se găsea lângă cetatea Sarmigetuzei. După înalta sa voință, dacilor din Poesta, ca un rege prețuit ce le-a fost, le-a împuternicit un nou mare preot al boicercilor (războinicii cerului) pe H. (hiliarhul) Diegio.*

Autorul plăcii, după ce arată că Decebal a fost surprins de romani, lângă Sarmigetuză, în timp ce se îndrepta spre templul lui Zabelo (zeul războiului), înainte de aceasta, l-a împuternicit mare preot la Poesta Dava pe Diegio. În partea de jos-dreapta este prezentată o construcție și un pod peste o apă care nu poate fi decât Poesta

Dava, iar podul trece, desigur, peste râul Nipe. Diegio este prezentat călare în centrul plăcii, iar în partea din stânga-jos sunt reprezentați romanii care l-au surprins pe Decebal și dacii conduși de Vezina..

Unele evenimente dramatice care au avut loc în timpul și după moartea lui Decebal sunt descrise în tăblița cu nr. 28 în care, se confirmă faptul că Diegio era mare preot la Poesta Dava. Textul imprimat în partea de mijloc are următorul conținut: **Ondo Tis Daegi digio ke lo soa mato Poesta Davo ghijo misa corola poest Zabelo.** În traducere, se obține următorul text: **Pe valurile Tisei, Daegi, conducătorul care era marele preot al Poestei Davo, de nevoie (obligat) a pus coroană peste zeul războiului.....**

Un asemenea pod peste o apă, cum este prezentat în fig. 4, ar fi putut exista la Popești pe Argeș, unde s-a presupus că ar fi fost situată capitala lui Burebista. În figura 5 se poate vedea o reconstituire a Argedavei lui Burebista, datorată lui Radu Oltean.

Din tăblicele de la Sinaia nu rezultă ca Burebista ar fi avut capitala pe Argeș: toate indiciile duc spre faptul că locul de naștere al lui Burebista a fost Genucla, care ar corespunde cu poziția actuală a localității Isaccea. Prin „*Sargedava*” se înțelege „*Cetatea țării geților*”, astfel încât, termenul putea fi aplicat oricărei cetăți mai importante din spațiul geto-dacic, iar pe monumentul închinat lui Acornion se spune clar că a fost la Burebista „*în Tracia*”, însă, în tăblicele de la Sinaia, Tracia era situată în dreapta Dunării.

Amplasarea localității Poesta Dava la Popești pe Argeș ar corespunde cu unele informații cunoscute din tăblicele de la Sinaia dar și cu vestigiile arheologice

Fig. 1.5. Locul posibil de amplasare al Poesta Davei.

descoperite în această zonă. O particularitate importantă menționată în legătură cu acest sit arheologic se referă la numărul mare de schelete de uriaș (peste 80) găsite în zonă; ceea ce ne duce cu gândul la luptele lui Apolo cu titanii și giganții. De asemenea, tot în această zonă, sunt menționate vestigiile unei păduri aflată la o adâncime de cca. 15 m sub pământ; ceea ce ne duce cu gândul la revărsarea apelor din timpul potopului care a adus cu el cantități mari de mâl care s-a depus peste tot ceea ce exista în această zonă. Valurile de pământ cunoscute astăzi cu numele de „*Brazda lui Novac*” și „*Valul lui Traian*” ar putea să reprezinte limita până la care s-au extins apele în timpul inundațiilor catastrofale cunoscute sub numele de „*Potop*”. Aceste valuri au fost construite, probabil, cu scopul de a permite deplasarea pe marginea zonei inundate.

Inundarea Câmpiei Române, și creșterea nivelului apei din zona Mării Negre în timpul potopului, a dus la izolarea locuitorilor retrași în zonele de deal și de munte de restul celor din peninsula Balcanică și din zona Caucazului. Așa s-ar explica de ce Apolo, care a trăit înainte de potop, era bine cunoscut de locuitorii din cetățile grecești, apoi, și de către romani, iar despre Zamolsxis, care a trăit după potop, nu se știau prea multe lucruri, deși, între timp, nivelul apelor a scăzut.

Concluzii: Pentru obținerea unei tăblițe precum cele de la Sinaia era nevoie de pricepere, simț artistic și, mai ales, foarte multă muncă. Din acest motiv, obiecte ca acestea cum sunt tăblițele de la Sinaia, nu au fost concepute pentru a transmite niște informații banale, fără importanță: aproape fiecare tăbliță, prin conținutul său, se referă la aspecte de mare importanță legate de viața locuitorilor din zona carpato-danubiană și balcanică. În acest sens, unele dintre tăblițele de la Sinaia se referă, pe lângă Ro și Geea, și la alte zeități precum Apolo și Zamolsxis. Însă, dacă despre Zamolsxis, din tăblițele de la Sinaia, se cunosc relativ multe informații, Apolo este cunoscut mai ales din tradițiile civilizațiilor antice grecești și romane. Acest lucru s-ar putea explica prin aceea că Apolo a trăit înainte de potop, când era posibilă circulația din zona Carpato-Danubiană spre sudul peninsulei Balcanice, iar în timpul lui Zamolsxis, care a trăit după potop, nu a mai fost posibilă, pentru o perioadă de timp, această circulație.

Bibliografie:

1. Romalo, D. *Cronică getă apocrifă pe plăci de plumb?* Editura Alcor Edimpex, București, 2005.
2. Manolache, D. *Tezaurul dacic de la Sinaia, legendă sau adevăr ocultat?* Editura DACICA, București, 2006.
3. Olariu, C. *Adevărul istoric despre alfabetul “chirilic” românesc.* Dacoromania, nr. 80, Alba Iulia, 2016
4. Popescu E. *De la Atlantida la calendarul Geto-dacic.* Ed. MJM, Craiova 2010.
5. Ungureanu V. *Originea antică a numelui Moldovei.* Al-IV-lea Simpozion Internațional CUCUTENI-5000. Iași, Chișinău, Bacău, 2009.
6. Ungureanu V. *Moleo Dava sau cetatea geților sciți care a dat numele Moldovei.* Buletinul S.E.T.I.S., Iași, 2009.
7. Ungureanu V. *Moleo Dava, cetatea care a dat numele Moldovei.* Al XI-lea Congres Internațional de Dacologie “*Malus Dacus*” Alba Iulia, 2010.

8. Ungureanu V. *Deceneu de la Moleo Dava și Burebista*. Al-VI-lea Simpozion Internațional CUCUTENI-5000. Iași, Chișinău, Bacău, 2011.
9. Ungureanu V. *Ro-zeul suprem al traco-geto-dacilor*, Dacoromania, nr. 66, Alba Iulia, 2013.
10. Ungureanu V. *Burebista și dezastrul suferit de romanii conduși de Caius Antonius pe valea Siretului*, Dacoromania, nr.70, Alba Iulia, 2014.
11. Ungureanu V. *Scrierea danubiană și tăblițele de la Sinaia*, Dacoromania, nr. 73, Alba Iulia, 2015.
12. Ungureanu V. *Rebo de no tero - legile pământului nostru*, Dacoromania, nr. 74, Alba Iulia, 2015.
13. Ungureanu V. *Diegio – urmașul lui Decebal la Sargedava*, Dacoromania, nr. 75, Alba Iulia, 2015.
14. Ungureanu V. *Zido dava-denumirea din tăblițele de la Sinaia a municipiului Alba Iulia*, Dacoromania, nr. 78, Alba Iulia, 2016.
15. Ungureanu V. *Decebal și războaiele sale cu romanii conform tăblițelor de la Sinaia*, Dacoromania, nr. 79, Alba Iulia, 2016.
16. Ungureanu V. *Religia geto dacilor și a altor popoare din zona carpato-danubiană și balcanică conform tăblițelor de la Sinaia*, Dacoromania, nr. 82, Alba Iulia, 2016.
17. Ungureanu V. *Relatări despre geții de pe malurile Istrului în tăblițele de la Sinaia*, Dacoromania, nr. 83, Alba Iulia, 2017.
18. www.dacoromania-alba.ro; www.dacia.org; www.dacii.ro.

ARHEOLOGIE LINGVISTICĂ
(partea a VII-a)

Centenarul înțeleptei uniri (1918-2018), ecou al mileniilor de dăinuire

Andrei Diaconu, s. Costești, Ialoveni, Republica Moldova

Abstract: *The unification of the Rumanians in 1918 was not a simple somebody's wish. It was a feeling of wise and deep memory, directed to the ancestors, that seemed to have been kept unconsciously in the soul and language of the people. It's getting now a new dimension, in revealing eternal truths, and correct history.*

La ediția precedentă a **Simpozionului Cucuteni 5000 Redivivus** am prezentat sumar, arborele genealogic al populațiilor, care se conturează dintru un studiu analitico-comparativ a unor dicționare de diferite limbi. Ca structuri de forță ale acestui arbore genealogic apar noțiunile **adunare, aci, Ra** și altele. De la ele rezultă expresiile:

- (adun)**arieni**;
- **Daci**=d'aci=de aci, apoi încă și alte derivate ale lor: **Pelagi** (=pe+la+aci), **Pelasci, Pelasgici, Traci**, ș.a.

Acești trăitori de pe malurile **Dunării**=(a)Dunării (apelor), acum 7526 (=2018) de ani în urmă, au început numărătoarea anilor după ciclurile lui Ra (=ciclurile solare), de unde și-au obținut porecla de **ramani**=(Ra+Ama+an+ii). De la acești ramani au urmat mai departe:

- **ostașii ramani** evidențiați în războaiele de la Troia;
- fantasmеle mitologice hinduse cu numele **Rama, Ramayana** (=Ra+Ama+ii+Ana);
- **imperiul Roman** al lui Traian, care, chiar el însuși, se considera urmaș al dacilor.

Tot acest **Ra**(=Soare) mai dicta și niște legități care-s expuse cumva în cuvântul grecesc **πράϊνω**(=pi+Ra+ii+în+toate) și, care trece și în rusescul **правно** ≥ **православный** ≥ **ortodoxie**, fiind numită **religie**(=re+legi+ie(ste), unde prefixul **re** (=repetare, revizuire), pare a fi folosit inadecvat în această noțiune. (Legea e lege și nu poate fi reinterpretată.) Ortodoxia este o legie(=legi+ii+ie(a) adevărată, unică, sobornicească, apostolească, fiind în același timp știința corectă/dreaptă de studiere a acestei legeități dominate, dictate, create, de influența lui Ra, unde **'n-atu-Ra ii** (=în atu Ra ii). Ea este știința și învățătura despre **drept-a-vedea-și-drept-a-le-spune**. Așa stând lucrurile, studierea ortodoxiei în școli este o necesitate.

Despre persistența limbii în evoluția ei ne pot spune multe derivate ale aceluiași noțiuni aciuete în limbi diferite. Metamorfoza noțiunii **aude**=**aúdi** ne duce cu gândul la organul auditiv – ureche, care în limba greacă se scrie **αυτί=αφτί** (=ureche, auz). Și datorită specificului diferitor indivizi, de a scrie și de a pronunța expresiile, în timpul conversațiilor, ele capătă următoarele nuanțe, ajungând la formarea și a unor noi noțiuni:

să îl aúdá

lăudare (≥laudă are)

sî îl aúďă	lăutar e (=lăudar e)
s-îl aúďă	lăută are
sî-l aúďă	s'l-audă ii
sî laudă	s'laudă ii
slávă dă	îs laudă ii
slavá dă(=(rus) слова dă)	sî laudă ii
(sî) <u>laf</u> a da≥(turcă)laflik=dicționar) slăvi dau ii	
slóvă dă	slavi dau ii
slav(ii) dă	(pro)slăvi(re) dau ii

Din cele enumerate reiese că slavii au rădăcini adânci în această limbă pe care noi azi o vorbim, iar la nivel politic ni se interzice să o numim Limba Română.

Cuvinte din diferite limbi, cum ar fi:

- **abracadabra** (=ab+Ra+ca+d'ab+Ra);
- **Карачун** (=Crăciun) la vechii ruși;
- **Ramayana** (=Ra+Ama+îi+Ana) din poemul epic Sanskrit (compus pe la anii 300 î.Hr);
- **Прáвнo** (=pi+Ra+îi+în+toate)=a calma(=a limpezi) = a liniști, apar a fi parcă niște prelungi ecouri în surdină, ce nu pot fi deslușite (=de+sî+lucite), dar care fiind înhămate și cu cuvinte de felul:
rasare (=Ra+sa+re);
seara (=se+a(nte)+Ra) = (se+întunecă);
ora (=o+Ra)(=una+Ra)(=una+luminoasă)
oara (=una+a(nte)+Ra) = (una+întunecoasă) și altele,

încep să prindă tonalitate, muzicalitate și vibrațiuni cu sensuri uluitoare, emanând prospetimea expresiilor formate multe milenii în urmă (chiar și inscripția de pe inelul de la Ezerovo, în grafie greacă, cu mesaj totalmente în limba română).

Unirea Înțeleaptă a Rumânilor în 1918 reprezintă ecoul memoriei spuselor stră-strămoșilor. Această memorie s-a păstrat, prin tradiții și uneori aproape inconștient, în sufletul și limba vorbită de popor.

La desvăluirea eternelor adevăruri și a adevăratei istorii integrate ne ajută Arheologia Lingvistică imparțială.

Bibliografie:

1. *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române, DEXI, marcă înregistrată la OMPI, Geneva, ARC și GUNIVAS, 2007.*
2. Corlăteanu N.G., Russev E.M. *Dicționar Rus-Român*. Editura Enciclopedia Sovietică, Moscova, 1967.
3. Levițchi L., Bantaș A. *Dicționar Englez-Român*. Editura Științifică, București, 1971.
4. Dal' VI. *Tolkovy slovar' zhivogo velikoruskogo yazyka*. Moskva, Russkij yazyk, 1978.
5. *Collins English Dictionary*, Harper Collins Publishers, 2006.
6. Kostan O. *Dicționar Român-Grec, Grec-Român*. Editura Steaua Nordului, Constanța, 2003.

7. Bernshtejn S.B., Lukanov T.S., Tineva E.P. *Bolgarsko-russkij slovar'*. OGIZ, Gosudarstvennoe izdatel'stvo inostrannyh i natzional'nyh slovarej, Moskva, 1947.
8. *Sovetskij entziklopedičeskij slovar'*. Izdatel'stvo M.: Sovetskaja entziklopediya, 1983.
9. *Slovník anglo-ukrajinskij, ukrajinsko-anglijskij*. Har'kiv, Folio, 2008.
10. Cebotari P., Dron I., Bankova I. *Dicționar găgăuz-rus-român*. Chișinău: Pontos, 2002.
11. <http://soltdm.com/sources/inscr/ez> (inscripția de la Ezerovo).
12. Budișan V., Esztergár C. *Dicționar Francez-Român/Român-Francez*. Știința 2008, Chișinău.

DOCUMENTAREA ARHEOLOGICĂ A CELUI MAI VECHI DANS DIN EUROPA

Dimitrie Vicovanu
Expert restaurator, New York, USA

Abstract: HORA (round dance) is documented as the most ancient dance in Europe and is found even on the vessels specific to Cucuteni culture. The characters executing this dance are in number of 4, 6 or 8 and represent mainly feminine silhouettes, in a specific stylised manner. This dance is the symbol of a ritualic dance practiced on certain special occasions, as well as a symbol of a dance practiced in reality. The main idea transmitted over time referring to this dance is that of an union dance of a group of people, an idea transmitted from one population to another, from one generation to another. On the territory of Moldavia and Republic of Moldova, on hollydays and days of fun, young people practice a circular dance and revolve at high speed, following the rhythm of a folk music. The Union of the Romanian Principalities in 1859 adopted the same dance calling it HORA UNIRII (ROUND DANCE OF THE UNION). The dance symbolized by „hora” has the value of intangible cultural heritage and is on the UNESCO list of intangible heritage works.

Din extraordinara varietate a ceramicii culturii Cucuteni se remarcă o categorie aparte ca formă, unanim numită „HORA”, în onoarea primei descoperiri din aşezarea de pe Cetăţuia Frumuşica, Sodeşti, jud. Neamţ, atribuindu-se numele de „Hora de la Frumuşica” (fig. 1). Această deloc numeroasă categorie ceramică reprezintă fie suport pentru un alt vas care se aşeza pe el, fie chiar vasul cu suport integrat (fig. 3). Cromatica acestei categorii ceramice este tipică perioadei Cucuteni A cu ornamente bicolore alb-roşu (fig. 4), lăsate doar la culoarea de ardere (fig. 2) sau ornamentate cu volute şi linii incizate în maniera Precucuteni (fig. 3).

Reprezentarea personajelor prinse în acest dans al „Horei”, uneori în număr de 4 (fig.2), de 6 (fig. 1 şi 3), alteori în număr de 8 (fig. 4) erau uneori redată mai realistic (fig. 1 şi 4) şi se observă că reprezintă siluete feminine cu redarea steatopigiei şi picioarele îmbinate; alteori ceramistul a ales stilizarea siluetelor tăind doar nişte creneluri în suportul de vas sau în suportul vasului integrat (fig. 3 şi 4). Aceste vase suport pentru alte vase mobile sau suport integrat pe un anume vas sunt simbolul unui anume dans ritual (magico-religios) care se practica în comunitatea tribului în ocazii speciale, poate un dans al unirii spirituale sau de familie, ar în orice caz un simbol al unui dans real practicat.

Faptul că această categorie ceramică este rară, ca şi idoli speciali de mai mari dimensiuni (ca cel din locuinţa nr. D-24 de la Truşeşti), relevă importanţa acestor piese din categoria „hore”. Poate că şi numărul siluetelor unite în dansul circular avea importanţă, căci numerologia, din toate timpurile, avea o importanţă magică. Hora cucuteniană simboliza un anume dans ritual foarte important care trebuie să fi avut un nume pe care n-o să-l putem afla niciodată, dar ideea de dans al unirii unui grup de oameni, femei sau bărbaţi s-a transmis de-a lungul timpului nu numai din generaţie în generaţie dar şi de la o populaţie la alta.

Fie că dansul ritual al „horei” simboliza unirea familiei, a gintei matriarhale sau a întregii comunități, era un act important și benefic al societății oamenilor din neoliticul dezvoltat. Ideea unirii oamenilor prin înălțuirea într-un dans circular de tipul „horă” este de fapt o idee universală care a străbătut toate timpurile până în zilele noastre și chiar pe aceeași arie geografică pe care odinioară au locuit în sute de așezări oamenii Culturii Cucuteni.

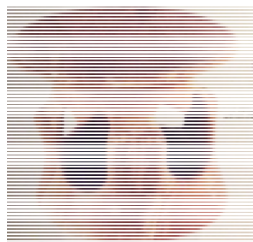
Pe întreg teritoriul Moldovei și al Republicii Moldova, după cum se știe, tinerii de la sate, în zilele de sărbătoare și distracție se încing în dansul horei restrânse de 8-10 tineri și se învârt cu mare viteză sau în hora mare ținându-se de mâini, bărbați și femei, în ritmul unei muzici populare. Unirea Principatelor Române din 1859 a adoptat același dans al „horei” numind-o „HORA UNIRII”. Și ca fapt divers, comunitățile evreiești din Moldova au adoptat dansul horei și cei care s-au repatriat în Israel au introdus acolo dansul horei având același nume, căci și ei au nevoie de unire.

Dansul pe care-l simbolizează HORA din Cultura Cucuteni are evident o valoare de patrimoniu cultural imaterial bine documentat arheologic; din documentele internaționale UNESCO aflăm că încă din anul 2003 a fost alcătuită o listă cu 166 de opere de patrimoniu imaterial, între care „Dansul Călușarilor”, „Doina”, „Ceramica de Horezu”, etc., dar nicidecum dansul „Horei de Cucuteni” (vezi „Muzeografie Contemporană”, Iași, 2014, de Lăcrămioara Stratulat, pg. 98-103).

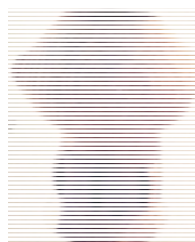
Din publicațiile arheologice de până acum nu se cunoaște nicio altă cultură care să fi simbolizat un dans ritual. Probabil că în Cultura Cucuteni oamenii au practicat mai întâi dansul „horei” și mai apoi ceramiștii au simbolizat arta acestui dans ritual, a cărei importanță a fost materializată în arta olarului.

Fig. 1.6. Hora de la Frumușica, Neamț.

Fig. 1.7. Berești, Galați.

Fig. 1.8. Mitoc, Botoșani

Fig. 1.9. Drăgușeni, Botoșani.

MULTIMILENARUL POPOR PRIMORDIAL AL GEȚILOR ȘI STATUL NAȚIONAL UNITAR AL POPORULUI GET!

Dr. Gheorghe Funar
Cluj-Napoca

Adevărul istoric este că Poporul Român are un trecut, cel puțin, de 12 ori milenar și este urmașul Poporului Primordial al Geților, care a trăit în Dio Geția sau Sfânta Geție, în Geția Edenică, o țară binecuvântată de Sântu', Dumnezeu. Acest Adevăr este confirmat de numeroase dovezi arheologice, de scrierile din Antichitate și de Limba Română, urmașă a Limbii Primordiale a Geților.

O sinteză a acestora a fost făcută cunoscută de profesoara Marija Gimbutas, de la Universitatea americană din Los Angeles, care în cartea *„Civilizație și Cultură – Vestigii preistorice în sud-estul european (Civilizația Europei străvechi)”*, apărută la București în anul 1989, a precizat că: *„În mileniul al VII-lea a.Cr. în Carpați era o civilizație puternică, prima și singură în Europa...o societate matriarhală, teocratică, pașnică, iubitoare și creatoare de artă”*.

Neamul Geților, Neamul Scoborător din Zei, cu multe mii de ani înainte de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos se întindea de la munții Slovaciei până în sudul Peninsulei Balcanice, în Asia Mică și din vestul Câmpiei Panoniei până la Nipru, fiind cel mai numeros popor din Europa.

Poporul Primordial al Geților și urmașul său Poporul Român au avut conștiința unității de Neam și Țară, a unității și continuității Limbii Strămoșești multimilenare și a Bisericii Naționale. De-a lungul Istoriei sale multimilenare, Poporul Primordial al Geților și continuatorul său Poporul Român au săvârșit multe fapte de unire și de eliberare a Pământului Sfânt de sub ocupația vremelnică străină, din ultimii 1900 de ani.

Genialul Mihai Eminescu a scris în poeziile *„Sarmis”* și *„Gemenii”* mai multe Adevăruri despre Poporul Primordial al Geților și despre *„Sarmis, craiul cel tânăr din Geția cea veche”*, *„Zamolxe, zeul getic”*, precum și despre Tomiris, conducătoarea Geților. Între versurile lui Mihai Eminescu și numele Capitalei Sarmisegetusa a Geților există o strânsă legătură. În Limba Primordială a strămoșilor noștri Geți, Sarmisegetusa înseamnă Puterea lui Sarmis, a Fiului Omului. Sarmis, este Mântuitorul, Salvatorul, Fiul Luminii, Fiul Omului, al lui Sântu sau Dumnezeu, Luminătorul Neamului Get și apare scris pe plăcile de aur și de plumb de la Sinaia sub forma Ili (însemnând Îi Sus, Cel de Sus), Ilio, In, toate cu aceeași semnificație. Pe multe plăci (tablite) de la Sinaia apare semnul Crucii, cu aproximativ 1500 de ani înainte de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos. Geții au avut o Religie Primordială monoteistă creștină în frunte cu Sântu sau Tatăl Ceresc.

Se știe că, în Sfintele Evanghelii după Matei, Marcu, Luca și Ioan, Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos a spus că este Fiul Omului. Este o coincidență sau o legătură între Fiul Omului din Geția, Fiul Omului din Evanghelii și Vârful Omu din Munții Bucegi, cu acest străvechi nume din vremea Poporului Primordial al Geților? A

confirmat Iisus Hristos un Adevăr necunoscut, încă, creștinilor? Sunt întrebări la care a venit vremea să se dea răspunsuri. Ele se leagă, obligatoriu, de Adevărata Istorie a Poporului Primordial al Geților și a Poporului Român, precum și de Religia Primordială monoteistă creștină a strămoșilor noștri reali din Geția Edenică.

În poezia „*Dați-mi arpă*” Genialul Mihai Eminescu a scris următoarele despre Poporul Român:

.....
*La Români! Popor de fală,
Cap de geniu, piept de foc,
Cu gândirea de prooroc,
Dar, cu inimă regală
Și cu flamuri cu noroc.*
.....”

La aceste Adevăruri se adaugă cel spus de Papa Ioan Paul al II-lea, în timpul vizitei sale în România natală, în zilele de 7-9 mai 1999, la finalul unui discurs: „*Domnul să binecuvânteze România, să binecuvânteze Poporul său, leagăn al civilizației Europei!*”. De reținut că, toate discursurile Papei Ioan Paul al II-lea au avut loc în Limba Română, continuatoare a Limbii Primordiale a Geților. Astfel, Papa Ioan Paul al II-lea a confirmat că Limba Română nu este o limbă latină și că Poporul Român nu este un popor latin sau roman.

Teritoriul Geției din Antichitate, al României de azi, al Republicii Moldova și al statelor din jurul țării noastre este foarte bogat în vestigii arheologice care spun Adevărul despre Istoria Poporului Primordial al Geților.

În ultimii circa 150 de ani s-au alocat fonduri puține și arheologii au săpat pe suprafețe mici pentru aflarea Adevărului istoric privind Poporul Primordial al Geților și urmașul său Poporul Român. Cele mai multe dintre descoperirile arheologice au fost întâmplătoare, nu au fost conservate și nu au fost incluse în circuite turistice. Mai mult, autorii alogeni ai loviturii de stat din decembrie 1989 au abrogat rapid Legea nr.63/1974 privind ocrotirea patrimoniului cultural al Republicii Socialiste România din timpul Regimului Ceaușescu pentru a permite scoaterea din țară a numeroase bunuri din patrimoniul național. Legea nr.63/1974 a fost abrogată prin Decretul nr.90 din 5 februarie 1990 al Consiliului Frontului Salvării Naționale. Abia după doi ani și jumătate a fost completat vidul legislativ prin Ordonanța nr.27 din 26 august 1992 a Guvernului alogen Stolojan privind unele măsuri pentru protejarea patrimoniului cultural național.

În toate județele României și Republicii Moldova, precum și pe teritoriile Bulgariei, Serbiei, Ungariei, Ucrainei și altor țări din Europa au găsit arheologii vestigii care confirmă existența Poporului Get pe acele meleaguri și înalta sa Cultură și Civilizație Primordială. Dintre acestea am să fac referire doar la câteva exemple ocolite de minciinoșii științifici oficiali, care își zic istorici:

- În satul Cotu Miculinți, comuna Coțușca, județul Botoșani, în anii 1970-1984, pe malul drept al râului Prut s-au găsit cele mai vechi elemente de civilizație din lume, datate 18000 î.Hr., constând din locuințe în bordeie, ciocane de piatră, lancea cu două tăișuri, harponul de pescuit.

- În Clisura Dunării, în anii 2000, cercetătorii români și britanici de la Universitatea din Edinburg au descoperit schelete de oameni și semințe de plante care dovedesc că Geții au practicat agricultura pe la anii 7.800 î.Hr. Rezultatele cercetărilor arheologice și vechimea descoperirilor au fost validate de laboratoarele din Oxford, Gröningen, Berlin și Bonn și comunicate la Universitatea din Edinburg în perioada 30 martie – 2 aprilie 2000.

- La Schela Cladovei, județul Mehedinți, în anul 1960, s-au găsit morminte de înhumare cu o vechime de XV-X milenii î.Hr. La 6 km de Schela Cladovei se află peștera Gaura Chindiei unde sunt peste 400 de semne desenate pe pereți, din care 37 apar pe cele 74 de tăblițe (plăci) de plumb de la Sinaia care au fost citite de către domnul Constantin Olariu Arimin și publicate în cartea „*Adevăruri Ascunse*”.

- În anul 2002 în apropiere de orașul Anina, județul Caraș-Severin, a fost descoperită „*Peștera cu oase*” cu o suprafață de 0,5 ha. Fragmente de oase umane și de animale au o vechime de 37.800 – 40.500 de ani î.Hr.

- În verile anilor 2016 și 2017, în comuna Ripiceni, județul Botoșani, arheologii au descoperit o construcție cu o vechime de peste 7.000 de ani î.Hr.

Aceste exemple și multe alte descoperiri de pe teritoriul României Mari dovedesc că Geții au o vechime atestată arheologic de cel puțin 20.000 de ani înainte de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos. Acest Adevăr îi obligă pe cercetători, pe „*haiducii științifici*” și, mai ales pe mincinoșii științifici oficiali să abordeze corect și să aprofundeze Istoria Poporului Primordial al Geților, poporul cu cea mai mare vechime din lume.

În Sfânta Geție a existat Poporul Primordial al Geților, un Neam Scoborător din Zei, care a avut: Limba Primordială, Scrierea Primordială, Alfabetul Primordial, Cifrele Primordiale, Religia Primordială a Crucii (confirmată și prin statuetele de la Hamangia, datate cu 6.000 de ani înaintea Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos – „*Gânditorul*” și soția sa – care privesc din spate reprezintă două Cruci Getice), Religia Primordială monoteistă creștină, Cultura și Civilizația Primordială. Despre toate acestea a prezentat numeroase dovezi domnul Constantin Olariu Arimin în cărțile sale „*Adevăruri Ascunse*” (volumul I și II) și „*Dicționarul Limbii Strămoșești*”. El demonstrează, cu mii de dovezi arheologice și scrieri antice, că strămoșii noștri Geți au fost Primul Neam de oameni de pe Pământ și Geția a fost rădăcina neamurilor. Țara Sfântă Strămoșească s-a numit în Antichitate Dio Geția sau Sfânta Geție, în care au trăit strămoșii noștri reali Geții care au avut o istorie fabuloasă. Geția Edenică a existat în Ținutul Hiperboreenilor din nordul Istrului. În Sfânta Geție a existat Statul Primordial al Geților despre care scrie pe plăcile de aur și cele de plumb găsite întâmplător în anul 1875, la Sinaia.

În milenii IV-II î.Hr., cel mai întins Imperiu al Antichității a fost Imperiul Get, cu Capitala Primordială la Sarmisegetusa, lângă Hațeg. Imperiul Primordial al Geților nu a fost realizat prin războaie de cucerire a unor noi teritorii ci prin „*roirea*” Poporului Primordial al Geților în toată Europa, nordul Africii, răsăritul Asiei, Orientul Mijlociu, India, China, Coreea, Japonia, America de Nord și America de Sud.

În teritoriile pe care le-au populat, Geții au dus cu ei: Limba Primordială; Cifrele Primordiale; Scrierea Primordială; Civilizația Primordială; Cultura Primordială;

Religia Primordială; Tradițiile Primordiale. Poporul Primordial al Geților nu a cunoscut orânduirea sclavagistă. Geții nu au avut sclavi și nici stăpâni de sclavi.

Geția nu a avut regi, ci conducători aleși, confirmați de Dage Balo, Adunarea Neamului sau Frăția celui Ales și, apoi, unși de Marele Preot. Așa scrie pe plăcile de aur și de plumb găsite la Sinaia (în anul 1875). În Geția nu a existat o monarhie și nu au fost regi. În Antichitate, Geția nu a fost un regat. Conducătorii Geției se sfătuiau, în treburile țării, cu 36 căpetenii militare.

Capitala Geției a fost Sarmisegetusa care era mândria Poporului Get, dar și sediul Frăției celui Ales, al Adunării Neamului care îl alegea pe conducătorul Geției Edenice.

Din cele 514 plăci de aur de la Sinaia, pe care este scrisă, cu Alfabetul Primordial Getic, Istoria Poporului Primordial al Geților, un număr de circa 200 de plăci au fost duse de regele Carol al II-lea la Vatican (în anul 1940), iar alte 300 plăci de aur au fost trimise la Moscova (în 14 septembrie 1944) de către regele Mihai I. Pentru că a trădat Poporul Român și Armata Română (a predat ca prizonieri Uniunii Sovietice aproape 200000 de ofițeri și soldați români, prin lovitura de stat din 23 august 1944) regele Mihai I a primit titlul de „*Erou al Uniunii Sovietice*”, „*Ordinul Victoria*”, două avioane pentru el și o rentă viageră uriașă în ruble. Regele Mihai I i-a decorat pe Hitler, Stalin, Ribentrop și Molotov, conducătorii Germaniei fasciste și ai Uniunii Sovietice, pe cei care au decis sfârșecarea României Mari, prin Pactul de la 23 august 1939.

Plăcile de aur de la Sinaia aflate la Vatican și la Moscova așteaptă, de circa 70 de ani, să fie filmate, fotografiate și citite. În timpul Regimului comunist (1945-1989) regele Mihai I a adus și instaurat în România primul Guvern comunist condus de Dr. Petru Groza, cu care a colaborat foarte bine până la 30 decembrie 1947 când a abdicat de bunăvoie și nesilit de nimeni. În această perioadă nu a existat nici un interes din partea conducătorilor României și minciנוșilor științifici oficiali (academicieni și profesori universitari alogeni etc) pentru aflarea și răspândirea Adevărului privind Istoria Poporului Primordial al Geților scrisă pe plăcile de aur de la Sinaia. Nici conducătorii evrei ai României post-decembriste (având nume de împrumut românești) nu s-au preocupat și nu au rezolvat problema repatrierii tezaurelor Poporului Român aflate la Moscova și Vatican. În acest context, trebuie cunoscută și apreciată inițiativa Președintelui Federației Ruse, Vladimir Putin care i-a înștiințat, pe cale diplomatică, pe conducătorii evrei ai României din mandatul 2004-2008 (Președintele Traian Băsescu și premierul Călin Constantin Anton Popescu Tăriceanu) că dorește să restituie Poporului Român cele două tezaure aflate la Moscova, respectiv cel de la sfârșitul Primului Război Mondial și cel format din plăcile de aur de la Sinaia. După ce ambasadorul României la Moscova, domnul Dumitru Dorin Prunariu, în 24 mai 2005, a transmis la București mesajul Președintelui Putin a fost anunțat că i-a încetat mandatul în Federația Rusă. De atunci, din anul 2005, nici un Președinte și nici un Guvern al României nu a acționat pentru aducerea acasă a tezaurelor de la Moscova, fiind preocupați de ascunderea Adevărului privind Istoria Poporului Primordial al Geților, strămoșul real al Poporului Român.

După decembrie 1989, toți Președinții României și câțiva dintre primii-miniștri au fost în audiență la Papa de la Roma, dar niciunul dintre ei nu a cerut aprobare pentru filmarea plăcilor de aur de la Sinaia și nici pentru obținerea unor copii după cărțile și hărțile din Antichitate referitoare la Geția și Poporul Primordial al Geților. De ce? Pentru că nu sunt români, iubitori de Neam și Țară, ci doar cetățeni români, aparținând unei anumite etnii specializată în falsificarea Adevărului și în fapte împotriva Creștinismului, cu prioritate împotriva Poporului Român așezat de Bunul Dumnezeu în Geția Edenică, în Grădina Maicii Domnului.

În Anul Centenarului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia, Poporul Român poate și trebuie ca prin reprezentanții săi în Parlament să oblige Președintele și Guvernul României să acționeze pentru aducerea în Țara-Mamă a tezaurilor aflate la Moscova, Vatican și Viena (Tezaurul de la Sănnicolaul Mare, unul din primele 10 tezaure ale Antichității). Într-o primă etapă pot fi obținute aprobările pentru filmarea și fotografierea lor. Apoi, textele de pe plăcile de la Sinaia pot fi citite și interpretate rapid. În acest sens au fost făcute mai multe exerciții de către mai mulți haiduci științifici, dintre care îl apreciez în mod deosebit pe domnul Constantin Olariu Arimin, în cartea „*Adevăruri Ascunse*”. De reținut că, mincinoșii științifici oficiali și cei care își zic istorici (specialiști în Istoria falsificată a Poporului Român și a Limbii Române pentru care dețin titluri academice și universitare) nu au manifestat nici un interes privind aflarea Adevărului scris pe plăcile de aur și cele de plumb de la Sinaia. Mai mult, unii dintre academicienii alogeni au lansat ideea că plăcile de plumb de la Sinaia sunt niște falsuri făcute de Bogdan Petriceicu Hașdeu sau de către Nicolae Densușianu. Slugile acelor mincinoși științifici oficiali se chinuie să falsifice Adevărul privind plăcile de plumb de la Sinaia, cu o greutate totală de circa 5.000 kg. Până acum, nici un mincinos științific oficial nu a susținut că plăcile de aur de la Sinaia (turnate după matrite identice cu cele de plumb) au fost falsificate de Hașdeu sau Densușianu. Despre plăcile de aur de la Sinaia au lansat zvonul că au fost topite și aurul a fost folosit pentru castelele de la Sinaia ale regelui prusac Karol Eitel Fridrich Zephirnus Ludwig von Hohenzollern-Sigmaringen, pe românește și în mod fals Carol I sau că aurul respectiv a fost folosit pentru dotarea Armatei Române în Războiul de independență din anul 1877. Adevărul este că plăcile de aur de la Sinaia există la Vatican, la Moscova și la Cairo (o placă referitoare la istoria Egiptului).

Din cele 514 plăci de plumb găsite la Sinaia, pe care este scrisă Istoria Poporului Primordial al Geților și a Imperiului Get, au ajuns circa 500 de bucăți la București, la Institutul de Arheologie „*Vasile Pârvan*”. Ele nu au fost inventariate, nu au fost expuse și nu au fost citite niciodată. Plăcile de plumb pe care este scrisă o parte însemnată și lungă (circa 2.000 de ani) din Istoria strămoșilor noștri Geți și a Poporului Român au fost ascunse de istoricii evrei români, dintre care amintesc pe academicienii Grigore Tocilescu, Dionisie Mihail Pippidi, Emil Condurachi, Constantin Daicoviciu și Radu Vulpe. În baza unui program diabolic, au dispărut din beciul Institutului de Arheologie din București circa 480 de plăci din plumb. Noroc că, în anii 1945-1946, studentul Dan Romalo a fotografiat, în mare secret, o parte din plăcile de plumb (74 bucăți) și le-a publicat în cartea „*Cronica Getă apocrifă pe plăci de plumb?*”, apărută în anul 2005. Cu siguranță că, pe celelalte 440 plăci de plumb dispărute și pe cele 500

plăci de aur aflate la Moscova și Vatican există Drapelul Primordial al Geției, având culorile albastru, galben și roșu, dispuse pe orizontală, așa cum au fost drapelele purtate de revoluționarii români la 1848 și de cei 100.000 de participanți la Marea Unire de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918. Pe brăul tricolor purtat cu mândrie de români se află culorile albastru, galben și roșu dispuse pe orizontală așa cum au existat pe Drapelul Primordial al Geților și pe Drapelul României, până spre anul 1870 când domnitorul evreu prusac Carol I le-a „mutat” pe verticală cu scopul de a nu fi cunoscut Adevărul despre Poporul Get și însemnele sale naționale multimilenare. În toate bisericile și mănăstirile românești din Țara-Mamă și de pretutindeni, există panglici tricolore care au culorile albastru, galben și roșu dispuse pe orizontală, așa cum au fost moștenite de la strămoșii noștri Geți, de la Poporul Primordial al Geților.

Pe plăcile de aur și cele de plumb de la Sinaia trebuie să se afle și Stema Primordială a Geției, pe care apare o piramidă de argint și de o parte și de alta a acesteia se află doi lei de aur rampanați și afrontați.

Pe plăcile de aur și cele de plumb de la Sinaia, care sunt autentice, precum și în toate scrierile rămase din Antichitate este precizat locul Capitalei Geției Edenice la Sarmisegetusa. Poporul Primordial al Geților, Adevăratul Popor ales de Dumnezeu, pe care L-a așezat în Grădina Maicii Domnului, a avut Capitala Statului Get la Sarmisegetusa, aflată lângă Hațeg. Capitala Primordială Sarmisegetusa a Statului Get a avut o suprafață de aproape 400 hectare și putea găzdui între zidurile sale circa 100.000 de luptători neînfricați Geți. Strămoșii noștri Geți au construit un uriaș oraș sub Capitală, de unde puteau pleca, prin multe tuneluri, în diferite direcții. În vara anului 106 d.Hr., în timp ce legiunile romane conduse de împăratul Traian, cel mai mare anticreștin al Antichității, un demolator, jefuitor, homosexual și un rafinat pedofil, au asediat Capitala Sarmisegetusa, conducătorul Geției, pe numele Adevărat Diogio, împreună cu unitățile militare Gete, au părăsit cetatea prin tuneluri. Se pare că, Diogio a ieșit dintr-un tunel în zona din Curbura Carpaților, în Țara Luanei, unde s-a sinucis, înainte de a fi prins de dușmani.

Ruinele Capitalei Primordiale a Geților, ale Sarmisegetusei, aflată lângă Hațeg, au fost descoperite în perioada interbelică de către colonelul topograf Constantin Zagoriț, după cercetări efectuate pe teren în perioada 1920-1937. După publicarea rezultatelor cercetărilor sale, în anul 1937, inclusiv a planului Cetății Sarmisegetusa, colonelul Zagoriț a fost „ajutat” să plece mai repede din această lume. În ultimii 80 de ani, autoritățile Statului Român nu au alocat fonduri și nu au permis să fie efectuate săpături arheologice lângă Hațeg, la Sarmisegetusa. Singura excepție a existat în anii 1965-1966 când au fost efectuate cercetări arheologice. Brusc, lucrările au fost sistate, iar rezultatele lor sunt secrete pentru Capitala Sarmisegetusa de lângă Hațeg. Mai mult, după istoricul Vasile Pârvan, academicianul evreu român Constantin Daicoviciu a rebotezat Centrul Spiritual al Lumii Antice din Munții Orăștiei, de la Grădiștea de Munte, numindu-l Sarmisegetusa Regia. O asemenea localitate sau cetate cu acest nume nu a existat pe teritoriul Geției! Denumirea de Sarmisegetusa Regia nu este menționată pe plăcile de la Sinaia, în nicio scriere și pe nicio hartă din Antichitate! În istoria Imperiului Roman, în nicio carte, nu a fost menționată Capitala Geției cu numele de Sarmisegetusa Regia! Cu toate acestea, științificii oficiali și slugile lor scriu

și vorbesc despre așezarea botezată de academicianul alogen clujean din neamul de mincinoși, pe care l-a numit astfel Iisus Hristos. De reținut că, academicianul alogen Constantin Daicoviciu, fără să admită să fie efectuate săpături arheologice lângă Hațeg, a negat existența Capitalei Sarmisegetusa în acea zonă aducând ca argument „științific” faptul că a văzut acolo o stână de oi. Minciuna academicianului alogen Daicoviciu trebuie aruncată la lada de gunoi a istoriei! Românii trebuie să știe și să răspândească Adevărul: Sarmisegetusa, Capitala Geției, a existat lângă Hațeg și a fost demantelată, în anii 106-107 d.Hr., de împăratul Traian; în Munții Orăștiei a existat Centrul Spiritual al Lumii Antice, care a fost ras de pe suprafața pământului de împăratul Traian. La Grădiștea de Munte nu a fost Capitala militară și administrativă a Geției. Acolo, în Munții Orăștiei, Capitala Religioasă a Geției a avut o suprafață de 66 hectare, din care doar pe 5% au fost efectuate cercetări arheologice, care confirmă Istoria fabuloasă a Poporului Get.

Pe harta cu cetățile Getice din Antichitate nu a existat niciuna cu denumirea de Sarmisegetusa Regia, care este de fapt o făcătură a ultimilor 100 de ani, înscrisă în Istoria falsificată a Poporului Român. Pe plăcile de aur și cele de plumb de la Sinaia este menționată Capitala Dio Geției cu numele de Sarmisetuzo.

Împăratul Traian a continuat cel de-al treilea val de persecuții împotriva Religiei Geților și creștinilor pe care l-a început împăratul Nerva. În timpul împăratului Traian au fost uciși Sfântul Apostol Andrei (în anul 98 sau 99 d.Hr.) și Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan (în anul 100 d.Hr.). Aceste Adevăruri sunt ascunse de mincinoșii științifici oficiali care l-au plasat pe împăratul Traian pe locul doi între cei mai buni împărați de la Roma. O asemenea opinie despre împăratul Traian este susținută și de către noul Președinte al Academiei Române, alogenul prof.univ.Dr. în Istorie Ioan-Aurel Pop, care știe despre acel împărat, cel puțin următoarele: a dat trei edicte împotriva creștinilor, în anul 99 d.Hr. a interzis slujbele creștine; în anul 104 d.Hr. i-a pedepsit pe cei care credeau în Iisus Hristos, iar în anul 112 d.Hr. a interzis Crucea și Creștinismul în Imperiul Roman; a distrus Centrul Spiritual Primordial al Lumii care s-a aflat în Munții Orăștiei; a ras de pe suprafața pământului Capitala Primordială Sarmisegetusa și a zidit intrările în orașul subteran și în tuneluri; a jefuit Poporul Get, pentru început, de 1.640 tone de aur și 3.310 tone argint; a scris câteva cărți în limba greacă, pentru că atunci nu exista limba latină. În secolele I, II și III d.Hr., toți împărații de la Roma care au scris cărți, poezii etc, au folosit în scrierile lor numai limba greacă. Acest Adevăr a fost ascuns Poporului Român de către mincinoșii științifici oficiali pentru a putea susține teza falsă și absurdă a latinizării strămoșilor noștri Geți din Dacia provincie a Imperiului Roman și din întregul Imperiu Get.

În anii 101-102 d.Hr. și 105-106 d.Hr. Imperiul Roman condus de împăratul Traian a purtat primele două războaie religioase din lumea antică împotriva Poporului Get și a Geției. Adevărul istoric, confirmat de scrierile din Antichitate și de plăcile de la Sinaia, este că în Antichitate țara noastră s-a numit Geția sau Sfânta Geție. Strămoșii noștri reali sunt Geții. Doar romanii i-au numit Daci pe circa două milioane de Geți din bucățița de 14-17% din teritoriul Geției pe care au ocupat-o după războiul din anii 105-106 d.Hr. Primul război, cel din anii 101-102 d.Hr., a fost câștigat de Geția condusă de Diogio, nume înscris pe plăcile de aur și de plumb de la Sinaia. În jurul

anului 200 d.Hr., istoricul roman și omul de stat Dio Cassius Coccianus (155-234 d.Hr.) în cartea „*Istoria Romană*” care cuprinde 80 de volume scrise în limba greacă (după ce el a fost pretor, consul, guvernator al Smirnei, consul al Romei, proconsul al Africii, guvernator al Dalmației și al Panoniei) l-a poreclit pe conducătorul Geției pe Diogio, cu numele de Decebal, însemnând cel șiret. Mincinoșii științifici oficiali cunosc acest Adevăr, dar îl ascund și vorbesc și scriu despre porecla lui Diogio, despre Decebal.

Pentru nu fi cunoscut Adevărul privind Istoria Poporului Primordial al Geților cu cel puțin 10.000 de ani înainte de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, mincinoșii științifici oficiali și ucenicii lui Iuda insistă pe teorii false referitoare la Dacia și la daci cu scopul de a șterge circa 10.000 de ani din Istoria Poporului Primordial al Geților și a Poporului Român. Din ultimii 2.000 de ani ai Istoriei Poporului Get și a Poporului Român, aceiași mincinoși științifici oficiali susțin că a existat un mileniu întunecat, între anii 275 și 1300 d.Hr. Dar și anul 275 d.Hr. constituie o altă bornă falsă din Istoria Poporului Român, când se minte că a avut loc retragerea aureliană la sudul Dunării. Adevărul înscris în istoria Imperiului Roman este că în anul 258 d.Hr. a avut loc alungarea galileană, în timpul împăratului Gallienus (253-268 d.Hr.), când Poporul Get și Armata Statului Get, de circa 200.000 de luptători, au obligat legiunile romane să se retragă în sudul Dunării. Dacia romană a fost prima provincie din Imperiul Roman care a fost eliberată de sub ocupație străină. După această eliberare integrală a teritoriului Geției de sub ocupație romană a început destrămarea Imperiului Roman. Geții, Dacii, Goții, Vizigoții, Ostrogoții, Celții, Sciții, Costobocii și Carpii, toți din același Neam Get și vorbind aceeași Limbă Getă, au contribuit decisiv prin atacurile lor armate și prin ocuparea Romei la divizarea și dispariția Imperiului Roman. Groparii Imperiului Roman au fost Geții!

Din poruncă divină, în mileniul al IV-lea î.Hr. și al II-lea î.Hr., Geții au roit în toată Europa de azi, în răsăritul Asiei, în nordul Africii, în Orientul Apropiat, în India, China, Japonia, Coreea, America de Nord și America de Sud. Peste tot au dus Limba Getă, Scrierea Getă, Alfabetul Get, Cifrele Getice, Religia Getă monoteistă creștină, înalta lor Cultură și Civilizație.

Toate popoarele din Europa și din întreaga lume au la baza lor o ascendență Getică, unele directă iar altele prin intermediari. Acesta-i Adevărul istoric! El este confirmat de descoperirile arheologice, de scrierile rămase din Antichitate, de limbile și tradițiile popoarelor lumii.

Mincinoșii științifici oficiali au scris și susțin că Poporul Get era organizat în triburi, iar despre barbari că formau popoare. În loc să scrie și să răspândească Adevărul în întreaga lume că pe teritoriul Geției Edenice a existat, având o continuitate neîntreruptă de peste 10.000 de ani, Poporul Primordial al Geților, mincinoșii științifici oficiali din România, cei mai mulți fiind evrei cu nume de împrumut românești, susțin că strămoșii românilor trăiau în triburi. Președintele Academiei Române, prof.univ. Dr.Ioan Aurel Pop, în cartea „*Istoria românilor pentru elevi*” a scris despre strămoșii reali ai Poporului Român, despre Geți (la care el le zice Daci) că erau: „*aspri, bărboși, neciopliți și analfabeți*” (pag. 26). Adevărul istoric este foarte clar: Poporul Get a fost primul în lume care a scris cu 6000 de ani î.Hr. pe plăcuțe de lut, iar apoi pe plăci de

aur. Strămoșii noștri reali, Geții, au fost singurii din Antichitate care și-au scris Istoria Primordială pe plăci de aur. Până acum și în mod întâmplător a fost găsit primul Tezaur din plăci de aur (514 bucăți) de la Sinaia. Prin efectuarea de săpături arheologice sistematice sunt șanse uriașe să fie descoperite multe alte tezaure din plăci de aur și de platină pe care Poporul Get și-a scris Adevărata Istorie. Încă nu a fost descoperit uriașul Tezaur de aur al Geției Edenice aflat în Munții Orăștiei.

Scrierea sumeriană este ulterioară scrierii de la Tărtăria, din Ardeal, cu 2.000 de ani și a folosit Alfabetul Primordial și Cifrele Primordiale ale Geților. Poporul Get, cu cel puțin 6.000 î.Hr., a cunoscut și a utilizat Cifrele Getice, Cifrele Primordiale care sunt folosite de toți pământeni. Poporul Get a avut o Cultură și Civilizație Primordială din care s-au inspirat toate popoarele din Antichitate.

Poporul Get a fost Unit și Viteaz. Armata Statului Get a fost puternică, bine organizată și dotată. Scrierile din Antichitate, precum și descoperirile arheologice de pe teritoriul României Mari, confirmă acest Adevăr.

Numeroase Adevăruri referitoare la multimilenarul Popor Primordial Unit al Geților sunt înscrise pe plăcile de la Sinaia și în multe cărți păstrate din Antichitate. Până în secolul I d.Hr. pe teritoriul Sfintei Geții și pe cele învecinate a existat Imperiul Get care a avut în fruntea sa doi conducători aleși, unul militar și unul religios.

Poporul Get nu a cunoscut orânduirea sclavagistă. La Geți nu au existat sclavi. Numai după anul 106 d.Hr., în provincia Dacia romană au existat puțini sclavi. Acest Adevăr a fost confirmat de către actualul Președinte al Academiei Române, academicianul Ioan Aurel Pop, în cartea „Istoria românilor pentru elevi”, apărută în anul 2016, precum și de către Academia Română în volumele intitulate „Istoria Românilor”.

Poporul Primordial al Geților a fost Unit într-un Stat Primordial Get, cu mii de ani înainte de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos. Geograful Strabon (63 î.Hr.-26 d.Hr.) a aflat mai târziu despre acest Adevăr și a scris în cartea „Geografia” că „Boerobista, Get de neam, a întemeiat un imperiu mare și a supus Geților popoarele învecinate.” Statul Get centralizat a existat cu multe milenii mai înainte. Acest Adevăr este scris pe plăcile de aur și de plumb de la Sinaia, în multe cărți păstrate din Antichitate și aflate la Vatican, precum și în numeroase biblioteci din țările care au o Istorie antică, începând din mileniiile III-I î.Hr.

Un ideal al Geților și al urmașilor acestora, al românilor, din primele două milenii după Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, a fost Unirea vechilor teritorii din Geția Edenică. În anul 1600, domnitorul Mihai Viteazu a reușit să unească Țara Românească cu Ardealul și cu toată Țara Moldovei. Numele țării a fost Geția?! Mincinoșii științifici oficiali au ascuns Adevărul.

În Antichitate și până spre anul 1750 a existat Ardealul. Denumirea de Transilvania pentru Ardeal, pentru Cetatea Domnului moștenită de la Geți, a fost inventată de dușmanii Neamului Românesc și este promovată de mincinoșii științifici oficiali cu scopul de a ascunde Adevărul istoric privind Poporul Primordial al Geților și Limba Română care nu este limbă latină. Pe vremea Geților, a Dacilor (106-258 d.Hr.) și la Unirea realizată de Mihai Viteazu, în anul 1600, a existat provincia numită Ardeal. Timp de peste 10000 de ani nu a existat denumirea de Transilvania. Mincinoșii

științifici oficiali zic că Transilvania înseamnă țara de dincolo de păduri. Care păduri? Așa se delimitează o țară? Și în această lucrătură antiromânească s-a dovedit că minciuna are picioare scurte. De ce este promovată? Poate și pentru că Academia Română a eliminat din Dicționarul Explicativ al Limbii Române (DEX) cuvântul antiromân, iar prin lege nu este condamnat în România antiromânismul ci antisemitismul, de parcă țara noastră ar fi o colonie a Israelului și despre noii stăpâni nu se admite să se afle Adevărul.

La 24 ianuarie 1859, Poporul Român a realizat Mica Unire a Moldovei cu Țara Românească. La 1 Decembrie 1918 Poporul Român a înfăptuit Marea Unire de la Alba Iulia și România a devenit dodoloață, România Mare. Apoi, prin Tratatul de la Trianon, din 4 iunie 1920, România a pierdut teritorii importante în vestul țării în favoarea Ungariei, respectiv Sfântul Pământ Românesc până la Tisa, 1200000 etnici români și 192 de biserici românești.

Genialul Mihai Eminescu în poezia „*Doina*” a precizat următoarele:

„*De la Nistru pân' la Tisa
Tot Românul plânsu-mi-sa
Că nu mai poate străbate
De-atâta străinătate.*

.....
*Și străinul te tot paște
De nu te mai poți cunoaște;
Sus la munte, jos pe vale,
Și-au făcut dușmanii cale*

.....
*Vai de biet Român săracul,
Îndărăt tot dă ca racul,
Nici îi merge, nici se'ndeamnă,
Nici îi este toamna toamnă,
Nici e vară vara lui
Și-i străin în țara lui.*

.....

*Cine ne-au adus Muscalii
Aibă'n lume partea boalii
Cine ne-au adus Jidanii
N'ar vedea ziua cu anii
Ca să-i scoată ochii corbii
Să rămâie'n drum cu orbii
Cine ne-au adus pe Greci
N'ar mai putrezi pe veci
Cine ține cu străinii
Mâncai-ar inima câinii
Mânca-ar casa pustia
Și neamul nemernicia.*

.....
*Toți dușmanii or să piară,
Din hotară în hotară-
Îndrăgi-ar ciorile
Și spânzurătorile!”*

Poezia „*Doina*” a fost interzisă în timpul Regimului comunist și nu este admisă în programa școlară de Regimurile de dictatură capitalistă din perioada post-decembristă, începând cu anul 1990.

În anul 1940, moharhia evreiască ereditară din România, reprezentată de regele Carol al II-lea, a cedat fără luptă teritorii din România Mare, respectiv: Basarabia, Bucovina și Ținutul Herța către Uniunea Sovietică (la 26 iunie 1940); Cadrilaterul către Bulgaria (la 21 august 1940); Ardealul de nord-vest către Ungaria (la 30 august 1940). Până acum, în perioada 1944-2018, conducătorii României nu au avut ca ideal reunificarea Țării. În Anul Centenarului Marii Uniri Poporul Român trăiește despărțit în mai multe țări și din România post-decembristă au fost determinați să emigreze peste șase milioane de români, mai ales tinerii. România se află pe locul întâi în lume în ceea ce privește emigrația cetățenilor ei și în privința Holocaustului împotriva Poporului Român. Ambele obiective sunt programate și înfăptuite de Oculta Mondială

prin conducătorii evrei ai României post-decembriste și supravegheată de consilierii sau komisarii plasați la Palatul Cotroceni, Palatul Victoriei, Parlament, la fiecare minister și în fruntea Serviciilor Secrete românești. S-a ajuns în această situație, în primul rând, datorită necunoașterii Adevărului privind Istoria Poporului Primordial al Geților și a Poporului Român. Eu cred că s-a împlinit vremea pentru cunoașterea și răspândirea Adevărului privind Istoria Poporului Get și a Poporului Român, pentru Unirea românilor și a teritoriilor românești într-o singură Țară Dodoloață, în România Mare, în România noastră. Pentru înfăptuirea acestui ideal ne obligă Istoria Poporului Primordial al Geților și a Poporului Român, precum și jertfele Eroilor Neamului nostru!

Genialul Mihai Eminescu, în articolul „*Pătura superpusă*” publicat în ziarul „*Timpul*”, a scris că *“poporul românesc simte instinctiv că e dominat de oameni cari se pretind numai români, fără a fi și cari n’au milă de el, nici pricepere pentru geniul lui. Geniul neamului românesc e o carte cu șapte peceți pentru generația dominantă.”*

Un argument alt existenței Statului Național Unitar Get îl constituie câștigarea războaielor de către Armata Primordială a Geților împotriva năvălitorilor. De exemplu:

- Bătălia din anul 530 î.Hr. de la Adamclisi împotriva armatei Imperiului Persan condusă de împăratul Cyrus al II-lea cel Mare. Armata Geției, condusă de împărăteasa Tomiris, a câștigat bătălia, iar Cyrus al II-lea a murit pe câmpul de bătălie. În memoria Geților care s-au jertfit pentru apărarea Patriei a fost înălțat, între anii 530-500 î.Hr., Mausoleul de la Adamclisi. Mincinoșii științifici oficiali au născocit că s-a desfășurat o mare bătălie între Imperiul Roman și Geția (ei i-au zis Dacia) în iarna anilor 101-102 d.Hr. la Adamclisi, pentru a putea susține – împotriva Adevărului – teza falsă cu Monumentul Tropaeum Traiani, construit chipurile în perioada 107-109 d.Hr. Adevărul istoric este că împăratul Traian și arhitectul Apollodor din Damasc nu au construit nici un monument la Adamclisi. Academia Română a îmbrățișat teoria falsă cu Monumentul lui Traian de la Adamclisi lansată de academicianul alogen Grigore Tocilescu și o folosește ca argument pentru a susține absurditatea că Limba Română este limbă latină. Dar, în secolele I-III d.Hr., împărații de la Roma, marii scriitori și istorici romani, Sfinții Evangheliști Matei, Marcu, Luca și Ioan, Sfântul Apostol Pavel în „Epistola către romani”, au scris cu toții în limba greacă pentru că nu a existat limba latină! În acea perioadă nu a existat nici provincia Latium. Provincia din jurul Romei s-a numit Campania. Toate aceste Adevăruri sunt cunoscute de către Academia Română, dar nu și recunoscute. Le știu și mincinoșii științifici oficiali și discipolii lor. Cu toate acestea continuă să promoveze Istoria falsificată a Poporului Român și împotriva acestuia.

- Împăratul Darius I (522-486 î.Hr.) a organizat în jurul anului 514 î.Hr. o mare expediție împotriva Geției. Oastea persană a fost înfrântă de puternica Armată a Statului Get care a avut în frunte pe conducătorul Antirus. Împăratul Darius I a reușit să scape cu viață, fiind salvat de propria cămilă.

- O altă mare expediție persană împotriva Geților și grecilor a fost organizată și condusă, în anii 480-479 î.Hr., de către împăratul Xerxes, fiul lui Darius I. Armata Imperiului Persan a dispus de 700000 de ostași, 300000 de auxiliari, 1200 corăbii și

3000 vase de transport. Această uriașă armată persană a fost înfrântă de către greci și Armata Geției.

- Regele Traciei, Lysimah, a dus trei campanii militare, în jurul anului 300 î.Hr., împotriva Geției. La ultima campanie militară, regele Lysimah a avut o oaste formată din 100000 de luptători. El a fost înfrânt de Armata Statului Unitar Get care l-a avut în frunte pe conducătorul Dromihete, care l-a luat prizonier.

În cartea „*Adevăruri Ascunse*”, volumul I, pag. 234-279, domnul Constantin Olariu Arimin a scris despre Imperiul Get și Istoria strămoșilor noștri Geți, după cele menționate de către mulți autori din Antichitate și, mai ales, după cele precizate pe plăcile sau tăblițele găsite la Sinaia. Autorul român i-a identificat pe următorii conducători ai Geției: Arimus, Sipilos, Tanaus (care a domnit în prima parte a secolului al XVIII-lea î.Hr.), Sarmis (în jurul anului 1641 î.Hr.), Telefos (la mijlocul secolului al XII-lea, î.Hr.), Aetes (a fost conducător după Telefos), Saulios, Tomiris, Antirus, Carnabou, Baico-Mato, Sicto-Mato, Matigo-Mato (în jurul anului 400 î.Hr.), Maico-Mato, Chesoci-Mato, Bazorio-Mato (spre sfârșitul secolului al IV-lea î.Hr.), Galatio Ileo-Mato, Midai-Mato, Deligo-Mato, Guto-Mato, Dromichete-Mato, Boero Biseto I-Mato (la anul 290 î.Hr.), Demaroe-Mato (270-232 î.Hr.), Bigero-Mato, Dan Romal-Mato, Moiesoe-Mato, Boero Bisto – Mato (82-44 î.Hr.), Bezine-Mato (44-30 î.Hr.), Orilieo-Mato (30-20 î.Hr.), Cozon-Mato sau Coson-Mato (20-15 î.Hr.), Cotizo-Mato (15 î.Hr.-15 d.Hr.), Biseto II-Mato (15–30 d.Hr.), Dapisiu-Mato, Zorirasieo-Mato, Bilteo-Mato (45-60 d.Hr.), Gezino-Mato (60-89 d.Hr.), Diogio-Mato (89-106 d.Hr.).

Având în vedere Adevărul istoric - referitor la Geția și Sfânta Geție, Țara Primordială pe Pământ; Poporul Get, Poporul Primordial pe Pământ și strămoșul real al Poporului Român; Limba Getă, Limba Primordială pe Pământ, din care provine Limba Română; Scrierea Getă, Scrierea Primordială pe Pământ; Cifrele Getice, Cifrele Primordiale pe Pământ; Religia Geților, Religia Primordială monoteistă creștină; Sarmisegetusa – Capitala Primordială a Poporului Get, aflată lângă Hațeg; Statul Get, Statul Primordial pe Pământ; Conducătorul Geției, din perioada 89-106 d.Hr., Diogio-Mato-, au apărut următoarele întrebări pe care românii (părinții, bunicii, elevii, studenții etc) trebuie să le adreseze academicienilor, profesorilor universitari și altor cadre didactice din învățământul superior, dascălilor din învățământul preuniversitar, cu toții specializați în Istorie și care își zic istorici:

- Ați știut sau nu că în Antichitate și până în jurul anului 1300 d.Hr. Țara noastră s-a numit Geția sau Dio Geția ori Sfânta Geție și nu Dacia?

- Cunoașteți sau nu că niciun popor din lume nu a contestat și nu poate contesta, cu dovezi arheologice, lingvistice și cifrele folosite, faptul că Poporul Get și urmașul său Poporul Român este Poporul Primordial pe Pământ?

- Ați știut sau nu că până la apariția Imperiului Roman, în secolul I î.Hr., în Antichitate a existat Geția și Statul Național Unitar Get, iar despre Dacia nu scrie pe plăcile de la Sinaia și nici într-o altă scriere veche?

- Ați realizat sau nu că nu mai poate fi ascuns Adevărul referitor la Geția, Țara Primordială pe Pământ, precum și la Poporul Get, Poporul Primordial pe Pământ, din care se trage Poporul Român din Grădina Maicii Domnului?

- Ați aflat sau nu că tradițiile multimilenare ale românilor, moștenite de la Geți, nu au fost nici latinizate și nici romanizate?
- Ați cunoscut sau nu că tradițiile de Anul Nou le-a avut numai Poporul Get și le are doar Poporul Român?
- Ați știut sau nu că nimeni și niciodată nu au înfrânt Poporul Get și nu a cucerit Dio Geția, Sfânta Geție, Grădina Maicii Domnului?
- Cunoașteți sau nu că strămoșii noștri reali Geții nu au trăit în triburi, fără organizare socială, fără civilizație, fără cultură, ci au format un Popor, respectiv Poporul Primordial al Geților și au avut un Stat Național Unitar, primul în lume?
- Ați aflat sau nu că a existat Statul Național Unitar Primordial al Geților, cel puțin din mileniul al II-lea î.Hr., căruia uriașul Imperiu Roman i-a plătit tribut preventiv, ca să nu-l atace?
- Cunoașteți sau nu că Poporul Primordial al Geților este Adevăratul Popor Ales de Bunul Dumnezeu și a fost așezat în Adevărata Țara Sfântă, în Geția Edenică?
- Ați știut sau nu că, în perioada 106-258 d.Hr., numai o parte din Geția (14-17%) a fost ocupată de Imperiul Roman și a primit numele de Dacia Romană?
- Ați cunoscut sau nu că Poporul Get din Geția liberă și din teritoriul aflat timp de 152 de ani sub ocupația Imperiului Roman nu a schimbat niciodată denumirea Țării Primordiale din Geția în Dacia?
- Ați știut sau nu că în scrierile rămase din Antichitate (mai ales, plăcile de aur și de plumb de la Sinaia, cărțile istoricilor și geografilor străini etc) denumirea țării noastre a fost Geția și nu Dacia, iar poporul a fost numit Get și nu Dac?
- Cunoașteți sau nu că în Antichitate numai romanii le-au zis Daci la Geți, iar mincinoșii științifici oficiali și susținătorii teoriei false și absurde cu latinitatea numai a Limbii Primordiale a Geților și cu romanizarea doar a Poporului Primordial al Geților (din întregul Imperiu Roman), au dat numele de Dacia la toată Geția Edenică și i-au numit Daci pe toți Geții din Țara Sfântă, din Grădina Maicii Domnului?
- Ați știut sau nu Adevărul că Poporul Get, Limba Getă și Statul Get au avut o continuitate neîntreruptă de peste cinci milenii în Geția Edenică?
- Ați aflat sau nu că Scrierea Primordială pe Pământ a existat în Geția, în Ardeal, cu cel puțin 6.000 de ani înainte de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos?
- Ați știut sau nu că Poporul Primordial al Geților și-a scris Istoria pe plăci de aur, care există la Vatican și la Moscova?
- Cunoașteți sau nu că Limba Română este urmașa Limbii Primordiale a Geților și că în secolele II î.Hr.-III d.Hr. nu a existat limba latină?
- Știți sau nu că limba latină a fost și a rămas o limbă moartă?
- Ați aflat sau nu că falsificarea Istoriei și Culturii identitare a Poporului Get și a Poporului Român a început după înlăturarea prin lovitură de stat a domnitorului Alexandru Ioan Cuza și pe baza indicațiilor prețioase date la București, în iarna anului 1866, de liderii Alianței Israelite Universale, Președintele Isaac Cremieux și Moșe Montefiore?
- Ați știut sau nu că toate Dicționarele Explicative ale Limbii Române (DEX-urile) au fost falsificate de către Academia Română și că la peste 40.000 de cuvinte provenite din Limba Getă le-a fost „fabricată” o origine falsă latină?

- Știți sau nu că Cifrele Primordiale ale Geților sunt folosite de toți pământeni, iar teoria cu cifrele romane și cifrele arabe este falsă?

- Ați aflat sau nu că Sarmisegetusa, Capitala Primordială a Geției se află lângă Hațeg, iar așa-zisa Sarmisegetusa Regia nu a existat pe teritoriul Țării Sfinte, a Geției Edenice?

- Cunoașteți sau nu faptul că academicienii Vasile Pârvan și Constantin Daicoviciu i-au dat denumirea de Sarmisegetusa Regia la Centrul Spiritual al Lumii Antice de la Grădiștea de Munte, din Munții Orăștiei, cu scopul de a ascunde Adevărul privind Capitala Primordială Sarmisegetusa, aflată lângă Hațeg?

- Ați aflat sau nu că împărații de la Roma, respectiv Iuliu Caesar (60-44 î.Hr.), Claudius (n.10 î.Hr.-d.54 d.Hr.), Nerva (96-98 d.Hr.), Traian (98-117 d.Hr.), Hadrian (117-138 d.Hr.), Marc Aureliu (161-180 d.Hr.), ș.a., au scris cărțile lor în limba greacă pentru că atunci nu exista limba latină?

- V-ați întrebat sau nu cum a adus împăratul Traian în Geția limba latină când el și urmașii lui la tron au scris cărți în limba greacă, limba de circulație în Imperiul Roman?

- Cunoașteți sau nu că, în secolul I d.Hr., Sfintele Evanghelii după Matei, Marcu, Luca și Ioan au fost scrise în limba greacă și nu în limba latină?

- Ați știut sau nu că Sfântul Apostol Pavel, în anii 57-58 d.Hr., a scris la Roma „*Epistola către romani*” în limba greacă și nu în limba latină, care nu a existat în secolele I-III d.Hr.?

- Ați aflat sau nu că, din secolul II î.Hr. și până în secolul III d.Hr., istoricii, scriitorii, poeții, geografi și conducătorii Regatului și Imperiului Roman au scris la Roma numeroase cărți în limba greacă și nu în limba latină?

- Cunoașteți sau nu că toate Conciliile ecumenice care au avut loc în secolele II-IV d.Hr. (la Roma, Cartagina, Alexandria, Antiohia, Elvira, Arles, Niceea, Constantinopol, Calcedon și altele) s-au desfășurat în limba greacă și nu în limba latină?

- Știți sau nu că împărații romani au convocat Conciliile ecumenice și au asigurat desfășurarea lucrărilor acestora, inclusiv redactarea documentelor, în limba greacă și nu în limba latină?

- Ați aflat sau nu că împăratul Constantin cel Mare, în acord cu Papa Silvestru, a trimis scrisorile de convocare a Conciliului ecumenic de la Niceea, din anul 325 d.Hr., în limba greacă pentru că episcopii de pe întreg pământul locuit nu cunoșteau limba latină?

- Cunoașteți sau nu că documentele istoriei ecleziastice confirmă că Papii de la Roma au convocat Conciliile ecumenice prin scrisori în limba greacă pentru că limba latină era necunoscută?

- Cunoașteți sau nu că în secolul IV d.Hr. a fost creată la Roma o limbă artificială, pentru clasa conducătoare, limba latină cultă?

- Ați știut sau nu că, abia în anul 404 d.Hr., a fost tradus din limba greacă în limba latină cultă atât „*Vechiul Testament*” cât și „*Noul Testament*”?

- Cunoașteți sau nu că până în anul 404 d.Hr. în Religia politeistă romană s-a folosit limba greacă deoarece nu a existat limba latină ca limbă oficială și de circulație în Imperiul Roman?

- Ați aflat sau nu că Religia Primordială monoteistă creștină a existat la Poporul Get cu câteva milenii înainte de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos?
- Cunoașteți sau nu că despre Zamolxe s-a spus că a fost un zeu pentru ca să nu se afle Adevărul despre acest Învățător, despre Religia Primordială monoteistă creștină a Poporului Get, Cultura Primordială a Geților, Statul Național Unitar al Poporului Get, despre Poporul Primordial al Geților și despre Geția, Țara Primordială?
- Ați știut sau nu că celebrele statuete „Gânditorul de la Hamangia” și soția sa (dateate 6.000 de ani î.Hr.) privesc din spate reprezentând două Cruci Getice?
- Ați aflat sau nu că pe bancnota de 200 de lei Banca Națională a pus o fotografie a „Gânditorului de la Hamangia” care confirmă Adevărul privind Cifrele Primordiale Getice? Statueta confirmă că Geții cunoșteau dreptunghiul, cercul, unghiul, numărul Pi și Crucea, cu 6.000 de ani înainte de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos!
- Cunoașteți sau nu că Religia Primordială a Crucii a existat în Geția și de aici a fost răspândită în lume?
- Ați aflat sau nu că, în Antichitate, în Geția nu au existat sclavi și nici orânduirea sclavagistă?
- Ați știut sau nu că în manualele școlare, din ultimii 80-90 de ani, este scrisă Istoria falsificată a Poporului Român și a Limbii Române?
- Ați știut sau nu că pe conducătorul Geției, din perioada 89-106 d.Hr., l-a chemat Diogio, nume scris pe plăcile de aur și de plumb de la Sinaia, precum și în multe cărți din Antichitate?
- Cunoașteți sau nu că Decebal este o poreclă (însemnând cel șiret) pe care i-a dat-o Dio Cassius (după 100 de ani de la războiul din 106 d.Hr.) lui Diogio, conducătorul Geției?
- De ce nu ați luptat pentru aflarea Adevărului privind Istoria Poporului Primordial al Geților și Poporului Român?
- De ce ați acceptat și ați predat multor generații de elevi și studenți Istoria falsificată a Poporului Român și a Limbii Române?
- Ce fapte ați făcut pentru a stopa scoaterea cărților despre Istoria Poporului Român din Școala Românească, în perioada 1990-2018?
- Cum și în cât timp credeți că puteți scăpa de cel mai greu păcat: starea omului împotriva Adevărului?
- Ați realizat sau nu că pasivitatea dumneavoastră înseamnă complicitate la falsificarea Adevărului?
- Ați conștientizat sau nu că se desfășoară un plan diabolic al Oculței Mondiale care vizează ștergerea identității Poporului Român, urmaș al Poporului Primordial al Geților?
- Vă simțiți sau nu vinovați de elogiile nemeritate aduse dușmanului Poporului Get și Geției, împăratul Traian care a fost un contropitor, un jefuitor (a dus la Roma, în anii 106-107 d.Hr., 1640000 kg de aur și 3310000 kg argint), un demolator (a ras de pe suprafața pământului Capitala Sarmisegetusa, cetățile Geților din provincia Dacia romană, Centrul Spiritual al Lumii Antice din Munții Orăștiei), un anticreștin?
- Ați aflat sau nu despre jafurile uriașe din Geția și România, din perioada 106-2018 d.Hr., nemaiîntâlnite la alte popoare?

- Ați știut sau nu că în valul de prigoană împotriva creștinilor condus de împăratul Traian au fost omorâți Sfântul Apostol Andrei și Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan?

- Ați aflat sau nu că mulți împărați romani s-au mândrit cu originea lor Getică și de aceea au amplasat și salvat celebrele statui de Geți de la Roma, precum și Columna lui Traian?

- Cunoașteți sau nu că statuile Geților sau Dacilor (după spusele romanilor) de la Roma și din marile muzee ale lumii au fost realizate și amplasate de cei 40 de împărați de origine Getă ai Imperiului Roman și că ele prezintă înțelepciunea și demnitatea Poporului Primordial al Geților?

- Ați aflat sau nu că împărații romani de origine Getă, Galeriu cel Bătrân și Galeriu cel Tânăr, au schimbat denumirea Imperiului Roman în Imperiul Dac (timp de 18 ani, între 292-311 d.Hr.) și, ca urmare, în colindele românești ei au fost păstrați în refrenele „*Ler împărat*” și „*Leru-i Ler*”?

- Ați știut sau nu despre continuitatea Poporului Get în Geția Edenică, care este dovedită prin Limba, Scrierea și Cifrele lor Primordiale, prin Tradițiile multimilenare, care sunt păstrate, cel puțin din mileniul V î.Hr.?

- Ați știut sau nu că Statul Național Unitar al Geților a construit mai multe poduri peste Istru (Dunăre) cu sute de ani înainte de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos?

- Cunoașteți sau nu că, după ce a pierdut războiul din anii 101-102 d.Hr. cu Geția condusă de Diogio, în anii 103-104 d.Hr., împăratul Traian și Apollodor din Damasc nu au construit niciun pod peste Dunăre la Drobeta?

- Știți sau nu că, în perioada 106-258 d.Hr., Imperiul Roman nu a construit niciun pod peste Dunăre în teritoriul ocupat vremelnic din Geția? Cine poate crede că în doi ani (103-104 d.Hr.) și pe teritoriul Geției a construit Imperiul Roman un pod în zona Drobeta Turnu-Severin și apoi, în 152 de ani de ocupație romană, nu s-a mai construit niciunul?

- Ați aflat sau nu că Poporul Get a fost primul în lume care a inventat ceasul solar și a măsurat timpul?

- Ați știut sau nu că strămoșii noștri Geți au practicat agricultura în Geția Edenică cu circa 8.000 de ani înainte de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos?

- Cunoașteți sau nu că Geții au fost primii în lume care au exploatat cele peste 200 masive de sare, cu circa 10000 î.Hr.?

- Știați sau nu că descoperirile arheologice confirmă că Geții au fost primii în lume care au exploatat și prelucrat aurul, argintul, fierul, cuprul, plumbul, staniu, chihlimbarul ș.a.?

- Ați știut sau nu că obiectele din ceramică descoperite de arheologi, cele din culturile Cucuteni, Hamangia, Turdaș, Gumelnița, Boian, ș.a. sunt cele mai vechi din lume și confirmă că în mileniiile VII-IV î.Hr. Geții au cunoscut și folosit roata olarului, Cifrele Primordiale și figurile geometrice?

- Ați aflat sau nu că Poporul Primordial al Geților: a cunoscut planetele și le-a calculat orbitele; a dat numele multor constelații, după numele unor familii de Geți, cu o vechime de peste 3.000 de ani î.Hr.; a avut inventariate circa 400 de stele?

- Ați știut sau nu că Poporul Get a fost singurul din Antichitate, în urmă cu peste 12.000 de ani, care a fost autohton și că acest Adevăr îi asigură Poporului Român dreptul istoric asupra teritoriului României Mari? Bunul Dumnezeu a așezat Poporul Get și Poporul Român în Sfânta Geție, în Grădina Maicii Domnului! În istoria lumii, toate popoarele au venit de undeva, cu excepția Poporului Primordial al Geților și a urmașului său Poporul Român!

- Ați aflat sau nu că este falsă și lipsită de logică teoria cu cifrele romane și cifrele arabe? Cifrele Primordiale și cele folosite de locuitorii planetei Pământ sunt Cifrele Getice!

- Ați cunoscut sau nu că, în domeniul Justiției, Geții au avut legi scrise în mileniul I î.Hr., din care cele mai multe le-au primit de la Zamolxe?

- Ați știut sau nu că Academia Română, la comanda Ocultei Mondiale, a falsificat: Istoria Poporului Primordial al Geților și a Poporului Român; Istoria Limbii Primordiale a Geților și a Limbii Române; Dicționarele Explicative ale Limbii Române și originea latină inventată pentru circa 50000 de cuvinte din Limba Română?

- Ați aflat sau nu că acțiunile de falsificare a Istoriei Poporului Român, Istoriei Limbii Române și a Dicționarelor Explicative ale Limbii Române au fost patronate de regii evrei ai României (Carol I, cu patru clase și fără să cunoască Limba Română; Ferdinand I, fără școală; Carol al II-lea, cu bacalaureat) care au fost Președinți de onoare ai Academiei Române?

- Cunoașteți sau nu că Geții au practicat Filozofia Creștină și au avut o Religie Primordială monoteistă creștină?

- Ați conștientizat sau nu că Istoria Poporului Primordial al Geților și a Poporului Român a fost falsificată, în ultimii 150 de ani, cu bună știință pentru a satisface interesele unor forțe oculte străine?

- Ați aflat sau nu că Poporul Român duce mai departe Credințele Religioase Primordiale ale Geților?

- Aveți sau nu motive și argumente reale ca să vă ploconiți în fața împăratului Traian, a demolatorilor romani ai Capitalei Sarmisegetusa, Centrului Spiritual al Poporului Get și a cetăților Getice?

- Ați întâlnit sau nu la alte popoare din Antichitate și la urmașii lor un cult pentru cotropitori, jefuitori, demolatori, bestii umane și anticreștini, așa cum există în România, începând cu Regimul comunist, din anul 1945?

- Știți sau nu că stăpânii străini ai României au căutat să le creeze la români mentalitatea că este bine să se mândrească cu împăratul Traian, cu micuțele castre romane și să ignore Adevărata Istorie a Poporului Primordial al Geților?

- Ați cunoscut sau nu că în ultimii 150 de ani în România au fost alocate fonduri importante pentru descoperirea și conservarea castrelor romane, iar pentru săpături arheologice în Țara Hațegului și în fiecare județ nu au existat fonduri de la Guvernele de la București?

- Vă considerați sau nu urmași ai bestiiilor cu chip uman, ai împăraților romani Nero, Cezar, Traian, Marc Aureliu, Decius și Dioclețian?

- Știți sau nu că Sfântul Arhidiacon Ștefan, Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, Sfântul Apostol

Andrei – Ocrotitorul României, Sfântul Apostol Petru, Sfântul Apostol Pavel și mulți alți Sfinți i-au avut călăi pe împărații de la Roma, începând cu Nero (54-68 d.Hr.) și terminând cu Dioclețian (284-305 d.Hr.)?

- Ați aflat sau nu că lungul șir de martiri ai Poporului Get și ai Poporului Român nu se regăsește la niciun popor?

- Ați realizat sau nu că Neamul Get și cel Românesc au vocația martirajului? Vă sunt cunoscute exemplele lui: Boero-Bisto, Diogio, Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare și Sfânt, Vlad Țepeș, Mihai Viteazu, Horea, Cloșca și Crișan, Tudor Vladimirescu, Constantin Brâncoveanu, Avram Iancu, Mihai Eminescu, Alexandru Ioan Cuza, Ion Antonescu, Sfinții închisorilor comuniste evreiești, Nicolae Ceaușescu, Grigore Vieru și mulți alții?

- Ați știut sau nu că împărații de la Roma nu au reușit, în perioada 106-258 d.Hr., să „exporte” în provincia Dacia Romană și în Geția Edenică tradiționala homosexualitate romană și nici religia lor politeistă?

- Ați aflat sau nu că, în Antichitate, nivelele de cultură și civilizație ale romanilor și grecilor au avut la bază Scrierea Primordială, Cifrele Primordiale, Civilizația Primordială și Cultura Primordială a Poporului Get?

- Credeți sau nu în gogorița că din împăratul Traian s-a născut Poporul Român, începând cu anul 1862 când a apărut România?

- Ați realizat sau nu marile sacrificii colective ale Poporului Get și ale Poporului Român pentru apărarea Țării Sfinte, a Geției Edenice și a României?

- Ați acționat sau nu împotriva celor din neamul de ucigași, de mincinoși și necredincioși care au luptat împotriva lui Dumnezeu și a lui Iisus Hristos, care i-au dezbinat pe români și uneltesc continuu împotriva Statului Național Unitar Român?

- Cunoașteți sau nu că Academia Română, în cei 139 de ani de la înființarea ei, nu a fost preocupată de aflarea Adevărului privind: Istoria Poporului Primordial al Geților, strămoșii reali ai Poporului Român; Limba Primordială a Geților din care se trage Limba Română; Alfabetul Primordial al Geților; Scrierea Primordială a Geților; Cifrele Primordiale ale Geților; Religia Primordială monoteistă a Geților; Cultura Primordială a Geților; Civilizația Primordială a Geților; Drapelul Primordial tricolor al Geților; Stema Primordială a Statului Get; Capitala Primordială Sarmisegetusa, aflată lângă Hațeg; Atlantida, care a existat în Marea Neagră, în zona Insulei Albe sau Insula Șerpilor; Tăblițele de la Tărtăria și plăcile de aur și de plumb de la Sinaia?

- Ați știut sau nu că, în Antichitate a existat Imperiul Primordial al Geților, mult mai mare decât Imperiul Roman din timpul împăratului Traian?

- Ați întreprins sau nu vreun demers la conducătorii Bisericii Ortodoxe Române și ai Bisericii Greco-Catolice vizând unificarea celor două Biserici românești așa cum a spus Domnul nostru Iisus Hristos?

Întrebările de mai sus și răspunsurile la acestea, date de cei din Împărăția lui Iisus Hristos, vor contribui la aflarea multor Adevăruri referitoare la Poporul Primordial al Geților, la Geția Edenică, inclusiv cu privire la Statul Național Unitar al Poporului Get.

Aflarea Adevărilor despre Poporul Primordial al Geților și Geția Edenică vor contribui la împlinirea idealurilor Genialului Mihai Eminescu scrise în poezia „*Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*”:

”Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,
Țara mea de glorie, țara mea de dor?
Brațele nervoase, armă de tărie,
La trecutu-ți mare, mare viitor!
Fiarbă vinu-n cupe, spumege pocalul,
Dacă fiii-ți mândri aste le nutresc;
Căci rămâne stânca, deși moare valul,
Dulce Românie, asta ți-o doresc.

Îngerul iubirii, îngerul de pace,
Pe altarul Vestei tainic surâzând,
Ce pe Marte-n glorie să orbească-l face,
Când cu lampa-i zboară lumea luminând,
El pe sânu-ți vergin încă să coboare,
Guste fericirea raiului ceresc,
Tu îl strânge-n brațe, tu îi fă altare,
Dulce Românie, asta ți-o doresc.

Vis de răzbunare negru ca mormântul
Spada ta de sânge dușman fumegând,
Și deasupra idrei fluture cu vântul
Visul tău de glorie falnic triumfând,
Spună lumii large steaguri tricolore,
Spună ce-i poporul mare, românesc,
Când s-aprinde sacru candida-i vâlvoare,
Dulce Românie, asta ți-o doresc.

Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,
Tânără mireasă, mamă cu amor!
Fiii tăi trăiască numai în frăție
Ca a nopții stele, ca a zilei zori,
Viață în vecie, glorie, bucurie,
Arme cu tărie, suflet românesc,
Vis de vitejie, fală și mândrie,
Dulce Românie, asta ți-o doresc!”

Doamne, ocrotește-i pe Români și ajută-i să trăiască, din nou, într-un Stat Național Unitar, în România noastră și a urmașilor, urmașilor noștri!

Bibliografie:

1. *Biblia sau Sfânta Scriptură*. Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune redactată și adnotată de Î.P.S. Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Clujului, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.
2. Bălașa D. *Dacii de-a lungul mileniilor*. Editura Orfeu, 2000.
3. Bălașa D. *Țara Soarelui sau Istoria Dacoromâniei*”. Editura Semne, 2001.
4. Bâldea S. *Am fost aici dintotdeauna*. Editura „Dacoromânia”, București, 2014.
5. Bîrsan C. *Istorie furată. Cronică românească de istorie veche*. Editura „Karuna”, Bistrița, 2013
6. Boca A. *Cuvinte VII*. Editura „Charisma Advertising”, Deva, 2006.
7. Boca A. *Cărarea împărăției*. Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, 2006.
8. Bucurescu A. *Dacia secretă*. Colecția Rădăcini, București, 2012.
9. Bucurescu A. *Tainele tăblițelor de la Sinaia*. Editura Arhetip, București, 2013.
10. Cadar G. *Valahii alahva. Părinții europiei*. Baia Mare, 2012.
11. Cadar G. *Origini (Sfânta limbă bătrână a zimbri-geților)*. Editura „PROENA”, 2010.
12. Calimah AL.-Papadopol. *Scrieri vechi pierdute antingătoare de Dacia*. Editura Dacica, București, 2007.
13. Charroux R. *Cartea cărților*. Pro Editură și Tipografie, București, 2009.
14. Cimpoi M. *Eminescu, Opere, vol.I-VIII*. Editura „Gunivas SRL”, Chișinău, 2001.
15. Ciucă S., Ioniță D. *Sfântul Andrei*. Editura „Corint”, București, 2016.

16. Ciudin N., Ciudin A. *Renașterea spirituală a dacilor*. Casa editorială Demiurg, Iași, 2001.
17. Constantin D. *Scripta aramaica*. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
18. Corneanu I., Moiş V. *Permanență și continuitate românească în Ardeal*. Editura „*Daya*”, Satu Mare, 2014.
19. Corteggiani J.-P. *Marile piramide*. Editura „*Univers*”, București, 2007.
20. Crainic F., Ioniță C. *Legendele dacilor liberi*. Editura „*Dacica*”, București, 2010.
21. Crișan I.-H. *Civilizația Geto-Dacilor*, vol.1 și 2. Editura „*Meridiane*”, București, 1993.
22. Crișan I.-H. *Medicina în Dacia*. Editura *Dacica*, București, 2007.
23. Crișan R.-M. *Eminescu interzis – gândirea politică*. Editura „*TIBO*”, București, 2009.
24. Crișan V. ș.a. *Studii de istorie antică*. Cluj-Napoca, 2001.
25. Cueșdean I.-L. *România, inima vechii Europe*. Editura „*SOLIF*”, București, 2005.
26. Daniel C. *Misteriile lui Zalmoxis*. Editura „*Herald*”, București, 2013.
27. Delcea E., Tonciulescu P.-L. *Enigmele Terrei. Istoria începe în Carpați*. Editura „*Obiectiv*”, Craiova, 2000.
28. Delcea E. *Iisus, Fiul Daciei*. Editura „*Obiectiv*”, Craiova, 2010.
29. Delcea E. *Dakia, țara sfântă*. Editura *Obiectiv*, Craiova, 2012.
30. Densușianu N. *Dacia Preistorică*. Editura „*Meridiane*”, București, 1986.
31. Dimitriuc V. *Întâmplări cu istoria noastră. Geto-Dacia preistorică și antică (mileniul VII î.Hr.-anul 271 d.Hr.)*. Editura „*Blasscho*”, 2014.
32. Dogeanu L.-F. *Istoria neamului românesc*. Editura „*ROOSSA*”, 256p., 2017.
33. Drimba O. *Istoria culturii și civilizației*. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984.
34. Drimba O. *Istoria culturii și civilizației*, III. Ediție definitivă. Editura „*Saeculum I.O.*”, București, 2017.
35. Eminescu M. *Opere complete*. Editura „*Librăria Românească*”, Iași, 1914.
36. Eminescu M. *Ortodoxia*. Editura „*Eikon*”, Cluj-Napoca, 2003.
37. Eminescu M. *Chestiunea evreiască*. Editura „*Vestala*”, București, 2010.
38. Eminescu M. *Românii din afara granițelor țării și unitatea spirituală națională*. Editura „*Saeculum*”, București, 2012.
39. Ene Gh. *Eminescu, securitatea și siguranța națională a româniei*. Editura „*Eikon*”, Cluj-Napoca, 2014.
40. Florescu B.-F. *Monumentul de la Adamklissi. Tropaeum Traiani*”, Ediția a II-a. Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1961.
41. Somerset F.-P. *Marea enciclopedie pentru elevi. Istoria lumii de la primele civilizații până în zilele noastre – cel mai cuprinzător ghid al istoriei lumii*. Editura Litera, București, 2013.
42. Funar Gh. *Holocaustul împotriva românilor*. Editura „*GEDO*”, Cluj-Napoca, 2011.

43. Funar Gh. *Holocaustul împotriva poporului roman*. Editura „GEDO”, Cluj-Napoca, 2012.
44. Funar Gh. *Holocaustul din grădina maicii domnului*. Editura „GEDO”, Cluj-Napoca, 2015
45. Funar Gh. *Aflăm adevărul despre biografia fiului lui Dumnezeu?!*. Editura „GEDO”, Cluj-Napoca, 2016 și Editura „Ecou Transilvan”, 2017.
46. Funar Gh. *Cifrele getice. Cifrele primordiale pe pământ?!* Editura „Ecou Transilvan”, 2018.
47. Gheorghe G. *Studii de cultură și civilizație românească*. Editura „Gândirea”, București, 2005.
48. Gheorghe G. *Valah*. Fundația Gândirea, 2012.
49. Gimbutas M. *Civilizație și cultură – Vestigii Preistorice în Sud-Estul European (Civilizația Europei Străvechi)*”, Editura „Meridiane”, București, 1989.
50. Hanganu E. *Pelerinul iubirii milostive. Sfântul Ioan Paul al II-lea și România*. Editura „Galaxia Gutenberg”, Târgu-Lăpuș, 2015.
51. Hașa G. *Hașeg-Adevărata Sarmizegetusa*. Editura „Gligor Hașa”, Deva, 2010.
52. Hașa G. *Dicționar mitologic carpato-danubiano-pontic*. Editura „Gligor Hașa”, Deva, 2011.
53. Hașdeu B.-P. *Pierit-au dacii?* Editura „Dacica”, București, 2009.
54. Iordanes. *Getica, despre originea și faptele geților*. Editura „Uranus”, București, 2014.
55. Iscriu G.D. *Traco-geto-dacii, națiunea matcă din spațiul carpato-danubiano-balcanic*. Casa de editură și librărie „Nicolae Bălcescu”, București, 2005.
56. Iscriu G.D. *O nouă introducere în epoca modernă, cu privire specială la istoria națională*. Editura „Proemia”, Baia Mare, 2010.
57. Iscriu G.D. *Strămoșii noștrii reali: Geții-Dacii-Tracii-Ilirii, națiunea matcă din vatra „Vechii Europe”*. Casa de editură și librărie „Nicolae Bălcescu”, București, 2014.
58. Iscriu G.D. *Strămoșii noștri din dacia nemuritoare, națiunea matcă*. Editura „Cuget Românesc”, 2003.
59. Lovinescu V. *Dacia hiperboreeană*. Editura „ROSMARIN”, București, 1996.
60. Lundius C. *ZAmolxis-primul legiuitor al geților*. Editura „Axa”, Botoșani, 2002.
61. Manolache D. *Tezaurul dacic de la Sinaia. Legendă sau adevăr ocultat?*. Editura „Dacica”, București, 2006.
62. Manolache D. *Andrei, apostolul lupilor*. Editura „Dacica”, București, 2008.
63. Mălinaș I.-M. *La umbra sarmisegetusei romane. basilica din densuș*. Editura „Mihai Eminescu”, Oradea, 1997.
64. Morar P. *Noi nu suntem Latini sau Latinii sunt noi. 2000*.
65. Nicolaescu E. *Vorbele din plumb. Plăcuțele de la Sinaia–Lectură intermediară*. Ediție revizuită și adăugită. Editura „Semne”, București, 2015.
66. Olariu C.-A. *Adevăruri ascunse*. vol.1 și 2, Iași, 2016.
67. Olariu C.-A. *Dicționarul nemuririi limbii strămoșești*”, Iași, 2014.
68. Olariu C.-A. *Adevăruri ascunse românilor*. Editura „Studia”, Cluj-Napoca, 2016.
69. Oltean D. *Religia dacilor*. Ediția a II-a. Editura „Bistra”, Timișoara, 2014.

70. Oltean D. *Regii dacilor și războaiele cu romanii*. Deva, 2012.
71. Oltean R. *Dacia. războaiele cu romanii.sarmizegetusa*. vol.I. Editura „Art Historia”, București, 2013.
72. Oțetea A. *Istoria lumii în date*. Editura Enciclopedică Română, București, 1972.
73. Pandele L. *Dacia-Grădina Maicii Domnului, Credendo Videns*. Editura „Transilvania Expres”, 2007.
74. Pănculescu C. *Taina Kogaiononului – Muntele Sacru al dacilor*. Editura „Ștefan”, București, 2008.
75. Pescaru A., Pescaru E. *Cetățile dacice din munții orăștiei*. Editura Academiei Române, București, 2009.
76. Pop I.-A. *Istoria românilor pentru elevi*. Editura „Litera”, București, 2016.
77. Popa L.-Gh. *Dacia în autorii clasici*. Editura „VESTALA”, București, 2007.
78. Popescu E.-C. *Regatul titanilor*. Editura „Tempus Dacoromânia Comterra”, București, 2010.
79. Popescu E.-C. *Munții bucegi*. Editura „Tempus Dacoromânia Comiterra”, București, 2015.
80. Popescu E.-C. *Istoria veche a geto-dacilor*”, Editura MJM, Craiova, 2017
81. Popovici-Ursu V. *Adevărata obârșie a Poporului Român*. Editura „Gedo”, Cluj-Napoca, 2012.
82. Portocală N. *Marile civilizații ale traco-geților*. Editura „Obiectiv”, Craiova, 2006.
83. Pye M., Dalley K. *Civilizații dispărute și secrete ale trecutului*. Editura „Trei”, București, 2014.
84. Raimond J.-B. *Ioan-Paul II – un papă în inima istoriei*. Editura „Prietenii Cărții”, București, 2000.
85. Rădulescu R. *Mari sfinți ai Ortodoxiei*. Editura „Meteor Press”, București, 2015.
86. Remer R.-A. *Marile taine ale pământului românesc. Vortexul sacru și arborele vieții dacic*. Editura „Orfeu 79”, București, 2012.
87. Romalo D. *Cronica getă apocrifă pe plăci de plumb?* Editura „Alcor Edimpex”, 2005.
88. Roxin D. *Spiritul dacic renaște*. Editura „VIDIA”, București, 2012.
89. Săvescu N. *Noi nu suntem urmașii romei (vol.I) ; Noi dacii (vol.II), Călătorie în Dacia, Țara zeilor” (vol.III)*. Editura „Tedcora”, Buzău, 2012.
90. Săvescu N. *Noi dacii (vol.II)*. Editura „Tedcora”, Buzău, 2012.
91. Săvescu N. *Călătorie în Dacia, Țara zeilor” (vol.III)*. Editura „Tedcora”, Buzău, 2014.
92. Scorobete M. *Norul de martori*. Editura „SEDAN”, Cluj-Napoca, 2003.
93. Scorobete M. *Dacia edenică*. Editura „Renașterea”, Cluj-Napoca, 2010.
94. Stan M., Vornicu C. *Istoria lumii pentru toți. Antichitatea*. Editura „Niculescu”, 2007.
95. Stănciulescu-Bârda A. *Iisus hristos. documente secrete*. Ediția a II-a, Editura „Cuget Românesc”, Bârda, 2004.

96. Stoenescu D. *Părintele Arsenie - omul îmbrăcat în haină de in și îngerul cu cădelnița de aur*. Editura „Charisma”, Deva, 2008.
97. Ștefănescu P. *Enigme ale istoriei universale*. Editura „Vestala”, București, 2009.
98. Teodoru R. *România ca o pradă*. Editura „Paco”, București, 2015.
99. Tonciulescu P.-L. *Romania, paradisul regăsit*. Editura „Obiectiv”, Craiova, 2002.
100. Vălean D.-N. *Istoria bisericii universale în date (anul 6 î.Hr.-1054 d.Hr.)*. Editura „Lines”, Cluj-Napoca, 2012.
101. *România, sufletul neamului românesc*. Vol.I. *Legenda nemuritorilor din valea Dunării. Zamolxis. Primus getarum et Europae legislator*. Editura „Anima Mundi”, București, 2011.
102. *România, sufletul neamului românesc*. Vol.II. *Dacia felix, augusta terra mater sau Pământul făgăduinței*. Editura „Anima Mundi”, București, 2012.
103. National geographic. *Carte de istorie. O aventură interactivă*. Vol. I, București, 2010.
104. *Dicționar explicativ al limbii române*. Ediția a II-a. Editura „Univers enciclopedic”, București, 1996.
105. *Dicționar explicativ al limbii române*. Editura „Univers enciclopedic”, București, 2016.
106. *Mic dicționar enciclopedic*. Ediția a II-a. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978.
107. *Istoria lumii, de la primele civilizații până în zilele noastre - cel mai cuprinzător ghid al istoriei lumii. Marea enciclopedie pentru elevi*. Editura „Litera”, București, 2013.
108. Academia Română, „*Istoria Românilor*”, vol.I și II, Editura Enciclopedică, București, 2001.

FALSIFICAREA ORIGINII LIMBII RUMÂNE

Constantin Olariu Arimin, istoric, România.

„Dragostea de omenire, care nu se sprijină pe patriotism,
pe dragostea pentru națiunea ta, nu este decît o iluzie, iar
cei ce se laudă că iubesc pe toată lumea, o fac pentru a
demonstra că de fapt nu iubesc pe nimeni”.

(Johann Herder)

Pentru a înțelege procesul criminal de falsificare a originii limbii rumânilor, pus la cale de mafia cazară și executat sub pălăria Academiei Române timp de peste 150 de ani, trebuie să facem puțină istorie ca să înțelegem pe ce gîrle mocirloase a curs veninul sataniștilor. De la vechii greci ne-au ajuns cîteva legende care spun despre *Atlas fiul Soarelui*, că ar fi avut mare împărăție la nordul Istrului și un fecior de toată isprava numit *Auson*, care ajuns la vremea maturității, ar fi migrat în negura timpului în Italia în regiunea cursului inferior al Tibrului, Altă zicere ne luminează că fiica lui Atlas, Calypso, ar fi avut doi băieți *Auson* și *Latinus*, care ar fi plecat din Carpați în peninsula italică.

Latinul Ovidiu Naso cînd era mazîlit la Tomis pe la începutul secolului I al erei noastre, scrie în poemul *Pontice* I,2, 83-84 despre strămoșii noștri următoarele: „*Maxima pars hominum nec te, pulcherinna, curant/ Roma, nec Ausonii militis arma tinent*.” Și talmăcită povestea zice așa: „*În cel mai înalt grad grupul omenesc al luptătorilor ausoni își zăngăne armele și nu tu frumoasă și îngrijită Romă, nu tu!*” se jelește în *Tristele* II.1, 199 cinstitul roman despre locurile neprietenoase unde l-a trimis în surghiun imperatorul Octavianus Augustus: „*Am fost exilat la marginea Ausoniei, în hotar cu Sarmătia*”. Adevărul din aceste versuri ale lui Ovidiu nu este amintit în nici un manual de istorie sau carte ce scrie despre timpurile noastre străvechi, iar unii dintre cei care au tradus versurile din latină în română au falsificat talmăcirea să nu supere pe latiniști, traciști sau evrei ce se pretind de circa 150 de ani, băștinașii plaiurilor carpatine. Însă și neamurile din sudul peninsulei italice s-au numit ausoni, iar ținuturilor le-au zis Saturnia **Ausonia** încă din secolele VIII-VII î.e.n., dovadă ce nu poate fi contestată de nimeni că geții au fost în peninsula mult înainte de a veni romanii la jaf în anul 101. Deci o legătură între limba getă și latină era știută de toată antichitatea, însă evreii care s-au pus să ne falsifice originea limbii, au scornit alte „adevăruri” revelate numai lor, falsuri cu care și astăzi Academia Română se mîndrește că a reușit să îndobitocască atît de îngrozitor Neamul Românesc!

Scriitorul latin Claudius Claudianus, sosit la Roma în anul 395, scrie lucrarea intitulată *Cartea I în-potriva lui Rufinus* aflat în slujba curții de la Constantinopol, pe care îl acuză că „*acum pune în mișcare pe geți... între timp cobora spre noi sarmatul împreună cu dacii, masagetul îndrăzneț. Cînd mîna ta dreaptă (a lui Stilicon) a strivit cetele dacilor...*” Deci geții sau dacii în năvălirile din anii 402-403, sînt pentru istoricii români numai niște fantome care trebuie șterse din răbojul timpului, tot așa cum ne-au

falsificat cam tot ce au scris ei despre istoria spațiului carpatic și a neamului care a făcut-o aici.

Dau un alt exemplu de scriere venită din imperiul roman de răsărit unde urdiile geților și goților au poposit în perioada 382-410 primind sălaș în sudul Istrului și statutul de prieteni sau confederați chiar de la împăratul Teodosius, povestea fiind lăsată nouă de către Synesios (370-413 e.n.) filozof grec din Cyrene. În scrierea *De regno* biciuiește moravurile curții imperiale de la Constantinopol și rolul tot mai mare pe care îl ocupă geții și goții în structurile de putere imperiale. *De providentia sive Aegyptius* este scrisă în mare parte alegoric și arată starea imperiului roman de răsărit în timpul împăratului Arcadius(395-408). Citatele de mai jos sînt din *Hymni et Opuscula*, care ne vorbesc despre isprăvile geților și goților din anii 400-410 ce formau grosul trupelor armatei imperiale. La capitolul XV,17 îi găsim menționați pe falnicii geți care făceau din cînd în cînd incursiuni de jaf peste granițele imperiului fiindcă nu primeau în mod corect stipendiile promise! „Dar aceia n-aveau nevoie a-și întări casa pentru a-i respinge pe barbarii sosiți din Asia sau din Europa. Doar prin isprăvile lor atrăgeau atenția vrăjmașului și o întăreau pe a lor. Treceau deseori Eufratul ca să lupte împotriva parților, sau Istrul ca să atace pe geți și massageți. Dar iată că aceștia din urmă, care obișnuiesc să-și pună alt nume, ba chiar unii dintre ei își schimbă trăsăturile feței într-o anumită dibăcie, ca să pară că s-a născut din pămînt un neam nou și îngrozitor, aceștia vă înspăimîntă astăzi. Ei trec Istru și cer plată pentru pacea pe care ne-o îngăduie”. Textul arată explicit că chiar după anul 400, la nord de Istru era neamul get și nu fantomele lui barbă-albastră care le îngăduiau romeilor zile cu pace dacă le plăteau cinstit și cu înțelegere stipendia pentru că păzeau granița de la nordul fluviului de crivăț și alte vijelii și mișelii ce puteau să se arate!

În anul 448 împăratul Teodosiu II al Bizanțului trimite la Atila o solie ca să trateze despre birul pretins de huni ca să nu le calce granițele romeilor. Din delegație a făcut parte și istoricul Priscus care ne-a lăsat informația povestind în lucrarea *Istoria Bizanțului*, că apropiindu-se de reședința hunilor ce era undeva în Banat, a stat de vorbă cu o persoană ce a spus că este de neam *auson* și *băștinaș*. La masa dată în cinstea soliei bizantine de către căpetenia hunilor, grecul a stat tot lîngă un auson care vorbea cu ceilalți în *limba ausonă* dar mesenii mai vorbeau în hună și gotă. „...apropiindu-se cineva pe care după haina lui scitică eu îl luasem drept barbar, m-a salutat în limba elină zicîndu-mi: Gaire! Așa că eu firește m-am mirat că unul dintre sciți vorbește elinește, căci, amestecătură de neamuri ei se mulțumesc cu propria limbă barbară a fiecăruia, fie cea a hunilor, fie cea a goților, ba fie cea a ausonilor, aceia care sînt mai amestecați cu romanii și nu ușor le vine lor a vorbi elinește, afară numai doară a celor robiți din Tracia sau de pe coastele Iliriei”. Aici găsim lămurirea explicită că acești ausoni erau urmașii geților sau valahii cum vor apărea ei peste cca 100 de ani în scrierile bizantine, precizînd că „sînt mai amestecați cu romanii”, adică *apropiați ca limbă cu aceștia, iar pasajul nimicește golănia numită „latinizarea dacilor”* atît de scumpă evreilor și Academiei Române. În pasajul al doilea Priscus amintește că la masa lui Attila apare un măscărici numit Zercon, care făcea pe toți să rîdă împleticind talmeș-balmeș la un loc vorbe luate din cele trei limbi ale țării, anume

limba *ausonilor*, hunilor și goților. În al treilea pasaj, Priscus ne spune că la același prânz, un barbar care ședea la masă lângă dînsul și care cunoștea limba *ausonilor*, i-a vorbit în această limbă și Priscus l-a și înțeles – ceea ce nu se putea întîmpla dacă *ausonii nu ar fi avut un grai apropiat de latina* cea vorbită atunci pe care o cunoștea și solul grec. Cuvîntul „*auson*” după rînduiala limbii noastre cea rumună se descompune astfel: *aus*: neam străbun, strămoș + *on*: neam, clan, adică *neamul cel mai vechi* sau neamul străbun, cel venit din titani, giganți, atlanți, runcus și purpureus cum au scris latinii, fi-le-ar peana de pomină! Iar *Ausonia* amintită și de Ovidiu este ținutul unde își duceau viața acești *ausoni* fiindcă *ia* după vechea limbă carpatină înseamnă piatră, pămînt, palmă și cinci.

Același bizantin ne-a mai lăsat informații despre felul cum era întîmpinat Attila de către supuși: „*Cînd Attila a ajuns aproape de casa lui Onegesius, deoarece drumul spre palatul regelui trecea pe la el, i-a ieșit înainte soția lui Onegesius împreună cu o mulțime de sclave. Unele aduceau bucate, altele vin, căci aceasta este cea mai mare cinste la sciți*”. Este al doilea nume folosit de Priscus pentru stră-moșii noștri, povestea fiind foarte veche în cultura grecilor, iar obiceiul „*sciților*” adică *geților de a-și întîmpina oaspeții cu bucate(pîine) și vin este și astăzi păstrat de unii români care încă nu s-au „globalizat”* așa cum vor liftele care urmăresc să ne șteargă din spațiul carpatic.

Într-o „*ocolnică*” sau hotărnicie cum s-ar spune azi, pentru a statornici hotarele rășinărenilor, scrisă în vechea limbă română cu litere strămoșești pe care unii le-au numit chirilice, dată de regele Matei Corvin românilor din Rășinari la anul 1488, se amintește de un alt document mult mai vechi, ce ar fi fost primit „*de la vechiu Craiu Attila, la anul 420*”, iar căpetenia hunilor a murit în anul 453 și după un an dispare marele lui imperiu clădit cu sabie și pîrjol. O cronică germană scrie în latină despre căpetenia hunilor că stăpînea: „*Athila rex Hunnorum me dorum, Dacorum, Metus Orbis, Flagellum Dei*” și pe înțelesul nostru este: *Atila rege al hunilor, al dacilor, spaima lumii și biciul lui Dumnezeu*. Asta știa feudalitatea timpurie a Europei, că dacii de la Nistru pînă în Panonia erau supușii fioroasei căpetenii asiatice, dar trăind pe vechile teritorii ale Dio Getia! În aceste scrieri, iese în evidență importanța populației băștinașe carpatine numită *geți, ausoni, sciți și acafiri* în scrierile bizantine, *valahi și rumuny* în cele germane și *daci* în textele latine, în structura imperiului întemeiat de Attila, deci eram aici din străvechime și nu cum mint astăzi leprele că am fi venit din sudul Dunării în secolele VIII-XI, dar românii de astăzi nu au nici o legătură cu *ausonii, geții sau dacii* vechilor cronici!

În *Lexiconul* lui Suidas scris în secolul X în care este reprodusă și lucrarea lui Priscus, se face precizarea pe care ar trebui să o știe și istoricii români: „*iar ausoni însemnează regi*”.

Chiar în plin proces de falsificare a culturii și istoriei noastre de către sataniștii iudeo-cretini, arhie-piscopul Eusthatiu al Thesalonicului, scria în secolul XII, avînd la îndemîină izvoare vechi care mai erau în vremea sa: „*După cum spun unii, Auson, de la care își trag numele lor ausonii, a fost cel dintîi care a domnit la Roma și acest Auson a fost fiul lui Atlas și al Calypsei, după cum ne spune autorul scrierii despre numele ginților, Stephan din Bizanț*.” Deci străbunii noștri au fost în peninsula italică și nu

invers cum încearcă ticăloșii să ne falsifice istoria și originea limbii strămoșești, pretinzând că legiunile romane ne-au „civilizat” cu sabia pînă la ultimul dac, după care au adus aici la puit, tot mîlul imperiului roman din care se trag românii de astăzi!

Bizantinul Ioan Cinnamus scrie o *Historiae* unde la VI, 3 îi amintește pe vitejii ausoni: „Iar lui Leon, i-a dat ordin să năvălească cu o armată din altă parte, mai ales cu o nenumărată mulțime de valahi despre care se spune că au fost colonii de odinioară ai italicilor, să atace Ungaria din locurile vecine cu Pontul Euxin, pe unde nimeni pînă acum, din primele veacuri nu i-a atacat.... și invadînd Ungaria au ajuns în mai multe sate populate și fac o mare pradă. Ucid mulți oameni și pe foarte mulți îi iau prizonieri și cînd s-au gîndit să plece de acolo, fac o troiță de metal pe care o așază acolo cu următoarea inscripție: „Numeroșii urmași ai neamului Panonic i-a nimicit aici Marte, și puternicele cete ale ausonilor, în vreme cînd la Roma stăpînirea o avea divul Manuel (1143-1175), cea mai de sea-mă glorie a augustei dinastii a Comnenilor””. Deci la mijlocul secolului XII, dar sigur și mult mai înainte, chiar înainte de secolul I al erei noastre, poporul ales de Sîntu, adică Neamul Scoborîtor din Zei al geților, care era la vatra străbună de mii de ani, l-au trecut în cronică sub numele de *ausoni și valahi!*

Spațiul nostru de zidire a Neamului Scoborîtor din Zei a mai fost numit și *Sciția* cum găsim la Herodot care descrie în *Istoriei* IV, 48 unde era țara *Sciția* în vremea lui, fiind chiar teritoriul locuit de neamul get în vechime și de români în perioada interbelică. Și Strabon face această precizare în *Geografia*, la I, 2, 27, scriind despre popoarele din nordul Eladei care erau „*cunoscute la miazănoapte cu un singur nume: sciți sau nomazi cum le zice Homer...*” La VII, 3, 2 mai găsim precizarea despre geți care locuiau pe un mal și pe celălalt al Istrului, adică așa cum au locuit românii pînă să-i slavizeze pe cei din sudul fluviului bulgarii și sîrbii. Iar rabinul iudeul J. Flavius, scrie în *Antichități iudaice*, cartea 1.6, că grecii din vremea sa numeau spațiul de la nordul Istrului *Scythia Magogia*, adică *Sciția* de sub împărăția cerească a lui Gog, cum mai ziceau geții Ziditorului Neamului Omenesc!

Satiricul *Lucian din Samosata (125-180) în lucrarea satirică „Deorum Concilium”*, la capitolul 9 ne lasă un dialog între Zeus și supăratul Momus, care îi spune căpeteniei zeilor grecilor că la cinstita adunare s-au strecurat și divinități ale geților. Și trage ofuscatorul grec concluzia acestei stări de fapt as-fel: „*Consecința este că sciții și goții, observîndu-și reușita, plesnesc din degete la noi și împart cuvîntul lui Dumnezeu și nemurirea în stînga și în dreapta; astfel se face că numele sclavului Zamolxis s-a strecurat în registrul nostru*”. Îi mai încondeiază el pe goți și sciți, adică geți fiindcă acesta este sensul corect, pentru că îi necăjesc rău pe eleniștii elitiști, răspîndind în imperiu „*Cuvîntul lui Dumnezeu și nemurirea*”, dar despre această realitate religioasă a scris și Meliton din Sardes care precizează că filozofia creștină a venit de la barbari în imperiul roman înainte de anul 14 e.n. Ca să limpezim pe deplin zicerea privind obîrșia nemuririi la zburdalniciei „*sciți*”, îl aduc pe Herodot (485-425 î.e.n.) care scrie în *Historiae* IV, 93: „*Înainte de a sosi la Istru, primul pe care îi supuse Darius (514 î.e.n.), au fost geții, care cred că sînt nemuritori*”, ei fiind singurii în antichitatea timpurie ce aveau acest concept religios. Peste nouă sute de ani, filozoful Iamblichos, care a trăit în timpul împăratului Constantin cel Mare și a murit

în anul 333, în lucrarea *Viața lui Pitagora* scrie: „Zamolxe fiind trac și sclavul lui Pitagora și eliberându-se, s-a întors între geți și le-a dat legi, după cum am arătat mai înainte, chemându-i către bărbăție și convingându-i că sufletul este nemuritor”. Dacă acest concept religios a dăinuit atîta timp în mentalul colectiv al neamului get, înseamnă că aici în *Dio Getia* era o societate așezată la vatra ei de peste o mie de ani, iar falnicii geți își duceau existența la sud și nord de Istru chiar și în timpul cînd Iamblicos a scris aceste rînduri, *deci nebunia latrinistă este încă odată demascată ca o făcătură a Vaticanului și ulterior a mafiei cazare împotriva Neamului Românesc!*

La începutul secolului III, urdiile de geți și goți din imperiul amal de la est de Carpați, a încercat de mai multe ori cu sabia hotarele teritoriilor geților care erau sub stăpînire romană. În anul 214 împăratul Caracalla poartă război cu geții și goții la Istru, iar după încheierea păcii își face o gardă personală din geți și goți numiți „*leii scitici*”. Pentru că a reușit să încheie pace cu acești neostoii prădători, împăratul își mai adaugă cognomenele de *Geticus Maximus* și *Quasi Gothicus* adică popoarele care formau noua forță de temut pentru Roma, iar cu aceste informații dovedesc cît de mult se minte cînd se *susține că romanii i-au măcelărit pînă la ultimul pe geți după care „au colonizat” teritoriul cu mîlul imperiului*, cloceală din care s-a format poporul român, dar în sudul Istrului, pe undeva pe unde este astăzi Kosovo, iar în secolele VIII-X la ceas de taină și întuneric s-au tot furișat în nord alungîndu-i pe blînzii cazari sau evrei!

Iustinian (527-565), după ce ia sub sabia sa mari teritorii din nordul Dunării, le organizează în *thema Scitia* în anul 528 cum găsim în scrierea lui Ioannes Lydus, *De magistratibus*, III, 2.28 – 2.29, care a fost contemporanul evenimentelor. Deci timp de peste o mie de ani, grecii au folosit acest nume pentru teritoriul de la nordul și sudul Dunării locuit de geți în antichitate, popor cunoscut în evul mediu ca valah sau rumun cum își spunea el, etnonim ce nu are însă nici o legătură cu romanii sau Roma.

Un alt izvor care ne unge inima de mulțumire și mintea de lumină, este răvașul în latină al papei Nicolae, trimis împăratului bizantin Mihail(842-867) Bețivul în anul 858, unde îl batjocorește crunt *fiindcă latina din imperiul romeilor se vorbește numai arareori, dar „limba scitică”* adică cea vorbită în nordul Dunării în ținutul Scitia este peste tot, la fel întîmplîndu-se și cu fâlosul iudeo-creștinism: „*În vreme ce toți barbarii și scitii din Scitia(ținutul din nordul Istrului care la acea vreme era locuit de geți sau valahi cum am arătat mai înainte), îndată ce se strecoară aceste viețuitoare, strigă zeului lor dar pe de altă parte nu cunosc limba(latină) și se roagă acolo și pietrelor de atîta timp singuri, însă undeva Dumnezeu îi strînge laolaltă în limba latină, sau numărul mare al barbarilor și limba scitică se aude că au depășit-o*”. Supărarea Papei vine din faptul că în imperiul bizantin *limba scitică* – sau *rumuna* ori *geta* după tăblițele de plumb – era o limbă vorbită de mare parte a populației. „*Iată zilnic, ba chiar de fapt mai cu seamă veselia dintre limba greacă ca cineva bogat, și limba barbară și scitică vorbită, cu care se amestecă, ca și cum puținul vostru farmec îl pierdeți, și de acea latinei nu-i este bine în acest caz, ca aici, și cu toată înțelegerea pentru ascultarea voastră, să nu dăunați vieții. Desigur, limba romanilor pe aici, pe cît este barbară și scitica pe la voi, este prima vorbire. Acum, într-adevăr dacă limba barbară a fost consacrată – recunoscută oficial – nu din judecata voastră inteli-gentă, fiindcă gluma este a voastră care vă chemați împărați romani, și totuși limba nu este a*

noastră a romanilor”. Și acest document venit de peste vremi este ascuns cu mare furie de către scornitorii de istorii și origini latine a Neamului Scoborîtor din Zei, fiindcă le strică toată drăceasca făcătură, iar DEX-ul este cel mai bun exemplu cum au falsificat originea limbii rumânilor această instituție.

Tăblițele de plumb descoperite la Sinaia în anul 1875 și făcute dispărute, iar astăzi mai știm numai de existența a 31 exemplare la Muzeul de Arheologie din București, sînt dovezile dăinuirii limbii carpatine din mileniul IV î.e.n. în limba rumână veche, iar cei ce spun că sînt false își arată deschis ura lor față de acest neam și față de istoria acestor locuri. Cea mai veche este turnată pe la anii 1600-1550 î.e.n. și cred că se datorează întoarcerii geților acasă în sudul și nordul Istrului după explozia de la Santorini din anul 1645 î.e.n. care a scufundat pentru mai mult de 10 ani Europa într-o perioadă de friguri groaznice. Pentru ei singura salvare a fost migrarea către sud, iar acest popas a durat cam 50 de ani. O parte dintre ei au rămas în continuare formînd regatul Mesia sau Masa amintit în documentele hitite din secolele XVI-XIII. Vedem aici principalele totemuri ale geților: balaurul, lupul, șarpele, calul, măiastra, taurul, poate și țapul. Și simbolurile: pomul vieții, barca solară, crucea în cerc, svastica, crucea mare și jos acel ciudat cerc cu coadă (roata vieții și coloana de lumină) cum a fost desenat în mileniul XXXVIII î.e.n. în peștera Coliboaia dar și pe tăblița de mai sus, apărînd și în complexul religios de la Sarmisetuza. *Aceste simboluri dovedesc continuitatea geților din populațiile care au făcut picturile de la Coliboaia și deci o confirmare istorică ce aruncă la lada de gunoi a istoriei toate dogmele istoriografiei și lingvisticii europene. Lîngă el este Pomul Vieții cu cei șapte veghetori cerești (vîrfurile în sus; dio cum apar pe tăblițe sau zmei cum îi știm din „poveștile” noastre venite din bătrîni) și cele șapte zîne ale Maicii Pămîntești (cu vîrfurile în jos) fiind unite prin acea linie dreaptă de la mijloc care reprezintă legătura dintre cer și pămînt. Din spațiul carpatin aceste simboluri și concepte au fost duse în Ki-en-gi, Egipt, India și Canaan. Și tot pe această tăbliță apar unele semne care se regăsesc în alfabetele folosite de geți pe unele dintre ele dar turnate cu peste o mie de ani mai tîrziu. Iar tăblița 3 este prima care ne dă limba ce o foloseau atunci geții, eu reușind să o citesc folosindu-mă atît de limba română veche cît și de emegi. Ele sînt turnate pînă în vara anului 106 al erei noastre constituind cea mai puternică dovadă a dăinuirii geților pe aceste meleaguri de la Zidirea Neamului Omenesc, iar ro-mâni vin din acest popor fabulos numit în antichitate Neam Scoborîtor din Zei. Alte surse de scriere în limba rumână veche sînt genele mitraice, monezile unor împărați romani care au mici legende și așa-numitele „scrieri elenistice” care sînt cam toate în rumâna veche sau armână, dar citite de plăsmuitorii germani prin limba elenistă, o găselniță a lor pentru a-i urca pe greci ca moțul culturii europene și alături de ei pe germani ca primul popor al Europei ce a păstrat cu mare strășnicie minciunile elene!*

În sec. al XIX-lea peste Neamul Românesc vin mii de evrei împinși din Imperiul Rus. Alungați din Polonia, în general, și din Galiția, în particular, odată cu revolta polonezilor din anul 1863 împotriva stăpînirii țariste și a uneltelor lor – dreptcredincioșii evrei – ei au venit ca un puhoi peste români chiar dacă nu erau primiți cu pîine și sare. Alungați și din Podolia (vestul Ucrainei) au luat același drum al bejeniei, reușind să treacă Prutul peste tot de parcă era un pod fără margini și așa

s-au pomenit românii că neamul evreilor a crescut de la circa 25000 în anii 1850, la circa 400000 în anul 1880. Pentru a le dovedi românilor că ei sînt din „*vremuri imemoriale*” pe plaiurile carpatine s-au pus să ne falsifice istoria, cultura identitară și originea limbii rumâne, pretinzînd că noi eram pe nicăieri cînd ei veniseră pentru prima dată în spațiul carpatic încă de la dărîmarea primului templu închinat Talpei Iadului la Ierusalim, dar asta trebuie luată numai ca vedenie sinaită!

Alexandre Hirth (pentru români Alexandru Cihac) este primul ce pornește la falsificarea limbii române și pe cale de consecință la falsificarea identității noastre culturale și de neam. El s-a născut la Iași ca fiul unor mozaici austrieci (*sudiți*) în data de 8 septembrie 1825, fiind înfiat de către negustorul Iacob Cihac, dar părăsește orașul la vîrsta de 8 ani pentru studii în Germania unde se și stabilește, revenind uneori ca să-și vadă proprietățile, iar după anul 1862 nu va mai vizita plaiurile românilor. Moare la Mainz la 10 august 1887. Cum *el a scris numai în franceză aceste dicționare*, sînd în străinătate în mediul cultural german, *este imposibil ca acest nimic să fi cunoscut limba română cu subtilitățile ei așa cum o vorbea neamul nostru*, însă Academia Română trebuia să ne dovedească cum „*geniile*” care prin scrierile lor ne falsificau istoria și cultura, sînt în fapt mari patrioți mioritici, golănia mergînd șnur. *Ticălosul a scris în limba franceză fiindcă era limba „intelectualilor” din acea vreme, dar în realitate el nu cunoștea deloc limba română*. I-au trebuit 2-3 ani pînă cînd el și-a terminat drăceasca scriere, intitulată *Dictionnaire d'étymologie daco-romane*, iar primul volum cu titlul *Eléments latins comparés avec les autres langues romanes*, apare în anul 1870 concomitent la Berlin, Florența, Leipzig, Londra, Milano, Paris, Viena, Budapesta, St-Petersbourg, București, Sibiu, Cernăuți și Iași adică să știe toată Evropa de genialitatea „descoperirii” scăfiriei cazare! În semn de recunoștință pentru aceste monstruoziități dăruite românilor ca adevăruri sacre, *Academia Română l-a ales membru de onoare în 1872!* Pretinsul „*specialist în limba română*” îi temperează binișor pe latiniștii mioritici fiindcă ei mozaicii din Iudeea ar fi venit în a doua migrație spre spațiul carpatic ca legionari romani stabiliți pe pămînturile provinciei romane Dacia și, deci, caimacul nu poate fi decît al lor. În ce țară din lume s-a mai întîmplat ca un străin care nu-ți cunoaște limba, să scrie totuși dicționarul limbii populației băștinașe dar într-o limbă străină și care nu corespunde fonetic cu cea a autohtonilor? Și totuși monstruoziitatea la noi are putere de adevăr lingvistic!!! Mai spun că limba franceză nu are sunetele *ă, â, ș, ț, ce, ci, che, chi, ge, gi, ghe, ghi*, deci o treime din fonetica limbii noastre strămoșești este eliminată. Nicăieri în culturile lumii nu se mai găsește o asemenea monstruoziitate unde *un străin care nu-ți cunoaște deloc limba să-ți scrie un dicționar explicativ dar într-o limbă străină, eliminînd prin aceasta pe lîngă majoritatea covîrșitoare a cuvintelor autohtone și o treime din fonetica limbii române!* Faimoasa lucrărică apărută în anul 1870 are 320 file cu circa 2000 de cuvinte, ori asemenea „*operă*” este nimica dacă o comparăm cu fondul limbii române vechi, dar acest adevăr atît de evident nu a fost un impediment pentru Academia Română să pună această mizeria ca temelie a lingvisticii românești!

Continuă îndîrjitul să ne prăjească inteligența cu al doilea volum apărut în anul 1879, intitulat *Eléments slaves, magyars, turcs, grecs-moderne et albanais*, arătîndu-le și acelor mioritici care sufereau de orbul găinilor, pe unde trebuie să-și caute strămoșii

fiindcă la nord de Dunăre, locul era ocupat încă din secolul VI î.e.n. după istoria plăsmuită de ei prin vedenie, adică minciună. În fapt, drăceasca ticluire făcea parte din planul cazarilor pornit după mijlocul secolului XIX care urmăreau nimicirea poporului român prin falsificarea în întregime a istoriei și originii limbii dar și ștergerea culturii identitare, în Ardeal prin *maghiarizare*, în Bucovina și Basarabia prin *slavizare*, iar în Principatele Române și apoi Regatul României prin *latinizare*. Cine strîmbă din nas în fața acestor afirmații îl poftesc să mai vadă odată citatul profesorului ceh Milan Hubl, pus de mine la începutul cărții, ca aducere-aminte! Dacă studiem *Dicționarul explicativ al limbii române* vedem că numai 0,0001% din totalul cuvintelor, zic „specialiștii” că ar proveni de la geți (ei spun daci), ori asemenea procent ridicol **nu le dă dreptul să spună că există o limbă română!** După născocirile făcute, ei pot vorbi de un dialect slav, maghiar, rus, sîrb, turc, tătar, chinez, amnez, dar nu român, prin asta batjocorind chiar cuvîntul *rumun* sau *rumân*. Noi de fapt nici nu putem defini limba română de vreme ce cuvinte românești nu există în conceptul oficial științific lingvistic al ilustrelor țacării.

Între anii 1871-1876 A. T. Laurian împreună cu I. Massim, împuterniciți ai Academiei Române, realizează un dicționar spun ei, al limbii române în două volume, eliminînd cea mai mare parte a cuvintelor „nelatine”, de unde rezulta o limbă care aducea foarte vag cu limba vorbită de poporul român. A. T. Laurian scrie despre propria făcătură: „*Glosariu care coprinde vorbele d'in limba romana, straine prin originea sau form'a lor, cum si celle de origine indouiosa. Dupo insarcinarea data de Societatea academica romana*”. Adică după ce lepra s-a însărcinat singură – el fiind președintele acestei instituții – vine și ne spune că l-a însărcinat destrăbălata și curva de academie a tonților și trădătorilor de Neam și Țară. Se pot compara aceste propoziții de gunoieri și tîmпиți cu ce scria Eminescu în aceleași vremuri? Și totuși ei – jegurile care au pus la cale această monstruozitate împotriva adevărului – l-au învins prin asasinare pe Marele Român. Limba română este de nerecunoscut în pretinsul dicționar al românilor, iar pentru a fi lumină mai multă în această destrăbălare, mai repet odată că Laurian avea pregătire filozofică, de matematică, fizică, astronomie și ioc lingvistică sau istorie, el nescriind nimic pînă atunci în acest domeniu! Primul volum are 1864 pagini și cuprinde numai cuvinte de origine latină, majoritatea covîrșitoare nefolosite în limba română, cele mai multe fiind găsite de ei în „latina populară”, adică niște falsuri făcute de acești ticăloși, cu pretenții de adevăruri lingvistice! Volumul II are 584 pagini și cuprinde cuvintele din limba română care nu au origine latină pe care magistrul le propune spre a fi eliminate din vorbire. Un mare susținător al latinismului, Costache Aristia traduce *Iliada* pe la anii 1825 reducînd-o la 200 de versuri. Ambițios, revine cu o nouă traducere în anul 1837 și spune că „*podagerul divul Achile*” se învecinează cu „*ilustrissimul faber Vulcan*” și unde „*pulcherigena copilla*” este amenințată de un „*morb mortifer*”, cam asta ne pregăteau întunecații iezuiți ardeleni, școliiți la șărpăria romanică sau de aiurea, pe care au vrut să o aducă în tîrtăcuțele mioriticilor carpatini. Laurian chiar a propus liberalilor – ceată de întunecați din care făcea și el parte – să dea o lege prin care să impună ca limbă oficială, făcătura lui, dar ticăloșia n-a avut noroc pentru că s-ar fi ajuns la război civil a românilor legați de glia străbună cu clica de trădători și venituri ce s-au pus în slujba

Satanei și a străinilor. Dar pentru limpezirea adevărului trebuie să precizez că lucrarea celor doi amintiți mai sus este în fapt o traducere și interpretare „locală” a scrierii *Dictionnaire d'étymologie daco-romane* ticluită de A. Hirt în Germania, fiind dăruită spre înluminare înființatei Societăți Academice din București în anul 1870. Deși românii îl aveau pe Bogdan Petriceicu Hașdeu ca unul dintre marii lingviști europeni, Academia Română a ezitat îndelung pînă să-i dea acestuia însărcinarea cu realizarea unui dicționar al limbii române, avînd un motiv foarte temeinic pe care îl voi dezvălui în continuare.

La 4 aprilie 1884, Bogdan Petriceicu Hasdeu se angaja în fața Academiei Române să elaboreze un mare dicționar, ce urma a fi subvenționat, printr-un premiu anual, chiar de către regele Carol I. În numele comisiei (formată din Titu Maiorescu, Vasile Alecsandri și B. P. Hașdeu) însărcinate să facă propunerea celui considerat a fi capabil să realizeze o asemenea lucrare, mentorul Junimii cuvînta următoarele: „Comisiunea a socotit că între bărbații cunoscuți prin lucrările lor filosofice și limbistice, precum sunt d. Barițiu, Roman și Quintescu, acela care ar putea duce cu mai multă energie și succes această sarcină ar fi d. Hasdeu, cunoscut prin lucrările sale limbistice și prin cunoștințele sale filologice”. Între membrii din Academie, B. P. Hașdeu era cea mai bună alegere, fiind *singurul specialist în lingvistică*, un motiv ce-a înlăturat orice umbră de îndoială la fiecare dintre cei care și-au exprimat votul pentru candidatura savantului. S-a stabilit o subvenție anuală de 6000 lei, iar lucrare trebuia să fie terminată în șase ani. La 1 iunie 1884, citea academicienilor *chestionarul* conținînd 206 întrebări și solicita tipărirea în zece mii de exemplare, sub titlul „*Dotațiunea Carol I. Programa pentru adunarea datelor privitoare la limba română*”, respectiv răspîndirea acestuia în toate spațiile locuite de români (Ardeal, Moldova, Muntenia, Dobrogea și Banat). Prin completarea acelor chestionare, „*învățătorii sătești, preoții și alte persoane de prin sate*”, deveneau într-un fel colaboratori la înfăptuirea marelui dicționar al limbii române. Strîngerea informațiilor pentru Chestionarul lingvistic stimula în același timp dorința învățaților satelor de a culege prețioasele rămășițe folclorice urmînd calea științifică arătată de savant. Lucrarea gîndită de B.P. Hasdeu *Etymologicum magnum Romaniae* avea dimensiuni vaste, greu de atins pentru un muritor. Scrie Hașdeu despre ceea ce dorea să realizeze: „*În limbă, o națiune se privește pe sine însăși într-o lungă galerie de portrete din epocă în epocă*”. Primul volum al dicționarului apare în anul 1887, dar moartea fiicei sale Iulia în septembrie 1888 îl va face ca munca la marea lui operă să treacă pe planul secund, preocupîndu-se mai mult de neliniștea cauzată de dispariția ființei dragi. Reușește să mai publice în anul 1890 volumul II și în 1893, volumul III. Regele Carol I, care oferise drept premiu anual cei 6000 lei pentru susținerea *Etymologicului*, își exprima la 18 martie 1894, nemulțumirea legată de încetineala lucrului la dicționar: „*Sunt tocmai 10 ani de cînd am întemeiat un premiu anual pentru o carte cuprinzătoare a tuturor cuvintelor limbei române, așa de bogată în diferite expresiuni. Un început de erudițiune s-a făcut. Toți dorim să ne bucurăm într-un timp nu prea îndepărtat de această lucrare însemnată, și mai ales noi, care am trecut pragul unei jumătăți de secol din viața noastră*”. Datorită unei *conspirații din interiorul Academiei Române* și a greutății lui Hașdeu de a lucra la dicționar, în luna aprilie 1897 se formează o comisie pentru redactarea unui nou plan

de elaborare a dicționarului, cerându-i autorului ca începând cu 1 ianuarie 1898 să înceteze lucrul și să predea Academiei chestionarul făcut cu ani în urmă. El mai publică în anul 1898 și al patrulea volum care ajunsese cu studiul la cuvântul *bărbat*, după care povestea este încheiată și mai ales valoarea ei de excepție pentru cunoașterea originii limbii române este îngropată pentru totdeauna. Pentru a înțelege mai bine de ce erau atât de supărați „academicienii” pe Hașdeu, dau una din notările lui privitoare la munca și realizarea acestei lucrări unice în cultura noastră. „*în cruda singurătate la care sunt osîndit, numai această colosală enciclopediă a poporului român, numai contactul zilnic cu spiritul unei întregi națiuni, numai satisfacțiunea că fac eu singur ceea ce chiar dușmanii mei au recunoscut că nu poate face nimeni, numai aceasta mă scapă de urîtul ce m-ar prăpădi. După vorba unui împărat roman, simțesc că mă fac zeu, și simțind-o - îmi vine a râde*”. Să fac și precizarea atât de necesară pentru a înțelege conspirația „academicienilor patrioți” împotriva muncii lui Hașdeu, despre care faptă nu se suflă nici în cuvînt în limba română. *Hașdeu a pus la temelie realizării dicționarului ideea că limba română veche are un substrat pelasgic foarte evident, peste care s-au suprapus elemente din limba latină și alte influențe suportate de-a lungul timpului, dar substratul pelasg este evident*. Prin aceasta el elimina din orice discuție lingvistică sau istorică otrăvurile indo-germanismului, tracismului și latinismului atât de dragi mafiei cazare și gunoaielor mioritice care nu mai oboseau să lingă laelele celor care îi plăteau să ne denigreze istoria, cultura identitară și originea limbii. Evreii pretindeau că dacii erau un mic trib de păstori care a venit din Tracia în nordul Dunării în secolele IV - III î.e.n., dar au fost nimiciți pînă la unul de romani, în locul lor noii stăpîni aducînd o mulțime de coloni, adică mîlul imperiului pe care i-au pus la puit, iar în anul 275 s-au retras toți în sudul fluviului pe undeva prin Kosovo de astăzi. Aici timp de peste 600 de ani s-a clocit formarea poporului român, care ar fi migrat în secolele VIII - X în nordul Dunării, peste băștinașii de drept – cazarii sau evreii cei cuvioși și iubitori de neam omenesc! Simțindu-se nimiciți în făcătura lor, evreii le-au cerut tîrîturilor mioritice să-l reducă la tăcere pe îndîrjitul lingvist și *astfel s-a concretizat această conspirație împotriva adevăratei origini a limbii române!*

Al doilea personaj care trebuie pus ca mare muncitor în falsificarea originii limbii românilor este evreul *Eliezer Schein*, cunoscut de români sub numele de *Lazăr Șăineanu* (1859-1934), avînd statutul de „*sudit*” ca și M. Gaster, s-a preocupat de lingvistică și folclorul românesc, fiind o scurtă perioadă de timp asistent la Universitatea București. A avut relații apropiate cu *T. Maiorescu*, *Gr. Tocilescu* și *Al. Odobescu*. În anul 1901 este expulzat din România datorită activității de spionaj în favoarea germanilor și austro-ungarilor, pe care o desfășura cu tragere de inimă de cîțiva ani, dar el invocă alte motive ale mazîlirii. Studiile *Elemente turcești în limba română. Influența orientală*, publicat în anul 1895 în „*Revista pentru istorie, arheologie și filologie*” și ampla lucrare „*Dicționar universal al limbii române*”, apărută în anul 1896, sînt scrierile care au pus bazele originilor slave și turcești a unei mari părți din vocabularul limbii române. Dicționarul cuprinde 30000 de cuvinte, cu definițiile necesare, dar care nu a fost considerat o lucrare temeinică de cei mai mulți intelectuali români, iar Iorga l-a criticat pe autor că nu cunoștea decît din cărți

cultura poporului român, multe interpretări privind originile cuvintelor erau fanteziste sau venite din interesul „iluminismului mozaic”.

Vedem că „academicienii patrioți” care au conspirat împotriva muncii lui Hașdeu, s-au pus pe treabă virtuos după ce a apărut dicționarul lui Eliezer Shein, care continua și dezvolta minciunile lui A. Hirt, adică noi nu avem istorie în spațiul carpatic fiindcă ne-am format ca neam în sudul Dunării după „studiile” lor de lingvistică! Să spun despre T. Maiorescu că a fost autorul planului de scoatere a lui M. Eminescu din viața culturală a României și apoi asasinarea lui, acțiunea criminală fiind dusă la îndeplinire împreună cu Ion Brătianu. Și tot el era cunoscut ca „avocatul evreilor” pentru grija cu care slujea aceste venituri împotriva românilor. Gr. Tocilescu era caracterizat în lucrarea „Istoria literaturii române contemporane”, a lui N. Iorga că are în domeniul istoriei „o erudiție de paradă”, iar istoricul Theohari Antonescu spunea despre același personaj că este un amator cu pretenții de profesor. Mai amintește Iorga despre acești istorici de mai sus dar și alții la fel de „istorici” că sînt „mediocrități convenabile” ce au otrăvit mințile multor generații de studenți și elevi, iar nivelul lor de cunoaștere a fost totdeauna foarte departe de vanitatea pretențiilor. Tot Tocilescu „a scăpat” în Dunăre mai multe metope ale monumentului de la Adamclisi cînd a vrut să le ducă la București să arate lumii ce grandoare ne-a lăsat „civilizatorul” Traian. La 14 februarie 1888, cînd ne închinăm pînă la pămînt Franței și Germaniei, un ciocoi sadea, nepotul lui Ion Brătianu, mare istoric și specialist chiar mai mare, A. Odobescu la inaugurarea Ateneului Român spunea: „Schimările față ce se făcu aici în România, cînd de sub aspra și întunecata asuprire a dacului Decebal, țara noastră prin fericita-ucucerire de către Traian, începu repede și lesne în luminoasa și binecuvîntata împărăție a neamului latin”. Acești „ciudați” au fost mentori românilor timp de peste 150 de ani, mințind și falsificînd tot ce nu le venea bine la făcăturile academice prin care ne țineau într-o sclavie culturală absolută! O altă liftă în vara anului 2006 a pus pe zidul Universității de stat din Arad o placă pentru aniversarea a 1900 de ani de la „integrarea Daciei în imperiul roman”!!! Oare neamul acesta numai de asemenea scursuri are parte?

Iancu Hecht (Ion Aurel Candrea, din anul 1913 profesor la catedra de filologie romanică a Universității București) ajutat de Ovid Densușianu – nepotul lui N. Densușianu – a realizat în perioada 1907-1914 *Dicționarul etimologic al limbii române. Elemente latine*, urmărind cu punct și virgulă îndrumările lui A. Hirth și E. Schein astfel ca nimeni să nu mai îndrăznească a spune că românii sînt băștinași pe pămînturile din jurul Carpaților. Lifta mioritică ce l-a sprijinit, a plecat pe cont propriu la arat și semănat făcături și născociri, puse toate împotriva românilor, stabilind pentru vecie prin scrierea *Histoire de la langue Roumaine - Istoria limbii române* (2 volume, *Histoire de la langue roumaine - Les origines* apărut în anul 1901 și *Histoire de la langue roumaine - Le XVI-ème siècle*, apărută în anul 1938) originea formării limbii române și implicit a poporului român în sudul Dunării undeva pe unde este astăzi Kosovo. Este prima mare lucrare de sinteză consacrată originii și evoluției limbii române, care ne priponește baștina la granița dintre Macedonia, Serbia și Albania!

Heimann Hariton Tiktin (1850-1936), s-a născut la Breslau, Silezia, care în acele vremuri era în Prusia, într-o familie celebră de rabini căreia trebuia să-i urmeze

vocația. Ajuns la Iași în urma căsătoriei din anul 1868 cu Amalia Mayerhoffer, după un an a dobândit cetățenia română, dar nu i-a plăcut prea mult aerul și locurile carpatine fiindcă în anul 1900 se reîntoarce în Germania unde a și murit. Lucrarea lui de referință care trebuie să ne intereseze și pe noi este *Rumänisch-deutsches Wörterbuch (Dicționarul româno-german)*, în trei volume, elaborată în perioada 1896-1926, unde preia toate minciunile lui A. Hirt și E. Shein privind formarea limbii române în sudul Dunării, undeva pe unde și-a adăpat dracu iapa, povestea fiind adevăr științific și astăzi. În anul 1919 este ales membru de onoare al Academiei Române după îndelungi dezbateri, fiindcă unii mai mîrîiau împotriva scornelii mafiei cazare că ei erau bășinașii spațiului carpatic, iar românii sînt numai niște venetici plini de ură care nu vor să-și caute rădăcinile în sudul Dunării!

Iorgu Iordania (1888-1986), sau Iorgu Iordan pentru mintea românilor, tatăl era evreu din Bulgaria și maică-sa era evreică din România, este una din personaje evreești care au avut o mare putere privind falsificarea originii limbii române. În anul 1955 Iorgu Iordan este împuternicit de către comuniștii bolșevici evrei ca, împreună cu istoricul Ion Nestor și arheologul Eugenia Zaharia să stabilească pentru totdeauna originea poporului român conducînd *Comisia pentru studierea formării Poporului Român*, unde și-a impus teza potrivit căreia *limba română ar fi un dialect al vechii limbi slavone* (ne băga pe gît că românii ar fi de originea slavă), susținînd prin această făcătură, cam tot ce s-a scris împotriva adevăratei noastre istorii, inclusiv scornelile lui Mihail Roller. Adică să ne luminăm precum le-a fost vrerea lor, noi românii ne-am format ca popor în sudul Dunării – dar după secolul al VI-lea cînd au sosit slavii în aceste ținuturi, *fiindcă numai așa puteam lua mii de cuvinte de la acești „civilizatori” asiatici* – și numai tîrziu, prin secolele IX-XI am migrat în nord alungîndu-i pe blînzii cazari/evrei din căminele lor „ancestrale” situate în jurul Carpaților! Pentru a le scoate din cap mioriticilor carpatini gîrgăunii latinismului, I. Iordan în calitate de coordonator ne dă o *Crestomație romanică*, în trei volume, apărută în anii 1962-1974, în București la Editura Academiei, iar pentru ușurarea muncii colectivului care îl ținea la oblînc, poruncește să se scoată cuvintele românești care nu mai au circulație, *astfel au fost făcute dispărute din lingvistica noastră cca 20000 de vorbe den bătrîni!*

Alter Brauer (Alexandru Graur), evreu pur-sînge a continuat împreună cu Iorgu Iordan și Ion Coteanu falsificarea originii limbii române în „*lumina*” făcăturilor autorilor arătați mai înainte, fiind redactor responsabil al noii serii a *Dicționarului limbii române* (DLR) în perioada 1965-1986.

Iancu Fischer (1923-2002) a fost un „*specialist*” în filologie clasică, profesor la Facultatea de Litere din cadrul Universității București, discipolul lui Alexandru Graur și cel mai apropiat colaborator al acestuia. Prima lui scriere este o traducere din Aulus Galus „*Nopțile antice*”, București, Editura Academiei, 1965. De ce această somitate s-a dat la scris așa tîrziu, nu știm și nici el nu a vrut să spună pînă i-a sunat ceasul! Lucrarea cu care ne-a rupt mințile este *Latina dunăreană. Introducere în istoria limbii române*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985.

Din cele prezentate mai înainte vedem cu groază că cei care ne-au ticluit dicționarele limbii române au fost numai evrei pur-sînge și mari antiromâni, iar A. Hirth nu știa deloc limba română pe cînd E. Schein abia o bolborosea. Însă *Academia*

Română nu s-a împiedicat de asemenea fleacuri și cum trebuia să dovedească neamului mioritic negru pe alb că „geniile” au minte strălucă, prin scrierile acestor monștri ne-a fost falsificată în totalitate originea limbii române, fiind slăviți în toate cărțile românilor ca academicieni și mari patrioți mioritici.

Ne mai spun acești specialiști în DEX că avem cuvinte de origine albaneză gîrlă. Dar albanezii au stat sub stăpînire romană 562 de ani și sub cea bizantină încă nouă secole și nu s-au latinizat nici nu s-au grecizat, ci au rămas un popor căruia nu-i neagă nimeni originea iliră după zisele de azi ale istoricilor. Mai mult și în prezent ei au două dialecte deși ocuparea lor a fost totală atît sub romani cît și sub bizantini. Însă geții (botezați și daci) s-au latinizat în numai 150 de ani sub „îndrumarea” a 148 de latini – fiindcă atîtea spune Academia Română că au venit în provincia Dacia – și de atunci tot așa au rămas de rîsul curcilor plouate.

Ca să aducem mai multă lumină aduc mărturia lui Cato cel Bătrîn (234-149 î.e.n.) care în lucrarea *Origines* scrisă spre bătrînețe spune despre strămoșii noștri următorul Adevăr: „*Getae etiam ante roman conditam heroum suorum res praeclare gestas carmine conscriptas ad tibiam ceci-nerint; quod multo post tempore a romanis factitatum*”. Și după înțelegerea noastră, adevărul ajuns pînă azi de la cînstitul roman sună așa: „*Geții aveau deja o scriere cu multă vreme mai înainte de întemeierea Romei, căci ei cîntau, în ode scrise faptele de vitejie ale eroilor lor; așa ceva s-a înfăptuit de către romani la multă vreme după ei*”. Adică strămoșii noștri aveau după zisa cînstitului roman, chiar înainte de întemeierea Romei pe la anii 753 î.e.n. un alfabet cu care își scriau în versuri faptele de vitejie ale strămoșilor sau vitejilor. Aceste rînduri dar și altele sînt amintite de cărturarul suedez Johannes Magnus Gothus (1488-1544), în lucrarea *Historia de omnibus gothorum sueonumque regibus* (*Istoria tuturor regilor de goți și suedezi*) care prezintă o genealogie a neamului său unde îi bagă ca strămoși ai nordicilor atît pe geți cît și pe sciți, fiindcă falsificarea istoriei neamului get era în mare parte terminată. Și, fiind atît de vechi pe pămînt, scrie despre neamul său la filele 31-32 că și-a cîntat isprăvile prin cîntece la fluier, dar le-au săpat și în piatră folosind litere proprii. Istoricul suedez recunoaște că străbunii lui erau numiți în vremea cînd a scris, cînd geți, cînd sciți, cînd goți, cum găsim la fila 57: „*Non tamen inficior ipsos postea quandoque Scythas, quandoque Gothos vel Getas appellatos fuisse*”. Și talmăcirea românească: „*Nu trec totuși cu vederea că mai tîrziu au fost numiți cînd Sciți, cînd Goți sau Geți*”. Deși cele trei popoare – sciții din nordul Mării Caspice, geții din sudul și nordul Istrului și goții din Guta sau Gutaland, Suedia – au fost neamuri foarte diferite și cu istorii separate în timp și spațiu, începînd cu secolele XV-XVI, scriitorii germani și cei nordici, au confiscat istoria sciților și a geților pretinzînd că neamul lor a locuit prin secolele VI-I î.e.n. în jurul Carpaților și la Marea Neagră! Despre sciți, scrie la pagina 24: „*...Scythas semper fuisse superiores de principatu humanae originis. Neque id silet Cato, qui in secundo fragmento cum illis convenit, ante Ninum circiter ducentis quinquaginta annis, quibus duravit aureum s(a)eculum, terras fuisse inundatas, et in Scythia renovatum auctumque mortale genus*”. „*...că Sciții au fost mereu mai presus în privința începuturilor apariției omenirii*. Cato nu trece faptul sub tăcere cînd, în acord cu acestea, el spune în fragmentul al doilea că înainte de Ninus cu vreo două sute și cinzeci de ani, cît a durat

vârsta de aur, pământul a fost inundat, iar neamul omenesc a fost reînnoit și înmulțit în Scitia”.

Dar există și alte informații venite tot de la romani care aruncă la coșul de gunoi al istoriei minciuna limbilor neolatine. Ennius Quintus (238-169 î.e.n.), scrie că limba vorbită a neamurilor din peninsula Iberică era considerată ca o limbă romană coruptă – *Hispane non Romane loqui* – cu toate că romanii deabia în timpurile acelea au intrat cu sabia în teritoriile respective. Peninsula a fost cucerită de cartaginezi sau fenicieni în secolul VIII î.e.n. dar băștinași înrăiți și îndrăciți, deși unii s-au înrolat ca mercenari în armatele cuceritorilor, nu au vrut să învețe o iotă din feniciană și s-au dat mișeii la fapte urâte. În anul 202 î.e.n. în urma războaielor cartagineze, Iberia trece sub controlul romanilor iar în anul 197 î.e.n. teritoriul este organizat ca provincie romană. Autorul de mai sus, scrie pe la anii 180 î.e.n. *Annales*, un fel de epopee a romanilor de la fondarea Romei pînă în timpurile sale. Scriind la numai 20 de ani de la cucerirea Iberiei, că *băștinașii vorbesc un idiom italic*, dar s-au ținut încăpăținați timp de peste 500 să nu înghită un cuvîntel fenician, este o golănie să vii cu asemenea tîmpenii azi și să pretinzi că sînt dovezi de necontestat a latinizării ibericilor în numai 20 de ani, adică romanii erau mai mari meseriași în spălarea creierul decît sînt azi toate posturile tv de la noi!

O altă regiune unde se vorbea o „limbă neolatină” era Panonia, care a fost luată cu sabia din Dio Getia în anul 12 î.e.n., iar în anul 30, scriitorul latin Velleius Paterculus în *Historia romana* II, 110 ne-a lăsat mărturie despre limba ce o vorbeau geții din acest ținut: „În toate Panoniile există nu numai tradiții religioase și moravuri romane, dar și un fel de limbă romană și mulți se ocupă cu literatura”. Romanii în vremurile acelea nu aduceau decît jaf, moarte și sabie, și chiar la ei acasă la Roma, grecii le frecau ridichea din greu să le falsifice limba și mitologia, împănîndu-le numai cu grecisme pentru că ei erau primii oameni de pe pământ ieșiți din pistilul vînjosului Hersculete. Constatarea istoricului latin ar putea fi luată drept o formă de delir dacă nu am avea celelalte informații de mai sus, că neamul geților era latinizat și nu romanizat cum scrie autorul, chiar înainte de a fi cucerit!

Despre „literatura getă” amintită de istoricul latin ne vorbește și belgianul Bonaventura Vulcanius, care, publicînd în anul 1597 la Bruxelles, scrierea în latină *Despre literele și limba Geților sau Goților*, mărturisește că a cunoscut o mică parte din literatura scrisă în limba getă din care el a văzut „niște file rupte din bibliotecile belgice publice, ca niște rămășițe dintr-un naufragiu”. De ce nu dă moartea peste aceste lepre trădătoare, să naufragieze pentru totdeauna din cultura noastră?

Pentru a dovedi că originea limbii rumâne a fost falsificată cu bună știință ca să ne șteargă din istoria spațiului carpat, voi da mai jos un studiu lingvistic care va lumina pe oricine vrea să gîndească. Am folosit pentru munca mea *DEX* editat de Academia Română Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers enciclopedic, București, 1998, conducătorii lucrării fiind: acad. Ion Coteanu, dr. Luiza Seche, dr. Mircea Seche. Pentru verificarea informațiilor privitoare la originea latină a unor cuvinte, am folosit *Dicționar latin-român*, Editura științifică, București, 1966 și *Dicționarul de arhaisme și regionalisme* întocmit Gh. Bulgăr și Gh. Constantinescu

Dobridor, editura Saeculum, 2005. Din această lucrare am scos cuvintele de la litera A, primul fiind cel venit din vechea limbă rumână și a rezutat ce este mai jos.

Cuvinte cu pretinsă origine latină: achiu(țelină) – apium; acilea(aici) – ad-hicce*, aciua – accu-biliare*, acoace – eccum-hacce*, adăsta – ad-astare*, adăstare – ad-astare*, adormițele – addormire*, adunata – adumare*, afipt – affigo, ageșt – aggestum, agești – aggestum, ai(usturoi) – alium, aieptă(a-și lua avînt) – adjectare*, aiest/aiasta(aist, aista) – ad + istum*, ajuna – adjunare*, ajuns(îmboğățit) – adjungere*, ajutorință – adjutare*, alba – albus, albăstrime(ciocoime) – albaster*, albeală – albus, albeață – albus, albime – albus, albinar – alvina*, albinărel – alvina*, albineț – alvina*, albiu – albus, alboare – albeore, alboi – albus, albuleț – albus, albumeală – albus, albuț – albus, alega – alligare, alunar – abellona*, alunat – abellona*, alunel – abellona*, amînar – manuale, amu – ad-modulo, an – annus, arătare – arrectare, argintos – argentum, argintui – argentum, argintuire – argentum, argintuit – argentum, argințică – argentum, ariceală – ericius, arici – ericius, aricit – ericius, aridica – eradicare*, aripa – alapa, arm – armus, armar – armarium, armășel – arma, astruca – astruicare*, astrucare – as-truicare*, astrucus – astruicare*, astupuș – astuppare*, asudeală – asudare*, asupreală – ad-supra*, așași – eccum-sic, au – aut, aurelică – aurum. Sînt **61** cuvinte analizate găsite și în DEX, cu pretinsă origine latină. Cuvintele cu steluță sînt născocite de pricepuții care au scris DEX-ul fiind **26 la număr** care reprezintă un procent de **43%**, adică falsuri făcute la lumina zilei dar cu pretenții de adevăruri academice. Iar **35 de cuvinte** sînt comune cu limba latină, dar asta nu le dă niciodată dreptul să susțină că limba română vine din latină.

Cuvinte din DEX cu origine necunoscută; aburca, acăriță, acătare, acătării, acera, acioală, aciola, acira, acoala; acriș, acuși, adicălea, afundiș, agănău, agrăi, aldan, alde, alelei, alivancă, alivantă, altca-reva, amărunt, amăruntelul, amărunți, amărut, amînat, amurgit, amuș, amuși, arăpime, arăpoaică, ar-caci, ardeia, ardeiat, argea, ariniș, arsătură, asmuți, asmuții, atîrnați, aui, auială, auli, aușel, avram, avramă, azvîrlită, Sînt **47** cuvinte.

Cuvinte din Dicționarul de arhaisme și regionalisme netrecute în DEX: abătătură, aboală, abuba, acarniță, accizar, aceră, acina, acos, ademană, adet, adevăsi, adiafor, adumi, aerel, afanisi, afumat (beat), agabaniu, agîmba, agem, agiac, agiesc, agod, agru, ahotă, aian, aiar, aiept, aitari, ajumi, ajumit, ajutornic, alaciu, alagea, ală, alămojnă, alăturiș, albiniș, alcam, aldui, alesător, alfavita, aliman, alimăni, alimojdii, alinc, alipui, alivăni, almojnă, alsău, altă-aia, altăoară, altîngie, aluna, aluniu, alurghidă, aluzi, amăgelnic, amăgeu, amărel, amărea, amărie, amigi, amiji, amira, amproor, amuța, arbitriu, arca, arcaliu, arcar, arcer, archiș, aret, arete, argintăriță, argos, argosi, arină, aripărit, aripos, armangiu, armănit, armăsărel, armig, armurar, arneu, arol, arsana, arsenică, artofor, arvat, arzoi, arzoaie, arzos, arzoasă, arzulu, asaul, ascher, ascherliu, ascultoi, aselghie, asemălu, asfodel, asignație, aslam, asori, astav, astăreală, asturcan, asuprelnic, așău, așezătură, așteamăt, at, atîrdisi, ateia, atocmire, atrățel, atrista, auă, aucțuine, aulma, aurel, auș, avanie, avanit, avedere, aveni, avenire, avenitură, avgiu, avlie, avremi, az, azap, az-buche, az-bucoavuă, a-zeace, azlu. Sînt **138** cuvinte.

Cuvinte românești luate din alte limbi: Aba, abac, abagerie, abagiu, abraș, acadea, acadea, acaț, achiu, acioaie, acolisi, actoriță, acurat, acvilon, adamant,

adamantin, adamască, ademini, adiată, adicătelea, aed, aferim, afierosi, afif, afion, aga, agarean, agă, agărlîc, aghesmui, aghios, Aghiută, agie, agneț, agoniseală, agonisi, agonisită, agriș, agrișă, agud, agudă, ahotnic, aht, alac, alămîie, alămîioară, alăută, alcătui, aldămaș, alean, alegretă, alegru, alem, alesidă, alestîncă, alici, aliotman, alișveriș, allemandă, almee, ama, aman, amandea, amanet, ambrozic, amiroși, amploaiat, anafor, anafora, anagnost, analoghion, arbaletă, arbănaș, arbiu, arcan, arcăni, arghebuză, arghebuzier, areci, arendaș, arendășesc, arendăși, arendășie, arendășiță, arendășoaică, arestui, arestuire, argăsărie, argăsitor, argăți, argăție, argățime, arghilofil, arghilofilie, arhon, arhondar, arhondaric, arhondăreasă, arhondărie, arhondăriță, arhondologie, arhonie, arman, armaș, armăși, armășie, armenească, armie, arminden, armoarii, armonie, armorial, armurier, arnăut, arnăutească, arnăuțel, arnăuțesc, arnăuțește, arnăuțime, arnici, arșic, arșicar, arșin, artos, arțag, arvanit, arvună, arvuni, arvunire, arz, arzihal, arzmazar, aseca, asecare, asigna, asignat, aspidă, astragal, astrăgaci, așijderea, ataman, augura, avaiet, avan, ava, avă, avizo, axion. Sînt **148** cuvinte cu pretinsă origine în limbile vecinilor și de aiurea.

Întregul arhaismelor cu litera A în *Dicționarul de arhaisme și regionalisme* este de **395 de cuvinte**, din care numai **35** au o origine comună cu limba latină, **adică 8,86%!!!** Tot acești mișei scot din discuția fondului lingvistic românesc vechi **185 (46,86%)** cuvinte pretinzînd că **47(11,90%)** au origine necunoscută, iar **138 (34,95%) cuvinte nu le-au mai trecut în DEX ca să fie obligați să le nascociască și acestora o origine știută numai de ei!** Mai scriu ei că **148 (37,47%)** de arhaisme, strămoșii noștri le-ar fi luat în secolele VI-XVIII de la alții fiindcă limba „dacă” avea numai cuvintele „*hi*” și „*ih*” după unii adepți ai latinismului! Dau în continuare și studiul pentru **litera D**, să se facă lumină din lumină peste toată toriștea carpatină.

Cuvinte cu pretinsă origine latină: dam – dama, datorință – debitorius, dăpăra – depilare, dărăpăna – derapinare*, dărăpănare – derapinare*, dăuna – damnum, dăunoasă – damnum, deda – dedere*, degetăriță – digitus, degetăruț – digitus, dejugătoare – disjugare*, denega – denegare, denegare – dene-gare, dentiță – dens, depăra – depilare, derdica – deradicare*, descăleca – discaballinare*, descălecare – discaballinare*, descălecat – discaballinare*, descălecătoare – discaballinare*, descălecător – disca-ballinare*, descuța – disculceus*, descuțată – disculceus*, desdăuna – damnum, desdăunare – dam-num, desdăunată – damnum, desfira – disfilare*, desperație – desperatio, deșela – sella, deșelat – sella, deșert – desertus, deșerta – desertare, deșertare – desertare, deșertat – desertare, dezlegătură – disligare*, dinioare – de una hora*, dințar – dens, dințură – dens, dogar – dogă*, dogărie – dogă*, dogi – dogă*, dogit – dogă*, dosi – dossum*, dosire – dossum*, dosit – dossum*, dregător – dirigere, dregă-toresc – dirigere, dregătorie – dirigere, drepnea – drepanella*, dres – dirigere, ducă – ducere, dumesnic – domesticus, dumesnici – domesticus, dumesnicie – domesticus, dumica – demicare, dumaticat – demi- care*, duminecea – dominica, dumneasa – dominus, durut – dolere, Sînt **59 cuvinte (10,05%)** din care **24** cele cu asterix sînt nascocite de ei, și rămîn **35** cuvinte comune cu limba latină!

Cuvinte din DEX cu origine necunoscută: dabilă, dare, daradaică, dară, darămite, darie, dăbălăza, dăbălăzată, dăbilar, dăula, dăulare, dăulat, dălcăuț, dănănaie,

dănănăi, dândăni, dăngăni, dăngănire, dăngănit, dăoli, dătătură, dăula, dăulare, dăulat, dăuli, dîlmă, dîrdală, dîrloagă, dîrlog, dîrvală, delao- laltă, delătură, depărcior, descăpățina, descotorosi, deset, desfăt, desfoi, despărțămînt, despărțenie, des-părțimînt, despărțitură, destărnița, destrămătură, deșanț, deșterne, devălmaș, devălmășie, dihai, doinar, doinaș, dolcă, dondăni, doruț, dragavei, drîngălău, drîngăni, drețe, dughie, duluță, dunăre, dup, dupăi, dupăit, dupăitură, dupăolaltă, dupuros, dură, durăi, durăit, durăitură, durăt, durd, durdă, durdui, durduit, duriță. Sînt **76 (14,23%) cuvinte**.

Cuvinte din Dicționarul de arhaisme și regionalisme netrecute în DEX:

dahiu, dalgă, dam, darabanci, daret, daurit, dava, dăinuș, dălcăuș, dănac, dănos, dănoasă, dărîna, dăruială, dăruință, dîrjală, dîrmotin, dîrni, dîrstar, dîrvar, dîrzar, deavolna, decinde, deciocăla, dedițiu, defipt, defterdar, dehoca, dejă, dejer, delă, deletnic, delnic, deltea, delung, delunga, demerit, deochetură, depredațiune, derebeg, dereg, dermea, dert, derveli, deschiega, deschilini, deschironomini, despovățui, desproprietări, despuietor, despus, destruca, deșidera, deșugubină, detunet, devenă, dezameți, dezbate, dezbrîna, dezghin, dezgrădina, dezmădula, dezmădulare, dezmădulat, dezmeți, dezmormînta, deznora, dezțara, dezvolbi, diastimă, diba, dibă, dicher, dician, dihoca, dihoniță, dimicoton, diminie, diplă, direse, dirmea, dizghin, doanță, doască, dobronnic, doclad, dodă, dodei, dodi, dodii, dodolet, dogor, dohan, dolf, doli, dolie, dopros, dorînga, dornă, dosadă, dosădi, dosădit, doseală, doselnic, dostoi, dovadnic, drăghinar, drîglă, drîglu, drîmbă, drîng, dricală, drichea, dricui, dricană, driglă, drugar, drujbă, dubălar, dudoi, du-dureață, duduruz, duhliu, duhnet, dulandragiu, dulmă, dumăi, dup, dupac, dupăci, dupurlui, durac, durbeniță, durdan, duriga, durlan, durlig, durligi, duroare, dursuș, duruț, dusoare, dușăg, dușîș, duși, dușlag, duva, duvalm, dveră, dvorean. Sînt **150 (28,09%) cuvinte**.

Cuvinte românești luate din alte limbi: dadă, dafie, dafin, dagă, dagherotip, dagherotipa, daghe-rotipie, daiboj, daică, दौरा, dajdie, dajnic, dalac, dalac, dalcauc, dam, damasc, damaschină, damaschinaj, damaschinare, damaschinat, dambla, damblagi, damblagire, damblagit, damblagiu, damf, danci, dandana, danga, danie, dara, daraban, darabană, daraveră, dardă, darn, dascăl, dăinui, dălcăuc, dănciuc, dăndănaie, dăntui, dăntuire, dăntuit, dăntuitor, dărab, dărabuț, dăscăleală, dăscăleci, dăscălesc, dăscălește, dăscălesc, dăscălie, dăscălime, dăscălitură, dăscăliță, dîmb, dîmbuleț, dîmbușor, dîrdoră, dîrmon, dîrstă, dîrzie, dedițel, dedulci, dejurnă, dejurstvă, delegatar, deleter, delibașă, deliberație, deliu, delniță, deluț, demoazelă, demolițiune, demoralizație, denegație, depeșa, depeșă, dereș, derviș, dervișesc, desagă, desăgăriță, desăgel, desăgi, desetină, deslușitor, despot, despoție, destoi, destoia, destruna, dstrunare, deșcă, deșucheat, deșuchetură, dever, devlet, devoluțiune, dezbumba, dezgărdina, dezgoveală, dezgovi, dezmetic, diată, diatribă, diac, dibăci, dibăcie, diblă, dicasterie, dichici, dichis, dichiseală, dichisi, dichisire, dichisită, dichisit, dichiu, didahie, diecel, dieciță, dietă, dihonie, dijmar, dijmaș, dijmă, dijmărit, dijmui, dijmuială, dijmuire, dijmuit, dijmuitor, diligență, dimerlie, dimie, dinar, diorie, direlie, ditai, ditamai, divan, divanist, divanit, dobă, doboșer, dobzala, docar, docăraș, doctoreasă, dodecar, doftor, doftori, doftoricesc, doftorici, doftorie, doftoroaie, dohot, dohotniță, dol-dora, dolman, doniță, dorobanț, dorobăntesc, dorobăntie, dorobăntime, doxastar, doxă, drăcilă, draghi-nă, dragoman, dragon, draibăr, draniță, drăcărie,

drăgaică, drăgănele, drăgosteală, drăgosti, drăgostire, drăguleț, drăgulic, drămălui, drămăluire, drănicer, drîmbă, drîmboi, drîngă, dreavă, drelă, dril, drișcă, drișcui, drișcuială, drișcuit, drit, droagă, drobiță, drobușor, dropică, droșcar, droșcă, droșcuță, drot, drug, drugă, drughineată, drumeag, drumui, drușcă, dubală, dubas, dubălărie, dubi, dubire, dubit, dublă, ducă, dudău, dducă, dducuță, ddui, dudulean, dulegi, dulegiu, duelist, dugheană, dugliș, duhan, duhăni, duhori, duhovnici, dulamă, dulap, dulvuri, dumbet, dumitriță, dumiri, dungățea, durbacă, dușcă, dușegubină, dușmancă, dușmănesc, dutcă, dvori. **Sînt 249 (46,62%) cuvinte.**

Să fac și o analiză a sumei celor două grupe de cuvinte care sînt asemănătoare ca raport în structura provenienței lor după cum rezultă din informațiile de mai sus. Din cele 928 cuvinte numai **70 (7,54%)** dintre ele au legături sigure cu limba latină, dar acestea nu sînt cele susținute de Academia Română, adică ne-au civilizat măcelarii istoriei cu sabia și după ce ne-au jefuit cum numai ei știau a face, ne-au pus să le învățăm limba, însă fiind cam grei de cap, s-au lipit ca nuca de perete. Cele **50 (5,39%)** cuvinte la care specialiștii în născociri le-au găsit origine latină ar trebui trecute la „etimologie necunoscută”, fiindcă i-am prins cu mîța în sac chiar dacă nu mieuna! Ele reprezintă cam **42%** din totalul cuvintelor cu pretinsă origine latină, adică minciună că se întunecă și ceriul, ori se sparie gîndul! Dacă aplicăm acest procent de origini falsificate la cuvintele venite din alte limbi, atunci vor rămîne acolo cca 231, iar 167 cuvinte trebuie trecute la „etimologie necunoscută”, avînd acolo 290 de cuvinte. La acestea dacă adunăm cele 288 cuvinte netrecute în DEX, avem **578 (62,28%)** cuvinte cu etimologie necunoscută sau netrecute în dicționarul de temelie a lingvisticii românești. Deci **aproape două treimi din cuvintele noastre venite din bătrîni au etimologie necunoscută sau nu sînt trecute în DEX-ul Academiei Române** pentru a ușura impunerea tezei că limba română are origine în limba latină.

Spun tot acești pricepuți în scorneli lingvistice că vorbulița *dagă* care are sensul de pumnal cu lama scurtă și groasă, în trei muchii și cu vîrful ascuțit, ar veni din francezul *dague*. Pentru a demasca falsitatea se prezintă mai jos două fotografii (fig. 1.10, 1.11). Prima arată că geții sacrificau un berbec în cinstea lui Sarmis așa cum ne

Fig. 1.10. Un get sacrifică un berbec.

Fig. 1.11. Un roman sacrifică un taur.

dovedește poza din stînga de pe coiful descoperit la Peretu, jud. Teleorman, din secolul VII î.e.n.

Personajul stă cu piciorul stîng pe berbecul culcat, cu mîna stîngă îl ține de nas, iar în dreapta ține un cuțit cu trei muchii cu care vrea să-l înjunghie. În dreapta este preluarea religiei geților în imperiul roman care au schimbat berbecul cu taurul, iar Mitra (cel cu cușmă sau încușmatul) înfige același tip de pumnal în gîtul taurului. Dacă am fi luat cuvîntul de la francezi, atunci sigur trebuia să fi apărut în secolul XIX cînd unii români, mergînd pe acolo să se școlească, ne-au adus „*pansion*” și „*furculision*”, dar dovezile arheologice arată că geții aveau cuvîntul încă din secolul VII î.e.n. Spaniolii au și ei acest cuvînt dar spun că este cu origine necunoscută, însă fac precizarea că el se găsește și în occitană, nu franceza de la Paris în secolele XV-XVIII pe care poporenii nu o înțelegeau deloc! Le spun acestor falsificatori că în Occitania au poposit timp de 15 ani, urdiile de geți și goți după ce au jefuit în anul 410 peninsula italică timp de un an de zile, chiar mai bine decît au făcut marile jafuri romanii cînd erau tari în sabie. De aici cetele de geți și goți s-au revărsat în peninsula iberică unde au întemeiat mai multe state, iar unii au trecut în nordul Africii găsindu-i astăzi acolo prin populația kabili sau amazigh. O altă migrație a neamurilor noastre în Occitania a fost la începutul secolului al XI-lea cînd blînzii greci, bulgari și sîrbi i-au luat la îndemnat cu sabia pe vlahi sau rumâni fiind-că nu voiau să se dezică de credința strămoșească. După aproape 200 de ani, papistașii au pornit cruciada împotriva catarilor, bogomililor sau vlahilor dualiști, pe care i-au hăcuit timp de 20 de ani pînă să-i facă dispăruți din acele locuri. Dar cum noi nu trebuie să avem istorie, și această pagină va fi întoarsă spre binele altora de o mîna la fel de pricepută ca cele care ne tot scriu și răscriu numai în fals istoria și originea limbii. Daga a fost purtată de țaranii români la brîu ca semn al unei stări sociale aparte (dage balo) dar sensul ei real s-a uitat.

Ne mai luminează pricepții lingviști că cuvîntelul nostru *drîmbă* vine din ucraineanul „*drymba*”, iar cuvîntul *drîng* înseamnă drîmbă, dar îl dau cu etimologie necunoscută, deci alba-neagra pentru proști. Mai spun că cuvîntul „*drum*” vine din slavul „*drumu*” sau bulgară ori sanscrită „*drum*”, deci nu știam să mergem pe o anumită direcție de mai multe ori, eram vai de noi și rușinea neamului omenesc și așa sîntem și astăzi după mințile unora. Scriu falsificatorii că avem cuvinte venite și din sanscrită care însă nu sînt în latină, deci avem un fond lingvistic mai vechi cu multe mii de ani înainte de a ne „*civiliza*” romanii cu sabia și jaful, și înainte de apărea pe aici slavii în secolul al VI-lea al erei noastre, apoi ungurii după 890 și turcii pe la 1400, numai că ați trecut cam tot vocabularul în seama acestor năvălitori „*civilizatori*” cum ați făcut și cu romanii. Deci, ați mințit așa cum v-au poruncit cei pe care îi slujiți cu atîta zel, zăpăcind și îndobitocind bietul popor român că nu mai știe de ce face umbră pe aceste plaiuri!

Vin și cu alte argumente împotriva celor ce ne-au falsificat originea limbii rumâne și amintesc de legătura lingvistică între pelasga vorbită în Troia și limba vorbită în mileniul al II-lea î.e.n. în nordul Dunării. Rădăcina trebuie căutată în emegi (limba emeșilor care au plecat în mileniul al IV-lea din arealul carpato-dunărean) și care arată că latina este în realitate o ramură firavă a acestei limbi dezvoltată în condiții

diferite față de limba noastră. După ce au ajuns în peninsula italică troienii (latinii) au dat nas în nas cu populațiile locale printre care și ausonii, suferind influențe fonetice și semantice puternice dar mai ales influența culturii și civilizație etrusce. Voi da în continuare exemple de cuvinte emegi care se găsesc în română și latină, chiar dacă sensurile nu sînt totdeauna identice sau asemănătoare.

Primul termen este în emegi, al doilea este în română iar al treilea este în latină, în paranteze voi trece explicațiile necesare:

a: interjecție – vai!; prepoziție – unde?, cînd?, încotro?, arată mișcarea = **a:** interjecție care exprimă uimire, uluire, nedumerire, articol = **a:** interjecție: ah, vai!, prepoziție: de la, din;

ak: a face, a aranja, a săvîrși, a pune la punct, parte, limită, a măsura = **ac:** obiect subțire cu vîrf foarte ascuțit folosit la îmbinarea a două bucăți de pînză sau piele prin suprapunere și prindere cu fir sau șnur = **acus:** ac;

acera(a-șe-ra): a se înălța, a pluti prin aer = **acera:** vultur, pajură = **acer:** viu, ager, energic, aprig;

adu: apă proaspătă, apă nouă de la izvor, a îndeplini o comandă = **adu:** terminarea unei acțiuni de transport sau de informare către un loc precis = **addo:** a aduce, a pune;

adug: a iriga, a îndeplini, a căra cu ulciorul. = **aduc:** a duce = **adduco:** a aduce, a trage la sine;

agrun: sanctuar interior, terenul din jurul sanctuarului care era lucrat cu ajutorul comunității = **agru:** ogor, țarină, teren cultivat, arătură îngrijită = **agri:** ogor;

ah: a se grăbi, aroganță, trufie, a fi de partea cuiva, răsplată = **ah:** nedumerire, aprobare, a încuviința o acțiune = **ah:** prepoziție: de la, din, de, de către, din cauza;

al-tar: a ciopli cu o unealtă, a îndepărta prin tăiere, a delimita, a finisa, a grava = **altar:** locul unde se aduc ofrandele sau se fac sacrificiile într-un cult religios = **altaria:** altar;

a-ma-ru: inundație, catastrofă datorată unor revărsări de apă, prost, necopt la minte = **amaru:** stare de spirit care exprimă disperare, decădere psihică, nenorocire = **amare:** amărăciune, necaz, cu amar;

an: Anul Nou, lumină, cer, rai, mulțime = **an:** unitate de măsură a timpului formată din 365 de zile = **annus:** anotimp, anul trecut, timp de un an;

apa: țeavă făcută din argilă prin care trece apa sau berea consumată la diferite evenimente, lac, mare = **apa:** lichidul vital pentru existența vieții = **aqua:** apă;

ara: a pune sămînță, a face praf, a distruge, a însămînța, a străluci, a radia, simpatic, clar, neted, a lăuda = **ara:** începerea muncilor agricole odată cu afinarea pămîntului prin distrugerea crustei tari de la suprafață și îndepărtarea buruienilor = **aro:** a ara;

ar... de: a lăuda, a străluci, a arde cu flacără, drag, gălăgie = **arde:** acțiunea de purificare prin foc, jertfirea unor ofrande pe altar prin ardere = **ardeo:** a arde, a străluci;

a-ri-a: întindere mare, pustiu, district, spațiu delimitat = **aria:** suprafață de teren pregătită special pentru treierat, bătutul fasolelor, depozit provizoriu pe cîmp. = **area:** arie, suprafață întinsă;

a... sud: a mișca cu energie și prin repetare, amiază, odihna de amiază, a sorbi, a lua, a stropi, a se împrăștia = **asud:** transpir = **sudo:** a asuda, a transpira, a fi umed, a se osteni;

asil: bucurie, fericire, mulțumire = **azil:** loc de refugiu pentru bătrâni fără adăpost, a oferi unui străin necăjit un adăpost = **asylum:** azil;

a-ur: marginea discului solar sau a lunii = **aur:** metalul de culoare alb-gălbui sau galben-roșiatic care nu se oxidează = **aurum:** aur;

bar-bar: a se dezlănțui, a zdrobi, a lua cu asalt = **barbar:** persoană violentă care face numai scandal, persoană străină de neamul și tradițiile locului care distruge totul = **barbarus:** străin, sălbatic;

bini: un râu cu mult pește, un râu care asigură surse de existență = **bine:** mulțumire, situație bună, stare materială satisfăcătoare = **bene:** bine;

bo: a rage, a mugii, a transporta, a îndemna, a trage, a duce = **bou:** taur castrat folosit ca animal de tracțiune și în agricultură = **bos:** bou;

bun: deschis, suplu, rar, drag, simpatic, plăcut = **bun:** exprimă o satisfacție, o bucurie, o reușită, se confirmă o stare de fapt = **bonus:** bun, cinstit, însemnat, mare;

cad: a lega, a fixa, a pune o margine la, a strânge = **cad:** exprimă o dezechilibrare și plonjare către pământ sau alt obstacol întâlnit în cale = **cado:** a cădea, a pierde un proces, a ajunge pînă la urmă;

cap: a fi atent la concentrarea gândurilor, a crește atenția, a se căsători, rude, proprietate, bun, a ști, a avea, a mânca, a bea, (figurat) locul unde se măsoară și se cîntărește totul = **cap:** partea superioară a corpului omenesc sau cea anterioară a animalelor unde se află creierul, principalele organe de simț și gura, început, în față, a ști = **caput:** cap, capăt, căpetenie, parte principală;

car: chei, port, a primi, a trimite, a da, a mîna, a călători în afară, a transporta, siloz, a scoate la pășunat = **car:** mulțime, grămadă din expresia „*un car de grîu*” = **carrus:** car;

casa: meșter, priceput, îndemînic, a permite să cumpere, a locui, a termina o construcție = **casa:** locuința omului, construită din pământ, cărămidă sau lemn = **casa:** adăpost, colibă, bordei;

caș: iuțea, grabă = **caș:** produs rezultat din închegarea laptelui de oaie sau de vacă = **caseus:** caș;

ceara(șe.. era): numeros, ritmic, armonios, frumos = **ceara:** produs al albinelor de culoare galbenă, puternic mirositor, extras odată cu mierea = **cera:** ceară;

cearni(șarni): a potrivi, a aranja, a explica = **cerni:** a vopsi în negru, a se îmbrăca în haine negre, a se amărî, a se întrista = **cerno:** a cerne;

cela(șe... la): a căra grîul la hambar, a duce grîul, a vîntura grîul = **celar:** odăiță, căsuță, cămară, beci, pivniță, ascunzătoare = **cela:** cămară, celulă, capela unui templu;

coc(kuk): tăciune aprins, semn, fier înroșit, sabie, a arde cu fierul înroșit = **coc:** a frige, a coace, a pune gînd rău cuiva, a urzi = **coqua:** a coace;

cucu(ku-ku): întuneric, umbră, culoare închisă, loc întunecos = **cucu:** pasăre de culoare cenușiu-închis care depune ouăle în alte cuiburi iar puii sînt crescuți de acești părinți adoptivi, persoană singură care nu comunică cu nimeni și preferă singurătatea „singur cuc” = **cuculus:** cuc;

da: drum, confirmare, a oferi, a fi de partea cuiva, a confirma, a apăra, a proteja = **da:** a transmite, a da, a ceda = **do:** a da, a ceda;

dac: existență în comun, viața de zi cu zi în aceeași locuință, cameră, adunare, asociație, a locui, a trăi, a aduna, strălucitor. = **dac:** denumirea romană a locuitorilor din arealul cuprins între Nistru, Tisa, Dunăre și Marea Neagră = **dacus:** dac;

du: a umbla, a merge pe jos, a căra, a duce, a purta, a transporta = **du:** ordin pentru a transporta ceva, a căra obligatoriu = **duco:** a duce, a conduce, a trage, a scoate;

gena: mic, slab, lipsit de tărie = **gene:** firele de păr de pe pleoapele ochilor = **gena:** pleoapă;

gu... ra: a striga, a țipa, a chiui, a rage, a mugi, a rîde cu hohote = **gura:** organul omului cu care se emit sunete și se realizează vorbirea; gura! cu sensul de a întrerupe rîsul, gălăgia, chiuitul, strigătul = **gula:** gît, gîtlej și numai figurat cu sensul de gură, fiindcă ei au folosit cuvîntul *bucca* ce are sensul de gură din limba română;

gu-tar: a lega un animal de după cap, a lăsa urmă, a tăia = **gîtar:** funie care se pune în jurul gîtului unui animal și de care se leagă = **guttur:** gît, loc după cap, legătură după gît;

ira: divinitate emeș a dezordinii și furiei = **ira:** strigăt de nemulțumire cînd copii fac dezordine în casă sau se întrec cu gluma, mînie = **ira:** mînie, furie, supărare;

lag: a se umfla în dimensiune, a se îngrămădi, a se aduna = **lac:** acumulare mare de apă realizată prin îndiguire = **lacus:** lac;

libir: a duce o anumită viață, a locui, a dura, a trece = **libir:** persoană care decide în nume propriu, nu depinde de nimeni = **liber:** liber; nestînjinit.

lip: a unge cu grăsime, a murdări = **lip:** jeg, murdărie pe corp, rapăn, slim = **lippus:** lip, mizerie;

loc (lug): mulțime, adunătură, a roi, a se îmbulzi, a se îngrămădi, a mișuna = **loc:** țintă, destinație, localitate, scop, punct determinat în spațiu, regiune, țară, ținut = **locus:** loc, ținut;

lup (lub): bucată de carne, carne tăiată și împărțită = **lup:** animal carnivor care vînează în haită și împarte prada între membrii grupului = **lupus:** a înfuleca, lup;

lut (lud): a avea nevoie de reparații, persoană, slab = **lut:** a unge cu lut, a repara o casă din chirpici prin un-gere cu lut, argilă, pămînt = **lutum:** lut, argilă;

mami: divinitate emeș, care a făcut din lut, după chipul ei, șapte bărbați și șapte femei, a suflat viață asupra lor dînd naștere neamului omenesc = **mama:** cuvînt de alint pentru mamă, femeie care a născut sau are în creștere copii = **mater:** mamă, origine, rădăcina unui clan;

men-dalla: podoabă a capului, coroană strălucitoare = **mentală:** activitatea psihicului uman, a gîndi, a judeca = **mentis:** minte, a gîndi;

mina: belșug, izvorul bunăstării, tovarăș, a se asocia cu, a conviețui = **mîna:** brațele și antebrățele omului = **manus:** mîna;

mur: a se tîri, a se strecura, a striga, a mînca = **mur:** arbust tîrîtor cu fructe în ciorchine mici albastru închis, gust dulce-acrișor = **morum:** mură;

mur: a înconjura, a păzi, a apăra, a sfărîma, zăbrele, gratii = **mur:** perete, zid = **murus:** zid;

mut (mud): a fi speriat, a speria, a îngrozi, sumbru, trist, a întuneca = **mut:** persoană care nu poate vorbi, a pierde glasul de frică = **mutus:** fără glas;

nam: a semna, a indica, obicei, cale, administrare, tată, ținut, drum = **neam:** partea de țarină pe care o lucrează o familie, clan, rudenie = **natio:** neam, națiune. Românii foloseau pînă pe la mijlocul secolului XX, cuvîntul **nat** sau **natu** pentru bărbat, **nată** sau **nate** pentru femeie măritată și **nații** pentru un grup de persoane adulte de ambele sexe.

na-as: ou, boț, a ieși în față, a instiga, a îndemna = **nas:** organul de miros al omului situat pe partea din față a capului = **nasus:** nas;

nigru: preoți conjurați și vrăjitori care înlăturau mînia zeilor și a demonilor alungînd boala, spurcă-ciunea, păcatul, blestemul, vrăjile, magia neagră. = **nigru:** negru, închis la culoare = **nigrum:** negru;

ningi: berar, spuma ce se formează deasupra berii reci din bulele de gaz ieșite din lichid și seamănă cu zăpada = **ningi:** zăpada care se cerne din văzduh = **ningit:** a ninge;

nod: a aranja, a merge de-a lungul, a fi, a sta ascuns, a minți, a urzi o intrigă = **nod:** legătură între două sfori, cioturi, a căuta greșeli cuiva, loc de întîlnire = **nodus:** nod;

nora(nu-ra): nu-i fixată cu sigiliu, bătaie de picior de nerăbdare pentru fixarea sigiliului = **nora:** fata care prin căsătorie intră în familia soțului = **nurus:** noră;

nug: parfum din plante = **nuc:** pom fructifer care face nuci iar frunzele lui au un puternic miros de iod = **nucis:** nucă, nuc;

o!: strălucitor, uimitor, soare = **o!:** interjecție ce exprimă uimirea = **oh!:** uimire, necaz;

oci (uș): a privi fix la, a se uita lung la, a se holba, a face impresie, a muri, a pieri, a dispărea, uimire = **oci:** ochi, organul de vedere al omului format dintr-o pereche și situați pe cap = **oculus:** ochi;

odol (udul): văcar, mirosul specific de taurine = **odor:** miros, mireasmă = **odor:** miros;

ol: vas mare, unitate de măsură de 36 litri, bucurie, plăcere, satisfacție = **ol:** vas de lut pentru apă, lapte sau alte lichide = **olla:** oală;

om: înțelept, plin de dibăcie, învățat, mentor, discipol, meșteșugar, om bătrîn. = **om:** persoană deo-sebită, caracter deosebit, amabil, sensibil, cumpătat, învățat, priceput = **homo:** om;

orda (ur-da): a fi atent, conștiincios, a fi grijuliu = **ord:** rînd, ordine = **ordo:** șir, rînd;

os (us): bază, rezistență, putere = **os:** partea tare a corpului unui animal vertebrat = **os:** os;

pace (pașe): a se potoli, a se liniști, a se așeza, a conduce, a cerceta = **pace:** liniște, echilibru, a aduce liniștea, a face ordine = **paco:** a potoli, a supune;

paе (pa... e): a se ivi, a apărea, a crește, a lăsa să strălucească = **paie:** tulpinile unor cereale ca grîul, orzul, secara, ovăzul, care rămîn după treierat = **palea:** paie;

palil: zguduirea marșului, înaintare în marș, drum greu parcurs în forță = **palid:** obosit, chinuit, galben la față, ofilit, livid, pal, șters = **pallidus:** palid;

pana: a zbura, a acoperi cu pene, aripă, a filfii = **pană:** produs biologic cu care sînt acoperite păsările ajutîndu-le la zbor = **penna:** pană;

par: a tăia, a coji, a ciopli, a împărți, a aranja, casă, suport, stîlp = **par:** bucată de lemn gros și lung folosită la garduri la construcția caselor din lemn, ca obstacol ce oprește intrarea pe drumuri și poteci, la înălțarea unor suporturi = **palus:** par;

parta: parte, margine, coastă = **parte:** bucată, parte dintr-un întreg = **partis:** parte;

pila: rotund, ghem, a se umfla, a crește = **pila:** minge = **pila:** rotund, ghem;

pun: luminat, deschis, sprinten, a bate la cap, vioi = **pun:** așez, stabilesc o anumită ordine, deretic, orînduiesc = **pono:** a pune, a rîndui;

put (but): alergător, mesager, talpă, a arăta, respirație, miros = **put:** mirosuri grele, izuri insuportabile, damfuri cumplite = **puteo:** a puți;

rad: a tăia de la rădăcină un copac, a tăia de la nivelul pămîntului un crîng = **rad:** a tăia de la rădăcină, a desprinde de la bază, a îndepărta totul = **rado:** a rade;

ra-ra: a netezi, a nivela = **rara:** încet, agale, domol, pe îndelete = **raro:** rar;

rapi: spiță, neam, a ține, a chema, a tropăi = **răpi:** a jefui, a păgubi, a tîlhări = **rapio:** a răpi, a smulge, a înșfăca;

ra-us: a veni din urmă, a goni, a bate, a distruge, a prăda = **rău:** violent, arțăgos, bătauș, leneș, invidios, viclean = **rea:** acuzată, rea;

ri-pa: enorm, foarte mare, imens, adînc = **rîpă:** prăpastie, abis, văgăună = **ripa:** mal, rîpă;

roș (ru.us): a strica plăcerea cuiva, băutură, a corupe, a otrăvi = **roș:** culoare ce o capătă omul cînd trage zdravăn la măsea = **russus:** roșu, în akkadiană la culoarea roșu se spunea *rusu*, iar noi avem în româna veche cuvîntul *ruset* cu sensul de roșcat sau roșcovan;

ruga: a protesta, a sta față în față, a înfrunța, a primi, a accepta = **ruga:** implorare, rugăciune, cerere = **rogo:** a ruga;

sagu: legătură, boccea. braț, mîneacă = **sacu:** obiecte confecționate din piele, în, cînepă sau lână, în in-teriorul căruia se pot pune spre păstrare semințe, boabe = **saccus:** sac;

sal-ut: a aduce omagii, a se întîlni, fericire = **salut:** salvare, fericire, prosperitate = **saluto:** a saluta;

saman: a fi împerecheat cu, a uni doi tineri prin căsătorie, a înjuga boii, a se potrivi cu = **samăn:** la fel cu, asemenea, asemănător, apropiat = **semen:** samăn, pereche.

sa-ma-na: a începe un nou ciclu agricol, grîu bolnav sau ajuns la maturitate cînd se îngălbenesc frunzele = **samana:** reluarea ciclului agricol prin punerea semințelor sub brazdă = **semino:** a semăna;

sang-gi: persoană care aparține prin naștere aceluiași grup, a-și avea originea, a se trage din, a fi uniți, cel mai de seamă, prima categorie, prima clasă socială = **sînge:** element care a stat la baza constituirii clanurilor și a ginților avînd un strămoș comun, neam = **sanguis:** sînge;

sankur-ra: sclavi străini = **singura:** stare psihică ce arată înstrăinarea față de cei din jur = **singuli:** singur, cîte unu;

sar: a goni, a mîna, a hăitui, a sili, a sări, a bate, a vîna, a alunga, a merge, a intra, a scrie = **sar:** a sări, a țopăi, a merge în salturi = **salio:** a sări;

sari: a săpa, a se grăbi, a exista, a merge, călătorie, reușită, a conduce afară, a livra corect, a distribui precis = **sari:** produs natural extras din saline sau ocne = **sal:** sare;

sa-tu: a împărți, a rupe, bucată, părțile de sus = **sațu:** sătul, lăcomie, îndestulare de produse alimentare, plin pînă sus = **sat:** saț;

șsa-tur: pîntece, măruntaie = **satur:** sătul, satisfăcut, mulțumit, cu burta plină = **satur:** sătul, săturat;

sete(sede): apă rece, răcoare, a se potoli, a se domoli = **sete:** lipsă de apă din pămînt provocată de secetă, starea fiziologică a omului cînd are nevoie de apă = **sitis:** sete;

sub: a împovăra, a se înfunda, a ruga, a pune piedică, a implora = **sub:** dedesupt, stare de dependență = **sub:** sub;

sug: a suga, a alăpta un copil, a dăruia = **sug:** a înghiți un lichid direct din vas sau din glanda ce-l produce = **sugo:** a suga;

sun: bourul sau zimbrul, vaca sălbatică, răgetul scos de aceste animale = **sun:** murmur, ecou, răsunet, vîlvă, zgomot puternic = **sono:** a suna;

șe... de: a curăța orzul după vînturare = **șede:** a sta, a fi așezat, a pune, a aranja = **sedeo:** a șede;

șiti: a număra, a măsura, a socoti, a considera, a calcula, a memoriza = **ști:** capacitatea omului de a acumula, a prelucra și a transmite informații cu ajutorul creierului = **scio:** a ști;

șu-șur: a ploua liniștit și timp îndelungat, sunetul scos de grătarul încins = **șușur:** zgomotul făcut de apele curgătoare sau frunzele mișcate ușor de vînt = **susurrus:** susur;

tac: a renunța, a părăsi, a abandona, a fi nepăsător, a se despărți, a opri, putere, autoritate = **tac:** a întrerupe o discuție, a interzice cuiva să vorbească = **taceo:** a tăcea;

taman: credincios, pur, demn de încredere, a deveni îndemînat, sprinten, generos = **taman:** toc-mai, chiar, întocmai, exact, special, mai ales = **tamen:** cu toate acestea, totuși;

tiamat: marele spirit al neamului emeș care din haosul absolut a făcut lumea materială și lumea spirituală, marea teamă a necunoașterii și neînțelegerii lumii și vieții = **tiamăt:** teamă, frică mare, groază = **timeo:** a se teme;

tu: a se amesteca, a avea, a purta, a căra, a face = **tu:** pronume, persoana a doua singular, cel cu care se săvîrșește o acțiune = **tu:** pronumele tu;

tu-lu: a fi liber, a fi lipsit de energie = **tuli:** a fugi repede și pe furiș, a o șterge = **tuli:** a pleca, a duce, a purta;

tuna: pătură, șal, a înveli, a sări, a lega, a se întări, hotar = **tuna:** fenomen meteorologic în timpul ploilor de vară cînd în urma descărcărilor electrice se aud zgomote foarte puternice = **tono:** a tuna;

tur-tur: descurajat, bolnav, defect. = **turtur:** tremur, fior, înfiorare = **turtur:** sperios, turturică;

u-gid: acțiune violentă, a distruge, luptă, a se dezlănțui, a smulge, a înhăța = **ucid:** a omorî, a chinui pînă la moarte = **occido:** a muri, a pieri, a cădea la pămînt;

ud: zi, vreme, furtună, ploaie, a se dezlănțui = **ud:** udat de ploaie, lapoviță = **udus:** umed;

ulceara (ul-șara): supărare, necaz = **ulcera:** rană pe piele care nu se cicatrizează și supurează mereu = **ulcero:** a fi plin de răni sau bube;

ulciar (ul... șar): a înveseli a bucura, a sărbători, a petrece = **ulcior:** vas de lut pentru lichide cu gîtul îngust = **urceus:** ulcior;

unu: bijuterii, obraz, locuință, a ridica un altar, cameră de zi, sanctuar = **unu:** primul, cel din frunte = **unus:** unu;

uri: cîine, fioros, dușman, a tremura, a încercui, a ațîța = **urî:** a băga groaza în cineva, a dușmăni, a dori răul cuiva = **uro:** a bate, a arde, a pîrjoli, a pustii;

ur-sa: a rage, a mugi, a zbiera, cîine mare = **ursa:** ursoaică = **ursa:** ursoaică;

ur... ze: a hoinări, a colinda, a rătăci, a umbla fără rost = **urzi:** a pune la cale ceva, a colinda, a iscodi, a cerceta, a hoinări = **ursi:** a strînge de aproape, a stăruii în, a împinge;

uz-tura: zgîrietură, iritație, arsură, defect = **ustura:** a irita, a durea = **ustulo:** a arde, a ustura;

uz: margine, distanță, înălțime, a se întinde, a goni, a transporta = **uz:** folosință, trebuință, a face, a ac-ționa într-o anumită direcție = **usus:** trebuință;

ze-er: a da drumul la cîini, a arunca afară, a aluneca, a transporta = **zer:** produs secundar din lapte după ce se obține brînză = **serum:** zer.

Sînt 115 cuvinte care se găsesc în forme identice sau foarte apropiate în cele trei limbi și cred că nimeni nu ar îndrăzni să pretindă că romanii au mers și în Ki-en-gi să-i „civilizeze” pe emeși cu peste 2500 de ani înainte de fondarea Romei, însă la cîtă minciună se varsă în cultura Europei, poate că cineva se va găsi în stare a „dovezi” și acest „adevăr istoric și lingvistic”.

Dau în continuare arhaisme și regionalisme din limba română - primul cuvînt (după care urmează explicarea originii dată de DEX), iar după semnul egal (=) este cel care se găsește în emegi:

a: interjecție care exprimă uimire, uluire, nedumerire, articol = **a:** interjecție – vai!; prepoziție – unde?, cînd?, încotro?, arată mișcarea, articol – sufix cauzal,

ab: alb în istro-română (lipsă dex) = **ab:** bătrîn.

aba/oaba: lînă albă (tr. aba)= **ab-ba:** bătrîn, încărunțit, a ascunde, a acoperi.

aba: țesătură groasă de lînă realizată cu războiul de țesut și folosită pentru confecționarea hainelor țărănești, pentru creșterea gradului de impermeabilizare se dădea la puiă (chiuă). Se obțineau diferite îmbinări coloristice prin folosirea unor lîni de culori sau nuanțe complementare(tr. aba) = **ab-ba:** mare, întins, vechi, a împărți, a pune deoparte, a plăti un preț, a tăia, a curăța.

Aba: nume de familie la români = **ab-ba:** lac, mare, tată, străbun.

abara: a doborî, a cădea jos (lipsă dex) = **a-bala:** a scoate din apă, a arunca jos.

Abrud: localitate minieră în munții Apuseni = **habrud:** groapă, gaură în pămînt, puț, mină, a scobi, a săpa un tunel, miros greu, putoare, duhoare.

absent: cel care lipsește, care este plecat la drum lung, care visează cu ochii deschiși (fr. absent) = **absin:** distanță mare, absență de lungă durată.

abur: evaporarea apei prin fierbere sau datorită temperaturii ridicate din atmosferă(et. nec.) = **ab-ur:** vase pentru fiert.

Abur: nume de familie românesc = **ab-ur:** vase pentru fiert.

aburu: vapori de apă datorați unor temperaturi ridicate sau diferențelor mari de temperatură dintre sol și aer, vara, când se evaporă roua dimineața sau când se ridică suluri de vapori de pe cursurile mari de apă, de pe lacuri sau mare (et. nec.) = **a-buru:** a deschide aripile, a se înălța, a se împrăștia afară.

aburi: a supune unei atmosfere încărcate cu abur un aliment uscat pentru a-și recăpăta frăgezimea, a crește umiditatea într-un spațiu închis pentru realizarea unei băi de abur (et. nec.) = **a-buru:** a umple de, a se în-tinde, a ieși afară, a se desfășura.

aburi: expresie folosită cu sens figurat prin care o persoană încearcă să prezinte o situație neconformă cu realitatea, să o arate mai bună decât este, să spună parțial o realitate pentru a induce concluzii false și interesate (et. nec.) = **a-buru:** situație neclară, a se înălța, a umple cu, a se împrăștia afară.

ac: obiect subțire cu vîrf foarte ascuțit folosit la îmbinarea a două bucăți de pînză sau piele prin supra- punere și prindere cu fir sau șnur (lat. acus) = **ac/ag:** a face, a aranja, a săvîrși, a pune la punct, parte, limită, a măsura.

acana (hacana): poziție care să permită mișcări lejere în jur, o poziție centrală sau privilegiată (țig. hacana) = **acani:** uger sau pulpă, ușor de ușă, poziție centrală.

acaret: construcții cu dependențe, avere (tc. akaret) = **acarin/agarin:** tată, a construi, familie, animale, unelte.

acăi: nume de familie la români = **acai/aga(i):** diademă, coroană, regalitate, cinste.

aceră: vultur, pajura(lat. aquila) = **acera/a-șe-ra:** a se înălța, a se ridica, a pluti prin aer.

acea: nume de familie românesc = **acia/a-gi-a:** achitarea unei obligații, rambursarea unei datorii.

acera: a avea nădejde la, a aștepta să, a tinde spre, a pîndi, a spera (et. nec.) = **aceră/a-șe-ra:** lamen-tație, tînguire, a invoca ceva, a se plînge.

Acaru: nume de familie la români = **acaru/a-gar(u):** conducere, îndrumare.

achita: a plăti o datorie sau o obligație, plată(fr. acquitter) = **a-chi-ta:** depășirea unei situații deose-bite, a trece un obstacol, a avea forță.

achita: cu sens figurativ de a ucide(fr. acquitter) = **a-chi-ta:** a distruge, a zdrobi.

acia: terminarea unei obligații în acest loc, destinație pe care o impune cineva(lat. ad-hicce) = **acia/a-gi-a:** achitarea unei obligații, rambursarea unei datorii.

acina: a-și găsi un refugiu, a se adăposti vremelnic, a se oploși, a se agesti(lat. accubiliare)= **acina/a-gin(a):** pe același drum, aceeași direcție, a ocroti, a ajuta.

aciua: a așeza, a pune în ordine, a pune la locul lor(lat. accubiliare) = **aciue/a-șu-e:** a atinge, a așeza, a pune în ordine, a arunca, a face.

Acu: nume de familie la români = **ak(u):** a face, a săvîrși, a aranja, a pune.

acum: o acțiune prezentă(lat. eccum modo) = **a-cum:** apă proaspătă.

acușica: expresie ce arată că o acțiune se va desfășura imediat, un timp de așteptare scurt(et. nec.) = **acușica/a-gu-zi-ga:** imediat, devreme, dimineța.

Acuș: nume de familie la români = **a-cuș-u:** a reuși, a izbuti, a aranja repede, a fi bine pregătit.

acușu: imediat, îndată, după ce îmi trag puțin sufletul, după o clipă de odihnă(et. nec.) = **a-cuș-u:** a reuși, a izbuti, a aranja repede, a fi bine pregătit.

Ada: nume de familie românesc = **ada:** cer, străbun, a trimite, a primi.

Adam: nume de familie la români = **a-dam:** așezare, colonie, a impune, a strânge.

adamant: diamant(sl. adamantū) = **a-da-min-du:** a scînteia, a compara, a vorbi, a desăvîrși.

Adan: nume de familie românesc = **adan/a-dam:** colonie, a impune, a strânge.

adap: a da animalelor apă, a duce vitele la o sursă de apă pentru a bea, a achita o obligație(lat. adaquare) = **adap/a-dab:** angajat, slugă, a duce.

adap: a acumula cunoștințe, a învăța de la cineva bătrîn, a învăța să cînte de la cei cu experiență (lat. adaquare) = **adap/a-da-ab:** un fel de cîntec, lacrimi fierbinți, aproape de capul cuiva, a prețui.

adapa: a duce animalele la apă să bea, a da apă vitelor(lat. adaquare) = **Adapa:** primul om în mito-logia emeș, ieșit din marea primordială, unul din cei șapte înțelepți care i-a învățat ritualurile de cinsti-re a divinităților.

adar: nume de familie la români = **a-dar:** a confisca, a sechestra, a lua cu forța.

adă: acțiunea prin care unei persoane i se cere să transporte sau să miște ceva cu o destinație precisă către cel ce cere(lat. adducere) = **a-da:** a trimite, a duce afară, a țipa.

adi: nume de familie la români = **a-de:** proaspăt, nou, sănătos.

adia: a aburi, a sufla ușor(lat. adiliare) = **a-de-a:** a zbura ușor, ploaie de primăvară.

Adir: nume de familie românesc = **addir:** leafă, preț, răsplată, a duce.

Adoc: nume de familie la români = **adoc/a-dug:** apă proaspătă, apă de izvor, a face ceva.

aduc: efectuarea unei acțiuni de transport sau de informare către un loc precis(lat. adducere) = **aduc/a-dug:** apă proaspătă, apă nouă de la izvor, a îndeplini o comandă.

aduc: a duce, a căra(lat. adducere) = **a-duc/a-dug:** a iriga, a îndeplini, a căra cu ulciorul.

adumi: a se îmbăta(lipsă dex) = **a-da-min:** a se întrece, pahar fără picior, a fi spumos, a apuca, a prețui, a fi răutăcios, mediocru, ceartă.

aduna: acțiunea de a strânge unele obiecte sau animale împrăștiate într-un singur loc sau concentrarea ideilor asupra unei singure probleme(lat. adunare) = **a-dun-a:** pescarii care adună peștele în barcă, a încărca, a umple.

aea: formă populară pentru aceea, care arată o persoană de gen feminin dar în sens general dintr-o mulțime, un element dintr-o mulțime(lat. ecce-illu) = **a-e-a:** revărsarea apei peste un câmp sau scurgere dirijată a acesteia de lîngă un dig.

aga: conducător, șef militar(tc. aga) = **aga:** coroană, regalitate, faimă, [age: vîrstă].

Aga: nume de familie românesc = **aga:** diademă, cunună, cinste, regalitate.

agale: acțiune făcută cu chibzuință, mers legănat, curgerea lentă a unor ape pe lunci sau șes(ng. agalia) = **a-gal:** a curge, a inunda periodic suprafețe mari.

Agan: nume de familie la români = **agan:** uger.

Agape: nume de familie românesc = **agape/agab(e):** maimuță.

agarin: păgîn, necredincios, mahomedan, persoană care nu este botezată în religia creștină(sl. aga-reaninu) = **agarin:** mamă, pînțece, a aduce pe lume, cinste, a unge. Acest cuvînt dovedește vechimea tainei botezului copilului pe care neamul carpatin a avut-o mult înainte de venirea născocitului apostol Andrei sau a altor mesageri creștini care pretind că ne-au pus pe calea cea bună. Cei nebotezați erau considerați străini de comunitate, (păgîn = om care trăiește pe cîmp, lipsit de darul comuniunii).

Agăș: localitate în județul Bacău = **a-ga-aș:** priceput, îndemînatic.

agiac: lut, argilă(lipsă dex) = **agic/a-gig:** a produce supărare mare, mocirlă, a se murdări.

agil: abil, priceput, isteț(fr. agile) = **igi-il:** a direcționa ochii spre,

agiur: broderie pe o țesătură prin scoaterea firelor din urzeală sau din bătătură(lipsă dex) = **a-gur:** a îndoi brațul, a mișca repetat, muncă, răsplată, semn.

agru: ogor, țarină, teren cultivat, arătură îngrijită(lipsă dex) = **agrun:** sanctuar interior, terenul din jurul sanctuarului care era lucrat cu ajutorul comunității.

agu: împărat, conducător suprem(lipsă dex) = **aga:** coroană, regalitate, a pune în ordine, act.

Agura: nume de familie românesc = **a-gur(a):** a se pleca, a îndoi brațul.

ah/ahi: nedumerire, aprobare, a încuviința o acțiune, a primi o răsplată(et. nec.) = **ah/ahi:** a se grăbi, aroganță, trufie, a fi de partea cuiva, răsplată,

ahî: cu sensul de da, a confirma, a fi de partea cuiva(et. nec.) = **ahi:** a fi de partea cuiva, răsplată, clipă, moment, a grăbi.

aho!: strigăt cu care se încetinesc sau se opresc boii, strigăt la Plugușorul de Anul Nou(et. nec.) = **ahî:** a dirija, a conduce, a duce, a purta, neam, a răsplăti, moment.

ahî: suspin, oftat, durere, jale(ng. ahti) = **ah:** putere, rezistență, a înarma, a răni, clipă.

ai: hai!, mișcă!(et. nec.) = **a-e:** a aduce, a urca, a apuca, a prinde cu grijă, a înălța.

ai: ani, vîrstă(lipsă dex) = **a(i):** a boteza, odraslă, urmaș, moștenitor, străbun, tată, bunic.

ai: usturoi(lat. alium) = **a(i):** rod, a crește, numeros, zece, a avea un efect.

aide: haide!, mișcă-te!(tc. haydi) = **a-de:** a face ceva, a săvîrși o acțiune, a decide.

alai: grup de persoane care însoțea în feudalism pe domnitor sau un boier, grup de tineri organizați în cete care colindă de Anul Nou pe la casele sătenilor cu capra, mascații, ursul sau plugușorul(tc. alay) = **ala(i):** exclamație de bucurie, a bate toba, a face gălăgie, a cînta, a petrece, dorință.

alaman: unealtă de pescuit formată dintr-un sac central cu aripi cu care se încercuiesc și se adună bancurile de pești(et. nec) = **allam(an):** chip, vedenie, viclenie.

Alaman: nume de familie românesc = **alam(an):** figură, aparență

alamă: aliaj de cupru și zinc ușor de prelucrat din care se fac diferite obiecte(it. lama) = **alama:** statueta, figurină, imagine.

ală: monstru, dragon, balaur ce stârnește furtunile(lipsă dex) = **ala:** exclamație de frică, groază, a teroriza, a pune stăpînire, a speria.

ălăm: bir în natură stabilit pentru turmele de oi sau vite(lipsă dex) = **alim:** bou, berbec, taur.

alde: de felul..., ca și...(et. nec.) = **al-di:** a ruga, a vorbi, sau, ori, a lipi o casă.

aldui: a binecuvînta(lipsă dex) = **al-du(i):** a insista, a dori, a cere, a da un sfat, bucurie.

alei: exclamație care exprimă minie, bucurie(lipsă dex) = **a-la:** exclamație de bucurie, plăcere, jale.

alean: dor, durere sufletească, întristare, suferință, melancolie(magh. ellen) = **al-la-an:** stejar, unul din arborii folosiți de români la ceremoniile de înmormîntare.

alega: a insista pe lîngă cineva, a se lega, a se ține de capul cuiva(lat. alligare) =

al-aga: a face ce-va, a prăși, a lucra la sapă, a repeta o acțiune.

alenă: aer cald care iese din plămîni în timpul expirației și se vede cînd este frig(fr. haleine) = **alan(a):** aparență, imagine difuză, vedenie.

aliata: unirea unor forțe pentru realizarea unor scopuri viitoare(fr. allier) =

aliata/ul-li-a-ta: pentru mult înainte, pentru viitor.

alin: a potoli, a liniști, a ține sub control(lat. allenare) = **alin/alim:** puternic, viguros.

alinc: vioi, viclean(lipsă dex) = **alanc/alang:** figură, aparență, nălucire, puternic, mișcare.

altar: locul unde se aduc ofrandele sau se fac sacrificiile într-un cult religios. Neamul emeș avea o religie monoteistă cu An în frunte ca entitate spirituală ce reprezintă veșnicia și de unde vin toate. Ziguratele erau construcții atît cu caracter laic dar și religios, aveau forma unor piramide în trepte iar în vîrf exista un altar unde se aduceau ofrandele și sacrificiile(lat. altarium) = **al-tar:** a ciopli cu o unealtă, a îndepărta prin tăiere, a delimita, a finisa, a grava [altar: altar].

altu: următorul, cel ce urmează(lat. alter) = **altu/al-du:** a săpa pămîntul care este deja sfărîmat, a prăși din nou.

aluna: a se holba, a suspecta, a deschide ochii mari(lipsă dex) = **al-lu:** a necăji, persoană acră, a căuta nod în papură, crab, a înțepa, a ustura.

a lu: expresie care arată că un individ aparține de o familie(et. nec.) = **a-lu:** adjectiv pentru vite mici care arată de ce rasă aparțin.

alun: arbore care face fructe comestibile(lat. abellona) = **alun:** arbore, copac.

am: posesie, existență(lat. habere) = **am:** a fi.

ama: zău!, chiar așa!, ce mai treabă!(tc. ama) = **ama:** cine? care? pe care? ca și?

Ama: nume de familie românesc = **ama:** mamă, izvor, mătușă, a îngriji ca o mamă.

amară: funie cu care se leagă o ambarcațiune de mal(fr. amarrer) = **a-ma-ru:** rîu mare, a fixa, a prinde, a găfii, a pune, necaz.

amaru: stare de spirit care exprimă disperare, neputință, decădere psihică, nenorocire de proporții abătută peste o persoană, grijă profundă purtată mereu în suflet, distrugere, jale, chin fizic sau psihic (lat. amarus) = **a-ma-ru:** inundație, catastrofă datorată unor revărsări de apă, prost, necopt la minte.

Amaru: nume de familie la români = **a-ma-ru:** inundație nare, prost, necopt la minte.

amăgi: a minți, a crea o stare diferită față de realitate, a păcăli(lat. ammagire) = **amagi:** gheața care dispare la căldură ca minciuna în fața adevărului.

amări: a întrista, a supăra, a necăji(lat. amarus) = **amar(î):** necopt la minte, prost, năfîng.

amărunt: parte mică, bucățică(et. nec.) = **amar-cud:** a separa de, a detașa, animal mic.

ambar: hambar, depozit(bg. hambar) = **ambar:** trestie, a măsura cu grijă, limită.

Ambar: nume de familie la români = **ambar:** mărăciniș de baltă, papură, limită.

amigi: a ațipi, a clipoci(lipsă dex) = **amagi:** gheață, a se topi, a fi obosit, a fi bolnav.

amuș: groapă sau puțină cu apă și var pentru argăsit pieile, argăseală(et. nec.) = **amaș:** stîină, tîrlă de vite, adă-post provizoriu pentru ciobani și activitățile lor.

amuș: imediat, o acțiune sau decizie care se va săvîrși imediat(et. nec.) = **umuș:** decizie, considerație, discernămint, inteligență.

amuși: a curăța părul de pe pieile scoase din amuș(et. nec) = **amaș:** a îndepărta, ied.

an: unitate de măsură a timpului, formată din 365 de zile, cuprinde o rotație completă a Pămîntului în jurul Soarelui. Vechile populații percepeau anul ca o veșnică schimbare de două anotimpuri, vara și iarna determinate direct de ciclul agrar. Vara începea odată cu perioada muncilor agricole (martie-aprilie) și se termina cînd se aduna recolta(septembrie-octombrie), după care venea iarna, iar Anul Nou era ținut în luna martie ca o sărbătoare a renașterii și reînvierii. Această tradiție s-a păstrat la români pînă la începutul secolului al XVIII-lea (lat. annus) = **an:** lumină, cer, rai, An Nou, semințe, ciorchine, înalt.

Ana: prenume = **a-na:** ce? cît de?

ana: frînghie de care sînt suspendate cîrligele carmacelor, frînghie cu plute care se agață de marginea superioară a mrejelor sau a altor plase pescărești(et. nec.) = **ana:** mulțime, ciorchine, a fi deasupra.

Ani: nume de familie românesc din județul Vaslui = **an(i):** grăunțe, ciorchine, mulțime.

Anca: nume de familie la români = **anca/an-nga:** și încă, cu toate că.

angara: obligații impuse în trecut țaranilor peste cele legiuite, muncă fără plată, corvoadă, belea, necaz, greutate(ngr. angaraia) = **a-ngar:** a acționa puternic, a persecuta, a rezista, a subjuga.

angara: obligații numeroase, treburi de rezolvat(ngr. angaraia) = **a-nga-la:** sac din piele pentru făină, a transporta provizii de făină.

anere: inel – cuvînt scris pe inelul descoperit la Ezerova în anul 1912 (lipsă dex) = **a-niri:** cântec funebru, inel cu piatră prețioasă albă sau neagră. Apropiat este cuvîntul *anulare* – a fi rotund ca un inel, a avea înfățișarea unui inel.

Ankara: oraș în Anatolia = **ankara/en-kara:** strămoșul de la margine.

a nopta: a se face noapte, a petrece noaptea la cineva(lat. noctis) = **anopta/an-ub-da:** ținut, întin-dere mare.

Ancu: prenume la români = **an-ki:** univers.

antal: butoi mare de stejar, poloboc, măsură de 50 vedre(ucr. antal) = **an-ta(l):** înalt, mult, deosebit de mare.

Antal: nume de familie la români = **an-ta(l):** înalt, spre, înainte de, deosebit de mare.

apa: elementul vital al vieții, lichidul care ocupă 70% din suprafața pământului fiind principala componentă chimică a corpului omenesc(lat. aqua) = **a-pa:** țeavă făcută din argilă prin care trece apa sau berea consumată la diferite evenimente.

apa: mediul de viață cel mai răspîndit(lat. aqua) = **apa/aba:** lac, mare.

apa: apă de la izvor folosită pentru descîntece(lat. aqua) = **a-pa:** apă curgătoare folosită în ritua-lurile funerare.

Apan: nume de familie românesc = **a-pin:** partea din semințe puse sub brazdă.

apar: evenimente neașteptate, prezență bruscă, a se ivi(lat. apparere) = **apar/u-bar:** amiază, mijlocul zilei.

apar: vînzător de apă, sacagiu, corăbier((lat. apparere)) = **apal/a-ba-al:** uscat, secăt, însetat, a scoate din apă, a se us-ca, a îndepărta murdăria.

apăra: a proteja, a avea grijă(lat. apparere) = **apara/ubara:** a proteja, a apăra.

apărie: apă mare, apă care inspiră neliniște(aqua) = **apar/abbar:** baltă, mlaștină.

apla: simplu, fără meșteșug, vulgar(lipsă dex) = **aplal/ablal:** droaie, tip așezat la locul lui, vizuină.

aprig: energic, plin de viață, plin de vitalitate, violent, puternic(et. nec.) = **aprig/abrig:** un preot purificator, cel care participă la exorcizare.

ara: groapă făcută în grădină unde se scurgea sîngele unui berbec sacrificat după moartea unei persoane(lipsă dex) = **ara:** obicei, trecere, laudă, drag, scump, a îngreșa.

Ara: braț al Dunării în apropiere de Giurgiu = **a-ra:** cale, drum, trecere, a se revărsa.

ara: începerea muncilor agricole odată cu afinarea pământului prin distrugerea crustei tari de la su-prafață și îndepărtarea buruienilor. În comunitățile agrare această acțiune constituia o sărbătoare deo-sebită la care participau toți membrii. Se alegea cel mai bun gospodar din comunitate și el avea cîntec să iasă primul la arat. Sărbătoarea avea și un profund caracter religios pentru că simboliza împreunarea cerului cu pământul și renașterea unui nou ciclu al vieții. Însămînțarea brazdei avea rolul unei fecundări magice pe care omul o intermedia între cer și pământ și asigura continuarea vieții. Acest ritual agrar se mai păstrează în forma lui arhaică în Maramureș prin obiceiul tînjalei(lat. arare) = **a-ra:** a pune sămînță, a face praf, a distruge, a însămînța, a străluci, a radia, simpatic, clar, neted, a lăuda.

Ara: nume de familie la români = **a-ra:** a însămînța, a lăuda, a radia.

Arad: oraș în vestul României = **arad:** slugă, subordonat.

arac: șanț pentru colectare și scurgere, bățul ce se pune la vița de vie sau la fasole pentru a ajuta la creșterea și coacerea roadelor în condiții bune(ngr. haraki) = **arah:** provizie, depozit, a întreține.

Arala: nume de familie românesc = **arala:** lumea de jos, iadul.

arat: lucrare agricolă făcută cu scopul de a distruge crusta de deasupra pământului, a distruge buruienile și a pregăti însămînțarea(lat arare) = **arat/arad:** bărbat sclav, slugă, servitor, subordonat.

ardeia: a condimenta o mâncare, a-i da un gust picant, plăcut, un gust aparte(et. nec.) = **ar-de:** a lăuda, a scoate în evidență ceva, a arde, gălăgie, scandal.

arde: acțiunea de purificare prin foc, jertfirea unor ofrande pe altar prin ardere(lat. ardere) = **ar-de:** a lăuda, a străluci, a arde cu flacără, drag, gălăgie.

arde: a bate, a lovi cu înverșunare (lat. ardere) = **ar-de:** a sparge, a împrăștia, a răni, a ataca.

argument: suportul unor idei, dovadă, probe în dovedirea unor afirmații, mijloacele prin care se realizează o demonstrație (fr. argument) = **adamintu:** argument, luptă, bătaie.

are: cuvânt care arată posesia unui obiect sau a unei însușiri de caracter(lat. habere) = **a-ri:** a produce, a da naștere, a zămisli,

aria: suprafață de teren pregătită special pentru treierat, bățul fasolelor, depozitarea cerealelor provizoriu pe cîmp. Se smulg buruienile, se nivelează terenul de mușuroaie iar pentru bățul fasolelor se întind pe arie pînze mari(lat. area) = **a-ri-a:** întindere mare, deșert, district, spațiu delimitat,

Aria: nume de familie la români = **a-ri-a:** district, deșert, întindere mare.

ars: distrus prin foc, pîrlit de foc sau de soare, a regreta ceva sau pe cineva, supărat sau speriat foarte tare (lat. ardere) = **ar(sa):** a arde cu flacără, a străluci, scandal, drag.

arzu: termen vechi cu sensul de jalbă, plîngere, rugăminte scrisă pentru rezolvarea unei situații ne-favorabile (tc. arz) = **a-ra-zu:** petiție, persoană care se roagă, rugăminte, ritual, a informa pe cineva.

asară: seara trecută(lat. sera) = **asar(a):** plopul Eufratului, umbră, răcoare, a pleca.

Asău: localitate în județul Bacău = **asa(u):** a duce, a avea, a rodi, a rezista.

ascut: acțiunea prin care vârful unui băț este cioplit pînă devine foarte subțire (lat. excotire) = **ascut/așcud:** pană, ic, a fixa, a înțepeni.

aseca: a deseca, a îndepărta apa din puțurile minelor(lat. seca) = **asaca/a-sa-ga:** apă bună, apă dirijată, a mărgini, a împinge, a duce.

aslam: dobîndă, camătă, fraudă (lipsă dex) = **a-silim:** băătură, a da de băut, răsplată.

asmuți: acțiunea prin care o persoană incită cîinii să atace o altă persoană sau un animal ori cînd o persoană sau un grup de persoane sînt determinate să facă acțiuni dăunătoare pentru alte persoane (et. necunoscută) = **aș-mu-ti:** a înjura, a blestema, a denigra, a înfrunța, a ataca.

asu: bun, cel mai priceput, înțelept (fr. as) = **asu:** doctor, înțelept.

asud: a transpira datorită unui efort susținut, expunerea corpului la temperaturi ridicate care generează transpirație (lat. assudare) = **a-sud:** a mișca cu energie și prin repetare, amiază, a sorbi, a lua, a stropi, a se împrăștia.

aș: exprimă o poftă, o stare de nemulțumire că este contestată înțietatea(et. nec.) = **aș:** dorință, blestem, a pofti, a visa, a blestema.

așa: definește un mod de acțiune la timpul prezent sau o stare de fapt, îndată, imediat (lat. eccum-sic) = **așa:** acum, proștețime, tinerete.

așău: cazma, hîrleț (lipsă dex) = **a-șă(u):** cîmp, muncă agricolă, arie, a lucra pămîntul.

așed: a pune într-o anumită poziție un obiect sau o persoană, a se așeza la umbră (lat. assediare) = **a-șed:** apă răcoroasă, apă rece, apă liniștită.

așezat: stare de calm, stare de echilibru, respect, distincție (lat. assediare) = **a-șed:** apă care stinge văpaia căldurii, apă liniștită, răcoros, rece, calm.

așchie: bucată de lemn rezultată din cioplire cu margini foarte ascuțite care poate produce răni cînd este luată cu mîna. Același fenomen se poate întîmpla cu frunzele de la pipirig sau rogoz care au pe marginile exterioare și pe nervura dorsală zimți ce pot produce răni adînci dacă nu sînt manevrate cu grijă (lat. ascla) = **așchi:** pipirig sau rogoz, a împleți ceva din aceste plante, o rogojină.

at: cal bun, armăsar (lipsă dex) = **at/ad:** a trimite, a plimba afară, chiot, tată.

Ata: nume de familie la români = **ata/ada:** a plimba în afară, arbust.

atac: acțiune violentă, acțiune de reprimare, pregătirea unei asemenea acțiuni prin unire sau aliere (fr. attaque) = **a-tah/a-dah:** aliere, unire, ajutor, acțiune în forță, rezistent.

atacu: desfășurarea unei acțiuni armate cu scopul de a învinge un dușman(fr. attaque) = **atacu/a-tucu:** forță, putere, rezistență, violență, om puternic.

ataman: conducător de oști, hatman, șef al unei echipe de pescari(ucr. ataman) = **atamen/adamen:** luptă, bătaie, a se lua la întrecere, dispută.

Ataman: nume de familie românesc = **atamin/a-da-min:** a se lua la întrecere, dispută.

ață: fir subțire de in, bumbac sau cînepă folosit la cusut sau legat(lipsă dex) = **a-ta:** după, în urma, a lucra la război, a urzi, a face o țesătură.

au: interjecție ce exprimă durere, frică, uimire(lat. aut) = **a-u:** apă mare, inundație de primăvară.

auă: strugure(lipsă dex) = **a... u:** rod bogat, belșug.

aur: metalul de culoare alb-gălbui sau galben-roșiatic care nu se oxidează (lat. aurum) = **a-ur:** mar-ginea discului solar sau a lunii.

Aur: nume de familie la români = **a-ur:** marginea discului solar.

az: eu, folosit înaintea numelui propriu (lipsă dex) = **az/azu:** mirt, cel uns cu mirt în calitate de ales să conducă, înțelept, primul.

azi: timpul prezent(lat. hac die) = **a-zi:** a face treabă cu mîinile, acțiune la lumina zilei.

azil: loc de refugiu pentru bătrînii fără adăpost, a oferi unui străin necăjit un adăpost (lat. asylum) = **azil:** bucurie, fericire, mulțumire.

Azog: nume de familie la români = **asag:** cîmp, domeniu, sferă de activitate.

Sînt 171 cuvinte vechi de peste 5500 de ani fiindcă emeșii au plecat din spațiul carpatic în Ki-en-gi la mijlocul mileniului al IV-lea î.e.n., cărora pricepuții autori ai DEX-ului le-au găsit la multe origini din latină, franceză, neogrecă, bulgară, turcă, dar cele mai numeroase au etimologie necunoscută. Chiar mai multe decît cele de origine latină sînt cuvintele care lipsesc în DEX, deci această lucrare a avut ca scop explicit falsificarea originii limbii rumâne așa cum doreau veneticii dar și lingviștii germani care pretindeau că strămoșii lor goți își aveau sălașurile pînă la gurile Istrului din vechimea vechimilor, venind în primele secole ale erei noastre!

Pretinsa latinizare a limbii geților ar trebui găsită în limba română veche și nu în puhoiul de cuvinte noi intrare în limba noastră după mijlocul secolului XIX!

Cartea autorului „*Dicționarul nemuririi limbii strămoșești*” (446 de file, format A4, tipărită în anul 2016) este un studiu lingvistic ce dovedește că *limba română veche provine dintr-un grai care s-a vorbit în jurul Carpaților încă din mileniul V î.e.n.*, acesta fiind dus de emeși în Ki-en-gi (născocitul Sumer după ticlucitorii de istorii). Evreii susțin cu nerușine că emeșii ar fi semiți, formați ca popor în vechiul Sumer, iar din contopirea culturilor sumeriană, akkadiană și „*evreiască*” s-au născut celelalte culturi antice, de unde se trag bineînțeleș și cele europene.

Primul studiu comparativ este între rumuna veche, emegi (sumeriana după făcătura modernă) și limba latină, unde am găsit un număr de 115 cuvinte comune tuturor acestor 3 limbi.

Al doilea studiu este între rumuna veche și emegi, unde există un număr de 4268 cuvinte identice sau apropiate fonetic și semantic, ceea ce confirmă faptul că *emeșii au plecat din jurul Carpaților*, dar au rămas destui la baștina mioritică care să ducă mai departe limba ce se vorbea în prima parte a mileniului IV î.e.n. Dintre acestea, 1350 cuvinte sînt folosite și astăzi de români ca nume de familie! Mai sînt 4405 cuvinte vechi românești formate din 2-3 foneme eme-gi. Dacă eram gunoaiele imperiului roman (așa cum declară unii „*specialiști*” care pretind că tăblițele de plumb ar aparține neanderthalienilor protosemiți ca vechi băștinași carpatini) nu aveam cum păstra comoara lingvistică ce nimicește pentru totdeauna scorneala acestor cinuri ale întunericului. Românii de azi și-au înfundat urechile să nu mai audă adevărul și astfel nu mai sunt în stare să pornească o puternică mișcare de renaștere spirituală și recuperare a tuturor comorilor furate de alții de la strămoșii noștri geți.

Al treilea studiu este realizat, comparînd graiul arîmînilor de azi cu cel emegi, găsind un număr de 569 de cuvinte identice sau asemănătoare fonetic și semantic.

Al patrulea studiu reprezintă o corelare între limbile rumună veche, irlandeză și emegi, existînd un număr de 290 de cuvinte identice sau asemănătoare. În continuare este un studiu comparativ între emegi și irlandeză, unde am găsit un număr de 205 cuvinte comune sau asemănătoare, iar studiul lingvistic între româna veche și irlandeză a dezvăluit că avem comune 985 de cuvinte. Și este firesc, fiindcă *irlandezii de azi sînt urmașii vechilor ioni* care s-au desprins de toriștea carpatină pe la începutul mileniului II î.e.n. sau poate mai devreme cu ceva sute de ani. Am pus în lucrare și dicționarul emeș - român, fără de care studiile menționate nu puteau fi făcute.

Bibliografie:

1. Olariu C. A. Dicționarul nemuririi limbii strămoșești. Pp.446.

VALOAREA NUMELUI ÎN PROPĂȘIREA UNUI POPOR

*Preot Marin Cij, paroh la biserica Sfântul Arhanghel Mihail din Chișinău,
Elena Plăcintă, bibliotecar-bibliograf*

*„Teologia numelor este una dintre disciplinele cele mai pasionante.
Suntem mântuiți prin Numele Domnului – „Sfințească-se Numele Tău”.
Numele exprimă ființa și are energie transformatoare „La numele Domnului
toți îngenunchează, pe pământ, în ceruri și în iad”. Schimbarea numelui,
Abraham în Avraam, Simon în Petru, arată convertirea firii „Numirea îi
împrumută fiecărei părți un înțeles, o autonomie a rațiunii, o vocație”.
Teologia numelor ne călăuzește în știința sfântă a alfabetului, a cuvintelor, a
gramaticii, a limbii”*

(Jean Kovalevski. Taina originilor).

NUMELE are taina sa teologică: Prin nume, ne afirmăm în viață, la studii, în muncă, în știință, la judecată. Prin nume, ne declarăm fecior ori fiică a unui părinte, a unui popor. Fără nume, istoria universală și cea națională rămân de nerecunoscut. Toate trăsăturile și moștenirile materiale și spirituale bune sau mai puțin bune se mărturisesc prin limba mamei care te-a binecuvântat și cu un nume.

Anul 2018 a fost un An Jubiliar pentru *Biblia* apărută la Chișinău (la 10 noiembrie 2018 s-au împlinit 330 de ani de la tipărirea *Bibliei de la Chișinău*), iar anul 2019 este numit *Anul familiei* în Republica Moldova (în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr 430. - Anul 2019 se declară *Anul Familiei*). Aceste evenimente ne îndeamnă să păstrăm scrierea ortografică a prenumelor și numelor noastre de familie, nume ce pot avea rădăcini biblice. Veridicitatea onomasticului te ajută să duci odată cu el, crucea, cultura, obiceiurile și măiestria dăinuirii poporului tău.

Din Vasile Alecsandri cităm: *„Limba este tezaurul cel mai prețios, pe care îl moștenesc copiii de la părinți, depozitul cel mai sacru lăsat de generațiile trecute... Ea este cartea de noblețe, testimoniul de naționalitate al unui neam, simțul caracteristic prin care membrii aceleiași familii se recunosc în marea diversitate a popoarelor din lume...”*

Poporul nostru s-a născut prin creștinism, de aceea pentru el este foarte important să mărturisească ortodoxia, să cunoască istoria și să lupte pentru dăinuirea sa ca neam. Națiunea va fi mai îmlinită, dacă va spori aprecierea trecutului său istoric pe baza interpretării urmelor materiale și spirituale lăsate. Tezaurul național intelectual prin transmiterea pe cale legală, din generație în generație a măiestriei material-spirituale, însoțește obiceiurile și deprinderile autentice ale poporului. Pentru a fi mai aproape de Dumnezeu, de adevăr, pentru posteritate, important este să scriem, să folosim veridic, și ortografic numele noastre.

Pentru realizarea unui scop didactic, în articolele de fond folosim stilul dogmatic de dezvăluire a fenomenului spiritual, material-economic, cultural, religios,

demografic și topografic. Prin mesajul unor nume, se face auzită istoria în raport cu străbunii noștri, cu locurile și evenimentele de constituire a neamului românesc. De reținut este faptul că la români Vechiul Testament a fost primit și recunoscut ca părintesc. Acest fapt este mărturisit prin tradiția și mesajul numelor noastre: *Adam* (primul om), *Avram* (tatăl multor neamuri), *David* (începutul genealogic care arată ramurile de rudenie ale lui Iisus), *Moise* (dătătorul legii celei vechi, dictată de Însuși Dumnezeu). Aport de înveșnicire antroponimică la poporul nostru au profetii mari: *Jeremia și Isaia*; profetii mici: *Sofronie și Zaharia*.

Prezenta lucrare folosește mai multe citate atât din cărțile sfinte și religioase, cât și laice. Cu precădere: *Sfânta Scriptură, Dicționar de teologie ortodoxă, Împărăția Păcii sau Biserica lui Hristos și Sfânta Liturghie* / Ion Lazăr, *Sfinții daco-romani și români* / pr. prof. dr. Mircea Păcuraru, *Mărturii Ortodoxe* / Arhim. Ilie Cleopa, *Ortodoxie și naționalism* / Dumitru Stăniloae, *Etymologicum magnum romaniae: dicționarul limbii istorice și poporane a românilor* / B. P. Hașdeu, *Enciclopedia limbii române* / Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan” și m. m. altele, care vor fi menționate.

Antroponime autentice se descoperă în „*Cântarea lui Iov*”, „*Pildele lui Solomon*” și „*Plângerea lui Eremia*”. Larg răspândite sunt numele: *Samuil, Daniil* (numele de familie - *Danu*), *Isac, Iacob* și a evangheliștilor: *Luca, Marcu, Matei*. Noul Testament devine mesager al numelor de familie: *Colosenco, Filip, Filimon, Iacob, Roman, Sobor* - identificate fiind în titlul scrisorilor de învățătură religioasă ale Sfântului Apostol Pavel către: *Romani, Filipeni, Coloseni* (în cele 7 epistole *sobornicești*) și în „*Epistola lui Iacov*”. Vestitori ai mesajului religios sunt și *Agapie, Caliman, Domente*. Sfinții daco-romani: *Casian, Chiriac, Emilian, Gherman, Iacob, Luc(h)ian, Lupus, Oprea, Sofronie, Stratonic și Straton* alcătuiesc, de asemenea, un cinstit mănunchi genealogic. Originea lor provine din limbile ebraică, latină și greacă. Ebraica devine influentă din sec. 10 î. Hr., iar greaca și latina – între sec. 6 î. Hr. și sec. 6 d. Hr. Din ebraică recunoaștem antroponimele: *Pascal, Solomon, Zaharia*; din latină: *Albu, Anati, Aramă, Baierele, Beril, Bulă, Carauș, Căldare, Câmpeanu, Ceapa, Certan, Cherdivar, Cherdivară, Cherdivarenco, Chetrari(u), Cornienco, Costas, Cristofor, Cruđu, Cucu, Cutico*; din neogreacă și greacă: *Aculai, Alexei, Alexeiciuc, Ambrazevici, Ambros, Andronic, Andros, Anisei, Antonovici, Arapul, Arhimandritov, Arion, Barcaci, Bulanai, Calos, Chiosa, Costandachi, Crăciun*. Substratul traco-dacic descoperă numele: *Baltă, Bradu, Cioară, Crețu, Cucu, Fărâcă, Gușanu, Ghimpu, Moșneguță, Negru, Rață, Șoimu, Ursu etc.* În mesajul nominal din *Rugăciunea pentru spovedanie a lui Manase împăratul* recunoaștem începuturile creștine ale odraslei omenești – „*Doamne, atotțiitorule, Dumnezeul părinților noștri, al lui Avraam, al lui Isaac, al lui Iacob și al seminției celei drepte a lor*”. Manase, se referă nu numai la persoane, dar și la credința lor unică, întru Hristos.

Românii din generația actuală încearcă să afle răspuns la întrebările: *Cine suntem?; De unde venim?; Cum ne cheamă?; Încotro mergem?* Din paginile cărții „*Împărăția Păcii sau Biserica lui Hristos*” de Ion Lazăr, aflăm că suntem urmașii direcți a două popoare: daci și romani, care la începutul sec. II, ne-au zămislit pe noi românii, ca rod al convețuirii lor pe aceste meleaguri.

Latura mărturisirii din sufletul nostru nu poate fi indiferentă: „Noi, dintru începutul plămădirii acestui neam, așa ne știm, români și creștini ortodocși. Așa ne-am născut și avem datoria să păstrăm curat și deplin ce am moștenit de la străbuni, ca de la Dumnezeu. Nu vrem să stricăm liniștea nimănui în cele ale conștiinței, dar nici nu vrem a ne depărta și a depăși moștenirea străbună în care noi simțim că stă unitatea adâncă a neamului nostru. Pentru noi, patria și ortodoxia sunt grădina Raiului, dată nouă de Dumnezeu să lucrăm în ea și să o păzim (Facerea 2, 15) cu sfințenie” (Arhim. Ilie Cleopa).

Sfântul Apostol Andrei este părintele nostru spiritual, care ne-a botezat strămoșii, i-a învățat legea iubirii și a pus temelie bună pentru nașterea Bisericii Creștine. Astfel, noi ca popor, ne-am născut prin și odată cu ortodoxia. În societatea noastră acest eveniment este binecuvântat prin mesajul numelui de familie *Apostol, Andrieș, Andrievschi, Andriescu* etc. Biserica a mobilizat spiritul, a înfăptuit trecerea de la cele lumești la cele cerești, propovăduind faptele apostolilor și viețile sfinților. Mesaj însemnat poartă și numele de familie: *Amariei, Ambros, Carp, Cozma, Di(u)mitriu, Grigor, Toma*.

La noi, încreștinarea s-a înfăptuit nu prin ordin ierarhic, ci de la om la om. Religiozitatea n-a ținut cont de starea socială (bogat ori sărac), de etnie, de regim ori hotar. La încreștinare s-au implicat și băștinașii, care au primit binecuvântarea fețelor bisericesti. În sprijinul acestei afirmații vine și conținutul religios al unor nume de familie, precum: *Apreutesei, Călugăreanu, Dascăl, Diaconu, Popa, Popescu, Postică, Prescure* etc. Multe nume de familie amintesc sărbătorile calendarului ortodox: *Ispas, Jordan, Blajinu, Florea, Foca, Pască, Pascari(u)*.

Astăzi, bimilenara religiozitate a poporului e mărturisită de majoritatea prenumelor noastre, inspirate din *Sinaxarul Ortodox*. Multe nume de familie, cum ar fi: *Ioniță, Iordachi, Macovei, Mihalachi, Vasilachi*, au apărut în baza numelor de botez. Cuvintele învechite din antroponime (*Juganari, Robu* etc.), au proprietatea de a păstra și a reda informații din domenii de cunoștințe istorice.

Etimologia, adică desfacerea cuvântului din nume în componente, arată rădăcina primitivă a acestuia, indicând originea. Cea din urmă se menține de multe ori peste toate modificările survenite în decursul timpului și poate identifica un nume înstrăinat cândva prin mai multe alte variante ortografice.

Pentru noi, respectarea tradiției înseamnă prezența permanentă a lui Dumnezeu în istorie și în viața de zi cu zi. În *Enciclopedia limbii române* se spune că identificarea individului prin numele de familie a apărut treptat în baza unor toponime, prenume ori în bază de supranume. Deoarece poporul român și limba română s-au născut prin și odată cu creștinismul, au apărut și supranume de structură populară, de exemplu: *Andriuță, Eliță, Gavriliță, Georghiuță, Ghițu, Ioniță, Niculiță, Nițulenco, Sănduță*. Aceste nume descoperă elementul fonetic *Ț(ț)* de proveniență traco-dacică. Această consoană semiocluzivă dentală surdă emite sunete, dezmiardă, poreclind persoana: *Chițu, Chițac, Țiuleanu, Țuțu* etc.

În ansamblu, toate aceste nume poartă mesajul poporului născut prin creștinism. Dacă nu valorizăm istoria neamului și nu respectăm ortografia limbii române, riscăm să pierdem mesajul numelui și chiar cădem sub blestemul creștinesc *Anatema*.

Străbunii noștri au păstrat și ne-au transmis fașa botezului creștinesc, legământ nepătat. „Te lepezi de satana? Mă lepăd!!!! Te-ai împreunat cu Hristos? M-am împreunat!!!”. Pentru a tâlcui acest legământ, ne vom referi la toponimul și antroponimul *Căpățână* (lat. *Capitinia*), în care s-a apropiat și s-a distanțat înțelesul de a fi fiu. *Fiul lui Dumnezeu* – nume dat lui Iisus Hristos de către Tatăl Atotțiitorul prin prorocul David. *Fiul omului* – nume pe care Iisus Hristos îl utilizează atunci când vorbește despre sine. *Fiul pierzării* – nume dat în Biblie lui Iuda Iscarioteanul (care l-a vândut pe Iisus) și lui antihrist (care se dă pe sine drept Dumnezeu). „Pe locul Căpățânii, unde conform tradiției, era îngropat Adam, se înalță acum pomul vieții ... Acolo, pe locul Căpățânii a fost pironit pe lemn Fiul Omului, fiul teslarului, într-o înfățișare și comuniune cu toată Natura, cu cele create de El, pentru ca pomul vieții să-și întindă acum larg ramurile sale, într-o cuprindere a toată lumea, și să-și dăruiască tuturor roadele” (Mihai Urzică).

În concluzie: „Poporul român și-a menținut religiozitatea prin Sfânta Scriptură și prin Sfânta Tradiție, unde se cuprinde revelația dumnezeiască supranaturală sau pozitivă. Sfânta Scriptură este cartea care cuprinde toate scrierile alcătuite de Prooroci și de Apostoli sub inspirația Sfântului Duh. Prin Sfânta Tradiție se subînțelege totalitatea adevărilor descoperite care nu sunt incluse în Sfânta Scriptură, dar care au fost transmise Bisericii de Sfinții Apostoli prin viu grai și păstrate de ea neschimbate până astăzi. Pentru că este descoperită de Dumnezeu și propovăduită de Sfinții Apostoli, ea se mai numește și tradiție dumnezeiască sau apostolică” (Dogmele Bisericii Ortodoxe).

Marea majoritate a poporului român aparține, ca toate popoarele din răsăritul și sud-estul Europei, Bisericii Ortodoxe. Cu toată unitatea ei dogmatică, Biserica Ortodoxă s-a adaptat fineței etnice a fiecărui popor în așa măsură, încât a devenit pentru fiecare o Biserică națională. În creștinism, în general, timpul are o valoare mistagogică și escatologică, el marcând, pe de o parte, anumite momente din viața Bisericii, iar pe de altă parte, tinzând a deveni un „prezent continuu” al Împărăției lui Dumnezeu, adică veșnice.

Astfel, trinitatea ființei noastre *Popor – Religie – Limbă* este datoare a mulțumii Domnului pentru faptul că viața noastră liturgică și cotidiană se desfășoară „acum”, dar „și pururea, și în vecii vecilor”. Religiozitatea numelor menține într-un prezent real și mărturiile care au avut loc „în vremea aceea” - 2000 de ani în urmă. Iată de ce fiecare termen religios și fiecare nume creștin, cu pomenirile lor zilnice, nu sunt o simplă însușire, ele trebuiesc privite ca o sărbătoare, de care fiecare dintre noi trebuie să se îngrijească în plan lingvistic și în plan istoric.

Pentru un creștin este absolut nefiresc, ireal și inacceptabil să diminueze valoarea Sfintei Scripturi – „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul” (Sfânta Evanghelie după Ioan. 1.1). Aceasta se explică prin faptul că fiecare moment amintește și actualizează anumite evenimente legate de viața Mântuitorului Hristos, a Maicii Domnului sau a sfinților Bisericii, concomitent, și a neamului nostru. Mesajul antroponimic *Cristea, Cristofor* < gr. *Chrisophoros* și neogr.: *Hristofor*, lat.: *Hristodor* – semnifică: *Purtător de Hristos și Darul lui Hristos*. Purtător de daruri se face fiecare om botezat, rămas în canon religios.

Valoarea de care credința creștină are de ținut seamă este smerenia și unitatea neamului. Neamurile sunt lăsate de Dumnezeu ca forme unitare și distincte de spiritualitate. „*Hristos a trimis pe Apostoli să propovăduiască neamurilor*” (Mt. 28, 19); „*de aceea le-a trimis Apostolilor pe Duhul Sfânt, ca să-i învețe în limbile lor*” (Fp. 2,3). Iar în Apocalipsă se spune: „*neamurile, vor umbla în lumina cetății Mielului*”, că „*prin porțile cetății vor intra nu indivizi izolați, ci slava și cinstea neamurilor*” (Apoc. 21, 24-25), adică fiecare neam va aduce răspuns pentru modul în care a realizat o spiritualitate proprie prin credința creștină, datorită darurilor speciale pe care le-a primit de la Dumnezeu. Iată de ce în Biserica Ortodoxă din Moldova se folosesc *Mineele românești*, care amintesc anume această ordine a slujbelor.

Credința în Hristos este acceptată în mod liber, dar se respectă unitar în canon și rânduială. Anumita libertate nu favorizează și nu individualizează, ea nu deosebește înțelesuri noi sau forme noi de tradiții, ea poate doar să întrească canonic și dogmatic legământul creștin ortodox de la întemeiere. Biserica Ortodoxă a știut să împace ideea ecumenică cu necesitatea de existență a neamurilor într-un chip desăvârșit. Jurământul de fidelitate din antichitatea romană spune: „*Biserica Sacramentală își poartă aureola sfințeniei sale de la Cincizecime și a fost întemeiată pe cale supranaturală, și nu omenească. Ar fi, deci o greșeală foarte gravă să se creadă că învățătura ortodoxiei, în anumite momente istorice ale lumii, s-ar putea abate, prin compromisuri, renunțări sau abateri de la milenara ei tradiție*” (Mihai Urzică).

Dumnezeu, Care este Iubirea, este și Pacea, Bunătatea, Bucuria și Blâdețea. Aceste însușiri de proveniență cerească sunt transmise de Duhul Sfânt și întreținute de activitatea Lui, fiind întâlnite și în numele de familie: *Bunu, Bunescu, Bucur, Blându, Blândescu* etc.

Avem o poruncă civică și creștinească, să fim demni de a purta nume creștinești. Foarte îmbucurător este faptul că în zilele de azi, numele de botez se îmbogățesc cu nume de prunci străvechi: Agata, Amina, Cipriana, Cristofor, Elizar, Lucia, Mircea, Neagoe, Noe, Ștefan etc. Iar a ta femeie fi-va, străbătând a vieții cale,

„*Ca o viță roditoare înăuntrul casei tale! / Pruncii tăi, în jurul mesei cu de grâu rotundul plin, / Vor părea niște mlădițe tinerele de măslin!*” (Ps. 126 // Psaltire în versuri / Vasile Militaru)

CUCUTENI - PUNCT DE PLECARE A CULTURII VIȚEI DE VIE

Prof. Dr. Trăilă Tiberiu Nicola – UMF „V. Babeș”, Timișoara,
Constantin Tătaru, Director „Steaua Banatului”

***Abstract.** We know today that in ancient Dacia the vineyards were cut off, on the order of the king. This means that the vine was cultivated on large surfaces and the wine was full. Strabon tells us, the Greek geographer. As in the Dacian grapes the fructose concentration was low, the wine made a "flower" and quickly changed. Ingenuous, the Dacians sprinkled on the beverage gloss, hot silicates that killed the mycelium and the wine resisted. They were also structuring it, an accelerating phenomenon passing the alcohol in the blood. But Marija Giambustas tells us that "Romania is the hearth of what we called the Old Europe", a cultural entity from 6500-3500 b. Ch. (...) a culture of a farming society. Whether viticulture is a branch of agriculture. In their Euro-Indian rooting, Carcass Thracians took with them life, probably from Cucuteni, but arrived in Georgia and Armenia. This is the purpose of our work.*

1. Mărturii despre stărpirea viilor la daci

Burebista, regele care a realizat prima și cea mai mare unire a geto-dacilor, într-un stat de sine stătător, am putea spune chiar într-un adevărat imperiu, este incriminat în distrugerea viței de vie de pe întreg teritoriul dacic. O știe astăzi tot românul, care-și consideră strămoșii mari băutori. Ne dă o lămurire chiar și Strabon, marele geograf grec, născut în anul 64 î. e. n., la Amaseia din Pont, și trăitor până în anul 21 e. n. Cei doi au fost, cu alte cuvinte, cvasi contemporani. Tratatul său, Geographika (Geografia) este considerat cea mai competentă operă, fidelă realității, scrisă în antichitate. Redactată la Alexandria Egiptului, probabil între anii 24-23 î.e.n., lucrarea are mare valoare prin multitudinea informațiilor pe care le furnizează despre toată „lumea populată”, cunoscută în timpul său. Dacia, Macedonia, Tracia, Epirul, Germania, Sciția sunt tratate în cartea VII. Strabon va spune aici: „Boerebistas, bărbat get, luând conducerea neamului său, a ridicat pe oamenii aceștia ticăloșiți de nesfârșitele războaie și i-a ridicat prin abținerea și sobrietate și ascultare de porunci, așa încât în câțiva ani a întemeiat o mare împărăție și a supus geților cea mai mare parte a populațiilor vecine....Ca dovadă de cât îl ascultau este și faptul că s-au lăsat convingși să-și stărpească viile și să-și ducă viața fără vin” [1]. Putem trage, de aici, concluzia pertinentă că în Dacia se cultiva, pe atunci, vița de vie pe scară largă, iar vinul era, desigur, îndestulător.

Născut în 107 î.e. n., tânărul Burebista va cunoaște bine realitățile vremii sale, succedându-i tatălui la șefia unei uniuni de triburi (după H. Daicoviciu). Ample lucrări constructive vor forma, sub Burebista o capitală bine apărată, la Sarmizegetusa Regia, nod de intersecție a drumurilor ce leagă punctele cardinale ale regatului și se află, totodată, în apropierea zăcămintelor de aur, de sare, fier, argint și alte bogății. De aici va pleca, de acum, regele Burebista în amplele sale expediții central și est europene. Pe unde a umblat, a înființat câte o capitală de tranzit, necesară staționării trupelor, a

pregătirii lor pentru acțiunile viitoare și așa au apărut mai multe Arcidave, la Vărădia, în Banat, la Costești, în Hațeg, la Histria în Dobrogea sau la Popești, în Ilfov.

Denumirea de Argedava sau Arcidava nu vine de la râul Argeș, căci acesta se numea atunci Ordessos. Evoluția societății geto-dacice ajunge, după o perioadă de dezvoltare de mai multe veacuri, la un nivel care permitea trecerea la o formă superioară de organizare, de tip statal, ceea ce va face Burebista. Condițiile externe i-au fost favorabile, căci mai toate popoarele înconjurătoare aveau tendințe unificatoare. Bun strateg militar, Burebista a dus o politică internă înțeleaptă, spre educarea poporului în spiritul ascultării de legi, de religie și conducătorii săi. În îndelungata sa domnie, el a reușit, prin calitățile sale morale, militare și printr-o activitate plurivalentă, să genereze o spectaculoasă înflorire economică, socială și culturală a statului, ajuns acum, la epoca sa clasică de dezvoltare. Societatea geto-dacă era, deci, bine structurată în acest timp. Relațiile dintre indivizi erau reglementate strict, prin legile belagine. Dar trecerea de la ordinea unională tribală la cea de stat nu s-a făcut brusc ci în timp ca urmare a acumulărilor materiale, urmate de apariția unor specializări. Prima a fost cea a unor războinici, cuceritori sau jefuitori, iar apoi marea masă a producătorilor agricoli. Treptat, deosebiri tot mai profunde între stările sociale au dus la apariția claselor sociale și a apărut nobilimea dacă – tarabostes, și clasa inferioară, a agricultorilor, numiți comiti. Având, treptat, și funcții religioase, nobilii se vor numi *pilleati*, fiind mai bine ascultați de popor. Așa se face că dacii au înțeles să-și stârpească, benevol, via, poate chiar s-au mai și îmbătat unii dintre ei. Strabon nu ne spune, însă, dacă vreunul sau poate mai mulți daci, beți fiind, au adormit dezbrăcați, precum Noe în cort, unde a fost văzut de către fiii săi [2] sau au pățit precum Lot, nepotul lui Avram, îmbătat și vizitat de cele două fiice, rămase fără bărbați după distrugerea Sodomei și a Gomorei [3].

Iată, deci, că vița de vie, a fost cultivată imediat după retragerea potopului talmudic, fiind plantată chiar de Noe, străbunul, urmărind, evident, afirmațiile din Tora scrisă, citate mai sus. În ceea ce privește acest potop, Jean Botterone ne mărturisește că „nu este ușor de înțeles ideea unei asemenea inundații într-o țară de coline și văi șerpuitoare ca Palestina, fără cel mai mic fluviu demn de acest nume, fără cea mai mică vale largă și potrivită acumulării apelor sale. Pare mai rezonabilă probabilitatea împrumutului *a priori* al acestei povești”[4]. Desigur că din vecinătate.

Dar au mai fost vii stârpite. De către romani - pe cele galice, de exemplu. De musulmani - pe cele din Mesopotamia, Egipt și Asia Mică. De data aceasta din motive comerciale și religioase.

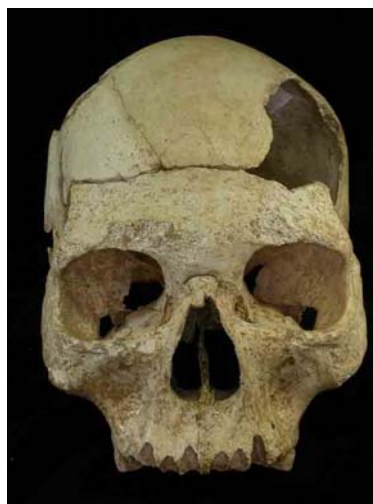
2. Noțiuni privind originea viței de vie

În ceea ce privește discuția originii viței de vie și a răspândirii ei în lumea euro-asiatică trebuie purces la o analiză minuțioasă a cunoștințelor actuale și în lumina noilor cercetări din domeniu. Este necesară, de altfel, însăși discutarea originii și răspândirii semințiilor din spațiul amintit. Ca urmare, trebuie de la început spus că primul Homo sapiens sapiens din Europa a fost descoperit, de curând, la Anina, în Banat (fig. 1.12-1.15), cu o vechime de 40-45000 de ani.

Dacă adăugăm că și primele picturi rupestre s-au găsit tot în România, pe pereții peșterii Coliboaia, din județul Bihor, cu o vechime de 30000 de ani (fig.1.16), picturi care reprezintă bărbați adulți, înalți, și femei care par că lucrează pământul, iar animalele chiar domesticate, ne fac să coborâm data domesticirii lor cu 15000 de ani în urmă.

Fig. 1.12. Peștera cu oase de la Anina

Fig. 1.13. Craniul lui Vasile.

Fig. 1.14. Mandibula lui Ion.

Fig. 1.15. Oasele Mariei.

Putem deduce, de aici, că protoistoria noastră, începe la anii 7000 î. H., odată cu descoperirea scrierii de la Tărtăria, mă refer la cea cuneiformă. Și desigur înțelegem de ce indienii, începând cu Primul ministru al Indiei, Jawaharlal Nehru, și Rabindanah Tagore, laureat al premiului Nobel afirmă, cu franchețe, că Vedele, considerate cele mai vechi scrieri din lume, au fost făcute de poporul de la Dunăre, ce le-a adus și agricultura, ajuns în regiunea din nordul Pakistanului actual, numită Punjab. În limba acestui popor, care numără în jur de o sută de milioane, ar exista

peste 2500 de cuvinte dacice, dovedite prin studii filologice comparate. Ce superbă înlănțuire și succesiune de fapte: cel mai vechi om înțelept (Homo sapiens sapiens), cea mai veche domesticire de animale, cea mai veche agricultură, cea mai veche scriere. Și-i suficient să considerăm că aneștri noștri au creiat o civilizație ce s-a răspândit în toată Europa, le-a dat europenilor o limbă și un

Fig. 1. 16. Picturi rupestre la Coliboaia.

car cu 4 roți. Dar, să o cităm pe Marija Giambutas, profesor la Universitatea California din Los Angeles: *“România este vatra a ceea ce am numit Vechea Europă, o entitate culturală cuprinsă între anii 6500-3500 î.e.n., axată pe o societate matriarhală, teocratică, pașnică, iubitoare și creatoare de artă, care a precedat societățile indo-europenizate, patriarhale, de luptători, din epocile bronzului și fierului. (...) Uluitoarele descoperiri făcute în România și țările învecinate, după cel de al doilea război mondial, asociate datărilor cu radio-carbon, au făcut posibilă înțelegerea importanței începuturilor culturii europene, o cultură a unei societăți de agricultori. A devenit, deasemenea evident, că această străveche civilizație europeană, o precede cu câteva milenii pe cea sumeriană”* [5].

Și aici, aș vrea să-mi aduc propria mea părere asupra termenului *de populații sau societăți indoeuropene*, și să-mi afirm inaderența la această denumire, pentru simplul motiv că indienii n-au migrat nici odată în Europa, în protoistorie, cu atât mai mult cu cât aceasta, protoistoria, începea cu cea a României, cu câteva milenii bune înaintea celei europene. Populațiile asiatice au venit în Europa târziu, în mileniul I al e.n., călări și ucigând. Ca atare, consider că n-a existat vreodată o populație indo-europeană, roitoare prin spațiul continental european, dar că a fost vorba de o populație euro-indiană plecată din spațiul caspico-ponto-carpato-istro-panonian în Europa și, apoi, prin Caucaz, până în Asia, după unii autori până în Tibet, India și Japonia. Așa ar fi reușit Isus să ajungă în Japonia, dar a fost, în realitate, și fără îndoială, Isus-ul zalmoxian. După Marija Giambutas și G. Rochet, citați mai sus, roirile euro-indienilor noștri ar fi avut loc în trei valuri. Pimul val a fost la 4400-4200 î.e.n., cel de al doilea între 3400-3200 î.e.n., amândouă petrecute în arealul european, iar cel de al treilea între 3000-2800 î.e.n., și ar fi fost îndreptat spre Asia, după care s-a dăltuit și Codul lui Hamurabi.

Și așa au mers euro-indienii, pe 4 roți, căci inventaseră deja, prima roată, și au ajuns în Caucaz (Georgia, Armenia), în Mesopotamia, tocmai din Har-dealul Simeriei, și s-au numit sumerieni. Carul a fost descoperit și în ținutul dintre cele două ape, Tigru

și Euftrat, probă valoareasă în sprijinul afirmației amintite. Aici s-a elaborat epopeea lui Ghilgameș, scrisă cu litere cuneiforme, din poeme care s-au conceput în mileniul IV și III î.e.n. Șansa de a ajunge până la noi a fost dată de ordonarea poemelor într-o epopee, care s-a păstrat în bune condiții la biblioteca din Ninive a regelui asirian Assurbanipal (668-627 î.e.n.), sub forma a XII tăblițe [6]. Descifrarea tăblițelor, făcută de George Smith la 2 decembrie 1872, șterge definitiv prerogativul Bibliei, a Testamentului vechi, de întâietate a celei mai vechi scrieri umane. Ultima tăbliță a epopeii redă, în detaliu, Potopul sumerian, survenit binișor înaintea celui biblic. Uta-Napiștin, fiul ultimului rege al Ur-ului, este ales să perpetueze specia umană prin luarea în arca sa a familiei și a altor viețuitoare. Pentru a zori meșterii, la construcția corabiei, le-a dat să bea vin roșu, alb și bere. Iată ce ne spune Uta –Napiștin [7] în tableta a XII-cea:

*„Pentru lucrători am pus să se taie boi
și să se înjunghie oi în fiecare zi.
Cu must, cu vin roșu, cu ulei și cu vin alb din belșug,
i-am îndestulat pe meșteșugari.
S-a dat o petrecere ca de Anul-Nou”.*

Iar Ghilgameș, în peregrinările sale pentru aflarea secretului vieții veșnice (tableta X), o întâlnește pe hangița Siduri ce locuia lângă marea cea adâncă.

*„... locuia acolo într-o casă singuratică,
avea un teasc de aur, avea și vase pentru vin,
și umbla acoperită cu un văl...”*

Cu alte cuvinte, vinul se prepara și înaintea potopului sumerian, vița de vie exista, deja, între cele două ape, Tigru și Euftrat, mult înainte de potopul noean. Trecând peste eforturile lui Noe și pățaniile lui, constatăm că mai la Sud, în Egipt, Osiris era considerat un zeu al vegetației, agriculturii și patron al vinului. El ar fi inventat transformarea vinului în sânge. De-a lungul a XXX de dinastii egiptene, timp de aproape 2000 de ani, în mormintele faraonilor s-au găsit detalii, hieroglifice, de producere și conserzare a vinului. Pe obeliscul de la Louksor, cărat de Napoleon la Paris, și așezat, la 25 octombrie 1836 [8] în *Place de la Concorde*, faraonul Ramses al II-lea aduce ofranda vinului, zeului universal Amon – Re. În 14 septembrie 1822, francezul Jean-Francois Champollion a avut șansa descifrării scrierii egiptene tocmai datorită frecvenței utilizării a cuvântului **vin**, în limba egipteană **arp** [9]. Oazele egiptene erau plantate cu mari suprafețe de viță de vie.

3. Răspândirea viței de vie

Dar, să mergem pe firul cunoștințelor actuale și să ne facem o imagine de ansamblu asupra istoriei creșterii viței de vie și a producerii vinului. Am consultat, pentru o bună înțelegere, tratate moderne de viticultură-vinificație, pe care le vom notifica la momentul potrivit. Și iată ce am reținut: că arheologii acceptă acumulările de sămburi de struguri drept dovadă a practicării viticulturii și că în Georgia actuală s-au găsit cele mai vechi urme, din anii 7000-5000 î.e.n., datate cu carbon radioactiv. Și tot arheologii ne îndeamnă să credem că trecerea de la vița sălbatică la cea cultivată

s-ar fi petrecut pe la anii 6000 î.e.n. La muzeul de antichități din Tbilisi se păstrează un vas de lut, datat pe la 5000 de ani î.e.n., și o crenguță de vie, învelită într-o folie de argint, care modelează fin mugurii de vie încât se văd precum sfârcurile sânilor unei tinere bănățence de sub ia vaporosă ce o poartă. Crenguțele sunt învelite în argint în jurul anilor 3000 î.e.n., când orașele sumeriene se dezvoltau în Mesopotamia, unde vița de vie a coborât printre cele două ape [10]. Dar până să-și facă propriul vin, elixirul era adus pe calea fluviului Eufrat, din Georgia și Armenia. Ne-o povestește părintele istoriei, Herodot, cu vreo 2500 de ani mai târziu. „Dar, în afara marelui oraș, cel mai tare mă încântă vasele rotunde, făcute din piele, ce coborau spre Babilon. Cadrul, fără provă sau pupă, e făcut din sălcii de Armenia, fiind acoperit pe dinafară cu piele. Vasele astfel făcute, ca niște scuturi, sunt umplute cu stuf și se foloiesc pentru a transporta bunurile în josul râului, în special butoaie din lemn de palmier pline cu vin”. Apar deci butoaiele, făcute probabil în Armenia și comercializate cu tot cu vin, în Babilon. Cultivarea viei a cuprins, apoi, Palestina, Peninsula Arabică și Egiptul. Când mormântul faraonului Tutankamon a fost deschis de egiptologul Howard Carter, în 1922, în jurul mumiei s-au găsit 36 de amfore cu vin, menite să-i astâmpere setea regelui și după moarte. Pe majoritatea lor scria numele podgoreanului, de regulă faraonul, și al producătorului vinului, semn că acesta era respectat, întocmai ca și astăzi, un degustător de valoare. Plantația viței de vie și producția de vin s-a răspândit în Grecia și apoi în toată Europa. În ceea ce privește vinul grecesc, aș vrea să-l aduc în discuție pe Hippocrate, părintele medicinei umane, care utiliza vinul în multe din prescripțiile sale, ca antiseptic, diuretic sau pentru a scurta convalescența bolnavilor. Socrate, considera că „vinul înmoaie și temperează spiritele și alungă grijile minții ...ne învie bucuriile și alimentează flacăra muribundă a vieții. Dacă îl bem cu măsură, în înghițituri mici, vinul ne picură în plămâni precum roua cea mai dulce a dimineții... Așa, el nu ne strică judecata, ci ne pofteste să ne veselim cu bucurie”. De altfel grecii nu beau vin la masă, ci după aceasta când se organizau așa numitele *sympozioane*, unde participau numai bărbații, dansatoarele și cântăreții. Conducătorul banchetului fixa și numărul de craterae (pahare) ce se pot bea.

Poetul Euboulos ne transmite regulile științei băutului, fixate de însuși Dionysos [11]:

„Eu amestec trei craterae doar pentru oamenii rezonabili.

Pentru sănătate îl voi goli pe primul.

Al doilea va fi pentru dragoste și plăcere.

Al treilea este pentru somn. Acesta odată golit, invitații înțelepți se retrag”.

Dar, Jihadul Islamic, după moartea lui Mohamed, distruge, prin califii săi, viile orientale și ale Egiptului. Ele vor prolifera în Occident, ajungându-se la performanțele de astăzi ale viticulturii italiene, franceze, spaniole, germane. Nu le vom discuta, nefăcând parte din subiectul nostru.

4. Vița de vie în România

În ceea ce privește România constatăm, din Tratatul voluminos al lui Andre Domine și colaboratorii [12], că se cultivă astăzi, în țară, peste 255000 de hectare de

viță de vie (fig. 1.17), că suntem a cincea producătoare de vin din Europa și a zecea din lume.

Surpriza plăcută a fost, însă, să observ că autorii au fost corecți și au precizat, conform ultimelor cercetări, că vița de vie se cultiva în spațiul traco-getic cu peste

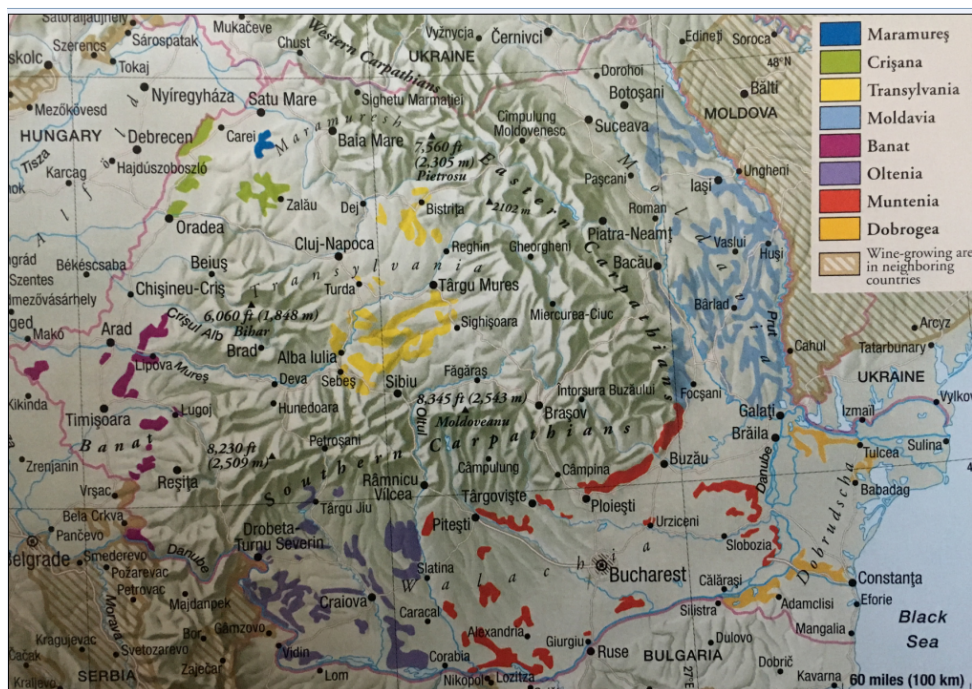

Fig. 1.17. Harta viticolă a României. (Copie după indicele 15, p. 711.)

6000 de ani î.e.n. O și mai mare surpriză și o bucurie pe măsură mi-a furnizat cartea Marinelei Vasilica Ardelean, „The wine book of Romania (Cartea vinurilor din România)”, apărută la București în 2017 [13], unde se afirmă că s-au găsit semințe de Fetească neagră, de 7000 de ani, aproape de Cramele Cotnari, în ceramica de la Cucuteni. Așa că azi nu ne mai miră renumele podgoriei și calitatea vinului său, care l-a făcut pe tânărul epigramist Păstorel Teodoreanu, elev în clasa a X de liceu, să afirme la teza de limba română, susținută cu profesorul Fântânaru că:

„Dacă apa din fântână / S-ar preface în cotnar/
Aș lăsa limba română / Și m-aș face fântânar”.

Replica profesorului a fost pe măsură: măgarule ți-am dat nota zece. Reținând această ultimă dată, vechimea viței de vie „Fetească neagră” și văzând etapele de roire a pelasgo-tracilor, descrise în lucrare, întâi pe continental European, apoi spre Asia mică, dar și spre Asia Mare, vom constata că au lăsat urme durabile. Întâi o rasă albă, caucasiană, viețuitoare astăzi în Georgia și Armenia, a lăsat vița de vie în cele două țări. Au coborât, de aici, printre cele două ape, izvorătoare din Caucaz, în Sumer și au

scris epopeea lui Ghilgameș. Au scris Vedele, și-au creat un cod prin regele Hamurabi, dăltuit cu litere cuneiforme, de curând descoperite lângă Tărtăria, vechi de peste 7000 de ani, alături de însemnele pictografice deja cunoscute.

În final, am putea conchide că cele două obiective urmărite de noi au fost lămurite: știm, acum, de ce vinul dacic îi amețea ușor pe băutori și că de fapt ei au fost cei care au răspândit vița de vie în lume. Hugh Johnson ne pune la dispoziție o ediție nou ilustrată a *Poveștii Vinului* (citată de noi la indicele 9), pe care o credem o mărturisire reală a credinței autorului în virtuțile lichorii lui Bachus. Povestea lucrării noastre se sprijină pe studiile științifice, elaborate de noi în domeniu, și pe o intuiție a desfășurării evenimentelor privitoare la apariția viței de vie în lume, bazată pe o amplă informare bibliografică sprijinitoare. Și dacă Jean-Francois Gauthier (citad de noi la indicele 8), afirmă cu aplomb că „civilizația lumii a început cu civilizația vinului”, atunci pot să fiu și eu de acord cu Marija Giambutas (citată la index 5) că „România este vatra a ceea ce am numit *Vechea Europă*, o entitate culturală cuprinsă între anii 6500-3500 î.e.n (...) o cultură a unei societăți de agricultori”. Ori viticultura nu este decă o ramură a agriculturii.

Bibliografie:

1. Crișan I. H. *Burebista și epoca sa*. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p. 78-79.
2. *Biblia sau Sfânta Sriptură a Vechiului și Noului Testament*. Societatea Biblică Internațională din Republica Moldova, 2002. *Geneza*. Cap. IX, versetele 20-21, p.10.
3. Idem 2. *Geneza*. Cap. XIX, versetele 31-38, p.19-21.
4. Bettero J. *Le plus vieux recit de Deluge*. Paris, L'Histoire, nr. 31, fevrier, 1981.
5. Marija Giambutas. *Civilizație și cultură*. Editura Meridiane, București, 1989, p. 227-228.
6. *Epopeea lui Ghilgameș*. Traduceera în românește de V. Șerbănescu și Al. Dima. Editura pentru Literatură Universală, București, 1966. *Tableta 11*, p.148.
7. Lacouture J. *Champollion. Une vie de lumieres*. Editure Grasset, Paris, 1988, p. 473.
8. Gautier J.-F. *Civilizația vinului*. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2003.
9. Johnson H. *Povestea vinului*. Editura Vino-Vero, Cluj-Napoca, 2009, p.15.
10. Idem 9, p. 59.
11. Dominé A., Sepp E., Ulbricht D. *Wine*. Tandem Verlag GmbH, Germany, 2008, p. 711.
12. Ardelean M.-V. *The Wine book of Romania*. București, 20017, p. 50.

ÎNTRUCÂT „IN VINO... VERITAS”, RĂMÂNE DE AFLAT UNDE, CÂND, CUM ȘI CINE L-A FĂCUT ȘI CUM SE DEGUSTA

Lorin Cantemir, prof. univ. dr., Universitatea Tehnică „Gh. Asachi”, Iași
Mihai Tun, c. Cucuteni
Florin Daniel Dincă, Bacău

Este știut că nu toți hominizii consideră și acceptă existența omului ca fiind creație a Mamei-Natură, care și-a demonstrat de infinite ori capacitatea și diversitatea nelimitată de a crea forme concrete, viabile și fiabile, de realizări concrete, de existență a materiei inerte sau a materiei vii, aflată în evidentă și mult mai rapidă evoluție pentru o adaptare superioară la mediu; în acest context, autorii vor reitera ceea ce se uită și se neglijează cel mai des: hominidele, de la nașterea lor, s-au întreținut biologic din resursele oferite de Mama-Natură, pentru că înainte de a fi agricultori, cultivatori sau păstori au fost vânători sau culegători, care foloseau mijloace de subzistență generate de Mama-Natură, mijloace aflate în forma lor primară, naturală.

Noțiunea de Mama-Natură este o creație a intelectului lui *homo sapiens*, o personificare inspirată după chipul și asemănarea conștientizată a hominidelor superioare. În acest context, este teoretică, nu se bazează pe o realitate concretă, ci pe una imaginată, care prin forța lucrurilor nu cunoaște, nu stăpânește toți factorii existenței umane reale. Mama-Natură nu are capacitatea de analiză, de sinteză și prevedere. Mama-Natură poate genera o multitudine de soluții născute aleatoriu, dar condiționate de mediu, care nu se bazează pe logica umană. Creațiile Mamei-Natură sunt influențate de posibilitățile naturii, de condițiile oferite de mediu, care impune diversitatea creației realizate, care este introdusă în realitate, unde poate rezista sau dispărea.

Mama-Natură creează pe negândite, creația fiind verificată și introdusă, spre utilizare, în viață, iar realitatea o verifică obiectiv. Rezultatul are două variante clare, fie că merge și rămâne, fie că nu merge și moare, dispăre de la sine. Astfel în această metodă pragmatică a naturii, observăm că hominidul culegător aparent este mai avantajat decât hominidul vânător. Fructul cules se poate mânca imediat în starea lui naturală, fiind, probabil, mai puțin hrănitor și sățios. Recolta are limite, timpul de așteptare a noii recolte presupune, de obicei, o așteptare îndelungată și nesigură. Aceste aspecte au susținut migrația, dar și apariția altor probleme: necesitatea unor rezerve, unor depozite de hrană, acestea, la rândul lor, generând alte probleme: de transformare chimică a hranei; conservarea și modificarea chimică a structurii hranei, a dat naștere altor alimente.

Unele aspecte istorice privind culegătorii și obiectul muncii lor

Astfel apare vița de vie (*vitis vinifera*), o plantă originară din regiunea mediteraneană (Europa Centrală și sud-vestul Asiei), Africa (zona marocană) și Spania. Vița de vie ajungea până în Germania, iar în nord și est o găsim până în nordul Iranului. Vița de vie este o plantă care poate ajunge la o lungime de 35 metri. Frunzele sale sunt lobate, palmate, având o lungime și lățime în limitele a 5–20 cm. Fructul rodit este o bacă. El se dezvoltă, numeros, într-o aglomerare denumită strugure. În stare sălbatică boabele au un diametru de circa 6 mm, având culoarea verde. La

coacere verdele devine purpuriu închis sau negru. La plantele cultivate și selecționate strugurii copti pot avea alte diverse culori: alb, alb-verzui, roșu sau purpuriu, iar boabele ajung la 30 mm lungime. Vița de vie sălbatică crește în pădurile umede sau pe malurile apelor curgătoare. Strugurele sălbatic este denumit *vitis vinifera*, iar subspecia *vinifera* se referă la plantele cultivate. Subspecia *silvestris* are flori masculine și feminine care cresc pe plante separate, în acest caz fiind nevoie de polenizare. Folosirea strugurilor, ca sursă de vin, este atestată din perioada neolitică. În teritoriul Georgiei a fost descoperit un depozit, care pare improvizat, dar a cărui vechime este apreciată ca fiind din anul 7000 î.e.n. Aceste dovezi găsite duc la concluzia că în Mesopotamia și vechiul Egipt existau plantații de viță de vie și se cunoștea tehnologia cultivării și a fabricării vinului.

După ce a început răcirea pământului, în urmă cu circa 3,5 miliarde de ani, a apărut primul super continent, care avea forma unei fâșii paralelipipedice de scoarță, care începea de la Polul Sud și ajungea la Polul Nord. Acest super continent a fost denumit Gondwana care, în partea lui estică, avea o mare curbură sub formă de golf uriaș, în interiorul căruia se găsea Marea Tethys. Țărmurile continentale ale acestei mări erau supuse la două mișcări: o mișcare spre vest a laturii verticale meridiene, o deplasare spre nord a laturilor orizontale aproximativ paralel cu Ecuatorul. Marea Tethys, în deplasarea ei spre nord-vest, ajungea deasupra Europei, iar în nord Marea Tethys ajungea până la Marea Baltică și Munții Scandinaviei. În timpul existenței de zeci de milioane de ani, din apele acestei mări încep să se formeze depuneri calcaroase din care s-au format diverse tipuri de carbonați CaO_3 , care sunt cunoscuți azi drept roci de piatră calcaroasă, de piatră de var, marmora albă, cretă, calcit și alte variante de carbonați. Să precizăm că fundul Mării Tethys nu era plat, ci avea un relief montan-deluros-colinar.

Dealul Bucium – de la periferia Iașului – este constituit, în întregime, din rocă de piatră calcaroasă, folosită la construcții civile și militare. Amintim Cetatea Albă, construită la vărsarea Nistrului în Marea Neagră, unde s-a folosit piatră calcaroasă, după care a primit numele de Cetatea Albă. La mai puțin de 150 km spre nord există două dealuri remarcabile: Dealul Cricovei și Dealul Mileștilor Mici, din care s-a extras piatră calcaroasă pentru construcții civile. În urma extracției pietrei au rezultat galerii de zeci de kilometri, în care s-au organizat cramele Mileștii Mici și Cricova, care sunt dotate cu depozite uriașe pentru butoaie și sticle de vin.

Revenind la istoria pământului, vom reitiera că, la început, Pământul, format în urmă cu 4,56 miliarde de ani, era un corp inert, cald, parțial rigid, fiind constituit din materie moartă. Primele forme de viață ale materiei vii au apărut în urmă cu aproape 2 milioane de ani, urmele stabilind că erau deja organisme pluricelulare, care au apărut în apa oceanelor, dar nu au rămas aici. În urmă cu 543 de milioane de ani apar primele plante de uscat. După toate probabilitățile, acestea au apărut în mlaștinile de apă dulce, întrucât apa sărată nu este ușor absorbită de plante. Ținând seama de toate aceste particularități este de presupus că printre primele plante care au ajuns pe uscat a fost și vița de vie sălbatică, întrucât ea are nevoie de umezeală.

Vom reține că viața a apărut în apa oceanelor. De atunci ea însoțește viața, care trebuie întreținută, alimentată și purificată de resturile arderilor. Pentru aceasta ne trebuie un mediu, un agent, un corp cu proprietăți specifice și utilizabil la toate

variantele de viețuitoare.

După o analiză amănunțită, rezultă că acest agent, mediu, nu poate fi decât un lichid având la bază apa amestecată cu diverse componente care îi sporesc calitățile necesare pentru a-și îndeplini funcțiile pentru care există în structurile diferite ale materiei vii, structurate în entități autonome și mobile independente.

Lichidul „apă” din organismul uman

Apa din organism nu o vom găsi în stare de apă pură, ci în diversele alte lichide care există în corpul uman și care contribuie la existența și folosirea metabolismului apei, care contribuie la menținerea vieții. La modul cel mai evident și cunoscut, lichidul cel mai important pentru organism este sângele.

Specialiștii consideră că volumul sângelui într-un corp uman, având greutatea cuprinsă între 85 și 90 kg/corp, reprezintă circa 7–8% din greutatea corpului considerat, ceea ce înseamnă că acesta are între 5,4 și 6,3 litri de sânge. Sângele este un căraș multiplu și complex atât pentru procesele arderii biochimice, cât și pentru eliminarea rezultatelor acestora. Toate acestea s-au referit la lichidul sânge, dar, alături de acest lichid, corpul uman conține lichidul apă, cum o știm în stare normală și care parțial părăsește corpul uman prin sudorație, care are loc la nivelul tegumentelor, realizându-se printr-un transfer pasiv (perspirație insensibilă). Prin acest proces se pierd 500–600 ml din apa organismului. Această pierdere de apă, prin transpirație insensibilă, este o evaporare, care are loc prin porii din piele, aflați în contact și în legătură directă cu atmosfera care înconjoară corpul uman. La aceste pierderi relativ discrete de apă din organism adăugăm secrețiile prin aparatul urinar și digestiv.

În mod normal organismul uman elimină parțial apa uzată pe care o conține, însă aceste pierderi de apă trebuie compensate prin consum de lichide. Problema este ce fel de apă trebuie consumată. Desigur, apa potabilă este apa tolerată de organism, aceea care respectă și are unele calități fizico-chimice și bacteriologice, fiind compatibilă cu structura corpului uman.

Despre apele de băut și despre alte băuturi inventate de *homo sapiens*

Aparent nejustificat, autorii s-au preocupat până aici mai mult de Terra, formată în prima etapă geologică din materia moartă sau inertă, dar Terra găzduiește și materie vie care a evoluat, s-a diversificat, ajungând la forma superioară de organizare, materializată în hominide, individualități pe care comunitatea științifică le-a ierarhizat și le-a denumit după manifestările lor concrete. Vom reaminti: *homo erectus* – cel ce mergea drept și vertical pe două picioare; *homo habilis* – cel ce folosea unelte și arme de vânătoare; *homo neandertaliensis* și *homo cromagnosis* – găsiți pe teritoriul Europei de astăzi, care își coseau – din piei – îmbrăcăminte pe măsură; *homo sapiens* sau *sapiens-sapiens*, cel ce gândește și înțelege evenimentele, pe care le trăiește, adaptând natura pe măsura puterilor, dorințelor și preferințelor sale. *Homo sapiens*, în percepția lui, creează și definește noțiunile. Printre acestea, în mulțimea lor, vom sublinia și menționa „*starea de mai bine*”, pe care o va căuta permanent, dar fără să o definească concret.

Autorii, deocamdată, nu au găsit nicio referire concretă la conținutul și limitele ei. Similar cu natura, ambele sunt într-o permanentă extindere și modificare. Aceste trăiri umane sunt susținute, după părerea autorilor, de un cronic sentiment de nemulțumire, care nu are limite. Aceste limite sunt temporale, provizorii, tranzitorii,

supunându-se diverselor dorințe umane. Cea mai evidentă dorință pare să fie dorința de a ieși în evidență pozitivă sau negativă. La modul general, dorințele sunt materializate prin personalizare.

Problema „stării de mai bine” rămâne, deocamdată, fără nicio explicație aprofundată, dar una din legile esențiale ale materiei vii este legea continuității supraviețuirii și existenței fizice. Pentru orice om matur este evidentă existența admirării și respectării continuității și a supraviețuirii. Acest deziderat este o problemă complexă, una care solicită mult efort fizic, moral și material. Din multitudinea problemelor conexe, autorii vor aborda una: problema apei, necesară menținerii și continuării vieții. Aceasta are diverse stări fizice și lexicale cum ar fi: apa curentă, potabilă, apă de întreținere.

Ne vom opri puțin asupra apei potabile. Aceasta ar trebui să fie limpede, să nu aibă miros și să aibă un gust neutru, tolerabil, plăcut, băutul să fie generator de plăcere și satisfacție. Apele potabile nu le găsim la tot pasul. În general, ele provin din izvoare naturale, pe care le găsim în masivele muntos-pietroase. În România avem Munții Bucegi, care însoțesc cursul superior al râului Ialomița. Acesta este, în bună măsură, paralel cu drumul național DN71, care leagă orașul Târgoviște de orașul Sinaia. În această zonă se găsesc și curg apele celebre ale celor 7 izvoare cunoscute din timpul romanilor. Dintre apele și izvoarele de top din România, menționăm Izvorul Minunilor, aflat în Munții Vlădeasa din Bihor, unde se află „Stâna din Vale”, stațiune de odihnă și tratament. România este considerată ca având ape minerale și medicinale ce reprezintă jumătate din resursele din Europa, însă nu din toate izvoarele din România curge apă potabilă.

Este de acceptat că potabilitatea apei i-a preocupat pe oameni de la începutul existenței lor. Interesul pentru existența oamenilor primitivi a apărut când aceștia au ajuns la stadiul de *homo sapiens*, când au început să înțeleagă legăturile cauzale existente în natură, să caute legături cauzale noi create de ei pentru a-și îmbunătăți viața. Se poate considera că în acest fel se obține o stare de mai bine, care înseamnă să ai mai mult decât strictul necesar unei vieți normale, obținute cu eforturi cât mai mici. Aceasta aduce satisfacții și plăceri resimțite de *homo sapiens*. *Homo sapiens* nu numai că înțelege, ci și își explică relațiile cauzale, dar mai mult el caută să găsească și să folosească noi relații cauzale utile desfășurării vieții. În acest context una din preocupările lui a fost aceea de a îmbunătăți calitatea apei potabile.

Homo sapiens a ajuns la concluzia că toate acestea se pot obține cu ajutorul unor plante introduse în apă. Astfel s-a născut ceaiul prin folosirea a diverse soiuri de plante. Au apărut diverse soiuri de ceaiuri. Se apreciază că – în mod sistematic, curent – ceaiul a fost adus în China din India, probabil între 206 î.e.n. și 220 e.n. La început ceaiul era folosit ca leac pentru a vindeca diverse boli. Astfel se amestecau frunze de ceai cu orez, ghimbir sau coajă de portocale, lapte și se folosea chiar și ceapă.

O altă băutură care și-a extins utilizarea a fost cafeaua. Folosirea acesteia este menționată în sursele arabe din secolul al X-lea î.e.n. Se pare că originea cafelei este provincia Kaffa, aflată în sudul Arabiei. Alături de cafeaua arabică menționăm ciocolata cunoscută de cel puțin 26 de secole. Ciocolata este produsă din semințele arborelui de cacao (*theobroma cacao*), un arbust fusiform, care crește în pădurile tropicale ale Americii Centrale și Sudice. Dovezi circumstanțiale și lingvistice conduc

la părerea că ciocolata a fost creată de civilizația olmecă din Mexic. Din dovezile arheologice și picturale rezultă că folosirea băuturii pe bază de ciocolată era practică în rândul păturilor conducătoare și al curtenilor. Boabele semințelor de cacao erau măcinate în râșnițe primitive, iar produsul (tip făină) era amestecat cu apă și chiar cu substanțe aromatice (vanilie, ardei iuți), obținându-se o pastă.

Spre sfârșitul secolului al XVI-lea băutura de ciocolată ajunge la curtea spaniolă, de aici răspândindu-se în toată Europa. Până la Revoluția Franceză (1789), ciocolata a fost un privilegiu al aristocrației și al clericilor de rang înalt. Momentul de schimbare a tradiției, de folosire a pastei de ciocolată a fost anul 1828. Atunci cofetarul olandez Coenraad Johannes van Houten a inventat și patentat o metodă, un proces de fabricație prin care se elimina din pasta de cacao grăsimea denumită „*untul de cacao*”. Rezultă că pasta de cacao devine o pulbere care poate să fie modelată în forme relativ rigide de batoane sau de tablete de diverse mărimi și forme, mestecabile sau supte. Pudra de cacao a devenit o afacere profitabilă și un produs alimentar tot mai folosit și tot mai căutat de toate păturile sociale.

Post-scriptum

Conform celor prezentate până în acest moment, vom reitera faptul că apa a însoțit existența pământului în miliarde de ani, constituind mediul în care a apărut viața, materia vie, deci o regăsim într-o proporție importantă la toate exemplarele care fac parte din materia vie.

Apa și calitățile ei influențează esențial existența și evoluția, precum și comportarea materiei vii. Acestea sunt cel puțin unele dintre explicațiile care motivează atenția pe care *homo sapiens* i-a acordat-o apei. Primii care au constatat influența apei băute asupra stării organismelor au fost consumatorii permanenți ai apei.

Oamenii care au generat și folosit creațiile folclorice pentru a populariza apa și virtuțile ei au exagerat calitățile unor ape. Aceste creații folclorice au fost preluate de Petre Ispirescu și de Ion Creangă, care au conceput povești în care au dat viață sintagmelor „*apa vie*” și „*apa moartă*”.

Există un adevăr, de multe ori bagatelizat, că natura creează prin diversitate. De aceea este denumită și Mama-Natură, dar tot ea găsește, printre hominizi, indivizi dornici să înțeleagă și să explice creațiile ei.

Noi trebuie să avem curiozitate, simț al observației, perseverența și tenacitatea căutătorului, al înțelegerii relațiilor cauzale întâlnite în desfășurarea vieții și a existenței umane. În consecință, ar trebui să abordăm o diversitate de probleme care nu au fost tratate și care au fost neglijate, desconsiderate. Pentru *homo sapiens* este treabă permanentă, complexă și responsabilă.

Bibliografie:

1. Alexandru Tacu, Alina Tacu, *Enciclopedie amabilă*, vol. I, Iași, 2014
2. Cotea V. D., Barbu N., Grigorescu C., Cotea V. V. *Podgoriile și vinurile României*, București, 2000.
3. Xenopol A. D. *Istoria românilor din Dacia Traiana*, vol. I, București, 1984
4. Lips Iu. *Obârșia lucrurilor*, București, 1960.
5. *Dicționar politehnic*, București, 1957.

DE CE A FOST VÂNAT ZIMBRUL?

*Lorin Cantemir, prof.univ. dr.ing., D.H.C. multiplu,
membru cor. al Academiei de Științe Tehnice din România*

Despre vânătoria lui Dragoș Vodă și cum a folosit terenul de urmărire a vânatului. Despre zimbrul european-moldovenesc

Se știe că în anul 997 maghiarul Ștefan I unifica triburile maghiarilor, adoptă creștinismul și se declară rege. După circa alți 11 regi, între 1162-1342 ajunge rege al Ungariei Ludovic (Laios) denumit Ludovic de Anjou cel Mare. În timpul domniei sale are loc năvălirea tătarilor. Din însărcinarea acestui rege maramureșeanul Dragoș primește sarcina să conducă o oaste pentru apărarea trecătorilor din Carpați, oaste al cărei număr de oșteni probabil că nu depășea câteva sute de oameni. La această etapă istorice statul maghiar nu avea mijloace de întreținere a oștenilor, și în consecință oastea se autoîntreținea, fiind ajutată în mare măsură de populație și de boierii înstăriți. Nu știm unde s-a strâns oastea lui Dragoș dar probabil că în centrul comitatului Oașului, care probabil că era Sighetul Marmației.

Sighetul Marmației sau în apropierea lui, ținând seama de condițiile de relief și de drumul cel mai scurt spre Moldova, oastea lui Dragoș trebuia să se deplaseze de la Sighetul Marmației pe cursul apei Vișeuului spre localitatea actuală a Vișeuului mijlociu, Borșa, să treacă prin pasul Prislop, să ajungă la Cârlibaba. De aici drumul spre Moldova avea mai multe variante. Una dintre acestea mergea de la Cârlibaba spre Izvoarele Sucevei, Breaza, Botuș, Pojorâta, Fundul Moldovei, Vatra Moldoviței, Marginea, Rădăuți, Siret.

Autorul ține să precizeze că traseele considerate sunt cele presupuse ca fiind parcurse de oastea condusă de Dragoș, bazându-se pe rețeaua de drumuri actuală indicate de hărțile curente în care sunt figurate drumurile județene. De presupus că într-o proporție importantă drumurile județene actuale sau realizat, folosind parțial sau total traseele vechilor drumuri care permiteau o deplasare ușoară atât bipeda cât și a carelor, deci a unei oștiri.

Nu este exclusă și existența unor variante de drumuri locale care puteau scurta traseul, dar probabil că această scurtare nu era esențială și doar de câteva procente. Pentru justificare folosim hărțile turistice și drumurile județene figurate, făcând măsurători cartografice din care au rezultat următoarele valori ale distanțelor. Astfel, plecând din Maramureș distanța până la oprirea provizorie de la Târgul Baia măsoară 180 kilometri. În ipoteza susținută de unele surse istorice că Dragoș, în calitate de conducător, de la început a ales ca destinație Târgul Siret, în acest caz traseul care trebuia urmat era Cârlibaba, Izvoarele Sucevei, Moldova, Sulița, Breaza, Botuș, Pojorâta, Fundul Moldovei, Vatra Moldoviței, Marginea, Rădăuți. Acest traseu măsoară 175 kilometri ceea ce înseamnă că este mai scurt cu aproximativ trei procente față de drumul până la Baia. Dar localitatea Siret, cum s-a arătat deja, avea alte avantaje dacă era aleasă ca reședință a lui Dragoș față de micul târg Baia care era plasat la circa 6 km de actualul Fălticeni, la acea vreme Șoldănești, un sat ca oricare altul.

De altfel putem spune același lucru și despre Suceava, care înainte de domnia Mușatinilor era un sat, o siliște obișnuită. Autorul face o scurtă și sintetică analiză a modului în care Dragoș a condus oastea. După toate probabilitățile, puțini dintre oștenii lui Dragoș aveau cai, deci deplasarea s-a făcut per pedis. În aceste condiții, luând în considerare starea drumurilor și relieful, se puteau parcurge zilnic doar 30-35 kilometri. Rezultă că din Maramureș până la Siret sau Baia era nevoie de un marș de șapte-opt zile. Pe traseul amintit erau puține localități, în majoritate sărace și nu puteau hrăni oastea lui Dragoș, care era obligată să obțină hrana prin cele mai vechi metode, vânătoarea și culesul roadelor. La modul esențial depindea de ce animale vânau. Astfel, există micul vânat constituit din mici vietăți, iepuri și alte mici animale la care adăugăm păsările potârniche, galinacee sălbatice, ca și ratele, găștele a căror prindere se făcea cu ajutorul șoimilor dresați.

În fine, vânatul mare, zimbri, porci mistreți, cerbi și căprioare, se făcea prin fugărirea lor până la epuizare urmată de masacrarea lor. De precizat că în timpul lui Dragoș Vodă nu existau arme de foc și cu atât mai puțin arme de vânătoare. Prima armă de foc pentru vânătoare a fost realizată în Italia de atelierele Bereta în 1526. În consecință pentru Vânătoarea lui Dragoș Vodă sau folosit armele obișnuite de război, adică săgeți grele cu vârf metalic, sulita cu două vârfuri, unul pentru străpuns și altul pentru tăiat, topoare cu două fețe, măciuci, ghioage, buzdugane.

Un mare rol îl aveau gonacii, care trebuiau să cunoască topografia terenului și să gonească vânatul spre locuri fără scăpare: râpe, dealuri abrupte, maluri de ape, șanțuri, gropi, care permiteau blocarea și facilitau prinderea animalelor grele mari.

În perioada secolelor XVI-XVII d.Hr., zimbrul european denumit zimbrul european bonasis trăia din Europa până în Caucaz, formând turme. Zimbrul european a avut un frate vitreg în America de Nord cunoscut cu denumirea de bizon, care era vânat de amerindieni, constituind principala sursă de hrană a acestora. Aceștia amenajau niște culoare-țarcuri care erau ca o pâlnie, la capătul lor fiind realizate gropi în care cădeau bizonii. Zimbrul european era cunoscut ca având două specii: zimbrul de preerie, de șes, denumit Bialowieza, și zimbrul de munte sau caucazian. Zimbrul european își păstrează înfățișarea indiferent dacă este de șes sau de munte. În Evul Mediu zimbrul european trăia în turme în toată Europa. Astfel un schelet conservat mulțumitor a fost găsit în Danemarca, în schelet fiind păstrate înfipte circa 9 săgeți care pătrunseseră în oase fără să atingă organele vitale, făcând zimbrul scăpat.

În România sunt două rezervații mai vechi de zimbri, una la Hațeg, în pădurea Slivuț, a doua la Vânători Neamț. Orientativ vom menționa unele dimensiuni și valori numerice ale zimbrilor de la Rezervația Vânători Neamț. Astfel greutatea masculilor maturi variază între 440 kg și 920kg, deci 2-3 zimbri maturi probabil puteau îndestula cu carne oastea lui Dragoș. Este de apreciat că din greutatea de 900 kg, circa 650-700 kg puteau fi folosite pentru mâncare, realizându-se peste 2000 de porții de carne. Conform posibilităților reale trebuie să considerăm că vânatul cel mai probabil provenea din exemplarele de zimbri de talie și vârstă medie care erau cele mai numeroase. În baza acestor considerente pornim de la un zimbru mediu cu greutate de 600 kg, înălțime la umerii picioarelor anterioare de era 1,8 m și o lungime a corpului de la coadă la cap de aproximativ 1,9 m. În urma analizei de fotografii a bizonilor liber

care trăiesc în Parcul Național American Yellowstone SUA rezultă că suprafața pielii acestora era de circa 5 mp, ca și a zimbrilor europeni.

De remarcat că popoarele nomade, prin forța lucrurilor, nu au putut deveni agricultori. Pentru a se hrăni practicau pescuitul dar și vânatul mic de, iepuri, potârnichi, rațe și găște sălbatice care nu se puteau vâna cu armele timpului - săgeți, sulite, buzdugane. Arma de bază a Vânătorilor nomazi erau șoimii dresați. De menționat că în Europa arta vânătorii era o îndeletnicire a feudalilor de frunte. În Moldova și Țara Românească se creșteau și dresau șoimi de vânătoare foarte apreciați și căutați. Astfel în a. 1565 în tributul-haraciul plătit turcilor era prevăzut un număr de 1000 șoimi. Documente istorice menționează ca Domnul Petru Cercel a înconjurat o pădure de circa 2 km și a reușit să vâneze 270 iepuri, 12 lupi, 60 vulpi. Nu ne îndoim ca Dragoș Vodă cunoștea toate tehnicile utilizate la vânătoarea tradițională, dar zimbrii presupuneau utilizarea unei tehnici particulare, caracteristice zonei Moldovei, munților și apelor ei.

Despre originea denumirii Moldova

Considerăm că acest specific apare în cuvântul moldă explicat de profesorul Ion Popescu Sirețeanu, însemnând copaie, băiță, dar nu este singurul interesat. Astfel istoricul de marcă A.D. Xenopol, în lucrarea [1] susține că numele râului Moldova, ca și al țării, provine din goticul mulde care înseamnă praf în lexicul gotic vechi. Autorul a constatat că Mulde este denumirea unui afluent principal al râului Elba, afluent considerat ca având apele cele mai rezezi din Europa. Autorul consideră ca această precizare de ape foarte rezezi este foarte importantă pentru sensul cuvântului mulde. De subliniat că bazinul de colectare al apelor râului Mulde se întinde pe o mare suprafață a landului Saxonia care este o regiune deluroasă ce a permis realizarea unui lac de acumulare (Muldestausee) și a localității Muldenstein. Rezultă că în spațiul german existau mai multe denumiri care folosesc nucleul de tip mulde, moldau dar chiar și unele populații de origine slavă, cehii, care au cuvinte a căror structură conține acest nucleu. Astfel prin Praga curge râul Ultava, Váltava, și chiar marele Xenopol se întreba cum s-a putut să se nască acest proces de derivare care provine din două noțiuni aparent contradictorii, apa și praful, și tot el explica. Astfel istoricul Xenopol susține că goticul mulde înseamnă, surprinzător [N.A.], praf. Există multe râuri în țările germanice cu numele Mulde, Moldau, și ulterior se întreabă: cum poate deriva numele unui râu de la un element atât de deosebit de apă, praful? Istoricul încearcă o explicație pe care o reproducem: praful provine din aceea că la lumina soarelui, dimineața și seara, pe suprafața apei pare că se adună praf. Autorul consideră că această explicație se bazează pe o falsă percepție a unor lingviști lipsiți de o pregătire fizică corespunzătoare. Autorul știe că Xenopol a fost un renumit istoric și membru al Academiei române, care și-a petrecut viața mai mult în biblioteci și arhive, neglijând cunoașterea lumii fizice reale.

Acest așa a zis praf era probabil o stare de pulverizare a apei în stropi foarte mici care conțineau particule materiale preluate din albie sau căzute în apă. Aceste picături care înglobau particule materiale solide, telurice sau organice, spori sau polen, iluminate lateral dimineața și seara, erau opace la lumină și se comportau cum se comportă praful material normal. Deci această semnificație a cuvântului mulde, de

praf, este rezultatul unei interpretări false, a unui fenomen natural generat de condițiile de curgere prind o albie generatoare de percepții greșite.

Aceasta explică de ce slavii au denumit un râu din Muntenia, Prahova în care regăsim nucleul prah = praf. Tot Xenopol afirmă că cercetătorul Ovid vorbește despre Amnis pulverulentus care în traducere înseamnă apa unui râu care curge într-un puhoi plin de praf. Toată această explicație aparent neconvențională crede autorul că se datorează unor greșeli de traducere a unor noțiuni neînțelese, confundate. Autorul consideră acest praf de fapt picături de apă care pot conține particule telurice sau organice, spori sau polen, care iluminate de soare, dimineața sau seara, pot părea și se pot comporta ca un praf. Deci în realitate este o vaporizare, pulverizare forțată generată de condiții de curgere printr-un anumit tip de albie a cărei suprafață laterală prezintă o succesiune de creste cu muchii urmate de adâncituri care creează o curgere turbulentă care favorizează apariția stropilor la suprafața liberă a apei.

Se creează un fel de ceață percepută ca un praf, fenomen generat de o curgere rapidă a apei, care nu se face laminar, liniștit, ci în șuvoi printr-o albie accidentată. Un fenomen hidraulic asemănător se regăsește la curgerea prin cascade, unde culegerea este rapidă gravitațională, prin cădere, cu cea mai mare viteză posibilă în șuvoaie turbulente generatoare de o pânză de stropi foarte mici care pot fi percepuți ca un praf. Dar mai mult o molda este deci o albie naturală, care produce acest praf, pulbere hidraulică. În concluzie autorul crede că atât Dragoș Vodă cât și gonacii lui cunoșteau locațiile acestor molde. Rezultă că tehnica vânătorii de zimbră, animale grele și mai puțin agile, consta în mod simplu în a goni zimbră spre cursurile de apă care aveau asemenea molde care puteau provoca dezechilibrul, căderea și poate chiar accidentarea zimbrilor. Desigur că vânătorii, Homo sapiens, aveau la dispoziție o armă puternică și anume capacitatea de analiză a vânatului, punctele lui vulnerabile și folosirea lui. Carnea zimbrului era utilizată pentru mâncare, cum s-a menționat. De asemenea era utilizată și pielea de zimbru. Astfel putem estima că dintr-o piele de zimbru cu o suprafață de circa 9,5 mp, se putea realiza un cort conic cu o înălțime de 2 metri, având o bază circulară cu rază de 1,5 m, ceea ce asigura o suprafață de culcare de circa 7mp care putea adăposti cinci oșteni. În plus din piele se puteau realiza opinci și haine scurte fără mâneci. Aceste aspecte nu au fost menționate în sursele istorice care mai mult s-au ocupat de etimologia cuvântului Moldova. Astfel îl vom remarca pe profesorul universitar Viorel Ungureanu care, având pregătire în tehnologia materialelor și fiind un pasionat autodidact, a descifrat conținutul tăblițelor de la Sinaia, care o lungă perioadă de timp au fost considerate contrafaceri și, deci, nu meritau atenție, fiind lăsate într-o uitare condamabilă.

Iată că un cercetător român, Dan Romalo, publică în editura Imaex 2005 volumul „*Cronica Geta apocrifă de plăci de plumb*”, care reaprinde interesul pentru descifrarea-decriptarea conținutului lor care se referă la evenimente istorice din Dacia în perioada pre-Burebista. În acest context susține la al X-lea congres internațional de dacologie „*Eminescu 2009*”, la București, în lucrarea intitulată „*Moleo-Dava*”, că această cetate a dat numele Moldovei. Astfel în unele tăblițe de la Sinaia este menționată cetatea „*Molde-Dava*” sau cetatea geților sciți aflată în arealul hidrologic al apelor Ozanei și Moldovei. Astfel în tăblița cu numărul 117 este descrisă ocuparea

acestei cetăți de cetele lui Boerebista (Burebista). Conform descifrării conținutului de profesorul Ungureanu tăblița se referă la (De)Ceneu, care era mare preot al cetății, iar Burebista dorea să lămurească personal și cât mai direct poziția de conducător a lui Deceneu. În final Deceneu ajunge la Sarmisegetuza. După cum se poate constata denumirea cetății rezultă din adăugarea a două cuvinte, *moleo* și *dava*, diferite. Se știe că *dava* era cuvânt folosit de greci pentru ai denumi pe daci.

În ceea ce privește semnificația cuvântul *moleo-dava*”, profesorul V. Ungureanu susține că termenul *moleo* poate fi tradus prin soție fără alte precizări. Autorul manifestă unele rezerve întrucât noțiunea de soție este folosită în timpurile moderne, când a fost stabilită existența juridică a familiei și, deci, calitatea de soț și soție. Apreciem că mai corect este să considerăm semnificația „*moleo*” ca partea feminină a familiei, care poate fi denumită partener, tovarăș, conviețuitor, o parte a unei perechi. Dar tot așa de bine *moleo* poate însemna un rang, o funcție administrativă statală, militară sau religioasă. Din analiza și descifrarea și a altor tăblițe rezultă faptul că *moleo* ar putea fi o ridicătură de pământ. Vom mai precizat că faimoasa apă Ozana, traductibilă prin apă frumoasă, amintită de marele povestitor Ion Creangă, a dispărut ca denumire de apă fiind înlocuită de denumirea Apa Neamțului. Conform profesorului Viorel Ungureanu cetatea Moleo-Dava se găsea la apropierea unei încrucișări a două ape, mai precis este vorba de vărsarea Apei Neamțului în apa Moldovei ceea ce se întâmplă la Timișești sau ceva mai în amonte la Vadul Moldovei situat lângă localitatea Baia. În urma investigației a rezultat că cetatea *Moleo-Dava* a fost construită pe un deal denumit Munteni și poziționat în spațiul comunei Răucești, Neamț.

Artefactele găsite aici la Răucești au o vechime de circa 6000 de ani și atestă viețuirea unei comunități care se ocupa cu diverse meșteșuguri practicate într-un sat cucutenian. Pe latura vestică satul era apărat de un șanț de 150m, cu adâncime de 2 m și o deschidere superioară care ajungea la 8 m, care a fost evident realizat cu un efort uman considerabil. În a. 2015 la Munteni-Răucești au fost reluate cercetări arheologice, subliniind că la acestea a participat echipa Universității Erlangen-Nuremberg din Germania care dispunea de o dronă cu care s-a scanat geomagnetic zona. În rezultat a fost observat sistemul de apărare al micii localități cucuteniene care era prevăzută cu șanțuri de apărare formate din două segmente. Un segment avea o curbură cu lungime de 60m și o deschidere medie de 4 m și era săpat în pietriș. Sursa istorică consultată menționează că în timpul săpăturilor s-au găsit numeroase statuete antropomorfe. Este adevărat că pe teritoriul Moldovei din spațiul dintre dreapta Prutului și Carpați au fost găsite statuete feminine antropomorfe denumite zeițe ale maternității și care sunt expuse în locații cunoscute, putând fi admirate și studiate. Astfel la muzeul de istorie și arheologie din Piatra Neamț există așa zisul „*sobor al zeițelor*” care a fost găsit, lângă Moinești județul Bacău în dealul Ghindaru comuna Poduri. Soborul este constituit din 12 statuete, a căror fotografie este prezentată în Albumul monografic al județului Neamț. Vom mai menționa că statuete similare sau găsit în satul Isaiia județul Iași, aflat în apropierea comunelor Gorban, Moșna și Bohotin. Tezaurul de la Isaiia găsit de arheologul Vicu Merlan era compus din 21 de zeități, care reprezintă ipostaze divine ale Marii zeițe mame - zeița fecundității și

feminității. Înainte de a fi expuse la Muzeul Universității „A.I. Cuza” din Iași ele au fost admirat și cercetate la Vatican, Lisabona Londra etc. Situl de la Răucești a păstrat tradiția daco-tracă de a construi fortificații pe înălțimi care să permită supravegherea zonelor îndepărtate. Primele cercetări și săpături au dus la găsirea în zonă Munteni în campaniile arheologice din 1978-1979 și 1986 de ceramică veche, cioburi, și diverse tipuri de topoare de piatră. Topografierea aeriană a solului folosind o dronă a confirmat existența unor șanțuri importante, iar la distanță apropiată s-au găsit urmele unor ziduri de piatră, toate acestea constituind urme ale unei fortificații. Sigur acestea trebuie înțelese, decodificate, una dintre soluțiile tradiționale fiind determinarea etimologică a denumirilor. Am menționat că aceste denumiri sau baza acestora a fost un nucleu care a suferit o serie mică sau mai mare de flexiuni pentru a deveni un nou apelativ. Astfel autorul ține să remarce că unele nuclee pot fi mai mari, având mai multe sunete înlănțuite, sau mai mici, de nivel silabic. Astfel cum s-a văzut s-a amintit de mold, mulde, sau alte flexiuni. Vom remarca că nucleul cel mai mic este cel silabic. Astfel lingvistul M. Vinereanu afirmă că în principiu în esență, fonetic, în limbile indo europene există radicalul sonor „Mo” sau „Me”, având semnificațiile în limba albaneză, lituaniană, letonă sau celtică explicate de lingvistul bulgar Gheorghiev prin diverse forme: traco-dacă „mol-no-s”, care capătă forma „malu” sau „mal” în limba română. În albaneză, mal-munte, letona mala-țarm, irlandeză mol- adunătură, grămadă, iar molom-deal, ridicătură de teren.

Am mai menționat că în afară de flexiunea nucleelor se mai folosește adăugarea lor. Așa cum este arătat mai jos la nume precum Barbăroșie, Barbăneagră sau cum este și cazul cuvântului Moldova care este rezultatul asocierii a doua cuvinte distincte, mold și dava. Astfel în geografia lui Claudiu Ptolemeus sunt menționate 30 de localități din Dacia a căror denumire conține cuvântul dava. Astfel menționăm Deroboridava, Famasidava, Petrodava, Bocidava, Arcidava, Zaridava. De subliniat că toate davele din Moldova erau situate pe malurile unui ape. Astfel, cetatea Moleo-Dava, a cărei urme au fost identificate în spațiul comunei Răucești Neamț, la 7 km de Târgu Neamț, la 5 km de râul Moldova și la 3 km de râul Neamț, fosta Ozana, se găsea între două ape. Moleo este rezultatul flexării cuvântului molon care înseamnă deal. Vom menționa că acest deal există, fiind o zonă din Răucești și se cheamă Munteni. Deci Moleo-dava s-ar traduce ca Cetatea de pe deal aflat între două ape. Autorul consideră că Moleo-Dava este o denumire firească, reală, explicită și neinventată, și adoptată de populație după realitatea văzută.

Bibliografie:

1. Xenopol A.D. *Istoria românilor din Dacia Traiana*”. Editura Științifică și enciclopedică București 1985, p. 251.

II.
DIN ISTORIA ARTELOR

RITURI DE TRECERE. NUNTA SOVEJANA

Florica Macarie, profesoară, Liceul din Soveja, Vrancea

Căsătoria este un moment extrem de important în viața omului, un fenomen specific în cadrul riturilor de trecere prin viață. Căsătoria îmbracă un aspect social prin faptul că ea constituie acea etapă prin care se formează familia, se întemeiază gospodăria ca motor esențial al bunului mers al unei comunități, cât și prin care se asigură procrearea, perpetuarea speciei umane în timp. Ca tradiție, și obiceiul de nuntă este un act cu origini adânci în viața țaranului.

În forma ei tradițională, nunta este o amplă manifestare folclorică, sărbătorească prin valorile sale artistice, dar și estetice și etice, de conținut care a evoluat în timp. În funcție de zona folclorică, nunta prezintă elemente specifice care dau specificitate și diversitate comportamentului folcloric.

Voi insista în cele ce urmează asupra acelor momente principale ale nunții sovejene, care-i dau specificitate în spațiul vrâncean, atât de bogat în tradiții și valori spirituale populare. În mod tradițional, căsătoria nu se făcea la voia întâmplării. Există etape, momente care o anticipează, precum horele, jocul, anumite activități desfășurate în comun (clăcile, șezătorile etc.) Mai mult, cu ocazia Anului Nou, a Crăciunului, cete de flăcăi și fete colindau din casă în casă rostind urări, colinde pentru flăcăii de însurat și fetele de măritat. Un exemplu în acest sens este Leroida, colind ce se cânta odată la Soveja.

Nunta era atât rit de trecere, cât și rit-spectacol, ce genera un întreg repertoriu de lirică și epică populară, de dansuri și cântece. Marca o multitudine de practici și ritualuri ce aveau la bază vechi credințe ale poporului nostru, perpetuate prin generații până în epoca noastră în unele locuri.

Nunta, în întregul ei, cuprinde mai multe părți, în funcție de zona folclorică unde se desfășoară. La Soveja, nunta durează șase zile, începând cu joi, când este „ziua suratelor”, zi în care se coase batista mirelui, se confecționează țimirele, continuă vineri când se aduc și se bat brazii la fiecare socru și la nun. Sâmbăta au loc vedrele, seara, joc la care participă și căsătoriții și necăsătoriții, iar duminica este ziua nunții propriu-zise, cu un ceremonial vast, spectaculos.

Luni este „nuneasca”, zi în care nașii invită pentru prima oară finii la casa lor, ca apoi petrecerea să continue la socrii mari și la socrii mici. Nunta se termină marți când are loc spălăcania, când toți cei care au muncit în nuntă petrec în voie, fără grijă. Întreaga perioadă, de aproape o săptămână este dominată de voieșie, de bună dispoziție în care fiecare își declină rolul tradițional.

La Soveja, nunțile se făceau iarna, de regulă în Cășlegi (perioada între Bobotează până la începutul postului Paștelui). În restul timpului muncile agricole nu permiteau o asemenea petrecere de lungă durată, mai ales că sovejenii, în marea lor majoritate, lucrau pământul la 60 de km de Soveja, la Sovejana, unde își aveau mulți a doua locuință de vara, loc în care se gospodăreau și lucrau pământul.

Nunta la Soveja era precedată de pețit, cu care ocazie se stabilea data, se angajau lăutarii, dar se negocia și zestrea ce o vor da părinții copiilor. Din acest moment, ades

încă de mai înainte, mireasa, mirele comandau la țesătoarele satului costumul popular, care trebuia să fie original, aparte față de celelalte costume. În acest fel meșterii populari își dovedeau creativitatea.

Tocmirea lăutarilor era de o deosebită importanță pentru petrecere, căci spune o zicală: „muzica face nunta”. Odinioară, la Soveja, existau mai multe tarafuri de lăutari: taraful Petrea (vioară) și Traian Tilica (acordeon), cel mai renumit, Ionică (vioară) și Nicu Tilica (acordeon). Aceștia erau de fapt o familie în care moș Petrea, așa cum i se spunea, era „starostele” tarafurilor, renumit rapsod popular al locului. Mai erau taraful Ghiță (vioară) și Ion Calet (acordeon), și taraful Gălățeanu (vioară și țambal). Cu ani în urmă acestora li se alăturau și Gheorghe Stanciu și Radu Tilica, ultimii cobzari ai Sovejei și Neculai Stanciu - țambal. Taraful Petrea și Traian Tilica, fiind socotit cel mai bun, era repartizat nașului (fig. 2.1).

Fig. 2.1. Taraful Nică, Ionică, Petrea și Traian Tilica.

Nunta propriu-zisă era stabilită într-o sărbătoare, fie duminică, fie în o altă sărbătoare a iernii, fără sa fie în post, dată când avea loc și cununia religioasă. Nunta, ca moment principal, era precedată și urmată de o serie de alte momente semnificative și de o rară frumusețe etnofolclorică, ce făcea ca acesta să se întindă de joi până marți, obicei unic în țară. Totodată un alt element specific nunții sovejene era acela că se desfășura în trei locuri separate, la socrii mari, la socrii mici și la nuni, fiecare având invitați proprii, cheltuieli și ceremonial propriu, care pe timpul nunții se contopeau, devenind alaiul de nunță de o rară frumusețe, plin de voieșie, sărbătorec.

Joia era ziua „suratelor” când se făceau țimirile, la casa mirelui, se cosea la casa miresei batista de schimb de către patru fete, fiecare câte un colț, pe care mirele, viitor soț, o va purta la chimirul costumului de sărbătoare.

Vineri era ziua brazilor. Flăcăii erau invitați la brazi de către „sora de mire” și „sora de mireasă”. Flăcăii adunați la casa mirelui, îmbrăcați în costume populare de sărbătoare, cu chiote și cântece mergeau în pădure cu sănii sau cu căruțe, de unde aduceau brazil pentru casa miresei, a nunului și a mirelui. La mire, la mireasă, în chiote și în acompaniamentul tarafului de lăutari, băteau brazil în coroană, la poartă, punând în vârf un ștergar, iar între ei, sus, o scândură pe care scriau „Bine ați venit sănătoși la noi!”, cât și la stălpii târnațului. Momentul se încheia cu dans, dansul brazilor.

Pregătirea bucatelor pentru nunță începea sâmbăta, când rudele, apropiații care erau invitați cu rachiu, de nună, de soacra mare, de soacra mică, fiecare la casa lor, luau parte la pregătirea bucatelor. Sâmbăta seară avea loc un alt obicei, numit Vedrele, care avea loc la casa mirelui. La mire, dansul avea loc separat, într-un salon tinerii cu

mirele, iar în alt salon socrul cu invitații săi până la miezul nopții. Aceasta era sărbătoarea de despărțire a mirilor, de rămas bun. Acum mirele însoțit de tineri, de socrî mari și cei mici mergeau să salute cu plosca plină de vin pe nuni și pe invitații acestuia.

Duminică se ducea de către mire brazii la nun și voala la mireasă. Așa începea nunta propriu-zisă cu participarea întregului sat, aproape. Acum, dimineața, rudele, prietenele (suratele) miresei găteau mireasa care era îmbrăcată în costum popular nou, făcut special pentru evenimentul acesta. Așezată pe un scaun, pe care se puneau o pernă, miresei i se așeza voalul, de obicei de o femeie mai bătrână. Atunci lăutarii cântau cântecul de gătit al miresei:

*„Sărmanii bieții părinți / Se trudesă până te crește
Nici nu știu cui te dăruiește./ Căci mila de la părinți
Niciodată să n-o uiți./
Iară mila de la soacră / Strugurel de poamă acră;/
De s-ar coace-un an și-o vară / E tot acră și amară”.*

Fetele din jur, suratele, când se ridica mireasa, se întreceau care mai de care să așeze pe scaunul miresei, pentru a se mărita mai repede și ele. Mireasa împreună cu „sora” și „fratele de mireasă” cinstea cu vin pe fiecare din cei prezenți, începând cu părinții, rudele și cei mai apropiați.

La mire se desfășura un alt ceremonial, „bărbieritul mirelui” de către nun, timp în care se cânta de către lăutari:

*„Rade-ți barba de băiat/ Și ia alta de bărbat/
Că băiatul s-a-nsurat/ Nu mai umblă noaptea-n sat”.*

În acest timp mirele era și el îmbrăcat în straie populare tradiționale, de regulă noi.

La casele nunului erau adunați o parte din invitații săi. „Fratele de mire” și alți flăcăi, în alai cu lăutari, mergeau la nun cu brazii pe care îi bateau în poartă și la târnațul casei, după care îi cinstestea pe toți și se juca o sârbă în fruntea căreia era fratele de mire și nuna. Lăutarii cu care a venit fratele de mire rămâneau la casele nunului pe toată durata nunții, până luni.

Duminică, la prânz, la nași acasă, se puneau masa pentru toți invitații acestora. Când se termina masa la nun, venea mirele cu alaiul de nuntă. În frunte mergeau călărașii, având în frunte mirele și „fratele de mire”. După ei veneau săniile cu tron gătit cu cergi vârgate, cu cai împodobiți și ei cu canafi și zurgălăi. Vara se foloseau căruțele. Prima sanie era cea a socrilor mari și a nașilor socrilor. Sania soacrei mari cu câteva surate mai apropiate mergea pe jos direct la mireasă cu colacul miresei, cu țuică dulce și bomboane, unde aștepta sosirea alaiului de nuntă de la nuni. Alaiul de nuntă pornit către mireasă se compunea din nun, care mergea în frunte călare pe cal împodobit și înșeuat, alături de mire și încadrați de flăcăi.

Mirele, nunul și cel ce spunea „colocoșenia” (ORAȚIA DE NUNTĂ) purtau ploști cu vin. După aceștia veneau săniile. În prima sanie era nuna cu lumânările de cununie. Se cânta, se chiuia de vuia satul și ieșeau la porți sovejenii urându-le „să fie

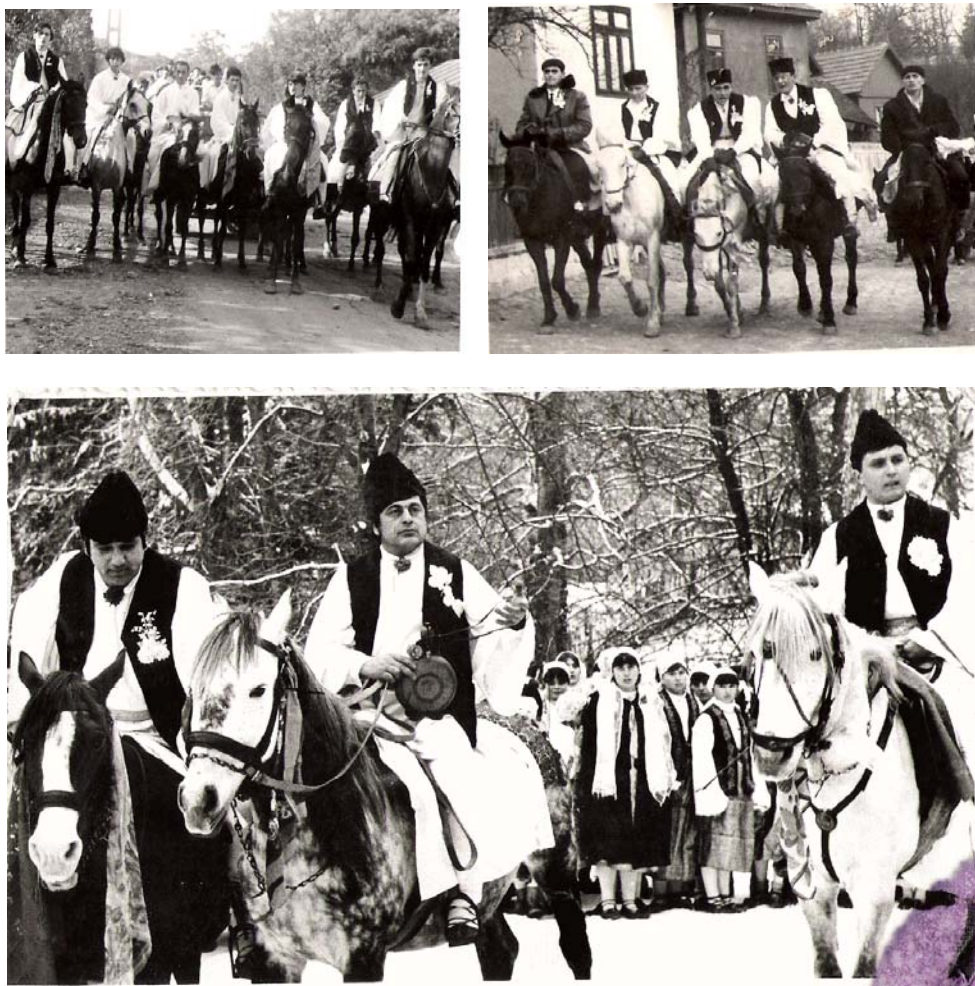

Fig. 2.2. Călărașii (vornicii).

într-un ceas bun”. În cale ieșeau pe alocuri femei, bărbați, copii cu cofele pline cu apă, semn de urare să le meargă din plin. Nunul, mirele aruncau bani, drept mulțumire pentru onoare ce li se făcea mirilor prin acest gest.

Ajunși la mireasa care stătea în casă, alaiul intră în curtea socrilor mici. Un flăcău, dinainte hotărât, mai talentat rostea „*colocoșenia*” (orația de nuntă) întâmpinat fiind pe scările casei de socru mic cu găleți cu vin și ulcele de lut, sau pahare. „*Colocoșenia*” este un text în versuri, în care este vorba de o vânătoare a „*tânărului nost*” „*împărat*” care descoperă la casa socrilor mici „*o floare*” ce „*se ofilește*”, trimițând șapte flăcăi:

*„Cu târnacopae de argint/ să scoată florocica din pământ...
S-o ducă cu rădăcină/ tânărului sovejan în grădină”.*

Fig. 2.3. Călăraș, invitând la nuntă.

Fig. 2.4. Alaiuri de nuntă

„Colocoșenia” se încheie cu invitația către socru să închine din: „Acea butușină uscată/ lată și la mijloc crăcănată” (plosca de vin) și cu urarea „Noroc și bine v-am găsit sănătoși”.

Nunii, mirele, socrii mari intrau în casă. Nuna mare, soacra mare purtau colacii pe care îi dădeau soacrei mici. Era momentul „luarea miresei”. În casă avea loc un cremonial pe cât de interesant, pe atât de frumos, „schimbul”. La o masă, la care ședea nunii, socrii, având în frunte un bătrân din familia nunții, stăteau în picioare mirele și mireasa. Mirele scotea banii, iar mireasa batista cusută cu suratele ei special pentru nuntă, joia de dinaintea nunții. Bătrânul conducea schimbul, cerând ca fiecare

să ia ce a pus pe o pâine făcută special în casă, repetând de două ori acest lucru. A treia oară, la comanda bătrânului, fiecare lua ce apuca. De regulă, fata lua și batista și banii, simbol al spiritului gospodăresc de care avea să dea dovadă în viață. Se ura sănătate și viață lungă mirilor, iar lăutarul dădea semnalul plecării la hora mare a nunții care, de regulă, se făcea pe un loc mai deschis, pe deal, acolo unde era loc mai mult ca să poată intra tot alaiul în horă (fig. 2.5).

Fig. 2.5. Hora mare a nunții sovejene.

Nunul lua mireasa de mână, nuna pe mire și porneau hora mare. În horă se intra într-o anumite ordine. Mirele și mireasa erau încadrați de nună și de nun. De nună se prindeau femeile invitate de nună, de nun - bărbații invitați de nun. De capătul femeilor nunei se prindeau bărbații socrului mic, de capătul bărbaților nunului se prindeau femeile socrului mare și tot așa intrând în horă toți oamenii socrului mare și ai celui mic, după rang. Cu cât hora era mai mare, cu atât se vedea respectul și prețuirea satului față de nuni, socri, miri. Hora fiind, de regulă foarte mare, lăutarii se așezau fiecare la nuntași ce aparțineau nunului și socrilor.

În centrul horei nu ședea nimeni, afară de socrii, nașii bătrâni, alți bătrâni ai familiei pe scaune așezate în mijloc. Cândva, mai de mult, ședea preotul, primarul și învățătorul. Nuntași jucau, chiuiiau și cinsteau din vinul dat de socrii, de nuni. Ceilalți oameni ai satului neinvitați la nuntă, stau pe margine și priveau hora. În mijlocul horei erau bărbați cu cofe, găleți cu vin ce cinsteau din căni sau pahare nuntași din horă. După prima rotire a horei, „fratele de mireasă” se desprindea din horă și mergea de separa mirele de mireasă, jucând până la sfârșit, acolo. Din când în când, câte un nuntaș striga: „Băi nuntași, are cinste nunta noastră sovejană?”, (sau nunii, socri mari, socri mici). Răspunsul venea în cor: „Are băăăă!”. Femeile strigau și ele: „Asta-i hora horelor/ hora sovejenilor,/ Ușurel și legănat/ ca grâul la secerat”.

Hora se învârtea de trei ori. Când era pe sfârșite, bărbații bubuiau : „Buuu!” și hora se termina. De remarcat că un element specific horei mari a nunții sovejene este că aceasta are o melodie proprie și se joacă pe stânga, în pași specifici.

La terminarea horei, fratele miresei lua mireasa și o ducea în casă, acesta cinstea părinții cu vin, sărutându-le mâna, luându-și rămas bun de la aceștia. Lăutarii cântau:

Fig. 2.5. Iertăciunea miresei (fragment din spectacolul Ansamblului Nunta sovejană).

*„Ia-ți, mireasă, ziua bună / De la tată de la mamă/
De la frați, de la surori, / De la grădina cu flori./
Taci, mireasă, nu mai plânge / Că la maică-ta te-i duce,/
Te-ai grăbit la măritat, / Ca funza la scuturat./
Dar frunza mai dă o dată, / Iar tu nu te mai faci fată”.*

După iertăciune se pleca la cununie. Nuna urca mireasa în sania ei și rupea colacul miresii, pe care închinându-l îl arunca în patru părți către nuntașii care se străduiau să prindă din colac, ca semn de noroc. Apoi alaiul pleca spre cununia religioasă, la biserică.

Intrarea mirilor în biserică se făcea pe un covor nou, sub care nașul punea bani ce erau luați la terminare de copiii prezenți la cununia religioasă. Cununia se făcea, ca și acum, după canoanele bisericești. De la biserică sania cu nuna și cu mireasa mergea înainte urmată de călărași și mire, iar în urmă alaiul. Ajunși la casa mirelui, mireasa turna în palme apă socrului mare și nașului, care puneau în cană un ban de argint și apoi se da un prosop pentru a se șterge.

Mireasa era dată în primire soacrei mari, iar ceilalți nuntași mergeau la casele lor, urmând a reveni seara la petrecerea de nuntă, ce se făcea cu joc și masă la socru mare, la socru mic și la nuni, doar numai joc. La miezul nopții, după înțelgerea ce se făcea cu nașii, mirele mergea la naș, iar nașul cu alaiul lui veneau la socru mare unde avea loc masa mare a nunții, urmată de dar. La masă se așezau toți „cum li-s anii/ cum li-i rangul”. Spre ziuă veneau și socrii mici cu un mic alai, aducând darul pe care îl dădeau miresei.

Fig. 2.7. Mirii cu taraful de lăutari.

Petrecerea continua luni cu „danțul”. Mirele și cu mireasa făceau o vizită nașilor, cărora le duceau un dar în obiecte de valoare, cât și socrilor mici, iar la plecarea invitau pe aceștia la socrul mare unde avea loc petrecerea și

masa comună, unde se dădea al doilea dar, sau la care veneau și cei care nu au putut veni duminică. Marți avea loc „*cuscria*” la casa socrului mic, cu participarea rudelor apropiate.

În concluzie, prin măreția sa, prin atmosfera sărbătorească în care are loc, prin conținutul ei atât de diversificat, spectaculos, în ansamblul ei nunta este și astăzi o amplă manifestare artistică populară cu numeroase momente de veselie, de umor popular. Totodată nunta sovejană evidențiază o multitudine de valori etice și estetice generate de sufletul frumos și măreț al oamenilor de la munte. Era o manifestare spontană a spiritului colectiv, de solidaritate, de prețuire și de preocupare pentru viitorul și destinul comunității. Cuprinde simboluri de muncă și de viață spirituale de mare valoare.

Păcat că despre toate aceste valori suntem nevoiți să vorbim la timpul trecut!

Fig. 2.8. Secvențe sovejene.

Fig. 2.9. Suita de dansuri populare sovejenești, la nuntă „De dorul”.

Fig. 2.10. Ansamblul folcloric „Nunță sovejană” (instructori: Florica Macarie, Ion Singurel și Constantin Macarie – regie).

RESTITUIRI

*Laurențiu Slătineanu, profesor universitar, dr. ing.,
Margareta Coteață, șef de lucrări, dr. ing.,
Oana Dodun, profesor universitar, dr. ing.,
Gheorghe Nagiț, profesor universitar, dr. ing.
Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași, România*

Abstract. *There are some works for which, for various reasons, sometimes a certain confusion has been created about their real authors. An investigation made by accessing the various documents originally published on the Internet highlighted, for example, that the poetry known as the "The ceramic pitcher" was composed by the writer Eusebiu Camilar and not by Omar Khayyam. The poetry "Learn from all" was the result of the Romanian poet Traian Dorz's imagination and it is not part of the Norwegian lyrics. The soundtrack of the Maastricht anthem can be appreciated as a "free copy" of a work elaborated by Ciprian Porumbescu. A Dacian mold for manufacturing jewels found in Sarmisegetuza in 2014 proves the high technical qualities of the people that were living then in that area. Some of the above-mentioned aspects have been considered by the authors of this paper.*

1. Introducere

Am fi intitulat acest articol și „Reveniri la origini” sau chiar „Reveniri la originale”, întrucât intenționăm să aducem în discuție câteva aspecte ce fac cinste celor ce locuiesc în prezent sau își au originile pe teritoriul românesc, în legătură cu lucrări mai puțin cunoscute sau chiar cunoscute ca fiind apărute în alte zone ale lumii.

Rămâi să mai ciocnim o cupă

Rămâi să mai ciocnim o cupă la hanul vechi de pe coclaur,
Căci pentru vin și pentru tine mai am în sân trei pumni de aur.
Rămâi să ne-omorâm tristețea și setea fără alinare
Cu vin albastru de la hanul din valea umbrelor fugare...

... Știi tu, frumoaso, că ulciorul din care beai înfrigurată
L-a făurit din țărână sfântă, din țărna unui trup de fată,
L-a făurit cândva olarul cel inspirat de duhul rău
Din țărna unui trup de fată frumos și cald ca trupul tău...

... Ca mâne-om putrezi-n morminte uitați, nepomeniți de nime...
Ca mâne vor veni olarii să fure lut din țintirime;
Și trupul Tău, care mi-i astăzi cel mai dorit dintre limanuri
Va fi un biet ulcior din care vor bea drumeții pe la hanuri...

Înmirezmează-te, frumoaso, ca pe-un altar, cu mirodenii,
Cât ochii îți sunt plini de flăcări, cât zarea-i plină de vedenii,
Atât cât drumurile lumii mai au pe margini bucurii,
Căci mâne, în zadar vei bate la porți de suflete pustii...

Fig. 2.11. Prima parte a poeziei „Rămâi să mai ciocnim o cupă”, publicată în revista „Cetatea Moldovei”, în a. 1943 (<http://www.citatepedia.ro/comentarii.php?id=73023>) și fotografia portret a scriitorului Eusebiu Camilar (https://ro.wikipedia.org/wiki/Eusebiu_Camilar#/media/File:Eusebiu_Camilar.jpg)

2. Ulciorul

O frumoasă melodie promovată și cunoscută datorită activității cenaclului Flacăra se numea „Ulciorul”. Melodia era interpretată de către romașcanca Mariana Silvia Chirilă (1959-2005), cunoscută sub numele artistic de Iulia Iosipescu, plecată dintre noi în anul 2005. De regulă, se spunea că această poezie era o traducere sau o adaptare după o poezie a poetului persan Oman Khayyam, trăitor între anii 1048-1131. Unul dintre autorii prezentului articol, realmente impresionat de frumusețea versurilor, atunci când a auzit pentru prima oară poezia și, de fapt, compoziția muzicală „Ulciorul”, a mers la cea mai mare bibliotecă din Iași, pentru a identifica și extrage textul ce a stat la baza frumoasei melodii. Oarecum spre nedumerirea căutătorului, nu a găsit nicio poezie, al cărei conținut să se apropie de cel existent în textul pus pe note muzicale de către Iulia Iosipescu. Mai întâi și întâi, cărțile ce conțineau poezii de Omar Khayyam includeau numai așa-numitele *catrene*: este drept că ceva din spiritul catrenelor lui Khayyam, din filosofia acestuia, răzbătea din poezia utilizată în cadrul melodiei „Ulciorul”, dar în mod efectiv răscolitoarele idei din poezia aferentă melodiei de la cenaclul Flacăra nu au putut fi identificate ca atare în lucrările lui Khayyam.

Ani mulți mai târziu, același unul dintre autorii prezentului articol a avut ocazia să cunoască faptul că poezia „Ulciorul” a fost compusă, de fapt, de către Eusebiu Camilar (născut la Udești – Ducatul Bucovinei din Austro-Ungaria, în prezent comună în județul Suceava, din România, 1910-1965), fiind publicată inițial în anul 1943, în revista „*Cetatea Moldovei*”, iar ulterior reluată într-o culegere publicată în anul 1968 de către Casa Județeană a Creației Populare Iași. Poezia avea însă titlul „Rămâi să mai ciocnim o cupă”. Să observăm că în concordanță cu afirmația unui participant la discuția de pe un forum-internet („*Cărturarul*”), Eusebiu Camilar a mai publicat o versiune a poeziei în anul 1937, în volumul „*Chemarea cumpenelor*”, sub titlul „*Elegie*”, în care a introdus mențiunea „*După un catren al lui Omar Khayyam*”. În figura 1 se poate observa o copie după pagina din ediția din 1966 a poeziei ce constituie obiectul acestui capitol.

3. Învață de la toate

O frumoasă și deosebit de educativă poezie se numește „*Învață de la toate*” (fig. 2.12). Despre această poezie s-a spus și s-a scris vreme îndelungată că face parte din lirica norvegiană. Cei care cunoșteau poezia nu se puteau însă opri să nu admire priceperea traducătorului, adică a celui care nu numai că reușise o redare foarte bună a spiritului poeziei, dar avea meritul de a o fi făcut și cu mijloace poetice realmente deosebite. Și nu putem să nu remarcăm utilizarea cu har poetic a numeroase comparații, metafore, epitete ce contribuiau la evidențierea unor mai mult sau mai puține eterne adevăruri umane.

După evenimentele din 1989, s-a aflat cu o oarecare surprindere că poezia nu este o componentă a liricii norvegiene, precum și că autorul ei fusese un trăitor pe meleagurile românești: era vorba despre Traian Dorz, născut în anul 1914 în județul Bihor și trecut la cele veșnice chiar în anul 1989, an ce avea să aducă mai multă libertate inclusiv în exprimarea opiniilor. Bănuim că cei care promovaseră inițial

poezia se temuseră să nu întâmpine dificultăți în promovarea ei, datorită faptului că Traian Dorz fusese profesor de religie și membru al mișcării religioase Oastea Domnului și un promotor neostenit al publicațiilor respectivei mișcări. Neacceptând compromisuri cu propria sa conștiință, poetul Traian Dorz avea să suporte 17 ani de închisoare, regimul comunist apreciind că poetul era un reprezentant al misticismului retrograd, cu posibile efecte negative din punctul de vedere al educației tineretului. Așa se face că unele dintre creațiile poetice ale lui Traian Dorz aveau să fie tipărite doar peste hotare și acesta a fost un argument suplimentar pentru autoritățile din acea perioadă pentru a-l trimite la închisoare. Eliberarea definitivă a poetului a avut loc în 1964, în circumstanțele promovării unui Decret de grațiere generală.

Versuri Traian Dorz - Invata de la toate

trimise de Cristina Culev

Invata de la apa sa ai statornic drum
Invata de la flacari ca toate-s numai scrum
Invata de la umbra sa taci si sa veghezi
Invata de la stanca cum neclintit sa crezi

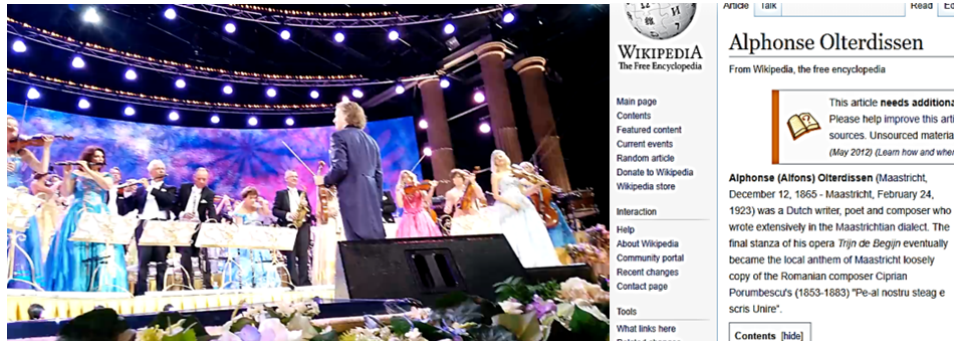
Invata de la soare cum trebuie s-apui
Invata de la piatra cat trebuie sa spui
Invata de la vantul ce-adie pe poteci
cat trebuie prin lume de linistit sa treci

Fig. 2.12. Prima parte a poeziei “Învață de la toate” (<http://www.versuri.ro/versuri/traian-dorz-invata-de-la-toate-nz47.html>) și fotografia portret a poetului Traian Dorz (https://ro.wikipedia.org/wiki/Traian_Dorz)

4. Imnul de la Maastricht

O melodie ce și-a găsit o largă răspândire și datorită acelei înțelegeri europene numite Tratatul de la Maastricht a fost magistral interpretată și promovată de către orchestra dirijată de violonistul, dirijorul și compozitorul olandez André Rieu (fig. 2.13), născut în a. 1949 chiar în orașelul olandez Maastricht. Dacă facem însă abstracție de prietenia purtată poporului român de către compozitorul olandez, vom afla nu fără o anumită surprindere că ceea ce se cunoaște drept Imn de la Maastricht are la bază o compoziție a românului Ciprian Porumbescu (1853-1883). Despre melodia corespunzătoare imnului de la Maastricht se cunoaște că ea a fost promovată de poetul și compozitorul olandez Alphonse (Alfons) Olterdissen (1865-1923), în primul rând în calitate de secvență finală a operei sale „*Trijn de Begijn*”, iar ulterior ca așa-numitul *Imn de la Maastricht*. Să fim însă drepti și să recunoaștem că chiar pe pagina din Wikipedia afectată prezentării compozitorului olandez se află explicația că

Fig. 2.13. Dirijorul olandez André Rieu conducând orchestra ce interpretează *Imnul de la Maastricht* (<https://www.youtube.com/watch?v=HAb69upmKrY>) și pagina web din wikipedia ce confirmă inspirarea compozitorului olandez Alphonse Olterdissen dintr-o lucrare compusă de către Ciprian Porumbescu (https://en.wikipedia.org/wiki/Alphonse_Olterdissen)

imnul în cauză are la bază o copie liberă după o lucrare a compatriotului nostru născut la Șipotele Sucevei și autor, între altele, al minunatei Balade pentru vioară și orchestră.

Nu putem să nu menționăm că Ciprian Porumbescu este probabil unicul compozitor din lume ale cărui lucrări vor sta la baza a două imnuri a două state diferite: este vorba despre fostul imn al României, intitulat „Trei culori” și respectiv melodia cântecului patriotic „*Pe-al nostru steag e scris unire*”, utilizată în cazul imnului național al Albaniei („*Hymni i Flamurit*”).

Poate nu este lipsit de interes să arătăm că despre imnul statului Israel (Hatikvah=Speranța noastră), adoptat oficial în 2004, se afirmă că pleacă de la o melodie populară românească („*Cucuruz cu frunza-n sus*”) bine apreciată în Bucovina, în Moldova, în Transilvania și în Banat. Cea dintâi versiune a imnului a fost scrisă în 1877, de către poetul evreu pribeag Naftali Hertz Imber (1856-1909), într-o perioadă în care acesta se afla la Iași (Exclusiv, 2015).

5. Sanie cu zurgălăi

Melodia „*Sanie cu zurgălăi*” a fost compusă în anul 1936 de către compozitorul român de origine evreiască Richard Stein, pe versuri de Liviu Deleanu, special pentru Maria Tănase. Frumusețea melodiei aferente compoziției interpretate de Maria Tănase a determinat-o pe cunoscuta cântăreață, actriță și textieră franceză Édith Piaf (1915-1963) să recurgă la o interpretare a melodiei sub titlul „*Johnny tu n'est pas un ange*”.

Un plagiat a fost comis de către chitaristul american Les Paul (fig. 4), în anii '50 ai secolului anterior, acesta utilizând linia melodică din „*Sanie cu zurgălăi*” în cântecul „*Johnny is the Boy for Me*”, dar fără a menționa adevăratul ei autor. Un proces desfășurat în S.U.A. împotriva lui Les Paul avea să fie câștigat de către Stein, deși acesta nu a avut posibilitatea de a ajunge în fața instanței americane. Să observăm încă faptul că în 1988, formația belgiană *Vaya Con Dios* a realizat o reluare a melodiei, creditându-l tot pe Les Paul în calitate de compozitor.

Fig. 2.14. Les Paul și Mary Ford, interpretând în 1953 melodia „Sanie cu zurgălăi”, dar cu un alt text (<https://www.youtube.com/watch?v=AK0HLNwskFY>) și respectiv componenta grupului musical belgian Vaya Con Dios în timp ce interpreta aceeași melodie (https://www.youtube.com/watch?v=_I1xSGcHQto)

6. Matrița pentru fabricarea bijuteriilor găsită la Sarmisegetuza

În iunie 2013, în Sarmisegetuza (vechea capitală a Daciei), Vladimir Brilinsky, administratorul din partea Consiliului Județean Hunedoara al sitului arheologic Sarmisegetuza Regia, a descoperit o matriță antică utilizabilă pentru fabricarea bijuteriilor, cu detalii de finețe impresionante. Matrița a fost folosită în secolul I d.Hr., ea fiind realizată din bronz, cel mai probabil prin metoda așa-numită a cerii pierdute. Dimensiunile de bază ale matriței sunt: latură hexagon $S=80$ mm, grosime: 5 cm, masă: 8 kg. Matrița (fig.2.15) se află în prezent la Muzeul Civilizației Dacice și Romane din Deva și constituia în 2018, între altele, obiect al unui proces de reevaluare, prin contestarea valorii stabilite inițial de către experți, valoare de 120000 de euro.

Fig. 2.15. Imagini ale matriței pentru fabricarea bijuteriilor din vremea dacilor, găsite în 2013 la Sarmisegetuza (surse: <http://hunedoaralibera.ro/premiera-matrita-din-bronz-de-la-sarmizegetusa-ehttp://www.stiridinvest.ro/arhive/15887xpusa-la-deva//>, <http://www.turismistoric.ro/2015/06/totul-despre-matrita-antica-din-sarmizegetusa-regia-cum-au-ajuns-grifonii-si-tigrii-in-capitala-regatului-dac/>, <http://www.stiridinvest.ro/arhive/15887>).

7. Concluzii

Contribuții artistice, dar nu numai din acest domeniu, ale celor care au trăit și au creat pe teritoriul locuit de români, au fost uneori atribuite unor persoane poate nu întotdeauna îndreptățite la așa ceva. Este nevoie, din acest motiv, ca prin identificarea unor argumente bine susținute, să se revină la situațiile reale, adică să se restituie poporului român prioritățile asupra unor creații artistice de natură să sublinieze talentele strămoșilor sau conașionalilor noștri.

Bibliografie:

1. *Rămâi să mai ciocnim o cupă*, 2017, disponibil la <http://www.citatepedia.ro/comentarii.php?id=73023>, accesat: 12.01.2018.
2. Roman-Romania.ro, 2008. *Ulciorul Iuliei Iosipescu*. Disponibil la <http://www.roman-romania.ro/>, accesat: 7.04.2018.
3. Traian Dorz, 2018, disponibil la https://ro.wikipedia.org/wiki/Traian_Dorz, accesat: 13.05.2018.
4. *Versuri Traian Dorz*, disponibil la https://www.versuri.ro/versuri/traian-dorz-invata-de-la-toate-_nz47.html, accesat: 12.01.2018
5. *Învață de la toate*. Comentariu al lui Sorin M. din 5 iulie 2009, disponibil la <http://www.citatepedia.ro/comentarii.php?id=24710>, accesat: 12.01.2018.
6. Exclusiv/ Imnurile Israelului și Albaniei sunt melodii românești, 2015, disponibil la <https://www.libertatea.ro/stiri/exclusiv-immurile-israelului-si-albaniei-sunt-melodii-romanesti-1157600>, accesat: 14.05.2018.
7. *Sanie cu zurgălăi*, 2018, disponibil la https://ro.wikipedia.org/wiki/Sanie_cu_zurg%C4%83l%C4%83i, accesat: 5.01.2018.

LÉOPOLD SÉDAR SENGHOR, „EU NU SUNT FRANȚA, O ȘTIU”

Ștefan Dincescu,
Uniunea Scriitorilor din România – Filiala Bacău

William Edward Burghardt Du Bois – sociolog american și activist pentru drepturi civile, printre altele, autorul cărții de eseuri *The Souls of Black Folk* (1903), descendent al rasei care făcuse obiectul comerțului cu sclavi, semnatarul incendiarei fraze: „*Sunt negru și mă mândresc cu acest nume!*” – a pledat pentru emanciparea consangvinilor: culturală, economică, politică. Foarte receptivi la acest mesaj s-au dovedit poeții, iar consecința adeziunii lor a fost afirmarea negro-renașterii, una șocantă în literatura americană. De la exhibarea complexului de inferioritate s-a trecut la proclamarea revoltei ca modus vivendi: „*Bandei de asasini noi cât mai dârz să ripostăm, / Murind cu spatele la zid, neînfricați să stăm.*” (Claude McKay) Ideile negrilor din America au contaminat studenții negri din Paris. Léon Gontran Damas, din Guyana, Aimé Fernand Césaire, din Martinica, Léopold Sédar Senghor, din Senegal, au fost artizanii mișcării cultural-politice *Negritudinea*, prin revista „*L'Étudiant Noir*”, înființată în 1934, fondatorii ei fiind tinerii Césaire și Senghor, a căror prietenie poate fi un model vrednic de imitație.

Senghor, fiu de negustor de arahide, s-a născut în Joal, în Senegal, la 9 octombrie 1906. Și-a început studiile într-o misiune catolică franceză. A frecventat cursurile seminarului catolic din Dakar, absolvite în 1926. Din 1928, Senghor a beneficiat de o bursă de studii la Paris. Trei ani a învățat într-o clasă din *Liceul Louis-le-Grand*, unde a fost coleg cu Georges Pompidou, viitorul președinte al Franței între 1969–1974, iar în 1935 a absolvit *École Nationale Supérieure*, promovând examenul de stat cu studiul *L'Exotisme chez Baudelaire*. Cariera de profesor și-a început-o la *Liceul Descartes* din Tours, continuată la *Liceul Marcelin Berthelot* din Saint-Maur-des-Fossés, iar, din 1945, la *L'École Nationale de la France d'Outre-Mer*.

În 1940, Senghor a fost tirat în trupele coloniale franceze. După capitularea Franței, pe 25 iunie 1940, senegalez-francezul Senghor a ajuns în tabăra de prizonieri *Front-Stalag 230*, administrată de armata germană („*Un sat mare pe care-l împresoară neclintita vrăjmășie a sârmei ghimpate, / Un sat mare sub tirania a patru mitraliere bănuitoare / Și nobilii războinici cerșesc mucuri de țigară, / Își dispută, cu câinii, oasele, își dispută între ei câinii și pisicile în vis.*” – „Lagăr 1940”), de unde a fost transferat într-un lagăr hitlerist, fiind eliberat, „*pour cause de maladie*”, în 1942. După prizonieratul coșmaresc, Senghor a revenit la Paris, implicându-se în *Rezistența franceză*.

Serer – după tată, și peul – după mamă, născându-se sub regim colonial francez într-o familie creștină și copilăind într-un ambient animist („*Douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, / cu ochii larg deschiși ca Moș Cloarec, / Răstignit pe piatră de Păgânii din Joal, adoratorii Șerpilor.*” – „*Elegie la miezul nopții*”), în care protectorii satelor și ai clanurilor erau zeii și spiritele, care viețuiau în animale și în plante, deasupra lor aflându-se Domnul atotputernic, Senghor, studiind în Franța și scriind în limba lui

Baudelaire, se va autodefini în chip de metis cultural: „*Sunt, în realitate, unul dintre multele exemple de metisaj cultural între Latinitate și Negritudine. La prima vedere, aceste două civilizații par foarte diferite una de alta.*” (L.S. Senghor [interviu, Paris, 1996])

Conceptul de emancipare și de integrare într-o altă Europă a rămas axa centrală a tuturor acțiunilor sale politice, el, Senghor, crezând, spre deosebire de mulți conaționali, că în culisele istoriei nu trebuie să privim cu ură și că Franța are obligația de a păstra legături speciale, materne chiar, cu fostele sale colonii.

În 1946, Senghor, cu Mamadou Diaf, a fondat *Blocul Senegalez Democrat*, mobilizând politic senegalezii, poetul reprezentând, în calitatea lui de deputat, teritoriul colonial francez în *Adunarea Constituantă*. În 1949 a devenit membru al *Grupului Independenților din Teritoriile de peste Mări*, iar din 1951 – purtător de cuvânt al acestei fracțiuni parlamentare, simbol al Africii negre în lupta politică pentru independență.

Din 1956, Senghor s-a reîntors în țara natală. Angajamentul în viața politică a Senegalului l-a propulsat la conducerea *Federației Mali* (1958), care reunea Senegalul și Sudanul francez. După dispariția *Federației Mali*, a fost ales președinte al statului independent Senegal. Apropierea politică de țările europene occidentale a declanșat conflictul cu Mamadou Diaf, al cărui puci, din 1962, a eșuat. Senghor – după arestarea primului-ministru Mamadou Diaf – a preluat atribuțiile șefului executivului și a interzis partidele politice, exceptată fiind U.P.S. (Uniunea Progresistă Senegaleză).

Avându-și reședința la Dakar, insistând asupra întoarcerii conaționaliilor spre valorile africane tradiționale, Senghor își mobila locuința cu piese din Franța, trădând o contradicție existențială, o poziție oscilantă între cele două lumi („*Tu mă eliberezi, noapte, de explicații, de saloane, / de sofisme, de pirueta pretextelor, de ura / calculată a măcelurilor cu chip de om, / Noapte care faci să dispară contradicțiile mele toate, / contradicțiile toate, în unitatea dintâi a rasei mele negre.*” – „Tokô-Waly”), reproșându-i-se – de grupările radicale – mai ales căsătoria, din 1957, cu o franțuzoaică, Colette Hubert, ajungând să fie etichetat drept marioneta albilor, ceea ce arăta superficialitate, pripeală din partea unor compatrioți. În 1980, Senghor a renunțat la funcția de președinte. Ca maudo, sfătuitor, Senghor a continuat să influențeze viața politică din țara sa.

La 20 decembrie 2001, a murit la Verson, în Normandia, la 95 de ani, Senghor, primul președinte al Senegalului (1960–1980), primul african ales membru al Academiei Franceze (1984), omul căruia i se acordase titlul de „*Prinț al Poeziei*” (1977) de asociația „*L’Amitié par le Livre*”, cel ce nu dăduse bir cu fugiții – așa cum au procedat alții, Aimé Fernand Césaire și Damas, de pildă – când Franța fusese înghițită de război („*I s-au dat veșmintele sclaviei, pe care și le imagina ca o imaculată cămașă de martir, / O, naiv! naiv din fire! și fesul și bocancii pentru picioarele-i libere*” – „*Deznădejdea unui voluntar liber*”), cel ce le strigase acelor care nu-i înțeleseseră voluntariatul cu aspirații de eroism și de martiraj în numele Franței și al civilizației căzute sub semnul întrebării, voluntariat pervertit în mercenariat de ocazie: „*Negustorii și bancherii m-au izgonit din sânul Națiunii. / Pe armele mele cinstite au pus să se sape cuvântul Mercenar / Și doar știau că nu ceream*”

nimănui soldă; numai zece parale / Pentru ca fumul țigării să-mi legene visarea, și laptele cu care / să-mi îndulcesc cumplita mea amărăciune. / Căci dacă am sădit din nou credința mea pe câmpurile înfrângerii, / e fiindcă Dumnezeu lovise Franța cu mâna-i grea, de plumb.” („Întoarcerea Fiului rătăcitor”)

Senghor a publicat: *Chant d'ombres* (1945); *Hosties noires* (1948); *Chants pour Naëtt* (1949); *Ethiopiennes* (1956); *Nocturnes* (1961); *Lettres d'hivernage* (1972); *Poèmes* (1974). Coautor de povestiri, prefăcător de cărți ale unor creatori negri, autor al *Antologiei noii poezii negre și malgașe* (1948), Senghor și-a expus, constructiv și combativ, atât ideile estetice, cât și ideile politice în articole reunite sub titlul *Liberté: Négritude et humanisme, Nation et voie africaine du socialisme, Négritude et la Civilisation de l'Universel, Socialisme africaine et démocratique, Négritude et dialogue des Cultures*.

Poezia lui Senghor se rostește între doi poli temporali, între „atunci” și „acum”, între „Îmi amintesc...” și „Să răspundem prezent la renașterea Lumii” („Rugă către măști”). Prin poezie, Senghor reintră în paradisul copilăriei („O, și să dorm iarăși în patul răcoros al copilăriei!” – „Întoarcerea Fiului rătăcitor”), în al cărei templu oficiază Mama („Iată-mă în fața ta, Mamă, soldat fără trese / înveșmântat în cuvinte străine, în care ochii tăi / nu văd decât un amestec de oase și zdrențe. / De-aș putea, Mamă, să-ți vorbesc! Dar tu n-ai auzi / decât o ciripeală sclifosită și n-ai înțelege nimic, / [...] / Mamă, vorbește-mi! Limba-mi alunecă / peste cuvintele noastre sonore și aspre. / Numai tu le poți face dulci și melodioase / precum îi vorbeai fiului tău drag odinioară.” – „Scrisoare mamei”), ei adăugându-i figura Tatălui, negustor de arahide cu vocație financiară („Sunteți doctori la Sorbona, burdușiți de diplome, / Colecționari de hârtii – dacă ar fi măcar ludovici de aur /, de numărât la opaiț, cum făcea răposatul / tău tată cu degete stăruitoare!” – „Mesaj”), și figura Unchiului, păstorul peul, inițiator în tainele tradițiilor africane („mâna ta mă conducea / printre întunecimi și semne” – „Tokô-Waly”).

Prin mamă și prin unchi, imaginația și gândirea copilului Senghor s-au conectat la rădăcina animistă a mentalității africane, pe care fascinanta cultură europeană – absorbită de-a lungul vieții de profesorul Senghor – n-a reușit nici să o sufoce, nici să o elimine. Mama și Africa, satul și tam-tamul sunt ferestre spre veșnicie. Ea, veșnicia, s-a născut la sat, în Lancrăm, dar și în Joal sau Dyilor: „Fii binecuvântată, mamă! / Îmi amintesc de vremea străbunilor, serile la Dyilor, / Cerul cu lumina nopților lui suprafirească, pământul cald seara, / Cum stau pe trepte, iar casa e o umbră nedeslușită în noapte. / [...] / În mijlocul ogrăzii, palmierul singuratic / Și sporovăie la umbra-i lunară nevestele Omului / cu glasuri grave și adânci ca ochii lor / și ca întunecatele fântâni din Fimla. / Iar tata întins pe moi rogojini, însă mare, însă / puternic, însă frumos, / Bărbat din regatul Sine, în timp ce împrejur / cu glasuri evocatoare, grioții își împletesc / pe kore degetele inspirate, / În timp ce-n depărtare urcă, răscolit de miresme / calde și tari, vuietul familiar a o sută de turme.” („Copilărie”)

În „Poem de început” – scris la Paris în 1940 și dedicat lui Damas (născut la Cayenne, în Guyana, colonie în care Franța, după *Revoluția franceză* (1789–1799), își deporta și prizonierii, și deținuții politici, unde abia în 1953 au fost închise centrele de

detenție – Senghor, cel devenit luptător senegalez în armata franceză, elogiază spiritul de sacrificiu al consangvinilor și mai ales asumarea calvarului Franței prinse în menghina nazismului atroce, însă – revoltat fiind de impertinența unor majoritari – condamnă etichetările calomnioase care vizau mercenariatul senegalez, care îi era imputat și poetului însuși, din obtuzitate grosolană, greu de motivat, abordabilă din perspectiva raporturilor dintre colonizatori și colonizați: *„Voi, tiraliori senegalezi, frații mei negri, cu mâna / fierbinte sub omături și moarte, / Cine-ar putea să vă cânte dacă nu fratele vostru de arme, / fratele vostru de sânge? / Și n-am să îngădui să vorbească miniștrii, și nici generalii, / Nu-i voi lăsa, nu!, nici laudele disprețuitoare / să vă înmormânteze pe nesimțite. / Voi nu sunteți niște bieți sărmani cu buzunarele / goale, fără demnitate, / Și voi smulge de pe toate zidurile Franței infamiile batjocoritoare”* („Poem de început”)

„Poem de început” este, firește, și-o artă poetică. Eul senghorian – delimitându-se de orice scriitură dezangajată („Căci poeții cântau florile artificiale ale / nopților din Montparnasse, / Cântau nepăsarea șlepurilor, legănate pe canalele cu lungi / trene de mătase, / Cântau deznădejdea distinsă a poezilor tuberculoși, / da, cântau visurile haimanalelor sub eleganța albelor poduri, / Căci poeții cântau eroii, iar zâmbetul vostru nu era serios, / pielea voastră neagră nu era aristocratică.” – „Poem de început”) – exprimă dezamăgirile alor săi („Spuneți, cine va mai reda memoria vieții / celor cu nădejdele sfârțecate? / Ne numesc oamenii bumbacului, ai cafelei, ai uleiului, / ne numesc oamenii morții.” – „Rugă la măști”), inechitățile, vexațiunile și atrocitățile seculare („Fiți binecuvântați, Strămoșii mei, fiți binecuvântați! / Voi, care ați îngăduit disprețul și ironiile, insultele politicoase, / aluziile discrete și interdicțiile și segregăția.” – „Întoarcerea Fiului răătăcitor”), vocea proprie („Trezesc din nou la viață virtuțile-mi rurale!” – „Întoarcerea Fiului răătăcitor”) și vocile celorlalți – și contemporani, și predecesori – contopindu-se într-un „cântec al rădăcinii”, dacă acceptăm o metaforă („Inima mea se află din nou pe treptele înaltei locuințe. / Îngenunchez la picioarele voastre, în pulberea pioșeniei mele, / la picioarele voastre, Strămoși pururi prezenți, care, / mândri, dominați marea sală cu măștile voastre ce sfidează Timpul. / Credincioasă slujitoare a copilăriei mele, iată, / picioarele mele mânjite de noroiul Civilizației. / Toarnă-mi peste ele apă ca lacrima, curate, tălpile lor / să pășească pe rogojinile tăcerii. / Și pace, pace, pace, o, Părinții mei, să coboare pe / fruntea Fiului risipitor.” – „Întoarcerea Fiului răătăcitor”), el – „cântecul rădăcinii” – însemnând pledoaria pentru emancipare și integrare, pentru multiculturalitate și interculturalism („Măști ale chipurilor fără mască, netezite de riduri și gropițe, / voi care ați plăsmuit portretul acesta, care este chipul meu / aplecat peste altarul hârtiei albe / aidoma chipului vostru, ascultați-mă! / Iată că moare Africa imperiilor – este agonia unei jalnice prințese, / aidoma Europei de care suntem legați / prin cordonul ombilical. // Ațintiți-vă privirile nestrămutate asupra copiilor voștri / care se află acum înrolați / și care își dau viața precum sărmanul ultima haină. / Să răspundem prezent la renașterea Lumii, / căreia îi suntem necesari / precum plămada pâinii de grâu curat.” – „Rugă la măști”), negrul Orfeu din Joalul Senegalului nedorind să-i fie „cap mulțimii, ci, mai ales, gura și trâmbița sa” („Poem de început”), adică mesagerul privilegiat al Africii

negre („*Mâine voi apuca iar drumul Europei, drumul soliei, / Ducând cu mine dorul Țării negre.*” – „*Întoarcerea Fiului rătăcitor*”), fiindcă îi fusese hărăzit să-și cedeze „*lancea*” străbună „*în schimbul celor șaisprezece strune ale sorongului*” („*Poem de început*”), revenindu-i onoarea ilustrării peste veacuri a triumfului identificării exemplare: „*Și m-am numit: «Africa!»*”

În timp ce Aimé Fernand Césaire și Léon Gontran Damas, colegii de la *L'Étudiant Noir*, la începerea conflagrației, au preferat să părăsească Franța, astfel salvându-și pielea („*Ne-am căutat prietenii, ei nu ne mai recunoșteau / Și nu mai recunoșteau Franța.*” – „*Marelui Guélowar*”), Senghor, având cetățenie franceză și stagiul militar efectuat, a devenit, din proprie voință, activ în trupele coloniale franceze, sfidând primejdiile și vicisitudinile decurgând din starea de război, vechile obsesii ale promotorului negritudinii – adică remodelarea dialogului dintre metropolă și colonii – fiind trecute în plan secundar, urmând să-și găsească rezolvarea într-un viitor apropiat, postbelic. Cruciala opțiune senghoriană – luată peste picior de francezul amețit de statutul de colonizator – relevă esența figurii spiritului creator al autorului *Jertfelor negre*, cel pentru care faptele și cuvintele deschise dezideratelor prezentului și ale viitorului se resudează.

Scriitorul și tiraliorul, profesorul și politicianul Senghor atenționează că doar „*piatră cu piatră*” se poate construi o altă „*casă*” a neamurilor, că oricând există riscul eșecului răsunător, dacă între partenerii dialogului cultural, economic și politic dintre centru și periferie se agită strigoi istoriei maștere: „*Ah! să nu-mi spuneți că nu iubesc Franța – eu nu sunt Franța, o știu – / Dar mai știu că acest popor aprig, de fiecare dată / când și-a descătușat mâinile, / A scris pe prima pagină a monumentelor sale: fraternitate, / Că a împărțit tuturor foamea spiritului și a libertății, / Tuturor popoarelor pământului, invitate solemn / la praznicul catolic. // Oare nu sunt și-așa destul de împărțit? Pentru ce această bombă / În grădina atât de greu câștigată peste mărăcinoasa junglă? / Pentru ce această bombă asupra casei ridicate / piatră cu piatră?*” („*Poem de început*”)

Dacă Damas își clama nihilismul („*îi place inimii / o clipă așa cum e / să scrie pe ziduri și în alte locuri / să strige cât poate peste acoperișurile orașului / jos TOT / trăiască NIMIC*”), în 1940, în Tabăra de la Amiens, combatantul Senghor concepea imnul „*Marelui Guélowar*” („*Guélowar – nobili luptători, descendenți ai cuceritorilor din imperiul Mali, foarte puternic înainte de colonizarea europeană*” – *Efigii în abanos. Din lirica neagră francofonă*), pe care îl finaliza cu angajamentul: „*Prezent, o, Guélowar!*”

L'Appel du 18 juin adresat francezilor de generalul de Gaulle, din exilul său londonez, prin intermediul BBC-ului – din care transcriem: „*Mais le dernier mot est-il dit? L'espérance doit-elle disparaître? La défaite est-elle définitive? Non! Croyez-moi, moi qui vous parle en connaissance de cause et vous dis que rien n'est perdu pour la France*” – fusese declanșorul discursului senghorian, în care se activa deplina conștiință a descendenței africano-eroice și a vocației sacrificiului necesar edificării unei lumi responsabile de „*egalitatea popoarelor frățești*”, în care rechizitoriul contra colonialismului, a războiului și a rasismului, contra bisericii și a politicianilor, contra impenitenței unor națiuni și a indiferenței lor față de diversitatea naturală are tăișul

briciului de ras: „Suntem pui de păsări căzuți din cuib, trupuri fără speranțe, veștejite / Sălbăticiuni cu gheare tăiate, soldați fără arme, goi, / Și iată-ne amorțiți și greoi ca niște orbi fără mâini. / Cei mai puri dintre noi au murit: nu au putut înghiți pâinea rușinii. / Și iată-ne prinși în lațuri, abandonați barbariei civilizațiilor, / Exterminați ca niște porci sălbatici. Glorie tancurilor și avioanelor! / Am căutat un sprijin, dar totul se năruia ca nisipul dunelor. / Ne-am căutat conducătorii, însă erau absenți, / Ne-am căutat prietenii, ei nu ne mai recunoșteau / Și nu mai recunoșteau Franța. / Ne-am strigat în noapte disperarea. Nicio voce nu ne-a răspuns. / Prinții Bisericii au tăcut, oamenii de Stat și-au strigat generozitatea de hiene: / «E vorba de negri! e vorba de om! nu! când e vorba de Europa.» / Guélowar! Vocea ta înseamnă onoare, speranță și luptă, și aripile ei ni se zbat în piept, / Vocea ta ne spune despre Republică, / despre Orașul pe care îl vom ridica în albastrul zilei / Întru egalitatea popoarelor frățești. Și noi îți răspundem: «Prezent, o, Guélowar!»” („Marelui Guélowar”)

Versurile senghoriene: „Am simțit doar căldura mâinilor voastre negre, / Și m-am numit: „Africa!” din poezia „Soldaților negro-americieni” ar trebui să fie rescrise – printr-o colaborare imaginară cu părintele *Nocturnelor*, desigur – și astfel: „Am simțit doar căldura mâinilor voastre, / Și m-am numit: «Franța!»”, ceea ce ar accentua dublul atașament al senegalez-francezului Senghor, pentru Africa neagră și pentru Franța, deopotrivă, exprimând marele adevăr al vieții unuia dintre fondatorii revistei „*L'Étudiant Noir*”, a scriitorului și a prizonierului din *Front-Stalag 230*, a profesorului de la *L'École Nationale de la France d'Outre-Mer* și a politicianului de la Dakar.

Admonestându-și consangvinii, poetul Senghor se autoflagelează. Drama scindării interioare („Oare nu sunt și-așa destul de împărțit?” – „Poem de început”) și-a găsit cheia în eforturile desăvârșirii unității ființei, pe care o botezăm, folosind chiar o sintagmă a lui Senghor, metisaj cultural: „Copii cu minte scurtă, vă mai amintiți cântecul korelor? / Voi învățați, mi s-a spus, gramatica franceză / și istoria strămoșilor Gali. / Sunteți doctori la Sorbona, burdușiți de diplome, / Colecționari de hârtii – dacă ar fi măcar ludovici de / aur, de numărat la opaiț, cum făcea răposatul / tău tată cu degete stăruitoare! / Fiicele voastre, mi s-a spus, își boiesc chipul / ca femeile ușoare / Și vor dragoste liberă și înălbirea rasei! / Sunteți mai fericiți. Dar un simplu ua-ua-ua de trompetă / Și plângeți seara acolo de dor și sângeați. / Trebuie să vă amintesc străvechea epopee? // Mergeți la Mbissel și Fa'Oye, roștiți rugăciunea / altarelor care au însemnat calea cea mare, / Urmați Calea Regilor și cugetați la drumul / pătimirii și gloriei. / Marii voștri preoți vor răspunde: Glasul Sângeului!” („Mesaj”).

Léopold Sédar Senghor – cel ce îi solicitase lui Dumnezeu favoarea reînțoarcerii în Joalul matern („Doamne, al luminii și al întunericului, / Tu, stăpânul Cosmosului, fă să mă odihnesc / în pământul Umbrosului Joal, / Ca să renasc apoi în Împărăția copilăriei foșnind de visuri” – „Elegie la miezul nopții”) – doarme însă, din 20 decembrie 2001, în pământ francez, ca supremă formă de încheiere a misiunii pe care Măștile i-au încredințat-o la 9 octombrie 1906 în Joalul tristului Senegal: înțelegerea, acceptarea și sprijinirea „celuilalt”, în reciprocitate permanentă, pentru că toți am fost, suntem și vom fi direct răspunzători de „chipul” Omului construit.

DORIN TUDORAN, „DINAMICA UNUI SIMBOL LITERAR: CALUL” (I)

Dincă Daniel Florin,
Doctorand, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

Cavalerul și calul formează un întreg, ca emblemă a unui fel de a fi în lume, pentru care orice turnir este „*ultimul turnir*”, totalmente atac și defensivă, creație și distrucție, viață și moarte, ceea ce înseamnă că lira lui Orfeu și sabia lui Bayard se confundă în sfera imaginarului simbolic. Prin urmare sintagma „*sans peur et sans reproche*” se atribuie, cu egală îndreptățire, și poetului, și luptătorului, cavalerul înscriindu-se „*într-un complex de luptă și într-o intenție de a spiritualiza lupta*” [1].

Poetul – trăind „*visul cetății de-a afla leagănul treptei de aur*” („*trupul pierdutului fluviu*”) – intonează cântecul de trecere peste Akheron, „*cântecul fiului nostru / cel fără de frică și fără prihană*”, acele poeme, 26 la număr, care formează al doilea volum al lui Dorin Tudoran, *Cântec de trecut Akheronul*. În poezia lui Dorin Tudoran, eul creator se metamorfozează în Orfeu, „*cântărețul fără de frică și fără prihană*”, și în cavalerul Bayard, „*sans peur et sans reproche*”, și se înscriu într-o altă istorie, într-un alt spațiu socio-cultural, purtător de șubrede libertăți și de mari constrângeri.

Heraclès este substituit de „*prințul de fum*”, altfel zis, de Făt-Frumos, care, precum în „*Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*”, vânează, vânat fiind de către Akheron, dar și pregătit să dea tribut de sânge. Vânătoarea și rănile rezultate din vânătoarea reprezintă „*ritualurile trecerii*” [2] la un nivel superior al existenței („*vânătoarea mi-a îndulcit pielea mi-a otrăvit fruntea / sângele meu e pregătit pentru spălarea armelor dușmane*” – „*așteptare*”).

Înaintând spre malurile Akheronului („*și drum nu înseamnă decât ceea ce moare sub tălpile / mele de gheață*”), călătorul (când Orfeu, când Făt-Frumos, când „*prințul de fum*”) descoperă mitica imagine a lui Helios, care „*străbate zilnic cerul, în carul său de foc tras de 4 cai năvăși*” [3]. Caii se feminizează, apele constituind placenta din care țâșnesc zorii, noaptea pierzând, temporar și periodic, lupta cu soarele („*se apropie anotimpul absolut se arată caii cei zvelți / cu chip de fecioară și apa se înroșește de nașterea lor / iar orizontul coboară cu încă o lume*” – „*încă o dată vremea plecării*”). Orfeu, indigenat, nu se poate sustrage tradiției, sufletul și cântecul lui conservând ceva din aventura existențială și scripturală a predecesorilor („*și eu nesocotind faptele zac de boala poezilor melancolici / [...] / foșnesc spovedaniile cuvintelor hăituite și cântăreții / dorm tăgăduiți de tălpile marilor eroi metalici*” – „*încă o dată vremea plecării*”). Drumul înseamnă dematerializare, readaptare la ceea ce este originar, când redevii „*pe înțelesul tuturor lucrurilor*” („*necunoscuta distanță*”), când sari de la prezență la absență, de la viața aceasta la viața cealaltă („*și era această călătorie ca și cum aș fi descoperit / necunoscuta distanță la care trebuie să mă aflu totdeauna / de propria-mi viață pentru a putea simți că există ea și / cealaltă! cealaltă! cealaltă!*” – „*necunoscuta distanță*”), de la „*aici*” la „*dincolo*” („*iar visatele întâmplări din stele călătoare s-ar fi petrecut / aici și dincolo! și dincolo! dincolo unde eram așteptat*” – „*necunoscuta distanță*”), unde „*noaptea*

pândește destrămatele vise de mătase ale poezilor” („*necunoscuta distanță*”), unde timpul etern sau divin („*vai mie cântăreț cu fruntea-mpovărată de anotimpul veșnic*” – „*departe*”) și timpul obiectiv, al cetății, ori subiectiv, al individului („*«rămâi! rămâi! rămâi! akheronul e mereu lângă noi, / auzi luntrile cum se întorc grele de nopțile în care au asfințit / sufletele cavalerilor fără de frică și fără prihană mângâind pământul»*” – „*unde se mai poate călători*”) iau, ambele, forma zăpezii („*iar mie totul mi s-ar fi arătat / ca o mare incertă modelând malurile vinovate ale aceluși ținut / stăpânit de vârstele oamenilor ca de întinse și nebiruite zăpezi / albe! și roșii! și iar albe! și negre! amare și dulci! solemne!*” – „*necunoscuta distanță*”).

Ceea ce se observă este că imaginația introduce semne ale subțierii materiei, ale inconsistenței corporalității („*ceața tălpilor mele îndulcind malurile mării*” – „*cortine*”), ale diafanizării astrale („*de multă vreme sufletul meu era o absență / într-o stea cu geamuri de borangic prin care nu se aude decât / cântecul apei purtând opritele fructe ale timpului*” – „*de multă vreme*”), iar materialitatea abia se face simțită („*și malurile / surpându-se sub caii de păslă aducând daruri ce se ofilesc neatînse*” – „*de multă vreme*”).

Revenirea la starea de increat, pipăirea tiparului genezic reprezintă, o vedem bine, fascinația „*trufașului cântăreț*”, a cărui „*mână nu se mai poate înălța pe harfă / decât spre a vesti că el / orbul cântăreț nu-și mai amintește nimic*” („*atât de perfectă*”). Incertitudinea reușitei conferă versului timbru de bronz („*iar eu murmuram de parcă aș fi vrut să țin minte: «există oare / într-acolo forma sacră ce m-a adăpostit dintotdeauna / până să fi fost tulburată nutritoarea tăcere pe care o pierd acum?»*” – „*așa începeam călătoria*”). Eul poetic se scindează în călătorul care experimentează descensiunea la starea de virtual („*mărturisesc: «da, iubii prieteni, uneori mi-a fost teamă, uneori / mi-am văzut trupul destrămându-se și n-am putut țipa»*” – „*despre ce cântați?*”) și în companionul care ne invită – prin cele 26 de poeme din *Cântec de trecut Akheronul* – în focul aventurii sale scripturale, fiindcă singura victorie sigură o constituie edificarea cărții, pe când devoalarea misterului morții, pe care o așteptăm, rămâne o iluzie („*«nu mă cercetați; despre tandrețea morții nu vă pot spune nimic»*” – „*ce așteptați de la cântecul meu?*”). Ceea ce se pretindea de la călător (Orfeu și Făt-Frumos, avers-revers al ființei obsedate de problematica morții, de accederea la tinerețea fără de bătrânețe și viața fără de moarte, la suspendarea cronocrației, la înghețarea temporară a oricărei forme de evoluție) s-a realizat, pentru că nu „*daruri folositoare*” („*i-a învățat pe oameni secretele agriculturii, ale vieții sedentare, pașnice și civilizate, ale medicinei, muzicii și poeziei, restructurându-le sufletul*” [4]), nu „*buruiana de leac*” („*dar până atunci*”) a descoperit poetul dincolo de apele Akheronului. Ceea ce contează este călătoria pe care o configurează cele trei axe simbolice: experiența cunoașterii, experiența întemeierii *Cântecului de trecut Akheronul*, experiența măsurării poemelor prin ochii aceluși cititor care privește peste umărul autorului. Dar ce suntem consiliați? Ca noi să îi folosim „*mărturiile*” („*dar până atunci*”), poemele, care dau seamă despre poet și despre noi, adevărul lor și adevărul nostru fiind niște iluzii de adevăr („*nu v-am adus daruri folositoare nici buruiana de leac / dar toate mărturiile mele puteți a le pune-n ferestre*” – „*dar până atunci*”).

Limbajul călătorului, al „*prințului de fum*”, chintesență de Făt-Frumos și de Orfeu, în caz că poemul nu țintește prea departe, prea sus, se devoalează drept ecou al revelației divine, la care „*trușașul cântăreț*” sau „*orbul cântăreț*” („*atât de perfectă*”) accede prin cântecul său funerar („*nutritoare tăcere dar m-au ajuns cuvintele de dinaintea faptelor / tot atunci o secundă evocându-mi faptul că am locuit-o cândva*” – „*așa începeam călătoria*”).

Ce mai semnaleză simbolic dublul, calul, psihopomul? Altă scriitură, alt limbaj poetic, de vreme ce vechile cuvinte își demonstrează nevrednicia lor, adică incapacitatea de reprezentare a geografiei funerare, fictive, pe care scriitorul o configurează pe malurile apelor Akheronului („*sufletele fosforescente rătăcind printre trestii de sticlă / [...] / și că apele akheronului au adormit pentru o clipă legănate / pe spinări de pești cu oase de spumă*” – „*întâmplări aurite*”), a cărui „*perfectă pleoapă*” îl desparte de lume („*calul meu îngenuncheat de-atâta ninsoare dar leacul / nu este acesta și nici măcar nu suntem siguri dacă n-am mai trecut / pe aici cu aceeași dorință de pace sau numai în vârful picioarelor / pentru a lăsa urme de fiare necunoscute sau dacă nu cumva ele / cuvintele învățate de-acasă sunt atât de neadevărate pentru aceste / locuri încât gândurile noastre înseamnă cu totul altceva înseamnă / această ninsoare despre care natura nu ne-a învățat nimic până acum*” – „*întâmplări aurite*”).

Tăcerea din *Cântec de trecut Akheronul* nu semnifică ruina cuvântului, adică o criză a limbajului, ci reprezintă o formă a copilăriei cuvântului, a forței sale originare. Cine o înțelege bine? Calul, pentru că tăcerea a făcut parte din ființa lui, ca vârstă pe care a pierdut-o, pe care tot visează să o recâștige cumva („*calul meu înțelege / că tăcerea este singura hrană ce ne dă putere / urmele apei au început să se-arate / noaptea cântă din nou străbătută de semințe*” – „*numai sufletul, mamă*”). Nu într-o lume subterană s-a infiltrat spiritul creator, ci într-o limbă pierdută, pe care o reîntrupează în cântec funerar, prin cartea *Cântec de trecut Akheronul*, iar simbolul limbajului recuperat este (dacă nu manipulăm textul, ceea ce nu ne-ar încanta deloc) calul, pe care îl stăpânesc Orfeu, „*prințul de fum*” și Făt-Frumos („*acesta e drumul: / fără părinți / fără frați de taină / ceara-mi-nvață trupul pe de rost / ca pe o veche întrebare / uitată sau moștenită / iar pribegia mea se întâmplă / într-o limbă de cuvinte visate / unde adevărul se naște / la adăpostul zăpezilor cântătoare*” – „*poate ochii*”). Ținta aventurii spirituale doar aparent rămâne tema morții, a călătoriei orfice sau a dedublării eului poetic. Moartea, ca motiv cultural („*N-ai dreptate – moartea e / doar un motiv cultural*” – „*Viitorul facultativ*”), apare mai târziu în poezia lui Dorin Tudoran, însă astfel era trăită, măcar uneori, și la nivelul *Cântecului de trecut Akheronul* („*am adormit pe un prag de nisip încă tânăr / peste care faptele trec fără a primi nume / dar această moarte e străină sufletului meu / [...] / dar e o noapte atât de lacomă încât / aud sâmburii eterni tremurând în măduva lumii / hăituit de semnele nopții adorm vinovat / cu trupul înroșit de orgoliul mării călătorii dimprejuru-mi*” – „*prag*”).

Când o cetate își expulzează poezii („*vă întreb: «ați aflat, iubiți prieteni, că există și răni frumos mirositoare, / iar cel care le poartă vă e frate, chiar și când îl alungați?»*” – „*despre ce cântați?*”), când „*foșnesc spovedaniile cuvintelor hăituite și cântăreții / dorm tăgăduiți de tălpile marilor eroi metalici*” („*încă o dată vremea*”

plecării”), înseamnă că limbajul tribului, poeticește, s-a năruit, devenind o limbă de lemn, drept care va fi inclement azvârlit peste bord, nemaifiind capabil să exprime profunzimea eului creator. Noul limbaj poetic, al reactivării orificei structurii, simbolic îl istoricizează calul, nu altcineva („*viața – dulcea regină-a erorilor noastre / domnește-n cetate și oamenii cântă sub fapte de foc / sub gânduri de gheață cuvinte fără de voce / le sunt de ajuns dar pieptul calului meu va răzbate / în el viscolește sângele anotimpului veșnic / grindina lutului nu-l mai poate opri de-acum niciodată / icoană de rouă patria sfântă-l așteaptă / cu păduri de rubin și câmpii în veci fermecate*” – „*de-acum niciodată*”). Drama interzicerii poeziei, fiindcă despre aceasta vorbim, și a torturării limbajului în regimul ceaușist („*Abatorul imaginației*”) se topește, oricât ar părea de riscantă o astfel de lectură, în faldurile ultimului poem din *Cântec de trecut Akheronul*, fără să-i scape ochiului vigilent al cititorului („*«ce așteptați de la cântecul meu, acum când nu mai mă tem, / iar glasul cetății îmi pare guler de marmoră limpezindu-mi trupul?»* / [...] / *«ce așteptați de la rănile mele frumos mirositoare?* / [...] / *și voi ce faceți? cum veți însufla locul acesta fără de margini / dintre caii pe care i-ați lăsat să înnebunească până s-au născut? / cine-i va îmbătrâni? cine vă va fi prinț și cine giulgiu?»*” – „*ce așteptați de la cântecul meu?*”)

Omul și calul sunt inseparabili, complementari, aversul și reversul unei unități, primul reprezentând mentalul, al doilea – psihicul: „*Sub soarele amiezii, purtat de năvalnica-i goană, calul galopează orbește, iar călărețul, cu ochii mari deschiși, îi alungă spaimile și îl îndreaptă spre ținta pe care și-a propus-o; dar noaptea, când, la rândul-i, călărețul este orb, calul poate deveni călăuză clarvăzătoare; și atunci el conduce, căci el singur poate trece nepedepsit pragul misterului inaccesibil rațiunii*” [5]. Când omul moare, calul își asumă rolul de intermediar, de psihopomp: „*Clarvăzător, obișnuit cu bezna, calul își exercită funcțiile de călăuză și de mijlocitor, astfel spus, de animal psihopomp*” [6]. Apropiind și uzând, simultan, masca lui Orfeu și a lui Făt-Frumos, poetul traversează experiența morții-călătorie. Calul își exercită funcția de psihopomp, drept care se transformă în cal grăitor, de sorginte culturală, pe care l-am descoperit în basmul popular, însă el rămâne un obiect de recuzită poetică, doar un component al structurii mitice reactivate.

De vreme ce „*prințului de fum*” calul îi refuză descifrarea marii taine a morții („*și încă povestea cu apa, / pământul, sabia și toate cele pe care nu le-ai aflat, nu ți-o pot spune*” – „*n-avem atâta zăpadă pe frunte*”), aidoma procedând însuși „*prințului de fum*” în relația cu semenii („*prin taina pe care v-o ascund vorbindu-vă astfel*” – „*dar până atunci*”), de vreme ce ne mișcăm în sfera atâtor virtualități („*dar nu te teme, nimic nu-nțelegi din toate acestea care poate nici nu-s; / drumul tău nu se va schimba niciodată, chiar dacă / ți se pare că eu ți-am vorbit, iar cândva îți voi spune-o poveste / cu apă, cu pământ, cu sabie și toate cele ce nu le-ai aflat*” – „*n-avem atâta zăpadă pe frunte*”), ce rămâne sigur, imuabil, dincolo de orice părere, de orice îndoială?

Cu siguranță că rămâne experiența trăirii într-o cultură, a reactivării străvechii teme a morții, a zămislirii cărții exemplare, fiindcă astfel se vede *Cântec de trecut Akheronul*, prin care Dorin Tudoran îi redă miticului prospețimea onticului („*urmele apei nu se mai văd și calul îmi spune: / «stăpân de mi-ai fost vreodată, iartă-mă că te-am slujit cu credință; / silă de-ai simțit pentru mine, trupul tău ușor mi s-a părut; /*

dragostea de ți-ai îndreptat-o spre mine vreodată, tu ești cel care / mi-ai dat picior de nisip și grumaz de miere înșelătoare»” – „*n-avem atâta zăpadă pe frunte*”).

Poetul, reîntors de la Akheron, nu mai este același cu poetul orbecând spre malurile Akheronului. Urcarea-renaștere, aidoma coborârii-moarte, se întemeiază prin cântecul orfic, funebru, ambele fiind aversul și reversul călătoriei moarte-renaștere. Noua identitate, „*prințul de fum*”, consacră deviza „*Je suis un autre*” (Rimbaud), de aceea – la revenirea lui Orfeu în cetate, între semenii săi („*bunii mei frați*”, așa cum li se adresează) – este nevoie de dovezi care să faciliteze recunoașterea călătorului, cel avid de cristica rearmonizare („*pentru a ne împăca dincolo de cuvântul care devine trup*” – „*dar până atunci*”), pentru că timpul călătoriei la Akheron și vremea absenței din cetate nu se suprapun perfect, ci doar se imbrichează („*pentru a mă recunoaște mai ușor bunilor / mărturisesc: «vai mie, uneori am fost locuit de întâmplări meschine, / alții am fost exilat în fapte pe care nu le-am înțeles / și nu eu sunt păstorul mânănd spre casele voastre / turme de vechi adevăruri plăcute, sărbători aurite» / [...] / dar până atunci prea bunii mei frați ascultați-mă: / «fiindcă vă simt șovăind, vă spun: îmi era atât de frică, / încât, uneori, încercam să semăn cu ceva; poate cu voi»*” – „*dar până atunci*”).

Ce „*așteptați de la cântecul meu*” sau de la „*rănilile mele frumos mirositoare*”, ne întreabă călătorul, adică autorul scriindu-și cartea și fiind scris de ea. Ilustrând experiența călătoriei moarte-renaștere (alunecarea în cultură, în mit, în livresc), Orfeu și Făt-Frumos dau în vileag aventura elaborării *Cântecului de trecut Akheronul*, în care triumfă – în cele din urmă, după cum am zis mai sus – acel rimboudian „*Je suis un autre*”. „*Eu*” și „*celălalt*” își condiționează prezența, fără să își taie cordonul ombilical. Simbolic privind „*celălalt*” fiind „*fiul*”, jocul de-a „*tatăl*” și „*fiul*” („*dacă știi că la întoarcere voi fi același v-aș spune*” – „*de parcă nimeni*”; „*fiul tău mai poartă încă în sânge / amintirea pământului din pământul mâhnitului său tată?*” – „*abia murmurata zăpadă*”), de-a autorul și poemul său, este în toi în *Cântec de trecut Akheronul*. Hegemonia literarului – căci autorul se lasă la vatră, biograficul „*subțindu-se*” grație deformării profesionale (datorită tratării poetice a realului, în formularea lui Doinaș din *Orfeu și tentația realului*) – se deghizează în dramatica invocare a „*mamei*”, căreia i se adresează, simbolic vorbind, „*fiul meu*”, care „*s-a născut de cealaltă parte a lumii*”, alias *Cântec de trecut Akheronul* („*ce pot face eu auzind / că fiul meu s-a născut de cealaltă parte a lumii / și strigă: / «mamă, doar sufletul să nu-mi fi fost / pământ din pământul mâhnitului meu tată» / [...] / departe fiul meu plânge: / «mamă, numai mâinile să-mi fi fost / arbori de chihlimbar / și nu pământ, mamă, / nu pământ din pământul mâhnitului meu tată*” – „*numai sufletul, mamă*”).

Sub pielea speriatului călător („*uneori mi-a fost teamă, uneori / mi-am văzut trupul destrămându-se*” – „*despre ce cântați?*”) se ascunde o identitate proteică, tripartită: „*prințul de fum*” – biograficul pus în scenă de o imaginație vădind disponibilități de travestire („*încep să văd cum se deschid ferestrele voastre / și ficioarele invidiindu-mă pentru cămașa ce-o port*” – „*despre ce cântați?*”), autorul ca instanță regizorală („*o, dacă n-ai fi amăgit cetățile cu cântecele tale neprihănite*” – „*atât de perfectă*”), cititorul ca instanță complice la procesul edificării celor 26 de

poeme, care formează volumul *Cântec de trecut Akheronul* („călătorule ascultă cântecul meu iartă-mă și treci / mai departe e noaptea peste care nici timpul nu mai poate așeza nimic / doar eu jefuit de-ntâmplări cu gheare fosforescente / te aștept cântecul meu ascultă-l iartă-mă și treci / călătorule fluviul se clatină înjunghiat de cuțite durabile / peștii înnoadă sufletele înecaților și le aruncă pe țârm / vestind că viața este încă o descoperire precipitată” – „nici timpul”).

Dacă noaptea „este încărcată cu toate virtualitățile existenței”, dacă a pătrunde „în noapte înseamnă însă a reveni la nedeterminarea în care se amestecă monștri și coșmaruri, ideile negre” [7], dacă noaptea „e asociată subconștientului ce se eliberează prin terapia somnului și își dezvăluie procesele tainice prin limbajul imaginilor onirice” [8], dacă – aidoma oricărui simbol – „noaptea prezintă un dublu aspect, de întuneric în care fermentează devenirea și de pregătire a zilei, când va țâșni lumina vieții” [9], cum altcumva să interpretăm „Iluminare”, de Dorin Tudoran, decât ca pe simbioza conștientului și a subconștientului, fapt care ne guvernează existența și procesul de creație? Ieșirea din „noapte” și intrarea în „lumină” (afirmarea autorității conștientului asupra subconștientului) se realizează la nivelul unei bijuterii poetice miniaturale („Cu lucruri vii îmi bate ziua-n geam, / e-o dimineață strălucind de lacuri, / sub pleoape, calul nopții îl desham / și inima-mi-acopăr cu proaspete postavuri. // O, tulbure mi-e carnea și ascultă / cum blândul os adoarme iluminând / trecuta noapte, viața mea ocultă, / din care ies acuma tremurând” – „Iluminare”)

În viața de ieri și de astăzi simbolul se afirmă ca o prezență inevitabilă, pe care fiecare o manevrează conform capacității lui afective, cognitive și interpretative: „Zi și noapte, în limbaj, gesturi și vise, fiecare dintre noi folosește simboluri, conștient sau inconștient. Ele dau o formă dorințelor, incită la o anumită acțiune, modelează comportamentul, determină succesul sau eșecul” [10]. Trebuie să i se recunoască simbolului acea „proprietate excepțională de a sintetiza într-o expresie sensibilă toate influențele inconștientului și ale conștiinței, precum și cele ale forțelor instinctive și spirituale, aflate în conflict sau pe cale de a se armoniza în fiecare om” [11].

„Note de la o întâlnire cu Giordano Bruno”, din *Respirație artificială*, ne transferă într-o istorie capturată de Inchiziție. Sacrificiul de sine, superb făcut în numele libertății de cugetare, n-a rămas fără consecințe de-a lungul sutelor de ani, căci filosoful s-a transformat într-un model comportamental pentru gânditori și pentru artiști, care – ori de câte ori Puterea le-a înfipt călușul în gură – s-au mângâiat lăuntric întorcându-și ochii către Giordano Bruno și către alții aidoma lui. Care să fi fost imaginea cutremurătoare a lui Giordano Bruno, care s-a întipărit în memoria vizuală a lui Dorin Tudoran și care avea să constituie declicul poeziei „Note de la o întâlnire cu Giordano Bruno”? O identificăm în filmul regizorului Giuliano Montaldo, film lansat în Italia în 1973, în care Giordano Bruno era jucat de Gian Maria Volonté. Imaginea vinovatului nevinovat, căruia inchizitorii i-au vârat călușul în gură și l-au suit pe rug în piață (*Campo dei Fiori* – crudă ironie a sorții!) a guvernat actul scrierii textului „Note de la o întâlnire cu Giordano Bruno”. Dorin Tudoran, trăind și el sub călcâiul altui soi de Inchiziție, nu putea să riposteze – prin 1978, când a publicat volumul *Respirație artificială*, în al cărui sumar a inserat „Note de la o întâlnire cu Giordano Bruno” –

decât prin replierea într-o istorie sumbră – ca procedeu artistic rechizitorial – unde caii („Zăbala zdrobindu-i dinții. / Dinții rupți sfâșiindu-i limba. / Limba – un ghem de sânge / din când în când / scuipat pe pieptul alb / al cămășii. // Și din nou zăbala – / pierzându-se-n gura lui, / ca o cazma într-un mormânt / abia desăvârșit. // În fundal: aceiași cai, / albi, liniștiți – piese cunoscute / dintr-un muzeu aproape imaginar.” – „Note de la o întâlnire cu Giordano Bruno”) reprezintă simbolizantul oricărei Puteri distructive.

Tot de piese ale unui decor cultural se folosește Dorin Tudoran într-o altă creație a lui („Dilema aborigenilor față în față cu călărețul albastru”), pe care o apreciază ca fiind un act de omagiere a lui Wassily Kandinski, unul dintre fondatorii *Noii Societăți Artistice* (*Neue Kunstlervereinigung*) și – alături de pictorul Franz Marc – ai grupării *Călărețul Albastru* (*Der Blaue Reiter*). Ciocnirea dintre oferta auctorială insolită până la sfidarea oricărei limite de acord și așteptările publicului încremenit într-o neînțelegere prelungită și într-o respingere brutală pare simbolizatul simbolizantului „călărețul albastru și calul”.

Dincolo de această perspectivă de lectură oarecum ipocrită și comodă, prea indiferentă la contextul socio-politic, se conturează o alta, pe care o numim prin sintagma *teroarea propagandei* regimului totalitar. El obturează „ieșirile la mare”, desolidarizează, uniformizează, chiar atentează la viața celor pe care îi suspicionează, astfel reușind să își clocească propria prăbușire („Călărețul nu-i de pe-aici / portul său nu e și al nostru / călărețului acesta albastru, noi / nu-i prea vedem rostu’ // [...] // Ce să facem atunci cu acest călăreț insolent / călărind pe dinții de rechin ai străinătății? / Îl trecem cu vederea ori îl crucificăm? – / și-așa e-ntors cu fața spre ochiul eternității” – „Dilema aborigenilor față în față cu călărețul albastru”).

Lupta cu dictatura (instituțiile și lefegiii acesteia) n-are cum să nu fie o experiență crudă, punând sub semnul întrebării însăși ființa protagonistului. Cine ar crede altfel, minimalizând și luând peste picior, s-ar înșela grozav, s-ar dovedi imatur, de o funestă rea-credință. Aceia care au fost blestemați să înfrunte maleficul instituționalizat (printre ei numărându-se și Dorin Tudoran) au aflat foarte repede cum, într-un regim totalitar, o personalitate se vaporizează, cât ai bate din palme, cum ajunge o himeră pentru ceilalți, fiindcă unii nu se rușinează să officieze pe lângă altarul docilității și al colaboraționismului, să se transforme, voluntar, în persecutori ai confratelui răzvrătit: „Practic, lichidarea cazului creat și livrat ca atare intră în atribuțiile intelectualilor înșiși. Și lichidarea, clasarea se produce de la tăcerea vinovată la critica «principială»; ca să nu mai vorbim de bârfa neiertătoare. Căci nu există pe lume, spune un intelectual român, ură mai cumplită decât a sclavului împotriva sclavului ce s-a eliberat; și orice caz e un sclav eliberat. Sclavul privește cu înțelegere, chiar cu simpatie, doar eliberarea sclavului de către stăpân, făcându-și falsă socoteală că mâine, poimâine, i se va dăruia și lui libertatea. Dar dacă cel de lângă el se eliberează singur, în sclav se aprinde o ură de moarte, fiindcă, ce altceva este autoeliberarea unui sclav, decât dovada că, da!, se poate? Și dacă lucrul acesta

este dovedit, ce altceva decât condamnarea pasivității înseamnă el?” (Dorin Tudoran, „Frig sau frică? Sau despre condiția intelectualului român de azi”).

Dezechilibrarea psihică, relevată din perspectiva simbolismului calului, i se transmite fățiș oricărui cititor, care cutează să se apropie de context, de biografia scriitorului și de figura spiritului său creator fără supralicitarea acelei opțiuni de lectură, extrem de limitativă, grație căreia existentul pâlându-l dincolo de hârtia scrisă n-ar avea noimă pentru privirea autoritară focalizată asupra operei literare, văzută drept „mașină de cuvinte” („Cum aş putea face altfel mă întreb / vârându-i în gură daurita zăbală / și pipăindu-mi colțurile gurii / simt bătăături dintr-o mai veche boală. // Când dau să mușc – nu mai am măsele / când dau să scuip – nu mai am limbă / când dau să mor – nu mai am moarte / de-atâta viață strângându-mă în chingă. // Mai trag o dată frâul, lipesc cravașa / pe pântecul de aer al acestei iluzii – / psihanalistul îmi șoptește surescitat: / «Aveți pe suflet câteva contuzii...»” – „Ședință de igienă psihică”)

Cel din urmă text în care cititorul poeziei lui Dorin Tudoran mai are ocazia să rămână față în față cu simbolul calului se intitulează „Întâmplare aproape asiatică”, care figurează în *De bună voie, autobiografia mea*, volum a cărui odisee o cunoaștem din *Eu, fiul lor. Dosar de securitate*, din „Prinț și cerșetor” (Rockville, 1987), necrolog scris pentru Ion Caraion.

Să te refugiezi într-o istorie străină de vremurile în care îți este dat, ca scriitor, să exiști anapoda, din cauză că te-ai născut „cu funia de gât / trasă vârtos de-o neștiută mână” (Mircea Dinescu), nu ar avea nicio semnificație în macrostructura operei literare, dacă faptul, adică refugiul în istoria construită intenționat din materiale care au forța de orientare a lecturii spre stratul esopic al textului poetic, s-ar întâmpla doar o dată, de două ori. Când acest refugiu se afirmă cu o irefutabilă insistență, este nevoie să ne gândim – în cazul poeziei lui Dorin Tudoran, dar și în cazul altor condieri, să zicem Mircea Ciobanu ori Doinaș – la utilizarea unui procedeu literar de camuflare a intenționalității auctoriale, procedeu care azi justifică și el distribuirea utilizatorilor săi în tagma celor ce au ilustrat cunoscuta rezistență doar prin cultură.

Astfel privind poezia lui Dorin Tudoran, te poți lecu de nesiguranța identificării celui ce se pitește sub sintagma „seleucidul cel cu pînteni de foc” („Întâmplare aproape asiatică”), care se făcea totalmente responsabil pentru dezastrul cultural și economic al „Capadociei”, ieri – țara cailor frumoși, iar astăzi – „țara ucisă de demult” („Întâmplare aproape asiatică”). Simbolizantul „cal”, din „Întâmplare aproape asiatică”, s-a angajat să vehiculeze atât drama individuală a disidentului „Tudorache”, cât și drama națiunii gătuite de cel mai iubit fiu al poporului. „Seleucidul cel cu pînteni de foc” va fi substituit – în clocotul sarcasmului și al mâniei scriitoricești – prin „cizmarul din Sascut”, care ajunge „Papă”, când motoarele propagandei regimului totalitar ceaușist funcționează la puterea lor maximă, ele sprijinindu-se pe vocația poporului român de a se lăsa amarnic înșelat.

Pamfletarul Dorin Tudoran, renunțând la orice formă literară de protecție, fiindcă ajunsese la convingerea că discursul esopic, purtător de „șopârle”, era

contraproductiv, șarjează împotriva „Excelenței” (Nicolae Ceaușescu), căreia în curând avea să îi solicite respectarea dreptului său firesc de-a emigra, împreună cu familia, în America, așa că semnează un pamflet („Cronică din alt veac”) în care cutezanța frizează inconștiența celui ce nu mai dă două parale pe viață.

Bibliografie:

1. Chevalier J., Gheerbrant A. *Cavaler* (în *Dicționar de simboluri*, 2009, p. 198).
2. Ferber M. *Vânătoare* (în *Dicționar de simboluri literare*, 2001, p. 318).
3. Kernbach V. *Helios* (în *Dicționar de mitologie generală*, 2004, p. 217).
4. Kernbach V. *Orpheus* (în *Dicționar de mitologie generală*, 2004, p. 445).
5. Chevalier J., Gheerbrant A. *Cal* (în *Dicționar de simboluri*, 2009, p. 171).
6. Chevalier J., Gheerbrant A. *Cal* (în *Dicționar de simboluri*, 2009, p. 171).
7. Chevalier J., Gheerbrant A. *Noapte* (în *Dicționar de simboluri*, 2009, p. 621).
8. Evseev I. *Noapte* (în *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, 2001, p. 126).
9. Chevalier J., Gheerbrant A. *Noapte* (în *Dicționar de simboluri*, 2009, p. 621).
10. Chevalier J. *Introducere* (în *Dicționar de simboluri*, 2009, p. 23).
11. Chevalier J. *Introducere* (în *Dicționar de simboluri*, 2009, p. 24).

VARIANTELE STILULUI PUBLICISTIC ROMÂNESC

Daniela Temneanu

profesor de limba română la Colegiul Tehnic Mihail Sturdza, Iași

Abstract: *The History of Education has also a chapter written by Mass-media. This is more like a parallel school and influences learners of all ages. In this paper we present the three variants of Romanian journalism: printed, audio-visual and online media. The links established between Romanian media institutions and those from Moldavia can be seen as bridges built to create unity.*

Keywords: *journalism, education, unity.*

Pentru ilustrarea temei simpozionului am ales *jurnalismul*. Sunt câteva decenii de când în acest domeniu schimb de experiență între România și Moldova este un factor de unitate, apropiind prin comunicare și trezind prin incisivitate ambele maluri ale Prutului.

Mass-media autentică este vocea adevăturii, a dreptății și are atât o privire diacronică, fiind o memorie a valorilor, cât și una sincronică, ilustrând o experiență lingvistică mereu proaspătă și dinamică.

Presa românească este într-un continuu proces de adaptare la standardele internaționale și la provocările societății contemporane. În studiul de față vom surprinde acest travaliu.

Apariția și dezvoltarea presei scrise este un proces care atinge maturitatea în secolul al XIX-lea, când s-au dezvoltat și alte variante ale stilului publicistic: radioul (1925), televiziunea (1956) și internetul (1993).

Mijloacele media au funcție de informare, de interpretare, de legătură, de culturalizare (educare) și de divertisment. În viziunea profesorilor americani W.L. Rivers și W. Schramm, există patru modele de presă: *autoritarist, comunist, liberal și de serviciu public* (126, [1]).

Procesul principal, în munca de jurnalist este documentarea. Atunci când abordează un subiect, oricare ar fi el, „*ziaristul trebuie să știe cel puțin 50% din cât știe interlocutorul său, care este specialist în domeniul respectiv*” (82, [2]).

O privire diacronică asupra mijloacelor media scoate în evidență primatul presei scrise, care, deși este amenințată de mezina domeniului- presa online, nu cred că va fi învinsă. Radioul rămâne un prieten fidel, mai curat și mai obiectiv decât televiziunea, care este din fire cameleonică și imprevizibilă.

Presa scrisă

„*Cinstea și gramatica îl fac pe jurnalist.*

(I.L.Caragiale)

Presa scrisă are două trăsături fundamentale: este „*un limbaj cu un caracter specific și instrument de îmbogățire și unificare a limbii literare*” (6, [3]) și are rolul de a difuza și explica termeni din varii domenii (științific, juridic etc.) pe înțelesul

cititorului. Un aspect important este faptul că vechile gazete „*au servit un timp îndelungat ca o adevărată școală pentru acei care, în condițiile de atunci, n-au putut urma cursurile uneia obișnuite*” (10, [3]).

Ziarul s-a născut nu dintr-o nevoie culturală sau dintr-o nevoie sufletească, ci numai pentru a îndeplini o funcțiune utilitaristă. Ziarul a fost, deci, la început, nu un „*răspânditor de idei, ci un împrăștiator de vești. Ziarul a răspuns nevoii mediului de a fi informat mai repede și mai sistematic*” (Bacalbașa, 189, [4]). În a doua jumătate a secolului al XVII-lea exista interes pentru publicațiile străine. Miron Costin, Dimitrie Cantemir, Mavrocordații și Brâncoveanu, toți erau interesați de știrile externe. Prin serdarul Saul, Grigore Alexandru Ghica făcea rost de gazeturile de la Brașov pe 6 luni, pentru 69 de lei, în 1776” (17, [4]). Sub ocupația rusească apare în 1788, la Iași „*cea dintâi încercare de foie locală*” tipărită în capitala Moldovei - *Courier de Moldavie*, ale cărei exemplare se păstrează în arhivele rusești. Domnitorii și boierii citeau, de exemplu *Mercure de France*, *Gazeta de Frankfurt* (22, [4]). Începând cu anul 1821, sub influența ardelenescă apar primele mijloace de comunicare ale presei românești, adică foile editate de preotul Miron și doctorul Molnar. Urmează *Curierul românesc* - I.H.Radulescu, la București și *Albina românească* - Gh. Asachi, la Iași.

O realitate din viața presei românești din acea vreme își menține actualitatea. Se știe că atât timp cât „*aveau o mică răspândire, ziarele nu se puteau susține decât prin subvențiile partizanilor și ale partidelor politice. Ziarele partidelor erau cu puține excepții, cele care puteau trăi și aveau cea mai mare înrâurire asupra publicului. Astăzi este cu totul un alt cântec. Presa comercializându-se, prin marile tiraje, influența asupra maselor a trecut la ziarele independente de partidele politice*” (Bacalbașa, 209, [4]).

Rubrica *fapt divers* a fost o inovație editorială, preluată din presa franceză, dovadă fiind „*abundența, în paginile ziarelor și ale revistelor noastre, a faptului divers din Franța*” (61, [5]) și a avut menirea de a „*atrage un public reprezentativ, astfel încât editarea publicațiilor să devină profitabilă*” (61, [5]) și mai populară, făcându-se trecerea de la presa de opinie (dominată de discursul politic și de literatură), la cea de informare, în legătură cu evenimente despre care se colectează și se prelucrează informații.

Ilustrațiile au apărut inițial în calendare (ex. *Calendariu pe 112 ani* - Iași, 1785), almanahuri și constau în reprezentări florale (chenare, viniete, letrine) ale unor autori necunoscuți, apoi gravuri, litografii și caricaturi semnate de Ion Zugravul, L. Colman, Lehnhard, respectiv Schuler. Pionierii ilustrației de presă sunt Wallentein (*Calendar pentru toți românii*), Johan Troster (*Calendarul poporului*, Sibiu, 1886 -1917), G. Weinrich (*Calendar popular românesc*, 1838 - 1854) și mulți alții (Mantu, Iser, Jiquid, Ross, V. Rola Piekarski), ilustratori străini, aduși în țară de Mihail Kogălniceanu pentru a contribui la editarea unor calendare.

Artiștii români care au contribuit la ilustrarea publicațiilor autohtone sunt V. Simionescu, I. Bărbulescu, E. Pesky, N. Rădulescu, Nina Arbore și mulți alții ((63,[5]). Caricaturile politice au apărut întâi în cotidianul *Adevărul*.

Inserarea fotografiilor presupunea la începuturi transpunerea pe plăci de lemn, piatră, cupru ori zinc, gravarea manuală și, ulterior, fotochimică (68 [5]), operații

costisitoare, dificile și cronofage, având în vedere faptul că, de regulă, erau trimise la „C. Angere et Goschl”, Wien, Ottakringer Strasse, No.52 (69, [5]). Spre deosebire de reviste, în ziare apar târziu și puține fotografii (ex. în *Adevărul* apar doar opt fotografii în anul 1906). Reprezentanți de seamă ai fotojurnalismului sunt Ienache și Milton Manaki, Iosif Berman, C. Mille. Fotografia era considerată *document* sau *mediu autonom*. În 1892 se înființează la București *Societatea Amatorilor de Fotografie* și apar în orașele mari cluburi, care asigură dezvoltarea acestei ramuri a presei.

Astăzi există în presa românească 35 de ziare cu distribuție națională, sute de ziare regionale și numeroase publicații în limbile minorităților. Însă, calitatea nu a crescut proporțional cantității, ci, în multe cazuri lipsa ei a discreditat chiar și publicații prestigioase.

Conform auditului (BRAT), numărul de ziare tipărite în al doilea trimestru al anului 2017 este de 97512135 de exemplare, dintre care s-au vândut, în medie, două treimi (de exemplu *Adevărul* 6727 din 11511), cu mențiunea că unele publicații nu au avut vânzări nici măcar de 50% din tiraj (*Jurnalul*, 3086 din 7293).

Presa audio- vizuală

Imaginile zămislesc cuvinte care creează imagini într-o mișcare fără sfârșit.

(Roland Barthes)

Mesajul „*audio-scripto-vizual, comunicare verbo-ionică*” (90,[6]), discursiv și codificat, este determinat de „*constrângerile de timp și de capacitatea redusă de absorbție a publicului*” (222, [7]) și se adresează atât rațiunii, cât și intuiției. Puterea sa constă în „*capacitatea de a integra experiența socială și culturală a publicului sau*” (167, [6]).

Actul privirii este unul special, „*el comportă un elan perseverent, o reluare obstinată, ca și cum ar fi însuflețit de speranța de a-și spori descoperirea sau de a recuceri ceea ce e pe cale să-i scape*” (J. Starobinski, 2, [6]).

În primele decenii, Televiziune Română a avut un „*model puternic organizat și precis, tipic pentru o eră a monopolului*”, iar după liberalizarea pieței media a adoptat un „*model mai fluid, magnetic, uneori haotic, tipic pentru o eră a concurenței*” (9, [6]). Astăzi numărul televiziunilor private este covârșitor, iar televiziunea națională încearcă să facă față concurenței. La împlinirea a 20 de ani de la înființare (24 mai 2012), CNA-ul a dat publicității o statistică din care aflăm că în România există 750 de posturi private de televiziune, cu emisie terestră și prin satelit, 633 de posturi radio și 3727 de rețele de distribuție prin cablu.

Copiii sunt, de obicei, telespectatorii televiziunilor comerciale și în mod deosebit ai emisiunilor de divertisment (nu întotdeauna de calitate), ai filmelor cu violență și ai meciurilor de fotbal. Efectul *mimesis* este evident mai ales în preluarea unor cuvinte și expresii precum „*sau*” în stil Fernando, triada „*incendiar, senzațional, extraordinar, șoc (șocant), groază*”, „*decât*” (asta am învățat) folosit greșit și multe altele.

Problemele din plan lingvistic sunt mai ușor de corectat decât deprinderile la nivel de atitudine. Mai gravă este preluarea unui mod de gândire egocentrist conform căruia „*totul mi se cuvine; violența verbală sau fizică este naturală, permisă; cine nu se îmbracă după tendințe și mai ales cu brand-uri sau nu are facebook nu există*”. Școala ar trebui să dezvolte spiritul critic al elevilor, să îi învețe *diegesisul*, punându-le în față cele trei mari principii de viață: adevărul, frumosul și binele.

Speciile televizate sunt știrea, respectiv jurnalul televizat, reportajul, interviul, ancheta, dezbaterea și talk-show-ul, documentarul, emisiunea magazin. Un adevărat fenomen a devenit „reality show-ul, controversat format de televiziune care fabrică peste noapte vedete din oameni obișnuiți, cel de-al doilea, reality blow, restrâns deocamdată și derivat categoric din cel dintâi, este fimul în direct al catastrofei” (19, [2]).

Cancanurile din presa scrisă sau din televiziune, pe cât sunt de blamate, pe atât sunt de savurate. Există public pentru toate categoriile de presă și de aceea mijloacele media justifică alegerea subiectele în funcție de cererea publicului, însă uită că unul dintre scopurile lor declarate este educarea acestuia. Subcultura și vulgaritatea, prezentate în multe programe sunt considerate dezirabile.

Vedetismul este un sindrom al presei tabloide care poate aduce în atenția publicului pe oricine, printr-o poveste, care-l face popular, dar un astfel de personaj are viață scurtă. Pe de altă parte, televiziunea atrage. „*A fi la televizor*” a devenit pentru unii echivalent cu „*a exista*”. Totuși, nu își asumă și aspectele negative ale notorietății. Expunerea publică este în antiteză cu discreția vieții private și creează o presiune mediatică, greu de manageriat.

Nu se poate confunda vedeta cu personalitate, pentru că primul termen înseamnă „*actor sau actriță care deține un rol principal într-un spectacol, mai ales într-un film (și se bucură de renume, de mare popularitate); sportiv de mare talent și popularitate; p. ext. persoană care vrea să iasă în evidență, să epateze*” și provine din francezescul *vedette*, iar cuvântul personalitate înseamnă „*o persoană cu aptitudini și cu însușiri deosebite, cu autoritate și prestigiu, care aduce o contribuție valoroasă în domeniul social-politic, cultural-științific (din francezescul *personnalité*)*” (DEX-online).

Spiritul critic al publicului trebuie să se concretizeze într-o selecție a programelor, pe criteriul calității, prin exprimarea opiniilor în scris, pe site-urile respectivelor instituții sau prin deconectarea de la respectivul mijloc media, dând astfel valoare timpul liber.

Virgiliu Gheorghe scoate în evidență efectele negative ale televiziunii, folosind argumente științifice, medicale. Astfel, el a constatat că „*televiziunea este percepută de tineri ca având cea mai mare influență în ceea ce privește însușirea unor anti-valori și atitudini mediatice precum: vedetismul, sexualitatea, lipsa de scrupule, violența, plăcerile vieții, vulgaritatea, minciuna, senzaționalul, îmbogățirea*” (Gheorghe, [8]).

Cercetătorul face referire la efectul subliminal al majorității informațiilor transmise prin televiziune. Deși acestea pătrund în mintea telespectatorului și sunt depozitate în memorie, nu sunt complet sau deloc conștientizate de receptor, adică „prin simpla vizionare poate să fie înrâurită, într-o măsură definitivă existența” (Gheorghe, [8]), în sensul că defavorizează dezvoltarea și funcționarea normală a creierului uman, deoarece vizionarea amortește (ne imprimă o atitudine pasivă și dependentă) emisfera stângă a acestuia, care se ocupă de regulă cu organizarea, analiza și judecata datelor primite, o inhibă, lăsând emisferei drepte îndeplinirea activităților cognitive.

În contextul în care, copiii, tinerii sunt fani ai televizorului nu e de mirare că mulți dintre ei au ajuns în incapacitatea de a asculta cu atenție.

O altă problemă este subminarea lecturii de către televiziune. În acest sens, Gheorghe precizează că „televiziunea anulează satisfacția pe care o produce lectura, înlocuind-o cu plăcerea facilă a micului ecran, și astfel inhibă dezvoltarea abilităților necesare citirii; vizionarea solicită un efort mental inferior celui cerut de lectură, ceea ce-l face pe copil să găsească cititul ca fiind prea dificil; dependența de televizor micșorează timpul pe care copiii sunt dispuși să-l petreacă pentru a găsi răspunsul la problemele pe care trebuie să le rezolve” (Gheorghe, [8]).

A interzice accesul la mijloacele media nu este o soluție, însă prezentarea acestor efecte negative pe care le comportă și cauzele, dezvoltarea spiritului critic prin analiza textelor jurnalistice și alte activități de acest fel, care se pot desfășura în școală, înseamnă de fapt a face educație integrată și integrantă.

Presa online

*„Internetul este ca un oraș... Este acolo un moșneag foarte isteț.
I se spune Google... E spirt”.*

(George Pruteanu)

Parafrazând, putem spune că trei se bat (presă scrisă, radio, tv) și al patrulea câștigă, în cazul nostru, internetul, mijloc foarte eficient de colectare și difuzare a informațiilor, care a revoluționat modul de comunicare, dând mai multă libertate consumatorului de presă. *Link*-urile, *index*-urile și *motoarele de căutare* te ajută să verifici direct la sursă informațiile. Un atu este și faptul că „*natura interactivă a Internetului permite feedback-ul la un nivel pe care mediile tradiționale nu îl pot oferi*” (244, [7]).

Jurnalismul online are ca suport noile media (Internetul, telefonie mobilă) și pare a fi o variantă de viitor, care nu cred că va substitui jurnalismul clasic, dar îl va duce la un nivel mai mare de performanță.

Apărut în 1960, ca produs de apărare (ARPANET) al S.U.A., Internetul (World Wide Web), rețea globală formată din rețele mai mici, are sute de milioane de utilizatori și reprezintă cel mai rapid și complex mijloc de informare, care pune la

dispoziția utilizatorului, fără condiționare temporală sau de altă natură, întreaga sa bază de date.

Cele mai multe dintre ziarele, revistele, posturile de radio sau de televiziune au astăzi varianta online pe internet, fapt ce mărește accesibilitatea și crează o legătură directă cu publicul, invitat de altfel să dea feedback. Vizualizările, like-urile și comentariile constituie rating. Traficul este cu atât mai mare cu cât se desfășoară concursuri online cu premii și site-urile se constituie în arhive din care poți citi, audia sau viziona materialele preferate.

Din această perspectivă, internetul poate fi considerat un simplu vehicul al materialelor realizate de presa scrisă și de audio-vizual. El facilitează interacțiunea dintre emițători și receptori.

Proprii lui sunt rețelele de socializare (Facebook, Tweeter, blog-urile, vlog-urile etc.), medii populare care înlocuiesc varianta comunicării directe, cu cea mediată sau virtuală. Limbajul utilizatorilor suferă modificări, în sensul că se folosesc prescurtări (nb- Noapte bună!), lipsesc majusculele și multe semne de punctuație, sunt preferate enunțurile eliptice și neologismele (englezismele), iar structura este neuniformă.

Astăzi, aproape că nu mai există școli fără conexiune la internet. Acesta a devenit util în actul didactic atât pentru elev, cât și pentru profesor, fiind un mediu agreeat mai ales de educabil. Digitalizarea învățământului românesc, indiferent când se va întâmpla, va fi un pas înainte în pregătirea tinerilor în vederea bunei integrări în societate. Sub aspect cultural, însă, nu o consider cea mai bună soluție.

Sursele acestor variante ale presei sunt *Agențiile de informații*: naționale (BTA- Bulgaria, APA- Austri), internaționale (DPA- Germania, ITAR-TASS- Rusia), mondiale (AFP- Franța, Reuters- Marea Britanie, AP- America de nord).

Informația, material de bază al mijloacelor media, nu este transmisă în formă brută, ci trece prin mai multe procese (selectare, triere, tratare, formatare), care presupun o diviziune strictă a sarcinilor jurnaliștilor și pun probleme de etică profesională, aspecte care merită a fi studiate.

Descrierea făcută variantelor stilului publicistic românesc poate fi considerată o oglindă în care jurnalismul moldovenesc își găsește reflexia.

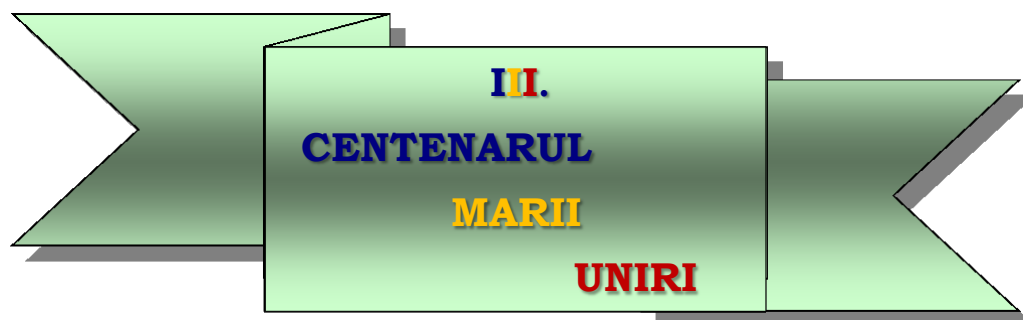
Prezintă interes duplexurile realizate, de exemplu, între Radio România Actualități și Radio Moldova sau între TVR și Moldova 1(IPNA). În afară de emisiunile de divertisment, pe care se mizează mult în ultimul timp, se promovează subiecte de natură culturală și politică.

E bine de știut că mass-media este o sabie cu două tăișuri, care pe de o parte reprezintă un bastion al adevărului, iar pe de altă parte poate deveni un vector al manipulării. Altfel spus, în jurnalism contează foarte mult calitatea umană, moral-etică a scriitorului, a realizatorului, a producătorului, a patronului de trust...

Consider jurnalismul un domeniu activ care poate susține împlinirea dezideratelor naționale (la fel ca în 1918) și am speranța că informațiile transmise de mass-media, ca a patra putere în stat, își vor păstra autenticitatea.

Bibliografie:

1. Coman M. *Introducere în sistemul mass-media*, Editura Polirom, Iași. 2016.
2. Zeca-Buzura D. *Jurnalismul de televiziune*. Editura „Polirom”, Iași. 2005.
3. Andriescu A. *Limba presei românești în secolul al XIX-lea*. Editura Junimea, Iași. 1979.
4. Iorga N. *Istoria presei românești*. Editura Atelierele Societății Anonime „Adeverul”, București. 1922.
5. Petcu M. *Istoria jurnalismului și a publicității în România* Editura „Polirom”, Iași. 2007.
6. Haineș R. *Comunicarea televizată*. Editura „Eficient”, București. 2000.
7. Coman M. *Manual de jurnalism. Tehnici fundamentale de redactare*, vol. I și II, Editura Polirom, Iași. 1997.
8. Geantă-Solomon P. *Efectele televiziunii asupra minții umane* (după Virgiliu Gheorghe), în *Porunca iubirii*, 4 februarie 2017. 2017.
9. Preda S. *Jurnalismul cultural și de opinie*. Editura „Polirom”, Iași. 2006.
10. Zeca-Buzura D. *La taclale cu idoli*. Editura „Polirom”, Iași. 2015.

**„CENTENARUL UNIRII” SERBAT ÎN CADRUL SIMPOZIONULUI
„CUCUTENI 5000 REDIVIVUS”**

*Valeriu Dulgheru, prof.univ.dr.hab., D.H.C.
Universitatea Tehnică a Moldovei*

În conformitate cu decizia Guvernului României toate evenimentele cultural-științifice organizate pe parcursul anului au fost dedicate acestei mari sărbători a poporului român – o sută de ani de la Marea Unire de la 1918. De menționat că și fostul președinte al raionului Ialoveni Anatolie Dimitriu a dat o dispoziție pe 03.01.2018 ca toate manifestările cultural-științifice planificate în raion să fie dedicate Centenarului Unirii 2018. Cu regret Dl Anatolie Dumitriu a fost forțat să demisioneze, iar autoritățile centrale, supuse totalmente Partidului Democrat din Moldova care promovează vădit o politică antiunionistă antiromânească, au ignorat această bună inițiativă. De menționat că această chemare totuși a avut un anumit ecou. Se poate spune cu certitudine că semnarea primei Declarații de Unire cu România de către autoritatea locală a c. Parcova, Edineț, și a celor peste 160 de autorități locale care au urmat, au fost parțial influențate de cele două Hotărâri.

Și Universitatea Tehnică a Moldovei a organizat în acest an cea de a 13-a ediție a Simpozionului Internațional „Cucuteni 5000 REDIVIVUS: științe exacte și mai puțin exacte”, dedicată în mare parte Centenarului Unirii. În cadrul acestui mare eveniment pe data de 24 martie 2018 Comitetul Organizatoric al Simpozionului (Dulgheru V., Manoli I., Zaporojan S., Botin T., Cobzac V., Stratan Z., Vaculenco M., Bordeianu A., Ciobanu O., Ciobanu R. ș.a.) a organizat la Universitatea Tehnică a Moldovei un eveniment cultural dedicat serbării a 100 de ani de la Unirea Basarabiei cu Patria-Mamă, în cadrul căruia a fost semnată Declarația de Unire a Universității Tehnice a Moldovei cu România de către peste 300 de cadre didactice și studenți.

Pentru comemorarea acestei frumoase date istorice a Neamului comitetul organizatoric al Simpozionului a organizat un concurs de elaborare a unei medalii comemorative legată de 100 de ani de la Marea Unire. Concursul a fost câștigat de artistul plastic Iurie Cebotari, lector superior la Universitatea Tehnică a Moldovei.

Maestrul Iu. Cebotari a reușit să creeze în ceramică (cucuteninană!) o frumoasă compoziție dedicată acestui mare eveniment național. Medalia, completată cu o frumoasă panglică tricoloră, a fost înmănată fiecărui participant la Simpozion.

Fig. 3.1. Medalia jubiliară „Centenarul Unirii”.

SPINOASA CALE SPRE REUNIRE

Valeriu Dulgheru, prof.univ.dr.hab., D.H.C.
Universitatea Tehnică a Moldovei

„Să fim ca o salcie.
Să ne încovoiem, dar să nu ne frângem”.

Așa am fost întotdeauna pe parcursul multimilenarei istorii. Aflați ca o insulă latină în calea tuturor vânturilor, care băteau în special din est, în calea tuturor valurilor de barbari veniți din est, într-o mare tătară, turcă, apoi slavă, întotdeauna a trebuit să supraviețuim. Primul stat dac centralizat și unificat, întins de la Tisa până la Bug, a fost realizat de marele Burebista în prima jumătate a sec. I, p.Hr. „Ajungând în fruntea neamului său, care era istovit de războaie dese, getul Burebista l-a înălțat atât de mult prin exerciții, abținere de la vin și ascultare față de porunci, încât, în câțiva ani, a făurit un stat puternic și a supus geților cea mai mare parte din populațiile vecine (Dacice-n.a.). A fost cel dintâi și cel mai mare dintre regii din Tracia” scrie Strabon, *Geografia*, VII, 3, 11. După asasinarea regelui Burebista în a. 44 î.Hr. statul dac se destramă în 5 stătuțe. În a. 89 d.Hr. în fruntea statului dac unificat (mai mic ca teritoriu ca cel al regelui Burebista dar mai organizat) a venit tânărul rege Diurpaneus, numit Decebal „cel viteaz cât zece”. În lupta din a. 89 d.Hr. Decebal cu armata sa reorganizată îi învinge pe romani, impunându-i să plătească tribut peste zece ani. „După o ședere de câțva timp la Roma, Traian întreprinde o expediție contra dacilor. Gândindu-se la faptele acestora, era mâhnit din cauza tributului pe care romanii trebuia să-l plătească în fiecare an, și vedea cum puterea și îngâmfarea dacilor sporesc neconținut” scrie istoricul roman Dio Casius despre împăratul Traian și daci. După cel de-al doilea război dacic (105-106) dacii au fost înfrânți (dar nu îngenunchiați!), Decebal s-a sinucis, iar Dacia transformată în provincie romană.

Au urmat peste 1000 de ani când peste daci au trecut puhoai de est: avarii, hunii, slavii, volgarii, ungurii, tătarii ș.a. Dacii s-au încovoiat ca o salcie sub vijelia acestor valuri dar nu s-au frânt. În a. 903 în Transilvania a fost fondat primul voievodat sub conducerea lui Gelu. Cu regret ulterior după o sută de ani Transilvania a fost anexată la Ungaria. În sec. XII-XIII Muntenia și Moldova au participat împreună cu bulgarii la fondarea primului (1186) și celui de-al doilea (1218) țarat româno-bulgar, regii acestor țarate fiind în majoritate de origine română (Petru și Asan, Ioniță Caloianul, Ioan Asan al II-lea ș.a.). În sec. al XIV-lea mulțimea de cnezate se constituie în două state dacice: Muntenia (a. 1330) și Moldova (1859). Chiar dacă Ștefan cel Mare nu a reușit unirea celor două state românești prin victoriile sale asupra turcilor a favorizat unirea ulterioară. Primul care a realizat unirea celor două principate (Moldova și Muntenia) cu Transilvania a fost domnitorul muntean Mihai Viteazul la 1599-1601. Chiar dacă a fost de scurtă durată această primă unire a avut un impact

important în viitoarea unire, demonstrând identitatea națională și posibilitatea creării unei singure țări românești.

Și țarina Rusiei Ecaterina a II-a a dorit unirea celor trei principate românești cu denumirea de Dacia (aceasta de fapt era recunoașterea obârșiei dacice a celor trei principate) dar, evident, sub protectorat rusesc, avându-l drept principe pe amantul său Gr. Potiomkin. Moldova a fost hăcuită cea mai tare de imperiile vecine hulpave. La 1774 Imperiul Austro-ungar rupe din trupul Moldovei Bucovina, iar la 1812 un alt imperiu – Imperiul Rus a rupt de la trupul Moldovei partea de est, numită impropriu Basarabia pentru a ascunde furtul.

Așa ciuntită cum era Moldova a avut un rol hotărâtor la Unirea Principatelor Moldova și Muntenia de la 1859 (mica Unire). Simțind slăbirea jувățului rus după pierderea de către Rusia a Războiului din Crimeea (1856) Moldova și Muntenia nu au ezitat să folosească această șansă, fiind susținute major de Franța. Astfel domnitorul unificator Alexandru Ioan Cuza realizează Unirea Moldovei și Munteniei, fiind ales în a. 1859 domnitor al celor două principate. În a. 1878 prin Tratatul de pace de la Berlin România este recunoscută de granzii Europei, inclusiv de Rusia, nu însă (cum îi e caracterul!) fără să se căpătuiască cu ceva, rupând din trupul României cele trei județe din sudul Basarabiei (Cahul, Bolgrad și Ismail).

Mica Unire se înfăptuise însă bucuria românilor era umbrită de faptul că trei provincii românești – Basarabia, Transilvania și Bucovina gemeau sub ocupația imperiilor rus și Austro-ungar. România a intrat în primul Război Mondial doi ani mai târziu (1916). În această perioadă România era curtată de ambele tabere beligerante, ambele fiind pentru România cu câștig parțial. Dacă adera la Axă câștiga Basarabia, iar dacă adera la Antantă – câștiga Transilvania și Bucovina. Însă la 1918 se întâmplă o mare minune. În finalul acestui sângeros măcel, grație situației geopolitice din regiune (destrămarea celor trei imperii vecine – rus, Austro-ungar și otoman) România a obținut toate cele trei provincii – Basarabia, Transilvania și Bucovina. Prima provincie românească, care a revenit acasă din lungul surghiun siberian, a fost Basarabia. Atât de crunt a fost jugul rusesc încât la prima ocazie Basarabia a evadat din „închisoarea popoarelor”. Procesul a fost destul de anevoios. Cele mai însemnate momente, care au condus la renașterea națională, sunt prezentate în tabelul ce urmează. De menționat că marii înaintași basarabeni au făcut acest lucru – semnarea Actului de Unire în momentul când România se afla într-o situație critică: 2/3 din teritoriu erau ocupate de trupele germano-bulgaro-austro-ungare. La 28 noiembrie a urmat Bucovina, iar la 1 decembrie 1918 – Transilvania a finalizat procesul de reîntregire a Neamului.

Timp de 22 de ani provinciile și-au cicatrizat rănilor provocate de imperiile vecine, și-au consolidat legăturile cu „Țara-mamă”. Însă această stare idilică nu a durat mult. La 1940, anul negru pentru România, norii negri s-au lăsat asupra României din trei părți. În baza pactului Ribbentrop-Molotov, semnat de doi căpcăuni ai sec. al XX^{-lea}, prima provincie românească Basarabia a căzut în ghearele ursului estic pe 28 iunie 1940. Apoi în baza Dictatului de la Viena la 30 august 1940 revizionistii unguri rup din trupul României Transilvania de Nord, iar pe 13 septembrie 1940 sub presiunea Germaniei România a cedat și Dobrogea de Sud. Vecinii au fost ca niște ulii care au rupt din trupul României. Pentru așchia de popor român din Basarabia iadul

1918	2018
<p>5 aprilie 1917 – crearea Partidului Național Moldovenesc;</p> <p>19 aprilie 1917 – Congresul Eparhial s-a pronunțat pentru formarea Sfatului Țării;</p> <p>23-27 octombrie 1917 – proclamarea Autonomiei Basarabiei și formarea Sfatului Țării ca organ legislativ;</p> <p>21 noiembrie 1917 – deschiderea Sfatului Țării, adoptarea imnului „Deșteaptă-te române!” și a drapelului;</p> <p>29 noiembrie 2017 – recunoașterea Sfatului Țării de către reprezentantul Guvernului Provizoriu;</p> <p>2 decembrie 1917 – Sfatul Țării proclamă Republica Democratică Moldovenească în cadrul Republicii Federative Ruse;</p> <p>5 decembrie 1917 – Sfatul Țării declară nerecunoașterea Sovietului Comisarilor Poporului, venit la putere în Rusia în rezultatul loviturii de stat din 7 noiembrie;</p> <p>24 ianuarie 1918 – adoptarea Declarației de Independență a Republicii Democrate Moldovenești;</p> <p>27 martie 1918 – a fost votat Actul Unirii cu Patria-mamă cu 86 voturi pro, 3 – împotriva și 36 abțineri din 135 de deputați.</p> <p style="text-align: center;">Generația de Aur Basarabeană a realizat Unirea!!!</p>	<p>1986 – la Chișinău este editată antologia „Mama, graiul!” , Grigore Vieru;</p> <p>6 mai 1986 – alegerea Dlui Nicolae Dabija redactor-șef al săptămânalului „Literatura și Arta”. Tirajul a crescut de la 2000 de ex. în a. 1986 la 200000 ex. în a. 1989-1990;</p> <p>15 ianuarie 1988 – constituirea cenaclului literar „Alexe Mateevici”, președinte Anatol Șalaru;</p> <p>3 iunie 1988 – constituirea Mișcării Democratice pentru Restructurare;</p> <p>20 mai 1989 – crearea Frontului Popular din Moldova;</p> <p>27 august 1989 – Marea Adunare Națională se pronunță pentru Legea limbii române cu alfabetul latin;</p> <p>31 august 1989 – adoptarea Legilor de funcționare a limbilor (297 pro, 43 împotriva, 1 abținere);</p> <p>23 iunie 1990 – adoptarea Declarației de Suveranitate;</p> <p>27 august 1991 – adoptarea Declarației de Independență (de URSS!);</p> <p>7 aprilie 2009 – revoluția tinerilor și căderea guvernării comuniste;</p> <p>24 ianuarie 2018 – semnarea primei Declarații de Unire cu România de c. Parcova, Edineț;</p> <p>24 ianuarie 2018 – prezent – semnarea Declarațiilor de Unire cu România de peste 160 de autorități locale;</p> <p>24 martie 2018 – semnarea Declarației de Unire cu România de Universitatea Tehnică a Moldovei, prima universitate semnatară.</p> <p style="text-align: center;">1 Decembrie 2018 – BASARABIA INCOTRO?</p>

fusese adus din estul sălbatic. Un regim mai diabolic nu cunoscuse această frântură de popor român pe parcursul multimilenarei sale istorii: genocidul realizat prin închisorile staliniste, GULAG, foamete organizată, deportări în patru valuri. „Ne-au luat totul. Numai sufletul nu au reușit să ni-l ia” mărturisește o supraviețuitoare a deportărilor. Din păcate unora le-au luat și sufletul. Cum s-o înțelege pe tov. Z. Greceanii care a fost deportată, iar acum slujește tocmai celor care au deportat-o. Dacă n-ar fi fost așa n-am fi avut astăzi atâtea lichele și cozi de topor.

Și totuși, în pofida tuturor relelor am supraviețuit, ne-am încovoiat dar nu ne-am frânt, astfel că în anii 90' această frântură de popor român din Basarabia, deznaționalizată, rusificată, decreștinizată, sfârtecată în bucăți, a renăscut ca pasărea Phoenix din cenușă. În momentul când regimul comunist a mai slăbit juvățul prin „perestroika lui Gorbaciov” Basarabia a fost una din primele colonii sovietice, în care Mișcarea de Eliberare Națională a luat avânt. Momentele de bază, care au dus la deșteptarea acestei așchii de popor, sunt prezentate în tabelul de mai sus. Un rol deosebit de important l-a jucat ziarul „Literatura și Arta” condus de N. Dabija, tirajul căruia a crescut de la 2000 ex. în a. 1986 (când N. Dabija a fost ales redactor-șef) la 200000 ex. în aa. 1989/90. În a. 1988 este fondată Mișcarea Democratică care în 1989 se transformă în Frontul Popular din Moldova. A fost un avânt popular major care a condus la adoptarea Legii privind Limba Română cu alfabet latin, a Declarațiilor de Suveranitate (1990) și Independență (1991), reformarea sistemului politic și educațional. Însă din cauza trădărilor lui Iu. Roșca, pus în fruntea FPM (pe care la dus la groapa de gunoi politic!), am tot dat înapoi ca racul, astfel că astăzi dreapta practic nu există. Nu este doar vina lui Roșca, Ghimpu ș.a. de distrugerea drepteii, este și vina celor care au stat alături de acești lideri și au asistat la aceste demolări. Drept dovadă că toate formațiunile de dreapta sunt neimportante sub aspect electoral este faptul că nu apar nici într-un sondaj ca forțe politice luate în serios la viitoarele alegeri. Am ajuns la sfârșit de An Centenar să ne întrebăm: Basarabie încotro?

Fig. 3.2. Românii basarabeni vor Unirea!

Totuși, în acest An Centenar s-a întâmplat o minune, la care mulți unioniști nu se așteptau: semnarea Declarațiilor de Unire cu România de către 166 de autorități locale, 11 organizații, printre care și Universitatea Tehnică a Moldovei, 36 de autorități locale și organizații din România, 3 organizații din Diasporă. De menționat că „spărgătorul de ghieță” în semnarea Declarațiilor de unire cu România a fost c. Parcova, raionul Edineț cu primarul Marcel Snegur în frunte (fig. 3.3).

Unionismul a devenit mai pragmatic și sper că va ajunge și la sufletul lui moș Ion, debusolat de propaganda antiunionistă goebelsovistă a lui Dodon și Plahotniuc

*Lista localitatilor care au votat Declaratii
de Unire cu România:*

1. Parcova (Edineț) (23.01.2018)	59. Bolohan, Orhei (27.02.2018)
2. Festelita (Ștefan Vodă) (24.01.2018)	60. Brînzarii noi, Telenești (28.02.2018)
3. Bardar (Ialoveni) (24.01.2018)	61. Mitoc, Orhei (28.02.2018)
4. Văsieni (Ialoveni) (24.01.2018)	62. Cucurezeni, Orhei (28.02.2018)
5. Ulmu (Ialoveni) (24.01.2018)	63. Secăreni, Hâncești (28.02.2018)
6. Ruseștii Noi (Ialoveni) (24.01.2018)	64. Horodiște, Călărași (28.01.2018)
7. Opaci (Căușeni) (26.01.2018)	65. Buda, Călărași (28.02.2018)
8. Puhoi (Ialoveni) (29.01.2018)	66. Chircăiești, Căușeni (28.02.2018)
9. Gotești (Cantemir) (02.02.2018)	67. Sireți, Strășeni (28.02.2018)
10. Nișcani (Călărași) (02.02.2018)	68. Cuhnești, Glodeni (28.02.2018)
11. Săseni (Călărași) (03.02.2018)	69. Sârma, Leova (01.03.2018)
12. Sărățenii Vechi (Telenești) (06.02.2018)	70. Aluniș, Râșcani (01.03.2018)
13. Grătiești (M. Chișinău) (06.02.2018)	71. Vărzărești (Nisporeni) (01.03.2018)
14. Boghicieni (Hîncești) (07.02.2018)	72. Javgur (Cimișlia) (01.03.2018)
15. Floreni (Anenii Noi) (08.02.2018)	73. Ișcălău (Fălești) (01.03.2018)
16. Codreanca (Strășeni) (09.02.2018)	74. Marinici (Nisporeni) (01.03.2018)
17. Târșitei (Telenești) (10.02.2018)	75. Pitușca (Călărași) (01.03.2018)
18. Măgurele (Ungheni) (10.02.2018)	76. Palanca, Ștefan Vodă (01.03.2018)
19. Răzeni (Ialoveni) (11.02.2018)	77. Hirișeni, Telenești (02.03.2018)
20. Cucoara (Cahul) (11.02.2018)	78. Vălcineț, Călărași, (02.03.2018)
21. Băcioi (Chișinău) (13.02.2018)	79. Scorteni, Telenești (02.03.2018)
22. Meleșeni (Călărași) (13.02.2018)	80. Sîpoteni, Călărași (02.03.2018)
23. Ordăseii (Telenești) (14.02.2018)	81. Văleni (Cahul), (02.03.2018)
24. Visoca (Soroca) (15.02.2018)	82. Brînza (Cahul), (02.03.2018)
25. Bădiceni (Soroca) (15.02.2018)	83. Colibași (Cahul) (02.03.2018)
26. Drășliceni (Criuleni) (15.02.2018)	84. Tigheci, Leova (03.03.2018)
27. Ghiduleni (Rezina) (15.02.2018)	85. Domulgeni, Florești (04.03.2018)
28. Capaclia (Cantemir) (15.02.2018)	86. Măgdăcești, Orhei (04.03.2018)
29. Ursoaia (Căușeni) (15.02.2018)	87. Dereneu, Călărași (05.03.2018)
30. Vatici (Orhei) (16.02.2018)	88. Morozeni, Orhei (05.03.2018)
31. Cioarești (Nisporeni) (16.02.2018)	89. Hîrcoești, Ungheni (05.03.2018)
32. Horești (Ialoveni) (16.02.2018)	90. Iocuz, Căușeni (06.03.2018)
33. Chetroșu (Drochia) (16.02.2018)	91. Săiți, Căușeni (06.03.2018)
34. Mereni (Anenii Noi) (16.02.2018)	92. Măscăuți, Criuleni (06.03.2018)
35. Cenac (Cimișlia) (17.02.2018)	93. Biești, Orhei (06.03.2018)
36. Coșeni, c. Negurenii Vechi, Ungheni (18.02.2018)	94. Bravicea, Călărași (06.03.2018)
37. Scoreni (Strășeni); (20.02.2018)	95. Sărata Galbenă, Hâncești (07.03.2018)
38. Mălăiești (Orhei) (20.02.2018)	96. Popeasca, Ștefan Vodă (07.03.2018)
39. Tătărești (Strășeni) (21.02.2018)	97. Stolniceni, Hâncești (07.03.2018)
40. Negrești (Strășeni) (21.02.2018)	98. Carabetovca, Basarabeasca (07.03.2018)
41. Călimănești (Nisporeni) (22.02.2018)	99. Crihana Veche, Cahul (09.03.2018)
42. Colonita, Chișinău (22.02.2018)	100. Budești, Chișinău (09.03.2018)
43. Gura Galbenei, Cimișlia (23.02.2018)	101. Fetești, Edineț (07.03.2018)
44. Miciești, Criuleni (23.02.2018)	102. Gordinești, Edineț (10.03.2018)
45. Copăceni, Sângerei (22.02.2019)	103. Sadova, Călărași (10.03.2018)
46. Cruzești, Chișinău (23.02.2018)	104. Pepeni, Sângerei (14.03.2018)
47. Ciuciuleni, Ungheni (23.02.2018)	105. Malcoci, Ialoveni (14.03.2018)
48. Slobozia Mare, Cahul (23.02.2018)	106. Cazanesti, Telenești (14.03.2018)
49. Sinești, Ungheni (23.02.2014)	107. Vorniceni, Strășeni (14.03.2018)
50. Tănătari (Căușeni) (24.02.2018)	108. Trușeni, Chișinău (14.03.2018)
51. Păulești, Călărași (24.02.2018)	109. Satul Nou, Cimișlia (15.03.2018)
52. Peticeni, Călărași (25.02.2018)	110. Cociulia, Cantemir (12.03.2018)
53. Lozova, Strășeni (25.02.2018)	111. Badițu Moldovenesc, Cahul
54. Recea, Strășeni (26.02.2018)	112. Nimoreni, Ialoveni (14.03.2018)
55. Carahasani Ștefan Vodă (25.02.2018)	113. Dolna, Strășeni (18.03.2018);
56. Ciocilteni Orhei (26.02.2018)	114. Ghidighici, Chișinău (18.03.2018);
57. Țintăreni, Telenești (26.02.2018)	115. Miclușeni, Strășeni (18.03.2018);
58. Copceac, Ștefan Vodă (26.02.2018)	116. Crihana+Cucuruzenii de Sus +Sirota, Orhei

117. Cioara, Hâncești 20.03.2018	<u>Organizatii din Republica Moldova</u>
118. Ochiul Alb, Drochia 20.03.2018	1. Biserica din s. Peresecina, Orhei (26.02.2018);
119. Rusenii, Edinet 20.03.2018	2. Gimnaziul din s. Bogzești, Telenesti (10.03.2018) ;
120. Tătărești, Cahul 20.03.201	3. Uniunea Scriitorilor din RM (12.03.2018);
121. Baimaclia, Căușeni 21.03.2018	4. Institutul de filologie, A ȘM (13.03.2018)
122. Alexandru Ioan Cuza, Cahul 21.03.2018	5. Partidul Liberal (13.03.2018);
123. Pogănești, Hâncești 21.03.2018	6. Liceul C. Stere, Soroca (13.03.2018)
124. Costești, Ialoveni 22.03.2018	7. Centrul Perinatologic, Bălți (14.03.2018) ;
125. Durllești, Chișinău 22.03.2018	8. Universitatea Tehnică a Moldovei (24.03.2018) ;
126. Scăieni, Dondușeni 22.03.2018	9. Partidul „Noua Dreaptă” (25.03.2018) ;
127. Bălărești+Sloveanca 23.03.2018	10. Gimnaziul „Ion Creangă” din Orhei (27.03.2018);
128. Pelinei, Cahul 24.03.2018	11. Organizația PL, Orhei (06.04.2018).
129. Iurcenii, Nisporeni 23.03.2018	<u>Localități, organizatii din România</u>
130. Cărpinenii, Hâncești 24.03.2018	12. Com. Parva, jud. Bistrita Năsăud, România (20.02.2018) ;
131. Cubolta, Sângerei 24.03.2018	13. Județul Prahova, Ploiești (07.03.2018) ;
132. Gaspar, Edinet 24.03.2018	14. Com. Bădăcin, jud. Salaj (02.03.2018) ;
133. Pânăsești, Strășeni 24.03.2018	15. Cons. mun. Lugoj, România (15.03.2018);
134. Tuzara, Călărași 24.03.2018	16. Biserica din s. Vilcele, Covasna, România;
135. Căprianii, Strășeni 26.03.2018	17. Mun. Buzau, România (15.03.2018) ;
136. Zberoaia, Nisporeni 27.03.2018	18. Organizația Studenților Basarabeni din București (20.03.2018);
137. Pașcanii Pereni, Hâncești 27.03.2018	19. Jud. Timiș, România (20.03.2018);
138. Răciula, Călărași 27.03.2018	20. Mun. Bacău (21.03.2018);
139. Socitenii, Ialoveni 27.03.2018	21. Mun. Brașov, România (21.03.2018);
140. Verejeni, Telenesti 27.03.2018	22. Com. Putna, jud. Suceava (23.03.2018);
141. Andrușul de Sus, Cahul 27.03.2018	23. Mun. Săcele, jud. Brașov (23.03.2018);
142. Zubrești, Strășeni 27.03.2018	24. Mun. Slobozia, jud. Calarasi (27.03.2018);
143. Fundul Galbenii, Hâncești 27.03.2018	25. Organizația studenților basarabeni din Timișoara (27.03.2018);
144. Petrești, Ungheni 27.03.2018	26. Com. Măgurele, Prahova (27.03.2018);
145. Bursuceni, Sângerei 27.03.2018	27. Parlamentul României (27.03.2018);
146. Vadul lui Isac, Cahul 27.03.2018	28. Cons. jud. Constanta (27.03.2018);
147. Podgoreni, Orhei 30.03.2018	29. Com. Fărcasa, jud. Maramures (27.03.2018);
148. Curtoaia, Ungheni 31.03.2018	30. Com. Dămuc, jud. Neamț (27.03.2018);
149. Zărnești, Cahul 03.04.2018	31. Cons. Judeșan Iasi (27.03.2018);
150. Camenca, Glodeni 04.04.2018	32. Consiliul general București (28.03.2018);
151. Bahmut, Călărași 10.04.2018	33. Cons. Județan Maramures (28.03.2018);
152. Manta, Cahul 20.04.2018	34. Mun. Bârlad, Vaslui (28.03.2018);
153. Ciulucan, Telenesti 29.03.2018	35. Biserica „Măra Domnească”, jud. Ilfov (28.03.2018);
154. Borogani, Leova 15.05.2018	36. Cons. Județean Teleorman (29.03.2018);
155. Duhăsarii Vechi, Criuleni 31.07.2018	37. Mun. Ocna Mures, jud. Alba (29.03.2018);
156. Bătr. Cimislia (26.08.2018);	38. Mun. Onești, jud. Bacău (29.03.2018);
	39. Mun. Roman, jud. Bacău (29.03.2018) ;
	40. Mun. Avrig, jud. Sibiu (29.03.2018);
	41. Cons. Jud. Galați (30.03.2018);
	42. Mun. Iași (30.03.2018);
	43. Mun. Craiova (30.03.2018);
	44. Mun. Năvodari, jud. Constanta (02.04.2018);
	45. Com. Beclean, Bistrita Năsăud (10.04.2018);
	46. Congresul Cadrelor Didactice, România, Rep. Moldova, Ucraina, Serbia (08.08.2018);
	47. Jud. Ilfov (15.09.2018);
	48. Com. Coșerenii, jud. Gorj (13.10.2018).
	<u>Organizatii din străinătate</u>
	49. Asociația culturală „Stefan cel Mare”, Montreuil, Franța ;
	50. Asociația culturală „Gr. Vieru”, Paris, Franța ;
	51. Comunitatea românilor din Irlanda (25.03.2018).
<u>Consilii raionale, municipii</u>	
1. Consiliul raional Straseni (21.02.2018)	
2. Consiliul raional Călărași (01.03.2018)	
3. Consiliul raional Telenesti (01.03.2018)	
4. Consiliul raional Criuleni (09.03.2018)	
5. Consiliul raional Ialoveni (15.09.2018)	
6. Mun. Cimislia (16.02.2018)	
7. Mun. Călărași (23.02.2018)	
8. Mun. Strășeni (24.03.2018)	
9. Mun. Edinet (24.03.2018)	
10. Mun. Ungheni (27.03.2018)	

Fig. 3.3. Parcova – spărgătorul de gheață al Reunirii!!!

care curge gărlă din puzderia de televiziuni aservite. Cu regret mulți dintre cei care se bat cu pumnii în piept că sunt cei mai mari unioniști aduc mai mult deserviciu cauzei Reunirii.

Ajunși la sfârșit de An Centenar observăm cu regret că sub aspectul apropierii Zilei Reunirii suntem încă departe de acest vis. Din păcate asistăm mai mult la declarații, festivități de tot felul și mai puțin ne axăm pe proiecte reale cum ar fi gazoductul Ungheni-Chișinău, adaptarea rețelelor electrice din Republica Moldova la parametrii rețelelor din România (Uniunea Europeană) ș.a. Teamă mie că odată cu venirea lui Dodon la putere după alegerile din 24 februarie (nu dea Domnul!) toate aceste proiecte și multe alte proiecte europene vor fi sistate, iar mare parte din populație aruncată într-o mizerie materială și spirituală fără precedent. Avem mai puțin de trei luni ca să ne mobilizăm pe segmentul unionist. Trebuie să facem tot posibilul ca acest bulldog putinist Dodon să nu câștige. Chiar dacă a rămas timp foarte puțin trebuie dăm dovadă că ne putem mobiliza în orice condiții. Am mai avut astfel de situații.

Totuși Unirea va fi. Sunt sigur! În pofida tuturor scornirilor dodoniste, plahotniuciste, lupiste. Este un proces natural. Dumnezeu dorește ca la ziua de apoi să vină neamurile adunate, iar poporul român nu e o excepție. Desigur, ne-am fi dorit ca acest act înălțător să se întâmple mai repede dar, probabil, aceasta este soarta poporului român de a trece prin greutăți, pentru a simți mai bine importanța acestuia. Așa a fost întotdeauna de-a lungul multimilenarei istorii a poporului român.

**DANIEL CIUGUREANU ȘI ION PELIVAN - EROI AI UNIRII BASARABIEI
CU PATRIA MAMĂ ȘI MARTIRI AI REGIMULUI COMUNIST DIN
ROMÂNIA**

*Prof. gr. I Mihai Bocancea
Ionuț-Mihai Nacu*

Ștefan cel Mare și Sfânt, cel mai apreciat dintre toți românii, a lăsat Moldova întărită din toate punctele de vedere și respectată pe plan european. Pe parcursul timpului unele teritorii ale acestui stat au ațâțat poftele de acaparare din partea tătarilor, polonilor, ucrainenilor, rușilor sau ale altor state vecine.

Dimitrie Cantemir, domnul Moldovei (1710-1711), care s-a aliat cu Petru I, țarul rușilor împotriva turcilor, a încheiat cu acesta Tratatul de la Luțk (13 aprilie 1711), care a fost un acord secret. Articolul XI prevedea că „hotarele principatului Moldovei, după drepturile sale antice, sunt acelea cuprinse între râul Nistru, Camenița, Bender, cu tot ținutul Bugeacului, Dunărea, Muntenia, Marele ducat al Transilvaniei și cu Polonia, după delimitările făcute cu aceste țări”.

Urmașii lui Petru I nu au respectat acest tratat și în urma războiului ruso-turc dintre anii 1806-1812, Imperiul Otoman ceda Imperiului Rus, în mod fraudulos, prin pacea de la București din 1812, partea de est a Moldovei, cuprinsă între Prut și Nistru. Din acel an, după încorporare, Rusia a numit-o „*Gubernia Basarabia*”. În timpul stăpânirii țariste, Basarabia timp de peste 100 de ani a suferit o asuprire atât de cruntă încât, așa cum spune profesorul universitar doctor Valeriu Dulgheru din Basarabia „e de mirare că a mai putut supraviețui tuturor vicisitudinilor sorții sale politice. Poporul și limba au fost supuse unui îndelung proces de rusificare”.

Începând cu anul 1917, după criza Imperiului Rus provocată de revoluția din februarie-martie din același an, începe tot mai mult renașterea conștiinței naționale a soldaților și ofițerilor moldoveni din armata rusă și apoi aceasta este urmată de ceilalți cetățeni și intelectuali români din Basarabia. La 3 aprilie 1917 s-a constituit Partidul Național Moldovenesc din inițiativa unui grup de intelectuali moldoveni care au propus între altele crearea Sfatului Țării, un organism care să intensifice lupta pentru libertate și unirea cu Patria Mamă. În 1917 au loc în contextul dezvoltării conștiinței naționale mai multe congrese și adunări generale ale diferitelor categorii sociale. În perioada 20-27 octombrie 1917 consiliul ostășesc a proclamat autonomia teritorială și politică a Basarabiei și formarea Sfatului Țării ca organ legislativ. Hotărârile consiliului ostășesc au fost luate de circa 9000 de delegați.

La 21 noiembrie 1917 s-au deschis lucrările Sfatului Țării (instituția legislativă supremă) format la început din 100 de membri și apoi din 120, din care 70% români și 30% din celelalte nații. Sfatul Țării format din reprezentanți legitimi ai tuturor naționalităților, confesiunilor, județelor, orașelor, corporațiilor muncitorești și asociațiilor profesionale și culturale proclamă Republica Populară (Democratică) Moldovenească. Se formează și organul suprem legislativ Consiliul Directorilor (guvernul). Între fruntașii mișcării unioniste din Basarabia sunt Ion Incuț, Pantelimon Halippa Daniel Ciugureanu, Ion Pelivan și alții. Daniel Ciugureanu, fruntaș al mișcării Unirii Basarabiei cu patria mamă, România, s-a născut la 9 decembrie 1885 la Șirăuți,

Fig. 3.4. Arhitecții Unirii Basarabiei cu România.

ținutul Hotin. A fost fiul preotului Alexandru Ciugureanu și al profesoarei Ecaterina Ciugureanu. După studiile primare din satul natal, a continuat să studieze la Bălți și la Seminarul Teologic din Chișinău. Apoi a absolvit Facultatea de Medicină din Chișinău cu rezultate din cele mai bune devenind medic chirurg-urolog, domeniu în care obține și doctoratul. A fost medic la mai multe spitale din Basarabia și din România.

De tânăr a fost pătruns de idei îndrăznețe pentru acele timpuri, când Basarabia se afla sub cruntă asuprire țaristă, ca: redeșteptarea națională a românilor, lupta pentru dezrobire și pentru unirea cu România. În acest sens a înființat împreună cu alți fruntași români din Basarabia cercul „Deșteptarea” (1908) și din 1913 a editat ziarul *Cuvânt Moldovenesc*. În 1912 când Rusia a sărbătorit 100 de ani de la anexarea Basarabiei, adică de „*eliberare rusească*”, Daniel Ciugureanu a îmbrăcat haine de doliu și a purtat tricolorul românesc. A fost arestat și deportat în Siberia. După câteva luni de detenție a revenit în Basarabia, nu se știe exact dacă a fost eliberat sau a evadat.

A avut un rol important în formarea Sfatului Țării din care a făcut parte și Ion Pelivan. La 17 ianuarie 1918 a fost ales Președintele Consiliului Directorilor și apoi reales în această funcție adică primul ministru al guvernului Republicii Democratice Moldovenești. În această calitate a luat măsuri pentru a opri toate fărdelegile ce se petreceau în țară și s-a opus anexării unor părți din Moldova de către Polonia.

După cum am mai arătat, între marii eroi ai unirii Basarabiei cu România se află și Ion Pelivan, care s-a născut la 1 aprilie 1876 în satul Răzeni (Rezeni) ținutul Lăpușna din părinții Gheorghe Andrei Pelivan, cantor bisericesc și Eugenia Pelivan născută Varuh. Primele studii le-a făcut la școala primară din sat. A absolvit Seminarul Teologic din Chișinău și Facultatea de Drept a Universității din Dorpat (Estonia) în 1903. De tânăr a dus o activitate intensă împotriva rusificării Basarabiei. Aflându-se în fruntea tineretului studios basarabean a început să organizeze asociații regionale basarabene, care aveau ca scop trezirea conștiinței naționale și cultivarea limbii moldovenești. Pentru ideile sale patriotice privind dezrobirea Basarabiei a fost arestat de ruși și a fost deținut între 1902-1903 la închisoarea din Dorpat și apoi în mai multe închisori, inclusiv în Siberia. În timpul primului război mondial a fost trimis pe front în locurile cele mai periculoase. Din a. 1917 revine la Chișinău și alături de Daniel Ciugureanu participă la toate acțiunile de unire a Basarabiei cu România. A făcut parte

din Sfatul Țării, unde la ședința de inaugurare a acestuia a spus „Astăzi este ziua cea mai însemnată în istoria poporului moldovean. Acest popor a fost condamnat să piară, dar astăzi el renaște; a fost înmormântat, dar astăzi a-nviat. Toți moldovenii simt o bucurie nemărginită când văd drapelul național, care fâlfâie deasupra acestui palat. Astăzi se îndeplinește idealul strămoșilor noștri și speranțele tuturor conducătorilor poporului nostru, care s-au coborât în morminte cu durere în suflet. Dați-mi voie, în acest moment istoric, să-mi îndrept privirile îndărăt și să ating puțin istoria poporului nostru plină de lacrimi și dureri (...)”.

În noul guvern format (Sfatul Directorilor) Ion Pelivan a deținut funcția de director (ministru) de externe. În această calitate împreună cu alți fruntași unioniști, din cauza numeroaselor piedici din partea elementelor ostile unirii, au călătorit la Iași între 4-5 decembrie 1917, în mod secret, pentru a cere ajutor statului român. Aflați de către bolșevicii ruși în gara Nicolina au fost arestați pe motiv că vreau să introducă trupe române în Basarabia. La intervenția autorităților române au fost eliberați. Când forțele pro ruse au pus la cale o rebeliune împotriva Sfatului Țării, o nouă delegație din care făcea parte și Ion Pelivan și Vladimir Cristi a venit la Iași pentru a cere ajutor și a convins autoritățile române de necesitatea acestuia, care au trimis o divizie la conducerea căreia se afla generalul Ernest Broșteanu, liniștind lucrurile.

Atunci când Ion Pelivan a fost numit locțiitor de judecător la Bălți a desfășurat o activitate unionistă foarte intensă pentru care a fost destituit din funcție. Ca urmare a acestui fapt, acest județ a fost primul care s-a pronunțat în 1918 pentru unirea Basarabiei cu România.

La 24 ianuarie 1918 Sfatul Țării a proclamat independența Moldovei, iar la 27 martie, după unele deplasări anterioare la Iași, unde Daniel Ciugureanu s-a consultat cu regele Ferdinand I, cu Alexandru Averescu, Alexandru Marghiloman și Nicolaie Iorga, Sfatul Țării condus de Ion Inuleț a proclamat Unirea Basarabiei cu România. În ședința Sfatului Țării din 27 martie 1918 care și-a desfășurat lucrările sub președinția lui Ion Inuleț s-a supus la vot Declarația Blocului Moldovenesc (format din reprezentanții tuturor formațiunilor care doreau unirea) și a fost votată în întregime. În sală erau deputați din Sfatul Țării, membrii cabinetului Republicii Moldova și unii invitați. Rezoluția care reprezintă și declarația Sfatului Țării cu privire la Unirea Basarabiei cu România, între altele prevedea: „*Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele sale dintre Prut, Nistru, Dunăre și Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechei Moldove, în puterea dreptului istoric, și a dreptului de neam, pe baza principiului ca noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama sa România*”. Dintre deputații Sfatului Țării, 86 au votat pentru, 3 împotriva, 36 s-au abținut și 13 au lipsit. După anunțarea rezultatului în sală și-a făcut apariția și primul-ministru al României, Marghiloman și alte personae care l-au însoțit. Rezultatul votului este primit cu aplauze furtunoase și se strigă „*Trăiască Unirea cu România mamă*”. Din public se aruncă cu flori deputaților. Deputații și publicul ovaționează pe președintele Ion Inuleț, pe primul ministru Daniel Ciugureanu și pe ministrul Ion Pelivan (fig. 3.5). La 28 martie 1918 o delegație din care au făcut parte Pantelimon Halippa, Daniel Ciugureanu, Ion Pelivan și Ștefan Ciobanu

Fig. 3.5. Sfatul Țării a votat Unirea Basarabiei cu România..

au adus actul Unirii Basarabiei cu România, la Iași și a fost înmănat solemn regelui Ferdinand I. Ei au făcut parte și din delegația Basarabiei care a luat parte la ședința Consiliului Național din Bucovina la 28 noiembrie 1918 când s-a hotărât unirea cu România, de asemenea, la Marea Adunare de la Alba Iulia, unde s-a hotărât Unirea Transilvaniei cu patria mamă. Daniel Ciugureanu demisionează din funcția de prim-ministru al Republicii Democratice Moldova și devine ministru fără portofoliu în guvernul României. Această funcție a fost deținută în patru guverne consecutive (1918-1919). A participat din partea Guvernului României împreună cu Ion Pelivan și alți membri la mai multe misiuni internaționale precum la lucrările Conferinței de Pace de la Paris (1918), la Tratatul de Pace de la Paris și la mai multe congrese de la Paris și Londra.

Daniel Ciugureanu a fost ales în Parlamentul României de mai multe ori în calitate de senator și deputat din partea basarabenilor. A îndeplinit funcția de vicepreședinte al Camerei Deputaților (1922-1923) și vicepreședinte și președinte al Senatului Regatului România Mare (1936-1937). La fel și Ion Pelivan a fost ales deputat în Parlamentul României Mari în șapte legislaturi și a deținut importante funcții în statul român. În 1932 se stabilește cu domiciliul la București. După 1940 când Basarabia a fost cedată Uniunii Sovietice, peste 120 000 de basarabeni și bucovineni s-au refugiat în România. Ion Inculeț, Daniel Ciugureanu și alți frunzași basarabeni au înființat „Cercul Basarabenilor” care avea ca scop ajutorul material al refugiaților și plasarea lor în câmpul muncii.

Daniel Ciugureanu a fost mobilizat în cel de-al doilea război mondial ca medic militar cu gradul de căpitan. S-a pensionat în 1946. Pentru activitatea sa patriotică, politică și profesională a primit prin decrete regale mai multe decorații: Ordinul „Coroana României” în grad de Mare Cruce, Ordinul „Serviciul Religios” în grad de Mare Cruce și altele. După venirea regimului comunist în România, toți cei care au

fost miniștri sau au deținut înalte funcții în statul român în perioada interbelică au fost arestați în noaptea de 5 spre 6 mai 1950, numită și „noaptea demnitarilor” și duși cu duba la închisoarea din Sighetul Marmației. Daniel Ciugureanu care a fost numit Iuliu Maniu al Basarabiei a fost arestat de la locuința sa din București și transportat împreună cu alți foști miniștri și demnitari spre închisoarea de la Sighetul Marmației. Când au ajuns cu duba de deținuți la Turda, Daniel Ciugureanu era mort. Pentru intensă sa activitate pentru unire, rușii l-au condamnat la moarte în 1924, în contumacie. Cercetătorii istorici consideră că el a fost asasinat ca urmare a acestei condamnări. Istoricul Nuțu Roșca scrie că în unele cazuri moartea a fost planificată. Primul prevăzut să moară a fost Daniel Ciugureanu. A fost dus la Sighetul Marmației unde a fost aruncat într-o groapă comună din cimitirul Cearda. După 1989 inginerul Gheorghe Ciugureanu, fiul, a primit de la Patriarhia Română un loc de mormânt pentru tatăl său, fost ministru și erou al Unirii Basarabiei cu România. Când au fost să caute osemintele tatălui său în cimitirul fără morminte de la Cearda a fost imposibil să le găsească. Ca urmare, acolo a fost ridicată o troiță cu numele lui Daniel Ciugureanu care a fost sfințită la 14 iulie 1993. Pe locul primit pentru mormânt a fost ridicat un cenotaf. În certificatul de deces multe date personale nu corespund cu realitatea. Mai mult, sunt două certificate de deces, ambele cu greșeli și falsuri.

Tot în 1950 a fost arestat și Ion Pelivan și transportat la închisoarea de la Sighetul Marmației unde a stat în celula 18 împreună cu Ion Nistor și alți înalți demnitari. Datorită foamei, a condițiilor inumane și a numeroase bătăi primite s-a îmbolnăvit, medicul închisorii refuzând să-i dea tratamentul necesar, moare în ziua de 25 ianuarie 1954, la vârsta de 78 de ani, fiind îngropat în cimitirul Cearda. Osemintele sale au fost depuse, mai târziu, în cimitirul de la Cernica, la 4 aprilie 1976. Aceste mari personalități aflate în detenție la Sighetul Marmației nu erau strigate după nume sau funcțiile pe care le-au avut ci erau numiți: banditul nr. 1, banditul nr. 2 ș. a. m. d., după numerele primite la încarcerare.

Tot în această pușcărie a fost închis din 1950 până în 1952 și Pantelimon Halippa, în 1952 a fost predat sovieticilor care l-au judecat și condamnat la 25 de ani de muncă silnică și trimis în Siberia. În 1955 a fost eliberat și trimis în România, fiind din nou închis, de data aceasta la Gherla, până în 1967. Moare în anul 1969.

Astăzi închisoarea de tristă amintire de la Sighetul Marmației a fost transformată în memorial, unde cei care o vizitează sunt cuprinși de groaza condițiilor și suferințelor îndurate de marii patrioți închiși și torturați mai ales în perioada anilor 1950 – 1964.

Bibliografie:

1. Calafeteanu I., Moisuc V.-P. *Unirea Basarabiei și a Bucovinei cu România, 1917-1918*, Editura Hyperion, Chișinău, 1995.
2. Dulgheru V. *Istoria integrală a Basarabiei*. Chișinău, „Balacron”, 2016.
3. Iacobescu M. *Câteva reflecții la un veac de la prima conflagrație mondială*. Crai nou, Suceava.
4. Nistor I. I. *Istoria Basarabiei*, Editura Cartea Moldovenească, 1991.
5. Purici Ș. *Istoria Basarabiei*, Editura Semne, București, 2011.
6. Roșca N. *Închisoarea elitei românești. Compendiu*. Sighetul Marmației, 2006.

1 DECEMBRIE 2018 – CENTENARUL MARII UNIRI!

Valeriu Dulgheru, prof.univ.dr.hab.D.H.C.,
Universitatea Tehnică a Moldovei

*„Bat clopote cântând reîntregirea /Și sufletul ia foc în clopotari/
Întâi decembrie ne e unirea/ Și strălucirea României Mari!”*

(A. Păunescu. Clopotul reîntregirii).

La 1 decembrie 1918 toată suflarea românească era cu gândul la Alba Iulia care se transformase într-o adevărată Meka a Reîntregirii Neamului. Din toate colțurile Țării mii de „pelerini” țineau calea spre Alba Iulia cu care, cu trenul, pe jos. „...Au venit frații bucovineni, din Basarabia, de la Iași, au sosit legionarii Blajului, moșii de la Abrud, din Țara Bârsei... Sentimentul e prea puternic și prea sfânt. Într-un moment dat însă „Pe al nostru steag e scris Unire” a izbucnit din pieptul mulțimii întregi, iar valul acordurilor mărețe lovea tavanul înalt al gării. Duhul sfânt parcă se coborâse de asupra noastră, a tuturor” scria Organul proclamării unității naționale, ziarul Alba – Iulia. Au venit o delegație inclusiv din Banat care încă se afla sub administrație sârbească, care împiedica participarea bănățenilor la acest important eveniment pentru toată suflarea românească. Este cunoscut un caz inedit că pentru a participa la Alba Iulia un grup de locuitori ai unui sat bănățean au mințit autoritățile sârbești că pleacă în satul vecin la o înmormântare, în realitate sosind la Alba Iulia. Unirea Banatului cu Țara mamă a fost proclamată de facto pe 1 decembrie 1918 la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia însă realizată peste 8 luni, la 3 august 1919.

„Ați venit pe pământul sfințit de țărâna martirilor Horia, Cloșca și Crișan, ca să aduceți dezrobirea neamului nostru, care a gemut atâtea veacuri de grele suferințe” a declarat protopopul Vasile Urzică, vicepreședinte al Consiliului Național local. „Bine ați venit, în sfânta cetate de slavă și durere a neamului nostru. S-a trezit iarăși glasul amuțit de veacuri și, la chemarea lui fermecătoare, au început să răspundă neamului. Ne-am deșteptat!!...Din umbra durerilor ferecate se înalță azi chiotul de bucurie al Dreptății așteptate de o mie de ani... Tresare sub glie Voievodul Mihaiu / Se scoală și Ștefan cel Mare!”. Cât entuziasm. Ce bucurie că, în sfârșit, s-a împlinit visul de aur al tuturor românilor (cât de mult ne lipsește acest entuziasm astăzi, după o sută de ani, când conducerile de la București și Chișinău compromit Idealul Reunirii). Drept concluzie a Adunării Naționale de la 1918 a fost că „...Problema românească nu cunoaște decât două deslegări finale opuse una alteia: unirea ori moartea românismului...”. Astăzi, poate mai mult ca atunci, o sută de ani în urmă, aflați într-o altă realitate geopolitică, înțelegem mai mult că doar Reunirea poate slăvi românismul.

Și la 1 decembrie 2018 mii de pelerini creștini din toate colțurile Țării au ajuns în orașul Reîntregirii Neamului cu automobile, cu autocare, cu care, dar și pe jos cum este cazul basarabeanului Ion Mărgineanu (77 de ani) de la Bălți, fost deputat în primul Parlament al Republicii Moldova, care a parcurs peste 500 km. *„Eu pun capul în pământ și trebuie să acopăr distanța, acesta este scopul meu principal. Datoria mea de omenie și de dragoste de țară este să mă apropii de piață și apoi cum vor vrea autoritățile. Cum m-am apropiat de piață, misiunea mea se va încheia“*, spunea luni dimineață, 26.11.2018, Ion Mărgineanu. Bravo! Adevărat reprezentant al așchiei de popor român din Basarabia. De am avea mai mulți ca acest brav român basarabean sunt sigur că Reunirea ar fi fost deja înfăptuită. Din Basarabia au venit la Alba Iulia mai multe fluxuri de români basarabeni: din sudul Basarabiei, de la Tighina, Bălți, evident, Chișinău. Acum o sută de ani basarabeni au venit la Alba Iulia după ce semnaseră Actul de Unire cu Țara-mamă. Ar fi fost excelent dacă și pe 1 decembrie 2018 basarabeni ar fi sosit la Alba Iulia să consfințească Reunirea deja realizată în acest An Centenar dar, din păcate, mai avem de orbecăit prin beznă până o vom realiza. Printre oaspeții sosiți din toate colțurile Țării dar și din Diaspora s-a aflat și un grup organizat de la Universitatea Tehnică a Moldovei (subsemnatul, prof. I. Manoli, S. Zaporozjan, V. Cartofeanu, N. Secieru, T. Botin, V. Moraru, Vic. Moraru, bibliogaf E. Plăcintă, tinerii R. Ciobanu, M. Guțu, I. Rabei, dar și oaspeții: dr. Pârvan P., președinte Asociația Obștească *„Parlamentul Independenței Parlamentul 90“*; dr.hab.

V. Ursachi, secretar științific secție științe reale AȘM, bardul de la Văleni M. Zgherea, doamna E. Botin și tânărul V. Plăcintă), care au participat: la Marșul Unirii, defilând de la CFR până la Parcul Unirii; la mitingul spontan de la Monumentul Unirii, unde au intonat un frumos cântec de unire T. Botin și E. Botin, prezentând Universitatea Tehnică a Moldovei; la sfințirea Monumentului Unirii, la care a participat și prea sfinția sa Patriarhul Daniel; la ceremonia militară – defilarea trupelor și tehnicii militare (bulevardul *„1 decembrie 1918“*), la care a participat președintele K. Iohannis; la impresionantul concert *„Cânt și suflet românesc“* cu Orchestra Națională *„Lăutarii“* din Chișinău și Maestrul Nicolae Botgros, Ansamblul Folcloric al Județului Alba dirijat de Alexandru Pal, cunoscutul cântăreț Ionuț Fulea și mulți alți artiști. Important de menționat că colegii noștri Tudor și Elena Botin au reușit să convingă organizatorii concertului să le permită să intoneze în fața mulțimii un frumos îndemn la Unire din partea Universității Tehnice a Moldovei care au cules aplauze furtunoase.

A fost un mare eveniment cu o încărcătură spirituală de neimaginat. Ar fi fost o mare greșeală dacă nu am fi reușit să participăm la acest important eveniment spiritual

Fig. 3.6. Grupul de la Universitatea Tehnică a Moldovei în drum spre Alba Iulia.

Fig. 3.7. Grupul unionist UTM la Alba Iulia.

unic în felul său. A fost o zi frumoasă sub toate aspectele, Domnul fericindu-ne în această zi memorabilă pentru toată românitatea cu mult soare și multă căldură sufletească. Mii de oameni (se vorbește despre peste o sută de mii, populația urbei dublându-se în această zi) erau prezenți la multiplele evenimente din Program sau se primblau prin frumoasa Cetatea Albă Carolina medievală (sec. XVII), construită pe fortificațiile precedente ale Castrului Roman al Legiunii a XIII-a Gemina (106 d.Hr.) și cetatea Medievală Bălgrad (sec. XVI - XVII).

Fig. 3.8. Măreața vechea cetate Alba Iulia, îmbrăcată în strae de sărbătoare.

Dar deoarece toate lucrurile frumoase au și un sfârșit la orele 17.30 am urcat în microbuz și am luat cale îtoarsă. Din cauza unui număr foarte mare de participanți parcurgerea a cinci kilometri până la ieșirea din oraș a durat apr. două ore. În drum spre casă ne-am oprit la un frumos local turistic în apropiere de Brașov unde am luat cina. Bardul de la Văleni Marcel Zgherea, un Tudor Gheorghe al Basarabiei, ne-a delectat pe noi și alți participanți la evenimentul de la Alba Iulia prezenți cu excelente

cântece patriotice și de suflet. Ne-am continuat calea spre Chișinău unde după apr. 14 ore de mers am ajuns în jurul orei 7.00. Obosiți însă foarte satisfăcuți.

Însă deoarece această mare sărbătoare a Neamului Românesc a fost umbrită de insuccesele pe tărâmul Reunirii să revenim la acest important subiect. Am spus-o de nenumărate ori că perioada modernă a Basarabiei (de la 1990 încoace!) cunoaște un sigur parlament adevărat – primul parlament al independenței. Parlamentele care au urmat au fost unele de conjunctură partinică îngustă, de cumătrism partinic, de gașcă, chiar de trădare a Idealului Național, au avut un nivel intelectual redus (în special, parlamentul de astăzi!). Trecerea de la sistemul uninominal la sistemul partinic s-a dorit să fie una benefică pentru a reuși crearea unor partide democratice care să poată concura cu unicul partid existent pe atunci - PCM. Din păcate nu s-a reușit. Unde am greșit că am ajuns la această stare umilitoare cu peste 30% de unioniști dar fără o conducere credibilă?

Cel mai puternic partid de dreapta FPM (PPCD), încăpând pe mâinile trădătorului Iu. Roșca, a dispărut. Puternicul partid în a. 2007-2010, Partidul Liberal, a dispărut și el ca partid cu putere de decizie prin divizarea excesivă într-o puzderie de așchii. Tot în această zi sfântă a avut loc și Congresul al V^{-lea} al Partidului Liberal, dorindu-se de fapt un show, nu rezolvarea problemelor partidului și a dreptei, în general. „...*Vă îndemn la luptă pentru o Românie Mare. Astăzi, s-au scurs 20 ani de când am fost ales Președinte, aceștia nu au trecut în zadar, iar dovada sunt rezultatele noastre comune* (care, divizarea în tocmai 4 partiduțe liberale?). *Astăzi, suntem o echipă de neînvinși* (brașoave! Tocmai astăzi PL se află într-o criză totală)” a declarat în raportul său de activitate de 20 de ani președintele PL M. Ghimpu. În final Congresul l-a ales pe D. Chirtoacă președinte al PL. Nu doresc să fiu un cârcotaș, tare aș dori să reînvie Partidul Liberal în frunte cu locomotiva de altă dată D. Chirtoacă. Dar mai are aburi această locomotivă să scoată partidul din criză? Teamă mi-e că e mult prea târzie această rocadă în fruntea PL-ului. Să fi fost făcut acest pas în a. 2013, când grupul reformator în frunte cu I. Hadârcă a cerut acest lucru, Partidul, dar și întreaga dreaptă, ar fi fost salvate. Lucrul cel mai bun, pe care-l poate face acum Dorin Chirtoacă, e să se debaraseze de euforia fostului președinte că PL este „*o echipă de neînvinși*”, să se coboare cu picioarele pe pământ, să se includă de urgență în activitatea Convenției Euro-Unioniste din Republica Moldova nou formate pentru a ieși cel puțin cu o singură listă de candidați pentru circumscripțiile uninominale, candidați trecuți printr-un filtru la testul de integritate. Doar aceasta mai poate salva dreapta (dar și PL-ul) de tăvălugul Plahotniuc+Dodon care ia viteză amețitoare.

Dă-i Doamne clarviziune acestui odinioară potențial lider al întregii drepte D. Chirtoacă, dar ținut mult, prea mult timp, în umbră. Ași finaliza cu impresionantele cuvinte ale marelui preot al Neamului Constantin Necula: „*Ajută-ne să te recăpătăm ca Țară dincolo de partidele politice ori ura de-acum, dincolo de incredibilele noastre frustrări personale pe care le transferăm, cum altfel, asupra ta. Iartă-ne că nu te mai vedem în toată frumusețea ta. Ajută-ne să te iubim*”.

Bibliografie:

1. Dulgheru V. *1 decembrie 2018 – Centenarul Marii Uniri!* Literatura și Arta, nr. 49, 06.12.2018.

**REFERINȚE BIBLIOGRAFICE DESPRE ISTORIA ȘI CULTURA
REPUBLICII MOLDOVA CONȚINUTE ÎN BIBLIOTECA DIGITALĂ A
BUCUREȘTIILOR (Dacoromanica)**

Adrian Adăscăliței, prof. dr. ing., Universitatea Tehnică "Gh. Asachi Iași, RO
Cezar Oprișan, prof. dr. ing., Universitatea Tehnică "Gh. Asachi Iași, RO
Petru Todos, prof. dr. ing., Universitatea Tehnică a Moldovei, MD
Nicolae Secrieru, conf. dr. ing., Universitatea Tehnică a Moldovei, MD
Valeriu Dulgheru, prof. dr. hab. ing., Universitatea Tehnică a Moldovei, MD

Abstract: *For the theme "The centenary of the union from 1918" the authors selected works that can contribute to the understanding of the historical political and diplomatic context in which the Union of Bessarabia with Romania was accomplished. For the theme "The History of Romanian Cultural Traditions" the authors selected works that can contribute to the understanding of Moldovan personalities (from Basarabeni) who have a remarkable contribution to the development of Romanian culture. Through the Digital Library of Bucharest (formerly Dacoromanica), the Metropolitan Library offers access to digitized text, image, audio or video documents, digital copies of the documents in the B.M. (Library of the Romanian Academy, Institute of History "Nicolae Iorga", Museum of Romanian Literature), aiming to integrate into the European digital libraries community within the EUROPEANA European Digital Library project.*

1. Introducere

Pentru tematica „Centenarul Unirii de la 1918” autorii au selectat lucrări care pot contribui la înțelegerea contextului istoric politic și diplomatic în care s-a desfășurat Unirea Basarabiei cu România. Pentru tematica „istoria tradițiilor culturale românești” autorii au selectat lucrări care pot contribui la înțelegerea personalităților Moldovene (Basarabene) care au o contribuție remarcabilă la dezvoltarea culturii Române. Prin intermediul Bibliotecii digitale a Bucureștilor (denumită anterior *Dacoromanica*), Biblioteca Metropolitană oferă acces la documente digitizate de tip text, imagine, audio sau video, copii digitale fidele ale documentelor aflate atât în patrimoniul B.M. cât și al altor instituții deținătoare de fonduri de patrimoniu (Biblioteca Academiei Române, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, Muzeul Literaturii Române), urmărindu-se integrarea în comunitatea bibliotecilor digitale europene, în cadrul proiectului EUROPEANA (Biblioteca Digitală Europeană).

2. Unirea Basarabiei cu Patria-mamă: România (Basarabia)

1. Ciobanu Ștefan (1883-1950): Unirea Basarabiei: Studiu și documente cu privire la mișcarea națională din Basarabia în anii 1917-1918, București: „*Cartea Românească*”, 1929 (fig. 3.9, a).

În aprilie 1917 s-a format Partidul Național Moldovenesc, promotor al intereselor naționale și al luptei pentru unirea cu România; spre sfârșitul anului se proclamă autonomia Basarabiei și se înființează Sfatul Țării, un adevărat parlament democratic constituit; la 2/15 decembrie 1917, întemeindu-se pe principiile cuprinse în Declarația

drepturilor popoarelor din Rusia – emanată de bolșevici la scurt timp după preluarea puterii la 7 noiembrie 1917–a fost proclamată Republica Democratică Moldovenească.

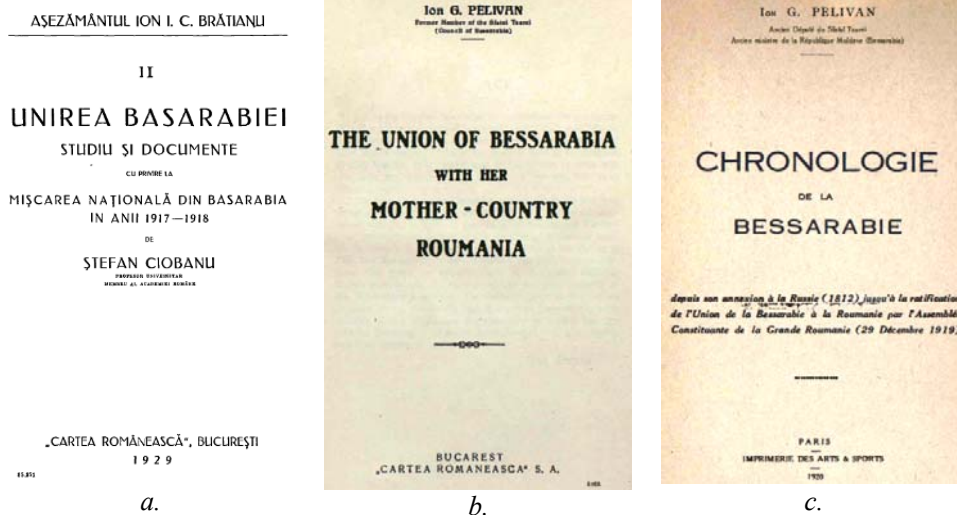

Fig. 3.9. Trei mari opere care descriu cronologia Unirii Basarabiei cu România.

În această atmosferă politică efervescentă, Ștefan Ciobanu nu putea sta deoparte, cu atât mai mult cu cât încă din vremea studenției el fusese un susținător al societății culturale românești „Deșteptarea”, ce urmărea promovarea intereselor populației românești din Imperiul rus. Recunoscut ca promotor al intereselor naționale ale românilor basarabeni și ca un intelectual de valoare, prieten cu poetul Alexie Mateevici, autorul tulburătoarei poezii *Limba noastră*, Ștefan Ciobanu a fost purtat de evenimente, ajungând între fruntașii luptei pentru unire. A fost ales în Sfatul Țării, apoi în comitetul director al acestui parlament al Basarabiei, unde, datorită pregătirii sale, a fost numit șef al resortului învățământ.

Caracterizând evoluția mișcării naționale moldovenești din Basarabia, care începe din luna februarie, unul din participanții activi ai acesteia, Șt. Ciobanu, mai târziu membru al Academiei Române, scria: „*Revoluția îi găsește pe moldovenii din Basarabia și mai puțin pregătiți decât pe celelalte neamuri din Rusia*”. Șt. Ciobanu sublinia marea influență a mișcării naționale ucrainene asupra moldovenilor, care „*determină în mare parte cursul evenimentelor petrecute în Basarabia*”.

2. Pelivan, Ioan G.: *The Union of Bessarabia with her mother-country Roumania*, Paris: Imprimerie des Arts & Sports, 1920 (fig. 3.9, b).

Ion Gheorghe Pelivan s-a născut la data de 1 aprilie 1876 în satul Răzeni (pe atunci județul Lăpușna, acum raionul Ialoveni). A absolvit Seminarul Teologic din Chișinău (1898) și Universitatea din Dorpat, Facultatea de Drept (1903). Personalitate politică importantă, a dus o activitate febrilă împotriva rusificării Basarabiei de către imperiul țarist. A fost locțiitor de judecător al orașului Bălți și creatorul primei grupări naționale din acest oraș, iar mai târziu a fost deținut politic. S-a stins din viață în închisoarea Sighet la 25 ianuarie 1954 [1]. Datorită activității sale, județul Bălți a fost

primul județ din Basarabia, care în 1918 s-a pronunțat pentru Unirea Basarabiei cu România.

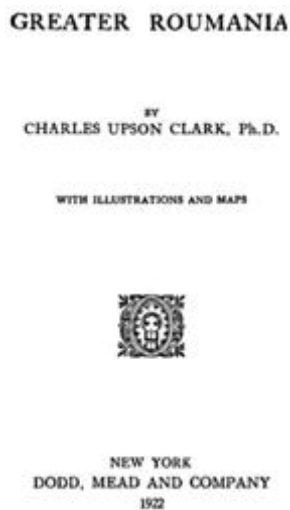
3. Pelivan, Ioan G.: *Chronologie de la Bessarabie*, Paris: Imprimerie des Arts & Sports, 1920. Descriere: Depuis son annexion a la Russie (1812) jusqu'a la ratification de l'Union de la Bessarabie a la Roumanie par l'Assemblée Constituante de la Grande Roumanie (29 décembre 1919) (fig. 3.9, c).

4. Boldur, Alexandru V. (1886-1982): *Basarabia românească*, București: Tipografia „Carpați”, Petre Bărbulescu, 1943 (fig. 3.10, a).

În cei 80 de ani de activitate științifică, istoricul Al. Boldur a scris peste o sută de monografii, studii și tratate istorice. Aria cercetărilor istoricului basarabeian este foarte largă. De la Istoria Basarabiei, în două volume, pînă la o prețioasă lucrare

a.

b.

Fig. 3.10. Cronologia Unirii Basarabiei cu România văzută din afara Basarabiei.

Dreptul social al Basarabiei. Schiță istorică (1932). Ori cele care elucidează probleme specifice filozofiei: Unirea. Analiza psihologică a evenimentelor 1918—1928 (Chișinău, 1928).

5. Clark, Charles Upson (1875-1960): *Greater Roumania*, New York: Dodd, Mead & Company, 1922 (fig. 3.10, b).

Charles Upson Clark a obținut un doctorat în limba latină la Universitatea Yale (1897). Și-a continuat studiile la München, Roma și Paris. În timpul primului război mondial, a lucrat în serviciul de informații al armatei americane. În a. 1919 a acceptat o invitație a Guvernului României și a venit pentru prima dată în România. A mai vizitat România de opt ori între 1921 și 1940. A susținut cursuri și conferințe la universitățile din Chișinău, Timișoara și Cluj. S-a documentat în ceea ce privește geografia, istoria, cultura și arta românească, învățând limba română. A fost ales ca membru de onoare al Academiei Române.

Muzica în Basarabia, editată în 1940. Între aceste două coordonate încap toate lucrările de istorie de felul: *Istoria relațiilor ruso-române politice (1928)*, *Un an de luptă pentru binele poporului (1929)*, *Imperialismul rusesc în Balcani, sau cărțile ce varsă lumină peste dreptul istoric și internațional al Basarabiei, cum ar fi Statutul internațional al Basarabiei (1938)*, *Societatea națiunilor și știința dreptului internațional (1927)*,

Neamul Românesc în Republica Moldova (Basarabia) (fig. 3.11)

6. Iorga Nicolae (1871-1940), *Neamul românesc în Basarabia*, București, Editura Librăriei Socecă & Co., 1905;

În 1905, anul în care istoricul Onisifor Ghibu îi devine prieten apropiat și discipol

Nicolae Iorga i-a mai vizitat pe românii din Bucovina, pe vremea aceea teritoriu austriac, și pe cei din Basarabia, teritoriu al Imperiului Țarist, și a scris despre lupta pentru cultură în Neamul românesc în Basarabia. Iorga se referea la autocrația țaristă ca sursă de „întunecime și sclavie.”

7. Iorga, Nicolae (1871-1940): *Continuitatea spiritului românesc în Basarabia*, București: Editura Librăriei Românești Pavel Suru, 1918

Fig. 3.11. N. Iorga despre românismul românilor basarabeni.

Repere istorice pentru Moldova dintre Prut și Nistru (fig. 3.12)

8. Boldur, Alexandru (1886-1982): *Istoria Basarabiei: contribuții la studiul istoriei Românilor. Volumul 1: Epocile vechi: (până la sec. XVII)*, Chișinău: Tipografia Dreptatea, 1937 (fig. 3.12,a).

9. Ciobanu, Ștefan (1883-1950), *La Bessarabie: sa population, son passé, sa culture*, Bucarest: Moniteur Officiel et Imprimeries de l'Etat. Imprimerie. Nationale, 1941 (fig. 3.12, b).

10. Boldur, Alexandru V. (1886-1982): *Autonomia Basarabiei sub stăpânirea rusească: în 1812-1828: studiu*, Chișinău: Tipografia Eparhială Cartea Românească, 1929 (fig. 3.12, c).

11. Giurgea, Eugeniu N.: *Din trecutul și prezentul Basarabiei*, București, Institutul de Arte Grafice „Bucovina”, I. E. Torouțiu, 1928 (fig. 3.12, d).

Fig. 3.12.

12. Bezviconi, Gheorghe G. (1910-1966): *Patruzeci de ani din viața Basarabiei: 1877-1917*, Chișinău: [Tipografia Uniunii Clericilor Ortodocși din Basarabia], 1940 (fig. 3.13,a).

13. Iorga, Nicolae (1871-1940): *Basarabia noastră: scrisă după 100 ani de la răpirea ei de către ruși*, Vălenii de Munte : Editura și Tipografia Societății "Neamul Românesc", 1912 (fig. 3.13,b).

Publicația marca un moment important de cotitură în modelarea discursului politic și public românesc față de problema Basarabiei. Marele istoric român denunța anexarea Basarabiei petrecută cu un secol înainte și încuraja România să ajute la trezirea sentimentului național în teritoriile pierdute, lucru realizat în contextul războiului și a revoluțiilor ruse din 1917.

14. Boldur, Alexandru V. (1886-1982): *Contribuții la studiul istoriei Românilor: Istoria Basarabiei. Volumul 3: Sub dominația rusească: (1812-1918): Politica. Ideologia. Administrația*, Chișinău: Tipografia „Tiparul Moldovenesc”, 1940 (fig. 3.13,c).

15. Brătianu, Gheorghe I. (1898-1953): *La Bessarabie: droits nationaux et historiques*, Bucarest: Institut d’histoire universelle „N. Iorga” (Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională), 1943 (fig. 3.13,d).

16. Iorga, Nicolae (1871-1940): *Nouă documente basarabene*, București: Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea; Leipzig: Otto Harrassowitz; Viena Gerold & Comp, 1914 (fig. 3.13,e).

17. Cazacu, Petre: *Moldova dintre Prut și Nistru: 1812-1918*, Iași: Viața Românească (fig. 3.13,f).

Fig. 3.13.

Moldova dintre Prut și Nistru: economie

18. Filipescu, Constantin și Giurgea, Eugeniu N.: *Basarabia : Considerațiuni generale agricole, economice și statistice*, Chișinău: Institutul de Arte Grafice "România Nouă", 1919;

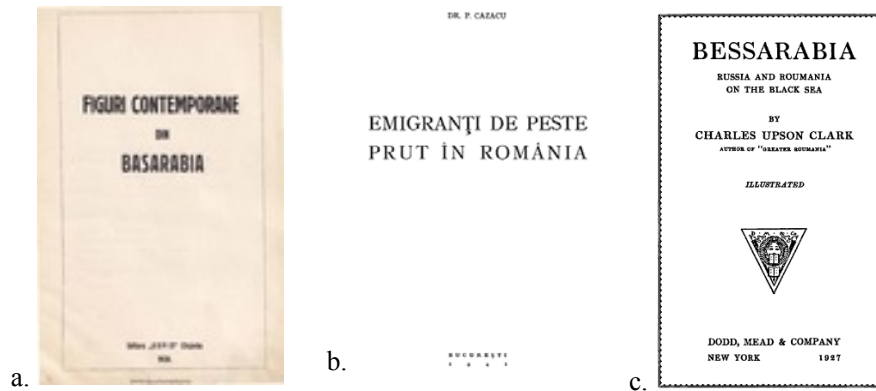

Fig. 3.14.

Personalități din Moldova dintre Prut și Nistru

19. Dunăreanu, Nicolae (1881-1973): *Figuri contemporane din Basarabia*. 3 Volume: A-D, E-M, N-Z, Chișinău: Editura „Arpid” (Atelierele tipografice „Dreptatea”), 1939.

Emigrația Populației în anii războaielor

20. Cazacu, Petre: *Emigranți de peste Prut în România*, București: Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, 1941.

Relații Ruso-Turco-Române

21. Clark, Charles Upson (1875-1960): *Bessarabia: Russia and Roumania on the Black Sea*, New York : Dodd, Mead & Company, 1927.

22. Arbure, Zamfir C. (1848-1933): *O carte tipărită din ordinul M. S. Împăratului Rusiei*, Tipografia Ziarului „Luptă”, 1893.

23. Jurașcu, D. D. (n. 1890): *L'influence russe dans les Pays Moldo-Valaques: depuis Koutchouk-Kaïnardji jusqu'a la Paix de Bucarest. (La Bessarabie et les Roumains)*, Châteauroux: Imprimerie et Lithographie Badel, 1913.

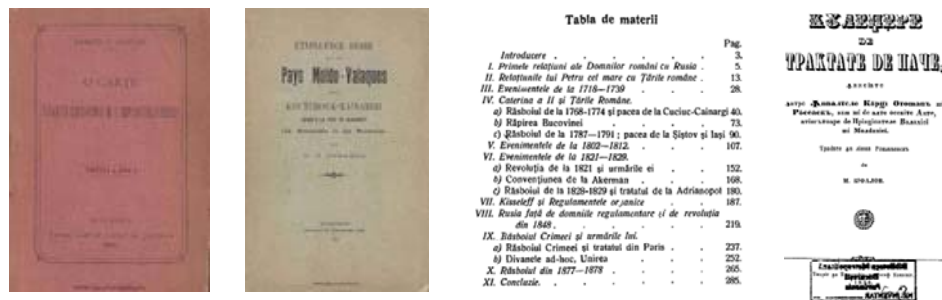

Fig. 3.15.

24. Calmuschi, Constantin (1868-?): *Relațiunile politice ale Țărilor Române cu Rusia*, Galați: Tipografia „Buciumul Român” P. P. Stănescu, 1911.

25. Kifalov, Mihail (1783-1868): *Culegere de tractate de pace, încheiate între Înăltele Curți Otomană și Rusească, cum și de alte osebite Acte, atingătoare de Prințipatele Valahiei și Moldaviei*, București: Tipărit în Tipografia lui Iosef Copainig, 1850

9. Concluzii

Autorii au prezentat doar câteva lucrări (douăzeci și patru), clasificându-le în următoarele categorii:

- Unirea Basarabiei cu patria-mamă: România
- Neamul Românesc în Republica Moldova (Basarabia)
- Repere istorice pentru Moldova dintre Prut și Nistru
- Moldova dintre Prut și Nistru: economie
- Personalități din Moldova dintre Prut și Nistru
- Emigrația Populației în stânga Prutului, în anii cu războaie
- Relații Ruso-Turco-Române

Recomandăm tuturor celor care sunt interesați de legăturile istorice, culturale, economice dintre Moldova dintre Siret și Nistru să studieze aceste mărturii scrise cu dragoste de neam.

Bibliografie:

1. <http://www.digibuc.ro/>
2. https://ro.wikipedia.org/wiki/Ștefan_Ciobanu
3. https://ro.wikipedia.org/wiki/Ion_Pelivan
4. https://ro.wikipedia.org/wiki/Alexandru_Boldur
5. https://ro.wikipedia.org/wiki/Charles_Upson_Clark
6. https://ro.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Iorga

ADUNAREA SFATULUI ȚĂRII DIN 27 MARTIE 1918 ÎN AMINTIRILE CONTRAAMIRALULUI DORIN IACOMI

*Mariana Păvăloiu, conf.univ.dr.
Adrian Gavriluc, sergent-major student
Academia Navală „Mircea cel Bătrân”, Constanța, România*

Data fiind situația creată de retragerea în debandadă a trupelor rusești de pe frontul din Moldova, Marina Militară a primit o misiune specială și anume aceea de a asigura paza liniei Nistrului. Grupări înarmate s-au dedat la dese atacuri nu numai asupra pichetelor grănicerești, dar și asupra populației civile. Astfel de atacuri erau întreprinse și de către numeroase bande de răufăcători și de contrabandiști. La 6 ianuarie 1918, guvernul Basarabiei a solicitat guvernului României ajutor militar în scop de apărare. Marina a răspuns acestei cereri cu o formație de vedete, nave care făceau parte din Flota de Operațiuni, sprijinind acțiunile celor patru monitoare. La comanda Escadrilei de Nistru, cum a fost denumită formațiunea, a fost numit căpitanul Virgiliu-Alexandru Dragalina (1890 – 1980), ale cărui memorii au fost publicate post-mortem, de către fiica sa, Oprița, la Editura Militară, în anul 2013.

Dar subiectul comunicării noastre este legat de numele unui alt merituos ofițer de marină, anume de cel al contraamiralului Dorin Iacomi (1893 -1979). Parcurgerea *Memoriului personal* al ofițerului, dar și *Autobiografia* olografă, însoțită de un alt manuscris al său intitulat *Amintiri din preajma unirii Basarabiei cu Patria Mamă*, puse la dispoziție cu gentilețe de către nepotul său, domnul Claudiu Iacomi, căruia îi mulțumim și pe această cale, ne face cunoscută cariera sa militară. De-a lungul acesteia, ofițerul a primit o serie de misiuni legate de Basarabia. Din a doua parte a anului 1917 și până în iulie 1918, căpitanul Dorin Iacomi a fost detașat de la Divizia de Dunăre la Corpul 6 Armată, în calitate de ofițer de legătură al Corpului de A. cu Flota de Operațiuni și Direcția Marină din M.C.G. A participat la supravegherea și controlul trupelor rusești ce se retrăgeau de pe frontul din România, prin Basarabia, în Ucraina. Odată cu încheierea evacuării trupelor, a primit sarcina să se ocupe de depozitele armatei ruse aflate pe teritoriul basarabean și cu problemele de alimentare. Șeful de stat major al Corpului 6 Armată a scris notarea ofițerului Iacomi: *a dat un concurs prețios pentru deschiderea navigației pe Nistru, aducând servicii foarte importante comandamentului.*

Incitat de citirea unui articol apărut în revista „Magazin istoric” (nr. 2 din 1976) în care erau descrise *evenimentele desfășurate la începutul anului 1918 în Chișinăul basarabean*, Cam. D. Iacomi s-a hotărât *a înlătura colbul așezat pe amintirea acelor momente trăite de mine în calitate de atunci, de căpitan de marina în statul major al Armatei române din Basarabia, armată cerută guvernului român de Sfatul Țării al Republicii Independente Moldovenești, pentru a asigura ordinea și liniștea fraților noștri, împotriva manifestărilor dușmănoase ale trupelor, care părăsind frontul, s-au dedat la acte ireprobabile.* În modestia sa, subliniată în mai multe foi calificative, autorul consideră că va relata *fapte mărunte*, dar care îl vor ajuta să redea *atmosfera reală în care s-a produs acel moment de neuitat.*

Autorul face referire, mai întâi, la grelele pierderi teritoriale din anul 1916, ca apoi să revină la istoria atât de încercată a Basarabiei, începând cu anul 1812. El o consideră *leagăn sfânt al unei părți a neamului românesc, zid de apărare neclintit împotriva musulmanilor, asigurând prin aceasta, în același timp, liniștea și progresul Europei la răsărit, cu românii hotineni, soroceni, orheieni, lăpușneni, chilieni, basarabeni toți*. Pentru ca apoi să se întrebe retoric: *Își va aminti și recunoaște, cândva, această Europă?*

În continuare, evocă ziua de 8 noiembrie 1916. Se afla la bordul monitorului *Alexandru Lahovary*, care avea în avangardă o vedetă de siguranță. Dinspre malul dobrogean s-a auzit o canonadă vie, la care comandantul monitorului, comandorul Vasile Toescu, a făcut rondă, luând drumul în amonte. A fost debarcat un detașament de marinari, sub protecția pieselor de artilerie de pe monitor și vedeta nr.4. Locotenentul Dorin Iacomî a primit misiunea să ia contact cu comandantul sectorului Piua Petrii – Gura Ialomiței, în vederea înlocuirii marinarilor debarcați cu ostași tereștri. Colonelul Pulievici, comandantul Regimentului 8 ulani, la încercarea lui de a i se adresa în limba franceză, i-a replicat: *Apăi mă rog ție, grăiește-mi românește, că eu ăm basarabean*. Tot basarabeni erau și soldații regimentului. Locotenentul Iacomî a luat parte la transbordarea detașamentului de ulani, având astfel ocazia să stea de vorbă cu masă mulți dintre ei. *Erau mulțumiți că se aflau acum pe frontul românesc, că de vor cădea răpuși, se vor odihni în pământ românesc, de vor învinge, vor fi câștigast pentru neamul lor românesc, nu ca acei basarabeni care au căzut pe alte fronturi, sau ca aceia căzuți în Mancuria, în războiul cu japonezii*.

Din toamna anului 1917, până în ianuarie 1918, ofițerul a fost detașat pe lângă unitățile Armatei a 6-a rusă, cu postul de comandă în Galați. Astfel tânărul ofițer român a avut ocazia să învețe limba rusă. Odată plecate trupele rusești, căpitanul Iacomî a devenit disponibil și trecut la statul major al armatei române din Basarabia, ce a avut inițial punctul de comandă la Ungheni și apoi la Chișinău.

Armata română a fost primită de toată populația ca eliberatoare și s-a comportat ca atare, având o atitudine demnă și frățescă... Viața își urma cursul normal, fără amestecul armatei române, așa cum hotărau organele locale, Sfatul Țării și potrivit legilor și dispozițiilor guvernului basarabean.

Din luna februarie ofițerul de marină a primit sarcina de a organiza navigația pe Nistru, iar la nevoie, legătura dintre comandamentul armatei române și autoritățile basarabene. „În felul acesta, - nota căpitanul D.Iacomî, *i-am cunoscut pe Inculeț, Ciugureanu, Moș Neculai Codreanu, Cazacu, Ciobanu, Brăescu, Pelivan, Erhan, Halipa, Cerchez, Pinteș și Codreanu Jr... La începutul lunii martie, când Inculeț și Ciugureanu, au plecat la Iași, conduși de maiorul Vârgolici, care le fusese atașat, la cererea lor, ca ghid și adjutant. Pe timpul cât s-au aflat la Iași, cei de la Chișinău au ținut legătura cu ei prin Huguesul Marelui Cartier General și al Comandamentului Român din Chișinău, unde erau asistați fie de mine, fie de șeful de stat-major, colonelul Toma Dumitrescu. Astfel, fără să vrem, eram la current cu intențiile lor de a grăbi unirea la România și cee ace ne-a impresionat în mod excepțional a fost faptul că nu se cerea nicio condiție specială*.

La 26 martie au sosit la Chişinău Al.Marghiloman și ministrul de Război, generalul Hârjeu, la invitația Sfatului Țării, pentru a asista la ședința care avea să hotărască soarta Basarabiei.

La 27 martie, către ora 9.30, invitații la ședință au plecat în convoy, la Sfatul Țării, care ținea ședința în amfiteatrul Liceului nr. 2 de Băieți, de pe strada Sadovaia. Strada, curtea liceului, toate încăperile adiacente amfiteatrului erau pline de basarabeni din absolut toate straturile sociale: țărani, muncitori, mici burghezi și intelectuali. Eu cu multă greutate am reușit să mă strecur și am găsit un loc într-o cameră alăturată, urcându-mă pe o masa ca să pot vedea și auzi desfășurarea ședinței.

La sosirea lui Al.Marghiloman și a generalului Hârjeu o explozie de aplauze și urale a umplut atât amfiteatrul, camerele înșesate, cât și curtea liceului și strada. Cred că erau câteva mii de basarabeni care nu mai conteneau cu uralele și apleuzele, de cu greu am putut auzi cuvântările rostite. Au vorbit în afară de românii basarabeni și minoritarii ruși, elvețieni, francezi și germani coloniști, evreii, găgăuții etc.

În aceeași sală cu mine era un colonel român din cavalerie. Figura lui îmi era cunoscută, dar nu-l puteam identifica. El mă privea la rândul lui cu mult interes, până când mi s-a adresat: “Mă rog ție, nu ești tu marscoiul care ai venit la Gura Ialomiței să ceri unități de la sectorul nostrum, de la Regimentul 8 Ulani, pentru ocuparea Hârșovei?” I-am răspuns cu numai un singur “Da!” și cu ochii în lacrimi ne-am îmbrățișat. Tot el a fost Acela care a reușit să adauge: “Credeam noi, atunci, că vom trăi ășa scurt răgaz de timp aceste clipe de fericire?!”

Era podpolcovnicul Regimentului 8 Ulani.

De la Chişinău, am plecat la monitorul „Ion C. Brătianu”, pe care am fost ambarcat ca secund, pe canalul Chilia, tot în Basarabia, de unde am urcat pe Dunăre, la reluarea operațiunilor împotriva Puterilor Centrale, până la Turnu-Severin.

În Basarabia am revenit din anul 1921 până în 1925.

În tot timpul cât am stat în Basarabia unită, a fost sărbătoare și pentru localnici și pentru cei care veneau din alte părți ale Țării. Relații frățești se legau între ei și nimic nu părea că-i va mai separa vreodată.

Contraamiral (rtr) Iacomi, București 8, 1976, martie”.

Așa se încheie povestirea octogenarului amiral român, scrisă cu multă însuflețire. Desigur tristețea separării a trait-o în vara anului 1940, ba mai mult a fost dintre aceia care prin funcțiile ocupate în Armata României, s-a ocupat de evacuarea Basarabiei.

DORIMEDONT (DORI) POPOVICI ȘI EUSEBIE POPOVICI – FRUNTAȘI AI LUPTEI PENTRU UNIREA BUCOVINEI CU PATRIA MAMĂ

*Mihai Bocancea, prof. gr. I, s. Părhăuți, jud. Suceava
Ionuț- Mihai Nacu, student, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava*

***Abstract:** Year 2018 marks the centenary of Great Romania's forming, and reminds us that spread out Romanian territories were occupied by foreigners for long period of time. Through intense patriotic and diplomatic activities, carried out by great Romanian personalities, in 1918, a part of the occupied territories, successfully united to Motherland, and formed Great Romania: Basarabia on 27th of March, Bucovina on 28th of November and Transilvania on 1st of December. Among Bucovina's greatest unionist personalities, we remember Iancu Flondor, Dionisie Bejan, Sextil Puscariu, Dorimedont (Dori) Popovici, Eusebie (Euseb) Popovici, and others.*

Dori Popovici - doctor of law, and Euseb Popovici – PhD in philology, former deputies in Bucovina's Government, were members of Constituent Assembly, and then of the National Council of Bucovina. They have contributed decisively to convening the National Congress of Bucovina from 28th of November 1918, which decided theunification of Bucovina with Romania. They continued to fulfill important political and state functions within the Romanian State. Eusebie Popovici dies in 1937, and is buried with great honors; but Dori Popovici was a political prisoner, in the beginning of communism's regime in Romania, incarcerated in the prison from Sighetu Marmatiei, also called "the prison for Romanian elite", where he dies on the 12th of June 1950, and buried in the poor's cemetery from Cearda, Sighetu Marmatiei.

Partea de nord a Moldovei a purtat numele de Bucovina după răpirea ei de către Imperiul Habsburgic în 1775, în înțelegere cu alte două mari puteri ale timpului, Imperiul Rus și Imperiul Otoman. Cu toată opoziția domnului Moldovei, Grigore al III-lea Ghica (1774-1777) împotriva acestui rapt, lucrurile nu s-au îndreptat ci, dimpotrivă, domnul a fost asasinat pentru poziția sa în noaptea de 1 octombrie 1777.

După încorporarea Bucovinei la Imperiul Habsburgic a urmat un șir lung de acțiuni de germanizare a acestui teritoriu: desființarea școlilor în limba română, introducerea limbii germane în școlile nou înființate, slăbirea bisericii ortodoxe, colonizarea Bucovinei cu locuitori de alte etnii pentru a pune în minoritate populația românească. Principalele posturi de conducere erau ocupate de persoane de origine germană. Printr-un ordin al celor care administrau Bucovina se preciza că „nici un național român nu se va primi în învățământ, dacă nu va jura înainte că se leapădă de credința ortodoxă”. Cea mai grea perioadă pentru populația Bucovinei a fost anexarea acesteia la Galiția între 1786 -1848, fiind al 19-lea cerc administrativ (regiune) al acesteia.

După revoluția de la 1848, printr-o activitate intensă a unor personalități române în frunte cu frații Hurmuzachi, Bucovina devine ducat autonom în cadrul imperiului, cu steag și stemă proprie, cu dreptul de a avea dieta sa. Sentimentul patriotic al românilor din Bucovina se întărește și printr-o activitate neobosită de a obține drepturile pierdute: înființarea de școli cu predare în limba română, ziare tipărite în limba română etc. Au fost numeroase personalități care au ținut o legătură strânsă cu

intelectualii din România și Transilvania. Un bun exemplu este poetul național Mihai Eminescu care a avut bune relații cu Vasile Bumbac și cu alți intelectuali bucovineni.

La începutul secolului al XX-lea izbucnește primul război mondial. La sfârșitul războiului Imperiul Habsburgic este înfrânt și popoarele asuprite doresc să-și câștige independența ducând la dezagregarea acestuia. Între cei care doreau să revină la patria mamă erau și bucovinenii. Fruntași ai mișcării unioniste în Bucovina au fost Iancu Flondor, Sextil Pușcariu, Ion Nistor, Dionisie Bejan și alții, între care Dorimedont (Dori) Popovici, Eusebie Popovici, George Tofan, T. V. Stefanelli. Dacă unioniștii români doreau unirea cu România și asta pe bună dreptate, au apărut pretenții ale unor ucraineni de a lipi Bucovina Ucrainei.

Am amintit că între unioniștii de seamă s-a numărat și Dori Popovici. S-a născut la 5 ianuarie 1874, după alții la 10 decembrie 1873, la Ruș-Mănăstioara, județul Suceava de astăzi, fiu al preotului Leon Popovici. Urmează școala primară la Suceava și studii secundare la Cernăuți. A absolvit Facultatea de Drept de la Universitatea din Cernăuți, unde a obținut și doctoratul în drept. A ocupat diferite funcții administrative, politice și chiar a fost ofițer în armata austriacă. A fost un distins intelectual, aflându-se mereu în mijlocul evenimentelor. În 1904, la serbarea de la Putna, când au fost comemorați 400 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare și Sfânt, între vorbitorii care au luat cuvântul a fost și Dori Popovici. După evenimentul de la Putna, Nicolae Iorga a scris și tipărit o broșură în limba germană prezentând cuvântarea lui Dori Popovici „*Aici urcă la tribună d-l Dori Popovici, frenetic aplaudat. D-sa rostește discursul cu cunoscutu-i talent oratoric (...). Mulțimea ascultătorilor din jurul tribunei îl ascultă, când în tăcerea cea mai profundă, când aplaudându-l cu frenezie. Pe obrajii moșnegilor și ai tinerilor se văd lunecând lacrimi de înduioșare la auzul cuvintelor ce curg limpezi și curate ca cristalul de pe buzele oratorului. La finea discursului emoționat, auditoriul cade în genunchi și cu lacrimi în ochi rostește o rugăciune pentru amintirea voievodului Ștefan cel Mare. A fost un moment zguduitor, ce a mișcat toată firea omenească. Entuziasmul ajunge la culme, când oratorul începe a împărți discursul său, tipărit într-o broșură în mii de exemplare. Fiecare țaran caută să capete o cărticică de aceasta sfântă de la mormântul lui Ștefan cel Mare, ca să o ducă acasă la ai săi, și, după cum spunea unul din ei, să o lase, după moarte, moștenire fiului său*”.

Dorimedont (Dori) Popovici.

Eusebie Popovici.

Maior Anton Ionescu.

A cunoscut profund situația socială a bucovinenilor și și-a exprimat nemulțumirea față de nedreptățile și deznaționalizarea românilor din Bucovina, ca urmare s-a consacrat luptei pentru unirea ei cu patria mamă. S-a opus din răputeri alături de alți patrioți români tendințelor ucrainene de anexare a Bucovinei la Ucraina. A dorit ca românii să dobândească drepturile ce li se cuveneau și a contribuit la pregătirea Unirii Bucovinei cu România.

Între personalitățile remarcabile ale Sucevei de la sfârșitul secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea care s-au dedicat luptei pentru drepturile românilor din Bucovina, în timpul stăpânirii habsburgice, pe nedrept răpită de către austrieci la 1775, a dezvoltării învățământului românesc din acea perioadă, precum și pentru unirea Bucovinei cu patria mamă, România, a fost și Eusebie Popovici, care semna și Euseb. Popovici, un om de o înaltă ținută morală.

S-a născut la 20 octombrie 1863 (după Emil Satco) în localitatea Ruși Plăvălari fiind fiul preotului Leon Popovici. Studiile primare le face în localitatea natală iar cele secundare la Gimnaziul Superior Greco-Oriental din Suceava. Urmează studiile universitare la Cernăuți și Innsbruck, la terminarea cărora obține doctoratul în filologie. În timpul studiilor a făcut parte activă din Societatea Academică Junimea între anii 1882-1886. A fost ales președinte al acestei societăți între anii 1884 și 1885. Din 1892 a fost trecut în rândul membrilor emeritați (emeriti) ai acesteia. După absolvire a ocupat catedra de limba română și limba latină la Pedagogiul din Cernăuți între anii 1889 -1890. În 1890 se transferă la Gimnaziul greco-ortodox din Suceava unde funcționează cu întrerupere până în 1928 când se pensionează. Din primii ani de activitate la Suceava desfășoară o intensă activitate culturală, socială și politică.

În Suceava existau Societatea „Școala Română” înființată în 1883 și „Clubul Român” ce activa din 1887, care urmăreau școlarizarea elevilor români și în mod deosebit cei din mediul rural, ajutorarea elevilor români cu rezultate bune, dar cu slabe posibilități materiale, precum și cultivarea și dezvoltarea deprinderilor de a vorbi, citi și scrie în limba literară română, popularizarea valorilor naționale. Datorită muncii pline de râvnă a fost ales președinte al celor două societăți. A fost un cunoscut apărător al elevilor români și luptător intransigent pentru drepturile românilor în perioada austriacă. Un timp a fost director al Liceului de fete (de copile) din Suceava. A elaborat mai multe lucrări cu caracter didactic. Amintim doar „Curs pregătit pentru examenul de primire în gimnaziu, din limba română” (1895-1896), prin care se venea în ajutorul elevilor români care se pregăteau pentru examenul de admitere în gimnaziu.

Cât timp Eusebie Popovici a fost vecin cu locuința cu Vasile Bumbac, aflându-se pe aceeași stradă, între anii 1890-1894, fiind și colegi de cancelarie la gimnaziul gr.-or. din Suceava, au convenit să deschidă o porțiță de trecere de la o casă la cealaltă, pentru a scurta drumul. La întâlnirile celor doi buni prieteni și colegi, aceștia aveau multe de discutat în privința drepturilor românilor, a situației elevilor români și a unirii Bucovinei cu Patria Mamă. A desfășurat o marcantă activitate politică, din 1898 a făcut parte din Partidul Național Radical, apoi din 1905 până în 1918 a fost membru al Partidului Național Român din Bucovina.

Pentru realizarea Unirii mai întâi a fost convocată la 27 octombrie 1918 o adunare politică care s-a proclamat Adunarea Constituantă a Bucovinei. La adunare au

luat parte deputații români din Parlamentul de la Viena, foștii deputați din Dieta Bucovinei, primarii români din Bucovina, precum și alți reprezentanți ai românilor din această provincie. Adunarea s-a desfășurat în Palatul Național din Cernăuți. Între participanți a fost Eusebie Popovici și Dori Popovici, foști deputați în Dieta Bucovinei între 1910-1914. Constituanta instituie un consiliu național format din 50 de membri și în moțiunea adoptată, la punctul 1 se spune „*Reprezentanții poporului român din Bucovina, întruniți astăzi în ziua de 27 noiembrie 1918 în capitala Bucovinei, se declară, în puterea suveranității naționale, Constituantă a acestei țări românești*”. Consiliul Național al Bucovinei care reprezenta puterea legislativă în prima ședință își alege conducerea numită prezidiu. Au fost propuși și votați: Iancu Flondor-președinte, Dionisie Bejan, Dori Popovici și Sextil Pușcariu-vicepreședinți și trei secretari.

La data de 6 noiembrie 1918 a intrat în orașul Suceava, în ritmul cântecului „*Pe-al nostru steag e scris unire*”, întâmpinat de primarul Eusebie Popovici un detașament de grăniceri români comandat de maiorul Anton Ionescu, care a adresat un manifest locuitorilor în care se prevedea „*de azi înainte graniță între români să nu mai fie*”. În amintirea acestui eveniment una din străzile orașului se numește „*6 Noiembrie*” iar altă stradă „*Maior Anton Ionescu*”.

În ședința a doua din 12 noiembrie se propune și se formează trei secții în cadrul Consiliului Național al Bucovinei: pentru externe, pentru aprovizionare și administrativă. La secția administrativă a fost ales președinte Dori Popovici. Această secție cuprindea mai multe sectoare de activitate și datorită propunerii lui Dori Popovici s-au înființat 10 subsecții. În timpul ședinței Consiliului Național al Bucovinei se propune formarea unui guvern condus de un președinte și 13 secretari de stat (miniștri). Președinte a fost ales Iancu Flondor, Dori Popovici este numit ministru de interne. În Cernăuți și împrejurimi situația se agrava datorită stării de nesiguranță creată de diferite grupări. A fost nevoie chiar de intervenția armatei române pentru a impune ordinea în regiune.

În ședința din 13 noiembrie 1918, guvernul depune jurământul și s-a făcut propunerea ca membrii guvernului care sunt și membri ai Consiliului Național Român al Bucovinei să fie înlocuiți din acest for. A fost aleasă și o nouă conducere. În locul lui Iancu Flondor, fostul președinte, care acum era primul ministru al guvernului a fost ales Dionisie Bejan iar Eusebie Popovici, profesor și fost deputat în Dieta Bucovinei, vicepreședinte.

Ședința a patra a Consiliului Național al Bucovinei a fost convocată pentru luni 25 noiembrie 1918. Între membrii prezenți a fost și Dori Popovici care a luat primul cuvântul și a propus ca în Consiliul Național al Bucovinei să fie incluse și alte persoane de origine română „*prin cooptare*” deoarece condițiile grele din Bucovina nu permiteau organizarea de alegeri în acest scop. Comisia formată a propus un număr de 54 de reprezentanți, iar plenul a aprobat. În cadrul ședinței condusă de vicepreședintele Eusebie Popovici guvernul face propunerea ca pentru joi 28 noiembrie „*să se concheme*” (convoace) un congres național. Propunerea a fost votată în unanimitate și urmează Congresul național din 28 noiembrie 1918. La această dată se întrunește Congresul General al Bucovinei în Sala Sinodală din Palatul Mitropolitan din Cernăuți. Au fost prezenți 74 de membri ai Consiliului Național Român. Pe lângă

reprezentanții românilor au fost și cinci reprezentanți ai polonezilor, șapte ai germanilor și ai unor comune rutene de peste Prut. Au fost oaspeți din Basarabia, Ardeal, Ungaria și reprezentanți ai armatei române în frunte cu generalul Iacob Zadik. Președintele Congresului General al Bucovinei, Iancu Flondor a prezentat o moțiune care prevedea „Unirea necondiționată și pe vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colacin, Nistru, cu Regatul României?”. Se supune la vot și este votată în aplauzele nesfârșite ale congresului. Această hotărâre a fost adusă la cunoștința regelui Ferdinand I, Guvernului României, marilor puteri și este recunoscută oficial în 1919 prin Tratatul de pace de la Saint Germain încheiat cu Austria la 10 septembrie. Ca urmare a acestei hotărâri în Guvernul României au fost incluși doi miniștri secretari de stat fără portofoliu: Iancu Flondor și Ion Nistor. Un rol important în pregătirea și convocarea Congresului General al Bucovinei l-a avut și Dori Popovici împreună cu Eusebie Popovici.

Fig. 3.16. Sala Sinodală a Palatului Mitropolitan din Cernăuți, unde la 28 noiembrie 1918 s-a votat Unirea Bucovinei cu România.

În primul mandat de primar, când Suceava era distrusă de război, nu funcționau serviciile de electricitate și apă, lipseau alimentele și lemnele de foc, era jefuită de bande de hoți, fiind doar patru polițiști și aceia bătrâni, Eusebie Popovici a făcut mari eforturi și a reușit să restabilească liniștea orașului cu ajutorul detașamentului de grăniceri condus de maiorul Anton Ionescu. A aprovizionat orașul cu câteva vagoane de porumb, grâu, secară, făină de porumb și cu alte alimente, în felul acesta a făcut să scadă prețul acestora. La 1 decembrie 1918 s-a restabilit iluminatul electric. A fost construită o uzină electrică și visteria orașului a trecut pe plus. Au fost reparate mai multe străzi și s-au curățat parcurile.

Guvernul condus de Iancu Flondor roagă Consiliul Național care a ținut ședința pe 13 februarie 1919 în Palatul Țării să aleagă prin vot consultativ, două comisii, una pentru reforma electorală și alta pentru cea agrară. Dr. Dori Popovici a fost ales în ambele comisii, fiind printre pușinii care s-au bucurat de această onoare.

După Marea Unire, Dori Popovici s-a numărat printre oamenii de frunte ai politicii românești, a fost ales în 1919 deputat în Parlamentul României, a creat în Bucovina o grupare a Partidului Țărănesc format de către generalul Alexandru Averescu, care între 1920 – 1927 s-a numit Partidul Poporului. Când acesta a devenit prim-ministru, după Marea Unire, Dori Popovici a fost numit ministru secretar de stat prin decret regal în guvernul format între martie 1920 și decembrie 1921 și apoi în cel dintre 1926-1927. Din 1927 a făcut parte din Partidul Național Țărănesc. A fost numit președinte al Comisiei Regale pentru Lichidare și Unificare a Bucovinei. A desfășurat și alte activități care au contribuit la integrarea Bucovinei în cadrul patriei mamă. Îndeplinind funcția de ministru secretar de stat, fiind și membru marcant al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, societatea s-a bucurat de sprijin din partea sa.

După unirea Bucovinei cu Patria Mamă, Eusebie Popovici devine liderul pentru acest ținut al Partidului Poporului(1920) și apoi face parte din Partidul Național Liberal. A fost ales în două legislaturi în Parlamentul României (1920 – 1921 și 1926 -1927). Fiind convins că prezența sa este necesară în rândul sucevenilor, a refuzat de două ori portofoliul ministerial ce i s-a oferit. Pentru întreaga sa activitate politică, socială și în învățământ a fost decorat cu înalte distincții ale statului român, fiind mare ofițer al ordenelor „*Ferdinand I*” și „*Steaua României*”.

După pensionare, în 1928, fiind într-o bună stare de sănătate a activat în continuare în interesul societății sucevene. În calitate de director inaugurează la 8 mai 1932 Casa Națională în care se aflau sediile: Bibliotecii Centrale, Muzeului Orașenesc Suceava și Muzeului Porumbescu, a Societății Școala Română și Cazinoul Funcționarilor Români.

Când s-a întors dintr-o călătorie făcută în interesul Casei Naționale din Suceava, la coborârea din tren în gara Burdujeni a lunecat și și-a fracturat un picior, de la care i se va trage sfârșitul. După unii acest accident a fost suspect.

Moare la 15 noiembrie 1937. La funeralii au fost toate autoritățile locale, un numeros public intelectual, delegații din numeroase sate ale Bucovinei, populație a orașului precum și un număr mare de elevi. Serviciul divin s-a desfășurat la Mănăstirea Sfântul Ioan, susținut de 22 de preoți conduși de Mitropolitul Visarion. A fost înmormântat în cavoul familiei din cimitirul orașului. Fiind mare ofițer al ordenelor „*Ferdinand I*” și „*Steaua României*”, o companie din Regimentul 69 Infanterie a dat onorurile cuvenite. Eusebie Popovici, care timp de 40 de ani a fost luminătorul spiritual al românilor din Bucovina, a rămas în istoria Sucevei ca un vrednic primar, distins profesor și un apostol al românismului.

Odată cu venirea la putere în România a regimului comunist, Dori Popovici, la fel ca și alți miniștri și demnitari cu rang înalt, a fost arestat și dus cu duba la închisoarea de la Sighetul Marmăției, supranumită „*închisoarea (iadul) elitei românești*” (fig. 3.18). Aici a fost deținut fără judecată în condiții neînchipuit de grele,

fiind bătut de multe ori. Având vârsta de 77 de ani a rezistat doar 37 de zile la aceste chinuri. A murit în ziua de 12 iunie 1950. A fost îngropat în taină, noaptea, în cimitirul deținuților de la Cearda, care a fost numit și cimitirul fără morminte sau cimitirul săracilor.

Fig. 3.17. Celulă din închisoarea de la Sighetul-Marmației

Fig. 3.18. Închisoarea elitei românești din Sighetul Marmației

În această închisoare au murit mai mulți întregitori ai României Mari: Iuliu Maniu, Sever Bocu, Valer Moldovan, Aurel Vlad (transilvăneni), Daniel Ciugureanu, Ioan Pelivan (basarabeni), Gheorghe Grigorovici (bucovinean). Tot în această pușcărie au fost închiși un număr de ani și Pantelimon Halippa, Iuliu Hossu, Ioan Lupaș, Ion Nistor. Mihai Popovici, Emil Hațeganu, Ion Ilcuș, de asemenea, eroi ai unirii de la 1918. Tot aici au fost deținuți și unii înalți ofițeri și generali, eroi ai bătăliilor de la Mărășești: Henry Cihoski, Nicoloi Samsonovici, Ioan Rășcanu și alții. Astfel i-a răsplătit regimul comunist pe marii eroi ai neamului care au îndeplinit înalte funcții de stat sau politice și care s-au jertfit pentru a-și vedea visul unirii împlinit și țara liberă.

Bibliografie:

1. Calafeteanu I., Moisuc V.-P. *Unirea Basarabiei și a Bucovinei cu România, 1917-1918*. Editura Hyperion, Chișinău, 1995.
2. Iacobescu M. *Câteva reflecții la un veac de la prima conflagrație mondială*, Crai nou, Suceava.
3. Irimescu M. *Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (1862-2012), la 150 de ani. Istorie și realizări. Volumul I*, Editura Septentrion, Rădăuți, 2012.
4. Leu P. *Colegiul Național „Ștefan cel Mare” Suceava. Monografie. Etapa austriacă, I*, Editura Euroland, Suceava, 2000.
5. Nistor I. I. *Unirea Bucovinei, 28 noiembrie 1918*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2010.
6. Roșca N. *Închisoarea elitei românești. Compendiu*. Sighetul Marmației, 2006.
7. Satco E. *Ștefan cel Mare și Sfânt. Mari aniversări 1504- 2004. Documente*. Fundația culturală „Leca Morariu”, Suceava, 2004.

IV.
DIN ISTORIA TEHNICII ȘI
ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
ROMÂNESC

RESTAURAREA CEASULUI CU CARILON DIN TURNUL PALATULUI CULTURII DIN IAȘI

Ion Cristea, prof.

Restaurator metale. Restaurator mecanică fină și orologerie. Iași

Abstract. *The rehabilitation works at the Palace of Culture in Iași took place for 8 years and ended in the spring of 2016. During this time, the clock worked, except for the period when it was done with the works on the Tower, more precisely in the mechanism room. The clock was built in Germany and in 1925, with the inauguration of the Palace of Justice, it began to function. The advanced wear of component parts has led to a complex restoration process that has been successfully completed.*

Keywords: *treasure, ornament, restoration*

Lucrările de reabilitare de la Palatul Culturii din Iași s-au desfășurat pe o perioadă de 8 ani și s-au finalizat în primăvara anului 2016. În tot acest timp, ceasul a funcționat, exceptând perioada în care s-a ajuns cu lucrările la Turn, mai exact în sala mecanismului. Ceasul a fost protejat inițial cu folie pentru a nu pătrunde praf și moloz în mecanism. Această măsură s-a dovedit a fi insuficientă, el trebuind să fie protejat cu o carcasă din scânduri pentru a se evita diverse loviri ce puteau apare în timpul lucrului.

Fig. 3.1. *Ceasul din turnul Palatului Culturii, Iași.*

Inițial, prin protecția făcută fără a se vedea la fața locului, s-a dispus ca încăperea să fie eliberată de mecanism pentru a se putea efectua lucrările la planșeu. Menționăm că ceasul este instalat în trei Săli care au aproape 300 m². Ceasul este construit în Germania, și în anul 1925, odată cu inaugurarea Palatului de Justiție, a început să funcționeze. În anul 1984 s-a efectuat o restaurare generală având o echipă deosebită formată din șapte oameni de la I.M.A.M.U.S., condusă de un excepțional specialist, Lazu Constantin. Având atunci o uzură avansată, precum și alte cauze – roți uzate prin deteriorare, ceasul a încetat să mai funcționeze. Era foarte important deoarece în 1970 se executase sonorizarea în tot orașul Iași și odată cu oprirea ceasului nu se mai auzea Hora Unirii în Iași.

Cu aceasta ocazie a restaurării din 1984 s-au efectuat și unele piese de rezervă, bușe și roți dințate. În cele din urmă, proiectantul a înțeles că atât mecanismul ceasului, carillonul, clopotele și sistemul de transmisie a mișcării la clopote nu pot fi dezamblate și scoase din cele trei încăperi. S-a înțeles acest lucru după ce s-a văzut că atât mecanismul cât și clopotele nu stau pe planșeu, ci că au grinzi proprii de metal care intră direct în pereții turnului. În această situație s-a putut lucra la planșeu, putând fi refăcut parțial sau total, cu mecanismul și carillonul bine protejate.

În tot acest timp au fost o serie de lucrări privind protejarea întregului ansamblu care asigură transmiterea mișcărilor de la Ceas la carillon: șufe, scripeți, sistem de susținere, etc. După terminarea lucrărilor de la Turnul Palatului, acoperișul de 50 m înălțime și cele trei încăperi ale ceasului, fiecare înaltă de 9 metri, s-a procedat la antifonarea sălii carillonului, care, de fapt, este locul de unde se face transmisia sonorizată și sala trebuia să fie ca un studio de transmisii radiofonice.

Abia după ce s-au finalizat lucrările constructorilor s-au putut începe lucrările la ceas. Acest ceas este un ceas mecanic ce funcționează pe baza invenției făcute de George Graham (07.07.1673 – 20.11.1751), ceasornicar, inventator și geofizician englez care a inventat dispozitivul „*mers cu piedică ancoră*”, obținând astfel un sistem de oscilații întreținute care asigură o măsurare cu precizie a timpului.

Astfel că acest ceas mecanic se compune din tamburi, roțițe, șufe, sisteme de ghidare, piese care sunt în mișcare și care mereu trebuiesc unse. În perioada lucrărilor de construcție, cu toată protecția efectuată, vaselinele și uleiurile s-au încărcat de praf. Au mai intervenit accidente și unele piese au trebuit să fie reparate. S-a procedat la o spălare generală a întregului mecanism cu dizolvanți până la curățarea corectă a mecanismului. S-au făcut completările necesare și de un mare ajutor au fost mai mulți specialiști, ca strungarul Radu Negruți, mecanicul Ion Zăstăuceanu, ing. Mihai Podar, ing. Nicu Grădinaru și alții.

S-au pus șufe noi acolo unde au fost uzate. De asemenea, o problemă nouă a apărut prin faptul că atât pardoseala cât și tavanul au căpătat altfel de dimensiuni și diverse sisteme de transmisie au trebuit redimensionate.

O problemă deosebită a apărut prin faptul că precizia acestui ceas mecanic trebuie să fie în pas cu precizia ceasului electronic. În acest sens, după multe căutări, împreună cu prof. Pantelimonescu de la Catedra de Automatizări și Calculatoare, s-a executat un dispozitiv care poate prin calculator să regleze permanent mecanismul de ceas și astfel ceasul mecanic să afișeze ora exactă. În situația în care vom avea

sonorizare în tot orașul Iași, este normal ca Ceasul din Turn să dea ora exactă și să cânte la fiecare oră „*Hora Unirii*”. În acest fel, cu echipa amintită și cu alți colaboratori, s-a reușit restaurarea ceasului și odata cu inaugurarea ce s-a făcut după terminarea lucrărilor de la Palat să înceapă să funcționeze și Ceasul cu Carillon din Turn.

Prin această restaurare s-au rezolvat mai multe probleme, și anume: întoarcerea automată la fiecare 12 ore, ungerea automată și permanentă a sistemului cu roțiță ancarată și cel mai important lucru este mersul cu precizie de oră exactă, fapt ce duce la posibilitatea realizării din nou a sonorizării în orașul Iași, precizia fiind un element central astăzi, dacă ne gândim la ceasurile cu cuarț de care dispune tot publicul.

Cu această ocazie este bine să amintim despre soarta ceasurilor de turn. La ora actuală, aceste ceasuri sunt într-un adevărat dezastru. Acest lucru se datorează în primul rând legislației, aceeași legislație care se ocupă de bunurile de patrimoniu, dar unde nu se amintește nicăieri de ceasurile de turn. Este incredibil cum turnul sau clădirea unde este amplasat ceasul este de patrimoniu, iar despre ceas nu se suflă o vorbă. Aceste ceasuri de turn sunt astfel în proprietatea bisericilor sau a primăriilor în general. După 1990 a început marele dezastru. Unele au fost demontate și duse la fier vechi în iureșul care a cuprins toată industria României. Altele au dispărut... S-au mai păstrat unele în diverse locuri unde s-a încercat înlocuirea lor cu ceasuri electronice. Dar acestea, după ieșirea din garanție, impun o mentenanță adecvată și reparații. Acestea implică costuri serioase și multe stau sau merg aiurea. Acestea nu seamănă cu cele mecanice care au la activ între 100 sau 200 de ani de funcționare.

În unele locuri, ca la Bârlad de exemplu, directorul de la muzeu a reușit la timp să recupereze din turn mecanismul, dar fără pendul, care era din fontă, fără șufe, fără transmisiile mecanice, etc. Întâmplător, acest ceas este cu 10 ani mai vechi decât ceasurile menționate de istoricii fabricii Wolff din Germania. Deși aceste ceasuri prezintă un potențial turistic deosebit, ne gândim la cele care pot fi vizitabile, cât și la faptul că pentru turiști în general, ceasurile din turnuri sunt o atracție deosebită în zonele vizitate. În unele localități, prin această modernizare a ceasurilor de turn de a da ora exactă se încearcă revenirea și punerea în funcțiune a lor, ele fiind mult mai rentabile și accesibile din toate punctele de vedere. La noi, puține ceasuri de turn pot fi vizitabile. Pe lângă cel de la Sighișoara, care atrage mii de turiști și cel de la Sibiu, menționăm că după reabilitarea Palatului Culturii, care a durat 8 ani, s-a rezolvat un lucru extraordinar, și anume posibilitatea de vizitare a Ceasului cu Carrilon. Dacă acest lucru nu s-a putut face până acum, a fost dintr-o cauză foarte simplă și anume: calea de acces spre cele 3 încăperi în care este amplasat ceasul se face prin podul Palatului Culturii din niște scopuri ale proiectului Palatului de Justiție. Amintim că până în 1954 a fost Palat de Justiție și apoi a trecut la Cultură.

Cu ocazia reabilitării executate la Palat s-a instalat un lift cu capacitatea de 8 persoane, s-a executat un culoar metalic conform cu normele pompierilor și în felul acesta, ceasul poate fi vizitabil. O problemă importantă pentru viitor sunt cei 370 m² care pot fi amenajați muzeistic pe viitor. Această realizare, de a deveni Ceasul cu

Fig. 3.2. Secvențe privind Ceasul cu Carrilon din Palatul Culturii, Iași.

Anul 2000

Anul 2016

Fig. 3.3. Secvențe privind Ceasul cu Carrilon din Palatul Culturii, Iași.

Carillon vizitabil, e o realizare deosebită a tuturor celor care s-au ocupat de reabilitarea Palatului Culturii.

Un lucru deosebit ne spune acest ceas la fiecare oră din 1925: că la Iași este locul unde s-au înfăptuit cele 3 uniri ale românilor: cea a lui Mihai Viteazul, cea a lui Alexandru Ioan Cuza și cea de după Primul Război Mondial.

Ar fi bine să nu uităm acest lucru și să facem tot posibilul ca sonorizarea să se audă din nou în tot Iașul și nu numai, adică să se continue acest mare proiect început în 1970.

TRANSPORTUL FERVIAR ÎN EUROPA: IERI, AZI, MÂINE ȘI POIMÂINE

*Drd. Mihail Alexandrov, Dr. ing. Daniel Apostol
Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” Iași, Facultatea de Mecanică*

Rezumat: În lucrare este prezentat, pe scurt, transportul feroviar în spațiul european, încă de la apariție și până azi, precum și posibilitățile viitoare de dezvoltare. De asemenea, sunt abordate și probleme ale transportului feroviar românesc.

Cuvinte cheie: transport feroviar, material rulant, depouri.

1. Introducere

Dezvoltat în țările europene de peste 150 de ani, transportul feroviar a dus de-a lungul timpului greul transportului de călători și marfă, ajungând astăzi la un nivel tehnologic foarte avansat. Deja există în Europa magistrale de trenuri urbane conduse centralizat, care nu mai sunt deservite de personal (driver).

La momentul actual, lungimea totală a căilor ferate construite pe glob este de aproximativ 1500000 km. Din această lungime circa 450000 de km sunt în Europa, 430000 km în America de Nord (SUA și Canada), 345000 de km pe continentul asiatic, 135000 de km în America de Sud și 120000 de km în Africa.

Căi ferate neelectrificate, unde sunt utilizate preponderent locomotive diesel (electrice și hidraulice) sunt dispuse astfel:

- în Europa: 256500 km;
- în America de Nord: 391300 km;
- în Asia: 262200 km;
- în America de sud: 112050 km;
- în Africa: 108000 km.

În prezent, deși România dispune de o rețea de cale ferată cu o lungime totală de 10818 km, din care:

- 6816 km este neelectrificată;
- 4002 km este electrificată,

aceasta este în continuă scădere, multe linii secundare fiind deja închise, cu mici perspective de a mai fi deschise vreodată.

Astăzi practic construcția de noi căi ferate se realizează doar în puține țări și, în special, pentru trenuri de mare viteză. Mai nou, pentru a concura cu transportul maritim de marfă s-au redeschis curse de lung parcurs, pentru exemplu China - Europa.

2. Scurt istoric al transportului feroviar in Europa

În secolul XIX, în Europa, după apariția mașinii cu abur, dezvoltarea transporturilor a luat un avânt nemaipomenit. S-au construit diverse automobile, locomotive și vapoare ce au utilizat ca mijloc de propulsie energia aburului, mașinile cu abur perfecționându-se continuu. Tot în această perioadă apare primul automobil cu

motor cu ardere internă și primele dispozitive electrice, mașini electrice (motoare și generatoare).

Datorită simplității și robusteții, mașina cu abur a câștigat într-o prima etapă, fiind întâlnită în mai toate domeniile. La sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX, motorul cu ardere internă și electricitatea au început să fie utilizate pe scară largă în multe domenii, datorită avantajelor pe care le prezentau, și au început să înlocuiască sistemele echipate cu mașini cu abur. Astfel, majoritatea automobilelor au fost echipate cu motoare cu ardere internă, mașina cu abur rămânând suverană în domeniul puterilor mari, cum ar fi transportul feroviar și maritim. Totuși, în domeniul feroviar și maritim se încearcă introducerea motorului cu ardere internă, fiind realizate diverse vehicule.

Înainte primului război mondial a apărut tracțiunea termo-electrică, concretizată prin construcția de automotoare cu transmisie electrică – automotoare Drake. În timpul primului război mondial, nevoia tot mai mare de transport, în special auto și feroviar, a dus la apariția unor noi mijloace de transport, fiecare având în special destinație militară. Astfel, în dotarea armatei austro-ungare intră primul tren benzino-electric proiectat de dr. Ferdinand Porsche. Acesta s-a utilizat în special pe liniile cu profil greu, unde se preta cel mai bine, datorită tracțiunii sale, fiecare a doua osie a trenului fiind motoare. Trenul benzino-electric era format din mai multe vehicule legate între ele, primul fiind vehicul dotat cu grup motor – generator, iar celelalte fiind vehicule motoare-remorcă.

Atât în Europa, cât și în lume, începutul exploatării locomotivelor diesel poate fi considerat anul 1936, când la Sulzer Winterthur au fost proiectate și construite câteva locomotive diesel cu caracteristici comune și performanțe deosebite pentru acea perioadă, constituind bazele locomotivelor diesel moderne. Este vorba de cele două locomotive de 2x2200 CP (cu câte două motoare diesel) pentru căile ferate franceze, utilizate pe linia Paris–Lyon–Méditerranée și de locomotiva de 2x2200 CP introdusă de CFR, în anul 1938, în exploatare, pe linia București – Ploiești – Brașov. Astfel, s-au fabricat locomotiva diesel-electrică tip 262 BD1, cu formula osiilor 2-Co-2+2-Co-2, în dublă unitate cu puterea totală de 4400 CP pentru căile ferate franceze și locomotiva diesel-electrică cu formula osiilor 2-Do-1+1-Do-2, în dubla unitate cu puterea totală de 4400 CP pentru căile ferate române.

3. Transportul feroviar in Europa de azi

În Europa transportul feroviar este foarte bine dezvoltat, fiind împărțit în două tipuri de transport: de mărfuri și de călători. Transportul pe șine, în special cel electric, este cel mai avantajos sistem de transport de mare capacitate pentru călători și nu poate lipsi din conceptul unui sistem de transport public integrat, în marile aglomerări urbane și zona lor de influență. O confirmare deosebită, referitoare la situația transporturilor din UE, o avem prezentată de Comisia Europeană, odată cu publicarea la Bruxelles, în data de 27 octombrie 2016, a unui „*Tablou de bord în domeniul transporturilor 2016*” (Tabelul 3.1), pe baza a 30 de criterii de evaluare cuprinzând toate domeniile transporturilor (feroviar, rutier, naval, aerian, și cel în comun). În

rezultatul acestei analize s-au acordat puncte de la 1 la 7 cu plus sau minus, pentru fiecare criteriu analizat și s-a întocmit un clasament general. Acest tabel expune datele provenite din mai multe surse publice (precum Eurostat, Agenția Europeană de Mediu și Forumul Economic Mondial). El poate fi consultat în funcție de țară sau în funcție de temă (piața internă, investiții și infrastructură, uniune energetică și inovare, oameni).

Din păcate, în acest clasament general (Tabel 3.1), România ocupă ultimul loc 28, acumulând mai multe puncte negative, respectiv 15, și numai 4 puncte pozitive. Vecina noastră de la sud, Bulgaria, se află pe locul 25. Am intrat în detalii și am căutat

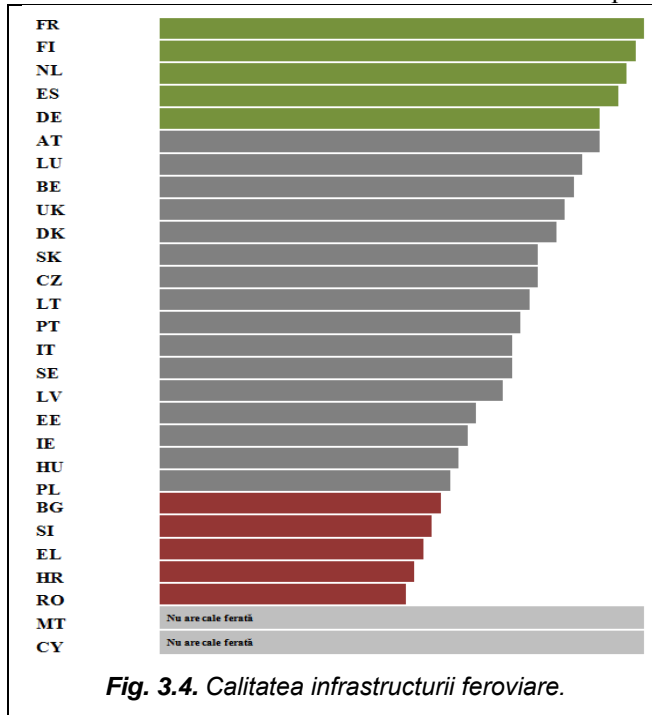
Tabel 3.1. *Tabloul de bord în domeniul transporturilor.*

Țări	Printre top 5	Printre top 5 de sus	Per total	Rang
NL	15	2	13	1
SE	11	2	9	2
DE	12	4	8	3
AT	11	3	8	3
DK	10	3	7	5
FI	10	3	7	5
HU	8	3	5	7
UK	10	5	5	7
EE	8	5	3	9
FR	8	5	3	9
SK	7	4	3	9
IE	4	2	2	12
CZ	5	4	1	13
ES	6	5	1	13
LV	7	6	1	13
CY	4	4	0	16
IT	6	7	-1	17
LU	8	9	-1	17
MT	5	6	-1	17
BE	6	8	-2	20
PT	5	7	-2	20
LT	6	10	-4	22
PL	4	8	-4	22
SI	3	8	-5	24
BG	6	12	-6	25
EL	1	11	-10	26
HR	3	13	-10	26
RO	4	15	-11	28

transportul feroviar găsiind România pe locul 26 (figura 2), dar tot ultimul loc care nu au cale ferată îl ocupă Malta și Cipru.

Uniunea Europeană a emis, în 2011, o nouă „CARTE ALBĂ – Foaie de parcurs pentru un spațiu european unic al transporturilor – Către un sistem de transport competitiv și eficient din punct de vedere al resurselor”, prin care propune pregătirea spațiului european al transporturilor pentru viitor și prezintă o viziune pentru un sistem de transport competitiv și sustenabil (prima Carte Albă a fost emisă în anul 2001). În acest scop, UE finanțează, cu până la 85 % la sută, lucrările de modernizare a infrastructurii din transporturi, inclusiv a celor feroviare. Aceasta se face pentru a reduce emisiile de GES ale sectorului de transporturi. Uniunea Europeană menționează în Cartea Albă și măsurile care trebuie luate pentru atingerea acestor obiective. În modul acesta se va trece de la transportul rutier către alte tipuri de

transporturi mai prietenoase mediului cum ar fi cel feroviar sau fluvial, a unor cantități de mărfuri cât mai mari și a unui număr cât mai mare de călători.

Așa cum este cunoscut, odată cu apariția căilor ferate, liniile acestora se terminau în marile orașe, de regulă, în gări tip terminus. Ulterior, s-a dezvoltat ideea legăturii acestor gări între ele, prin linii ferate urbane, de regulă amplasate diametral, unele subterane. Cu alte cuvinte, s-a trecut la transformarea totală sau parțială a gărilor „terminus” în gări de tranzit.

4. Viitorul transportului feroviar european

Viitorul transportului feroviar in Europa este al tehnologiei, care poate să reducă mult cheltuielile. Spre exemplu, putem vorbi astazi de marile probleme ale căii ferate franceze, regina transportului feroviar în Europa (articol publicat în ediția tipărită a Ziarului Financiar din data de 06.03.2018), și anume:

Căile ferate franceze, cea mai mare provocare a lui Macron de până acum: datoria operatorului feroviar este egală cu datoria națională a Noii Zeelande. Sistemul

feroviar francez a ajuns în insolvență, fiind ținut în viață cu resursele statului: 14 mld. euro pe an. „Grevele muncitorilor, datoriile masive, stații cu grad redus de utilizare, acestea reprezintă doar o parte a problemelor cu care se confruntă mult-lăudatul sistem de transport feroviar al Franței”, scrie Bloomberg. Sistemul a ajuns în insolvență, fiind ținut în viață cu resursele statului. Operatorul feroviar SNCF are un deficit anual de 3 miliarde de euro deși beneficiază de subvenții publice de 14 miliarde de euro anual, puțin sub jumătate din bugetul pentru apărare. Datoria acestuia, de 45 miliarde de euro, este egală cu datoria națională a Noii Zeelande.

Mai rău, datele privitoare la trafic sugerează că trenurile pierd cotă de piață în fața companiilor aeriene și autobuzelor, în timp ce incidentele din transportul feroviar se înmulțesc. „Timp de 30 de ani, am ezitat să punem în aplicare reformele necesare la SNCF și timp de 30 de ani am văzut cum serviciile se deteriorează”, declara ministrul francez de finanțe Bruno Le Maire recent. „Nu mai putem continua așa”.

De-a lungul mai multor decenii, liderii francezi s-au luptat să rezolve problemele SNCF, creat în 1938. Președintele Emmanuel Macron a promis că va reuși acolo unde alții au eșuat. De la preluarea puterii cu nouă luni în urmă, acesta a implementat reforme majore pe piața muncii, a redus taxele pentru companii și investiții și a inițiat reforme în diverse sectoare, de la cel al educației, la imigrație. Și totuși, reformarea sectorului feroviar s-ar putea dovedi pentru Macron cea mai mare provocare pe care a avut-o în față până acum. Succesul în acest domeniu va reprezenta un test pentru atingerea și celorlalte obiective de pe agenda sa. Statutul de monopol al SNCF va lua sfârșit începând cu 2020, compania urmând să fie pusă în fața competiției venite pe plan local din partea altor operatori feroviari.

Dupa cum putem vedea problemele SNCF-ului francez se pot întâlni în multe state europene, ceea ce înseamnă că calea ferată europeană are nevoie de o profundă restructurare. O alta mare problemă a industriei feroviare europene este amenințarea de expansiunea chineză. Firme mari europene ca Alstom, Siemens trag deja un semnal de alarmă. Ele ar putea forma un monopol pe piață în Europa, căutând astfel să facă față industriei feroviare din Japonia, SUA și China, care beneficiază de credite ieftine și subvenții.

5. Concluzii

Deși aflat în profundă transformare, în strânsă legătură cu situația politico-economică a spațiului european, transportul feroviar ține pasul cu tehnologiile vremii, fiind în competiție strânsă cu cel aerian. Problemele privind siguranța persoanei, din care enumeram atentatele, sabotajul, etc., fac ca transportul feroviar să fie încă bine cotate.

România își dorește să-și dezvolte transportul feroviar, dar încă nu a făcut-o. Infrastructura feroviara tot mai îmbătrânită, face ca viteza medie de circulație să scadă continuu, și să nu accepte vehicule feroviare moderne. De asemenea, numărul de vehicule feroviare ale operatorilor feroviari au scăzut continuu, transportul feroviar de călători creând probleme potențialilor călători.

O altă problemă, care va influența dezvoltarea transportului feroviar în România este lipsa tot mai acută de specialiști. Această problemă nu va putea fi rezolvată ușor întrucât domeniul feroviar nu mai este atractiv financiar (salarii mici comparativ cu munca prestată).

„*Infrastructura dă măsură mobilității*”, adică de calitatea infrastructurii depinde, în cea mai mare măsură, calitatea serviciilor oferite de operatori. Din această cauză infrastructura României a decăzut.

Transportul feroviar este unul de mare capacitate, un transport care ar putea oferi condiții optime de transportare din punct de vedere al noxelor, consumurilor de combustibil, siguranței și confortului. De asemenea, este un mod transport care poate asigura în mod optim conexiunea transportului urban cu cel suburban/ regional/ național/ european de călători.

Viitorul cailor ferate europene este cel al tehnologiilor, produse atât de industria feroviară europeană cât și de cea din afara Europei.

Bibliografie:

1. Ziarul Financiar. 06.03.2018.
2. Octavian U. *Pentru o mobilitate durabilă în aglomerările urbane*. 2018,
3. www.cfr.ro
4. www.remarul.eu
5. www.electroputere.ro
6. www.relocsa.ro

EVOLUȚIA TEHNICII AGRICOLE ÎN ROMÂNIA ULTIMULUI SECOL

*Prof.univ.dr.ing. Dănuță Cozma, prof.univ.dr.ing. Vasile Crăciun,
conf. univ.dr. ing. Ovidiu Balan, conf. univ. dr. ing. Ioan Băisan
Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” Iași.*

Existența poporului roman a fost, este și va fi legată de agricultură. România a dispus și dispune de resurse importante (sol, apă, climă) pentru practicarea agriculturii, pentru stăfacerea nevoilor de resurse alimentare ale populației și asigurarea unor disponibilități pentru export. Evoluția mecanizării agriculturii a fost și este strâns legată de forma de proprietate asupra terenului agricol. În perioada 1918 - 2018 în România au fost efectuate trei reforme agrare majore: 1921, 1945 și 1990.

După primul război mondial, în a. 1921 începe aplicarea reformei agrare, în urma căreia marile moșii au fost expropriate și împărțite țăranilor. Au fost păstrate moșiile de până la 100 ha și, în unele cazuri, de până la 500 ha (acolo unde existau resurse pentru producție mecanizată). Datorită acestei reforme, în perioada interbelică, la baza producției agricole a fost tracțiunea animală și munca umană. Despre mecanizare se poate vorbi doar la treieratul cerealelor prin folosirea batozelor acționate de locomobile și tractoare.

Reforma agrară din 1945, colectivizarea agriculturii din perioada 1949 - 1962 și efectele aplicării Legii fondului funciar din 1991, au făcut imposibilă conceperea, dar mai ales aplicarea unui proiect agricol românesc de lungă durată, asemenea majorității țărilor vest europene.

Mecanizarea agriculturii constă în introducerea și folosirea tractoarelor și a altor mașini agricole în procesele de producție din agricultură în scopul înlocuirii tracțiunii animale și a muncii umane, a creșterii producției și productivității, a utilizării judicioase a suprafețelor agricole, a efectuării lucrărilor de îmbunătățiri funciare etc. Mecanizarea agriculturii a permis reducerea populației active din agricultură, în țările dezvoltate, de la 75-85%, la sfârșitul secolului al XIX-lea, la 2-7% la sfârșitul secolului al XX-lea, în țările industrializate.

1. Evoluția tractoarelor agricole în România

Sursa de putere pentru mecanizarea agriculturii a fost și este tractorul, evoluția mecanizării fiind strâns legată de evoluția tractoarelor. În perioada interbelică singurele tractoare existente în agricultură erau importate din Germania și Statele Unite ale Americii. Cel mai cunoscut tractor din acea perioadă, care a lucrat pe ogoarele din România, a fost Lanz Bulldog, prezentat în fig. 3.5. A fost un tractor fabricat în Germania, în uzinele din orașul Mannheim unde și astăzi se fabrică tractoare marca John Deere. Acest tractor a fost utilizat pentru mecanizarea tuturor lucrărilor agricole de pe marile moșii, fiind nelipsit pentru acționarea batozelor pentru treieratul cerealelor păioase, în special amenajatele „arii” ale comunităților sătești din România.

Fig. 3.5. Tractoare Lanz Bulldog, expuse in diferite muzee din Romania.

În ceea ce privește evoluția construcției de tractoare în România, menționăm câteva momente memorabile:

- 26 noiembrie 1946 – pe poarta uzinei IAR Brașov (Industria Aeronautică Română, fostă societate mixtă româno-franceză) iese primul tractor românesc IAR-22;
- 1948 – IAR devine „Uzina Tractorul Brașov” (UTB);
- 1960 – începe proiectarea primului tractor U650 de concepție complet românească;
- 1963 – se trece la fabricarea în serie a tractoarelor U-650 (cu patru roți motrice și motor Diesel), destinate să execute majoritatea lucrărilor agricole. Tractorul U 650 era produsul premium al fabricii, fiind și astăzi cel mai des întâlnit pe terenurile agricole;
- 1963 – 1968 începe producția unei noi modele de tractoare sub licența Fiat.
- 1970 – 1989 o mare parte a tractoarelor românești merge la export. Una din afacerile avantajoase pentru România, fusese perfectată de Nicolae Ceaușescu și de șahul Iranului Mohammad Reza Pahlavi (conducere 1941-1979). În schimbul tractoarelor, România primea petrol și bumbac. Astfel de contracte au fost făcute și cu alte țări precum Irak, Siria, India, Libia etc;
- 1989 – UTB avea 23000 de angajați și producea între 50000 și 60000 de tractoare, anual;
- 1990 – Economia de piață își arată colții și ia pe nepregătite o clasă politică condusă după principii haotice. Fără implicarea și suportul statului comunist în

negocierea contractelor, uzina nu se mai descurcă și în doar câțiva ani pierde aproape toate piețele externe;

- 1997 – După numeroase scandaluri la nivelul guvernului, premierul Victor Ciorbea acordă fabricii un credit de 3,8 milioane de dolari, cu o dobândă de un procent. Condiția este ca banii să fie folosiți pentru re tehnologizarea liniilor de producție și cumpărarea de materii prime. Planul de redresare arăta că uzina va fabrica în continuare 6000 de tractoare anual. Banii se duc pe salarii, pe plata datoriilor și uzina ajunge din nou în aceeași situație. Guvernul Radu Vasile, strâns cu ușa de mișcările sindicale, acordă 3,5 milioane de dolari fără dobândă pentru plata restanțelor la gaz și curent. E doar un paliativ;

- 1999 – Fără piață de desfacere și fără o implicare serioasă a Ministerului Agriculturii pentru subvenționarea utilajelor agricole, 80 % din cei 10500 de angajați care mai rămăseseră în fabrică (după 10 ani de tranziție) sunt trimiși în șomaj. Datoriile totale ajung treptat la peste 52 de milioane de dolari. Toate acestea în condițiile în care agricultura românească avea nevoie de tractoare ca de aer;

- 2002 – Se obține certificarea europeană și americană privind emisiile poluante pentru tractoarele produse la UTB. Fabrica a mai produs 4000 de tractoare;

- 2004 – Uzina a fost la un pas de privatizare, doritorul fiind fabrica de tractoare Landini din Italia. A urmat apoi o negociere cu New Holland, cu indienii de la Mahindra&Mahindra, apoi cu Daewoo, dar toate fără succes. UTB bate recordul la privatizări eșuate: în 12 ani, șase încercări nereușite;

- 2007 – Uzina Tractorul a fost închisă. Mai avea 1900 de angajați.

IAR 22 (fig. 3.6) este primul model de tractor românesc, produs începând cu 1946 la uzina „*Tractorul*” din Brașov, sub conducerea lui Radu Emil Mărdărescu. Acesta a copiat modelul Hannomag, la propunerea directorului Ion Grosu. Greutatea utilajului era de 3,4 tone, fiind echipat cu motoare Diesel de 38 CP. Forța de tracțiune dezvoltată era de 1225 daN. Încă de la început, uzina a primit o comandă de 5000 de bucăți din partea statului. Primul tractor asamblat a ieșit din uzină pe data de 26 decembrie 1946, iar tractorul cu nr. 1000 a fost terminat la începutul lui 1949.

A urmat KD-35 (tractor cu șenile) (fig. 3.7) echipat cu un motor diesel UTB KD-35-M (4 cilindri, 37CP), cutie de viteze cu 5+1 trepte de viteză. Acesta avea un dispozitiv de remorcă cu care putea remorca mașini agricole și era prevăzut cu ax de transmisie secundar pentru acționarea organelor active ale mașinilor agricole remorcate ca: secerători, mașini de cosit, mașini de legat, etc.

Au urmat tractoarele U-26 (fig. 3.8) / U-27 / U-29 / U-45 echipate cu un motor diesel UTB D-35-M (4 cilindri, 45CP), cutie de viteze cu 10+2 trepte de viteză.

Tractoare folosite în special la lucrări de îmbunătățiri funciare

Au urmat realizarea unei serii de tractoare destinate pentru lucrări de îmbunătățiri funciare, printre care pot fi menționate: UTB U-400, echipat cu un motor diesel (3 cilindri, 40 CP) (fig. 3.10); tractorul Universal 445 DT (fig. 3.11); tractorul horticol U445 HC (fig. 3.12). Tractoarele din seria U-650 aveau un grad înalt de universalitate, fiind deosebit de populare.

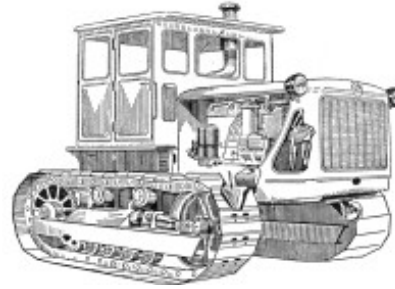
Fig. 3.6. Primul tractor IAR 22.

Fig. 3.7. Tractorul cu șenile KD - 35.2.

Fig. 3.8. Tractorul U26.2.

Fig. 3.9. UTB S-80 / S-100.

Tractoarele U-650 (fig. 3.13) și U-650M (fig. 3.14)

Tractorul U-650 a fost un tractor universal, pe roți, pentru lucrări agricole și pentru transport. Era un tractor de putere mijlocie, echipat cu motor Diesel de 47,8 kW (65CP) la 1800 rot/min., cu injecție directă și pornire electrică. Domeniul larg de utilizare a tractorului este asigurat de priza de putere independentă sau sincronă și de gama mare de viteze realizate prin cutia de viteze cu 5+1 trepte, dublate prin intermediul unui reductor. Efortul depus de tractorist în timpul lucrului este minim, datorită servomecanismului hidraulic al direcției. Pentru acționarea mașinilor agricole tractorul este echipat cu instalație hidraulică cu mecanism monobloc, cu reglaj automat de forță și poziție. Construcția osiilor din față și spate permite variația ecartamentului. Tractorul putea fi dotat cu punte față motoare (variantele U651 și U650 DT Super).

A fost menționat mai sus că în a.2007, „Uzina Tractorul Brașov” a intrat în faliment! În prezent, în România, la uzina MAT SA Craiova se fabrică două tipuri de tractoare, MAT 8100 PLUS (fig. 3.15) și MAT 546 DT (fig. 3.16).

Trebuie menționat ca sunt investitori interesați să reia producția de tractoare marca U- 650. Unul din foștii directori de la UTB a reușit să înființeze, la Băicoi, o linie de asamblare a tractorului U-650 (fig. 3.17).

Fig. 3.10. UTB U-400.

Fig. 3.11. Tractorul Universal 445 DT

Fig. 3.12. U445 HC (horticol).

Fig.3.13 Tractorul U-650 (cap de serie).

Fig. 3.14. Tractorul U-650 M.

Fig. 3.15. Tractorul MAT 8100 PLUS.

Fig. 3.16. Tractorul MAT 546 DT.

Fig. 3.17. Tractorul U-650, fabricat la Baicoi.

În prezent în marile exploatații agricole din Romania sunt folosite tractoare de import cu puteri de 150- 400 CP, marcele FENDT, CLAAS, JOHN DEERE, MASSEY FERGUSON, CASE, VALTRA etc. Pe teritoriul României (inclusiv în județul Iași) sunt prezente numeroase firme de leasing pentru tractoare și mașini agricole.

Fig. 3.18. Tractoare de import utilizate în marile exploatații agricole din România.

2. Evoluția construcției de mașini agricole

Până în a.1990 industria românească de mașini agricole a reușit să asigure necesarul pentru mecanizarea agriculturii și dispunea de capacități importante pentru export. Pentru exemplificare, înainte de a. 1989, numai uzina Mecanica „Ceahlau” - Piatra Neamț exporta anual în URSS în jur de 6000 semănători și 10000 grape cu discuri. Aceste cifre spun multe despre posibilitățile industriei constructoare de mașini agricole din acel timp. Cele mai reprezentative uzine din acest domeniu erau „Semanatoarea” - București, specializată în construcția de combine de recoltat cereale, „7 Noiembrie” – Craiova și Ceahlăul, „Ceahlau” Piatra Neamț, care fabrica întreaga gamă de mașini agricole de lucrat solul, semănat, întreținere culturi și combatere dăunători. Pe lângă marile uzine menționate mai sus, în majoritatea orașelor resedință de județ au fost înființate uzine de tip IMA care erau profilate pe diferite tipuri de mașini și instalații pentru agricultură. În prezent majoritatea uzinelor menționate mai sus au dispărut. Mai produc utilaje agricole și tractoare doar MAT- S.A. Craiova și Mecanica „Ceahlău” - S.A. Piatra Neamț.

În continuare sunt prezentate câteva dintre mașinile agricole care sunt produse în România: mașini agricole fabricate de Mecanica „Ceahlău” S.A. Piatra Neamț (fig. 3.19); grape cu discuri fabricate la I.M. „Ceahlau”- Piatra Neamț (fig. 3.20); semănătoare cu distribuție continuă de tip SUP (SUP-29), fabricată la Mecanica „Ceahlău” S.A. Piatra Neamț (fig. 3.21); Semanatoare combinata, pentru plante prasitoare, de tip SPC (SPC-6) fabricată la Mecanica „Ceahlău” S.A. Piatra Neamț (fig. 3.22); mașină combinată de lucrat solul și semănat în teren nearat (fig. 3.23); agregat combinat pentru pregătirea patului germinativ și semănat, în teren arat, de tip RAU, Germania (două treceri a agregatului pe teren) (fig. 3.24.); agregat combinat pentru înființarea culturilor agricole în teren nearat, printr-o singură trecere a agregatului pe sol (DUTZI- Germania) (fig. 3.25).

Fig. 3.19. Mașini agricole fabricate de Mecanica „Ceahlău” S.A. Piatra Neamț

Caracteristici tehnice:

Cod produs	Tractor necesar [CP]	Lățime de lucru [m]	Tip de lagăr	Productivitate [ha/oră]	Dimensiuni de gabarit [m, Lxlxh]	Număr de discuri	Masa [kg]
GDD 181	45	1,8	Cu rulment oscilant	1,5	2,3x1,9x1,15	22	500
GDP 251	45	2,5		1,3 – 1,7	1,7x2,6x1,15	28	650
GDT 251	45	2,5		1,3 – 2,1	3,0x2,5x1,15	28	700
GDT 281	45	2,8		1,3 – 2,1	3,0x2,8x1,15	32	750
GD 3,2 ME	65	3,2		1,3 – 2,1	3,2x3,3x1,40	36	860
GD 3A	120	3	conic	1,7 – 2,1	5,0x3,4x1,20	32	1800

Fig. 3.20. Grape cu discuri fabricate la I.M. „Ceahlău”- Piatra Neamț.

Fig. 3.21. Semănătoare cu distribuție continuă de tip SUP (SUP-29), fabricată la Mecanica „Ceahlău” S.A. Piatra Neamț.

Fig. 3.22. Semanatoare combinată, pentru plante prasitoare, de tip SPC (SPC-6) fabricată la Mecanica „Ceahlău” S.A. Piatra Neamț.

Fig. 3.23. Mașină combinată de lucrat solul și semănat în teren nearat.

Fig. 3.24. Agregat combinat pentru pregătirea patului germinativ și semănat, în teren arat, de tip RAU, Germania (două treceri a agregatului pe teren).

Fig. 3.25. Agregat combinat pentru înființarea culturilor agricole în teren nearat, printr-o singură trecere a agregatului pe sol (DUTZI- Germania).

În prezent, în agricultura de mare productivitate din România, practică de fermierii cu suprafețe de peste 1000 ha, mașinile și instalațiile agricole sunt provenite din import. Ceea ce face diferență între utilajele de import și utilajele produse în România sunt soluțiile tehnice și tehnologice folosite la construcția noilor mașini și la înființarea culturilor. Exemplificăm prin noutățile aparute în construcția mașinilor moderne de semănat. Aceste inovații tehnice au permis construcția unor mașini de semănat cu o precizie și productivitate ridicată (mărirea vitezei și a lățimilor de lucru).

Cea mai spectaculoasă evoluție a fost cea a mașinilor destinate mecanizării proceselor de recoltat. În perioada interbelică și apoi în perioada colectivizării a fost

Fig. 3.26. Treieratul cerealelor păioase cu batoza acționată de locomobilă (sau tractor).

Fig. 3.27. Recoltatul cerealelor păioase cu combina tractată C-1 (C-3).

Fig.3.28. Combina „Dropia”, ultima serie, construita la uzinele „Semănătoarea”,București

mecanizat treieratul cerealelor păioase, care era realizat în locații special amenajate (arii). Se foloseau batoze acționate de locomobile și tractoare. În evoluția construcției combinelor de recoltat în România, o etapă deosebită a fost introducerea în fabricație a combinelor C-12, CP-12, C-14, după licența LAVERDA- Italia. Fabricația a fost realizată la uzinele „Semănatoarea”- București. Aceste combine au avut un succes deosebit în rezolvarea problemelor legate de recoltarea tuturor culturilor agricole sub forma de boabe. Ultimul model realizat, după 1990 a fost modelul Dropia (fig. 3.28). În prezent, recoltarea produselor agricole sub forma de boabe se face cu combine de import, preponderent CLAAS-Germania, New Holland, John Deere etc. Sunt mașini foarte performante dar au și prețuri pe măsură (200000 - 300000 EUR).

Lantul producției agricole se încheie cu recepția, condiționarea și depozitarea, care trebuie realizată în spații proprii, pentru ca vânzarea producției să fie făcută în condiții de piață cât mai bune. În perioada evoluției socialiste a agriculturii spațiile de depozitare a produselor agricole erau construcții din beton armat (silozuri), cu capacități de până la 60000 tone, silozuri care sunt funcționale și astăzi, magazii de cereale din cărămidă și lemn, cu locații în special în stațiile de cale ferată și porturi (fig. 3.29). În prezent fermierii cu potențial și-au construit propriile spații de depozitare (vezi fig. 3.30) care pot înmagazina orice fel de produs boabe sau alte produse.

3. Mecanizarea agriculturii – o necesitate reală!

Cum evoluează lucrurile în agricultura românească și care sunt dificultățile fermierilor în materie de mecanizare? Două dintre cele mai importante obiective ale fermierilor care doresc să se mențină în zona performanței sunt cele de maximizare a producției și de reducere a costurilor. Pentru a atinge aceste ținte este necesar să fie controlați mai mulți factori, între care un rol fundamental îl are mecanizarea. A analiza rolul, necesitatea și efectele investițiilor în dotarea tehnică performantă a fermelor reprezintă un demers complex, cu repere pe cât de diverse, pe atât de importante. Pe de o parte, semnalele internaționale relevă faptul că sporirea cantității și calității alimentelor, precum și valorificarea optimă a resurselor naturale reprezintă imperative ale momentului. Ca urmare, producătorii de mijloace mecanice de lucru în agricultură investesc prioritar în obținerea unor produse cu performanțe productive sporite. Lucrurile evoluează rapid și spectaculos, inclusiv fermierii români au acces la numeroase soluții tehnice, cu randament maxim și în condiții de poluare minimă a mediului, confortul operatorului îmbunătățindu-se extrem de mult.

Estimările FAO în urmă cu 15 ani s-au adeverit. *„Să știți că performerii din România caută doar performanța. În ultimii ani, s-au făcut pași importanți pe calea dotării tehnice a fermelor. Bani s-au găsit, inclusiv în programele cu finanțare europeană. Iar semnele din ultimul an sunt foarte bune”*, sublinia directorul Green Expert Moldova, inginerul ieșean Viorel Tăbăcaru.

Un raport FAO din urmă cu 15 - 16 ani estima faptul că aproximativ 30% din investițiile în agricultura țărilor în curs de dezvoltare, inclusiv România, urmau a se

Fig. 3.29. Siloz de cereale cu celule din beton armat, în județul Timiș (proprietar Comcereal S.A).

Fig. 3.30. Stație modernă de recepție , condiționare și depozitare produse agricole, întâlnită și la marii producători agricoli din România

face în mecanizare. Observațiile de atunci țineau seama și de faptul că forța de muncă din agricultura României era (și încă este) una dintre cele mai numeroase din UE.

De exemplu, oficial, în anul 2001 populația economic activă în agricultura noastră reprezenta 37,4%, în timp ce media europeană era de 7,9%. Evoluția a confirmat prognozele FAO. Investițiile au fost orientate prioritar către mecanizare. „Banii pentru dotare trebuie găsiți de către fermieri, dar mai trebuie și dirijați către aceștia. România încă duce o mare lipsă de dotare tehnică în agricultură. Noi, fermierii, încă suntem decapitalizați. Nu vă minunați de faptul că în curtea unuia sau a altuia vedeți utilaje de 2-3 milioane de euro. Nu sunt ale lor. De fapt, sunt ale firmelor de leasing, ale băncilor”, sublinia președintele LAPAR, Laurențiu Baci.

Perspectivile sunt mai bune pentru România, dar mai trebuie ceva. În cadrul rapoartelor privitoare la viitorul agriculturii, FAO le recomandă guvernelor să

încurajeze producătorii în dezvoltarea de tehnică agricolă mai prietenoasă cu mediul. În urmă cu 3 ani, România dispunea de tehnică învechită și poluantă, având una dintre cele mai mici rate de mecanizare. „România ar avea nevoie de aproximativ 40 de mii de combine. Deocamdată, fermierii au doar aproximativ 25 de mii de combine”, arătau în anul 2014 unii reprezentanți ai MADR. Astăzi, vorbim despre o anumită îmbunătățire a perspectivelor. Până în februarie 2017, AFIR a primit solicitări de finanțare prin submăsura 4.1 „Investiții în exploatații agricole” cu 200% față de suma alocată în plafonul pentru cea de-a doua sesiune aferentă amintitei submăsuri din anul 2016 și continuată în anul 2017. Fermierii care vor să performeze se luptă cu lipsa de capitalizare.

Pe de altă parte, investițiile în sectorul mecanizării se impun în mod tot mai evident din cauza accentuării și în România a deficitului de forță de muncă. „De mult timp, în România nu se mai umblă cu vermorelul prin plantație, în cazul fermierilor adevărați. Din fericire, sunt tot mai numeroși cei care au investit în mijloace mecanice de efectuare a lucrărilor de întreținere. Dar anul trecut, am simțit pentru prima dată lipsa acută a oamenilor cu care să lucrăm. În toamna lui 2017, sperăm să folosim 2 combine noi pentru recoltat strugurii. Pe lângă grija de a achiziționa cele mai bune pesticide, fungicide, insecticide, a existat prioritatea de a investi în mașini și utilaje performante, pentru reușita tratamentelor. Investițiile în mecanizare au devenit esențiale”, observa inginerul Victor Bordei, specialist cu o vechime de aproape 4 decenii în Podgoria Huși-Vaslui.

Fig. 3.31. Aspect de la mecanizarea recoltatului culturii de rapiță.

Fie că sunt avute în vedere unele determinări imediate, fie că se ține cont de cerințele globale fermierul dornic de a performa are de adoptat o abordare

clară: *investițiile în mecanizare, pe repede înainte*. Dincolo de realele dificultăți de a aplica această idee în România, rămâne totuși încurajarea oferită tot de realitatea românească, respectiv aceea că în anul 2017 fermierii români obțin recolte de 5,5 tone rapiță/ha sau de 4 tone orz/ha, în sistem neirigat. Ori, aceste standarde înalte de producții pot fi atinse doar prin cunoașterea domeniului și prin investiții corect dirijate, inclusiv în mecanizare.

4. Cercetarea științifică în domeniul Mecanizării Agriculturii

Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Mașini și Instalații destinate Agriculturii și Industriei Alimentare - INMA București are cea mai veche și prestigioasă activitate de cercetare în domeniul mașinismului agricol și a tehnologiilor de mecanizare din România. Evoluția cercetării științifice în domeniul Mecanizării Agriculturii are câteva momente importante:

- În anul 1927 s-a înființat primul **Centru de cercetare pentru mașini agricole** în cadrul Institutului de Cercetări Agronomice al României - ICAR (Legea de înființare publicată în M.O nr. 97/05.05.1927);

- În anul 1930 s-a înființat **Stațiunea de Încercare a Mașinilor și Uneltelor Agricole** prin transformarea Centrului de cercetare din cadrul ICAR - care a pus bazele științifice privind metodologiile și tehnica experimentală în domeniu (Decizia nr. 2000/1930 a Directorului ICAR - GHEORGHE IONESCU ȘIȘEȘTI);

- În anul 1952 a fost înființat **Institutul de Cercetări pentru Mecanizarea și Electrificarea Agriculturii - ICMA** Băneasa prin transformarea **Stațiunii de Încercare Mașinilor și Uneltelor Agricole**;

- În anul 1960 a fost înființată **Întreprinderea pentru Proiectarea și Producția de Prototipuri de Mașini, Utilaje și Instalații Agricole - IPMA** Otopeni;

- În anul 1979 a fost înființat **Institutul de Cercetare Științifică și Inginerie Tehnologică pentru Mașini și Utilaje Agricole - ICSITMUA**, în subordinea MICM, prin unificarea ICMA din subordinea MAA cu ICPMA din subordinea MICM;

- În anul 1996 se înființează **Institutul Național de Cercetare - Dezvoltare pentru Mașini și Instalații destinate Agriculturii și Industriei Alimentare - INMA**, conform HG 1308/25.11.1996, prin reorganizarea **ICSITMUA**, **HG 1308/1996** în coordonarea Ministerului Educației și Cercetării HG 823/2004;

- În anul 2008 INMA a fost acreditat pentru a desfășura activități de cercetare-dezvoltare finanțate din fonduri publice în conformitate cu HG 551/2007, Decizia ANCS nr. 9634/2008;

Din luna mai 2009, INMA este membru al prestigiosului **Grup European de Design și Inginerie Igienică (EHEDG)**, care reunește într-un consorțiu: producători de echipamente pentru industria alimentară, institute de cercetare, precum și autorități de sănătate publică. EHEDG a fost fondat în 1989 cu scopul de a promova conceptul de igienă pe parcursul procesului de procesare și împachetare a alimentelor. Scopul principal al EHEDG este promovarea alimentelor sigure, prin îmbunătățirea ingineriei igienei și designului sub toate aspectele în procesul de procesare a alimentelor.

ÎNLOCUIREA LEMNULUI DIN STRUCTURA DE REZISTENȚĂ A MOBILIERULUI TAPIȚAT PRIN UTILIZAREA RESURSELOR REGENERABILE

*Emilia Câmpean, șef lucr.dr. ing., Emanuela Pop, șef lucr.dr. ing.,
Emilia Ciupan, conf.dr. inf.ec., Cornel Ciupan, prof.dr. ing;
Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Construcții de Mașini.*

Abstract. *Lucrarea urmărește, în prima parte, analiza consumului de material lemnos în producția de mobilier și impactul acestuia asupra mediului. În a doua parte se analizează, din punct de vedere cantitativ, posibilitatea înlocuirii lemnului din produsele tapițate cu materiale compozite pe bază de fibre vegetale și polipropilenă.*

1. Introducere

Pădurile joacă un rol hotărâtor în viața planetei noastre. Încă din epoca fierului, lemnul s-a remarcat ca fiind cel mai însemnat combustibil, dar și material de construcție, contribuind decisiv la nașterea și dezvoltarea societății omenești, fiind o fundație pe care s-au dezvoltat civilizațiile viitoare. Din păcate, acesta este și motivul pentru care pădurea a fost exploatată intens, suprafața acesteia reducându-se până la un nivel alarmant pentru planetă, ajungându-se la situația în care jumate din suprafața originală de pădure să fie distrusă. Potrivit lui [1], o treime din populația lumii depinde încă de lemn ca sursă de energie. Organizația World Wildlife declară că la fiecare minut, se taie la nivel global echivalentul a 26 hectare de pădure [2].

Pădurea trebuie deci protejată pentru a-și putea exercita și dezvolta rolurile sale benefice, care se manifestă în mai multe direcții și anume:

1. Rolul privind formarea și modelarea scoarței terestre – duce la acumularea marilor depozite de cărbuni din subsol, ajutând la întârzierea alunecărilor de teren;
2. Rolul pădurii asupra climei – pădurile intervin în reglarea temperaturii, sporesc umiditatea aerului, reduc viteza vântului, înlesnesc depunerea zăpezii și împiedică evaporarea apei din sol și transpirația excesivă a plantelor;
3. Rolul pădurii asupra solului – determină păstrarea umidității solului, afânarea și buna structurare a acestuia, îmbogățirea solului în elemente asimilabile, consolidarea terenurilor expuse alunecărilor de teren, împiedicarea formării avalanșelor;
4. Rolul hidrologic al pădurii - ajută la regularizarea debitelor apelor;
5. Influența pădurilor asupra culturilor agricole ca perdele forestiere de protecție;
6. Influența pădurilor asupra sănătății oamenilor, atât prin resursele oferite, cât și prin rolul igienico-sanitar al pădurilor. Pădurea are un rol decisiv în purificarea atmosferei, fixează carbonul și redă oxigen. Frunzișul des al pădurii acționează ca un ecran protector și atenuează zgomotul, dar oferă și numeroase resurse cu caracter sanogen precum: plante medicinale, fructe de pădure, ciuperci comestibile, nectar și polen al florilor etc.;
7. Rolul estetic al pădurii;

8. Rolul social al pădurii. Astfel, circa 30 % din populația globului utilizează biocarburanți compuși, în mare parte, din lemn de foc, pentru gătit și încălzirea locuințelor, în timp ce forța de muncă angajată în sectorul forestier (silvicultura și exploatarea pădurilor) pe glob include cca 12,3 milioane de persoane (FAO, 2007) [3].

În ultimele decade s-au luat măsuri privind reducerea despăduririlor. Astfel, în 1998 a fost semnat tratatul de la Kyoto, tratat care prevede reducerea gazelor de sera cu 5.2% până în a. 2012, comparativ cu a. 1990. Tot în vederea reducerii despăduririlor, în 2015 a avut loc Tratatul de la Paris prin care Uniunea Europeană (UE) își stabilea ca o prioritate oferirea către cetățenii săi a unei Europe sustenabile, durabile și accesibile.

În a. 2010 UE a adoptat Regulamentul European Union Timber Regulation (EUTR) care interzice introducerea lemnului și a produselor derivate exploatate ilegal pe piața uniunii. Pe lângă adoptarea EUTR, au mai fost adoptate și:

- Regulamentul (UE) nr. 363/2012 care definește normele de procedură privind recunoașterea și retragerea recunoașterii organizațiilor de monitorizare a operatorilor care produc lemn și produse de lemn [4];
- Regulamentul de punere în aplicare nr. 602/2012 al comisiei privind normele de aplicare, frecvența și natura controalelor organismelor de monitorizare [5].

La nivel național au fost implementate două proiecte în cadrul programului SAPARD: „*Silvicultura*” și Proiectul de dezvoltare forestieră din România „*Forestry*”, începând cu anul 2003. Acestea urmăresc dezvoltarea durabilă a României, ambele fiind finanțate de către Banca Mondială.

În anul 2014 a intrat în vigoare Hotărârea nr. 470/2014 care prevedea înregistrarea tuturor transporturilor de materiale lemnoase în sistemul online SUMAL. Astfel, fiecare transport de material lemnos putea fi verificat apelând numărul unic de urgență 112. Responsabil de gestionarea pădurilor este, potrivit Codului Silvic din 2010, Ministerul Mediului și Pădurilor. Alte instituții care se găsesc în subordinea Ministerului sunt: Regia Națională a Pădurilor Romsilva care are ca rol dezvoltarea durabilă a pădurilor, Inspectoratele Teritoriale pentru Regim Silvic și Vânătoare, Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice, Garda Națională de Mediu, Agenția Națională pentru Protecția Mediului [6]. Inspectoratele Teritoriale pentru Regim Silvic și Vânătoare sunt responsabile cu coordonarea, supravegherea și controlul regimului silvic și de vânătoare.

Instituții, care de asemenea pot interveni în controlul regimului silvic, sunt Jandarmeria și Poliția, aparținând Ministerului de Interne. Poliția desfășoară activități atât de prevenire și combatere a defrișărilor ilegale, cât și activități legate de aplicarea sancțiunilor contravenționale. Jandarmeria este responsabilă de paza pădurilor precum și de oferirea sprijinului de specialitate.

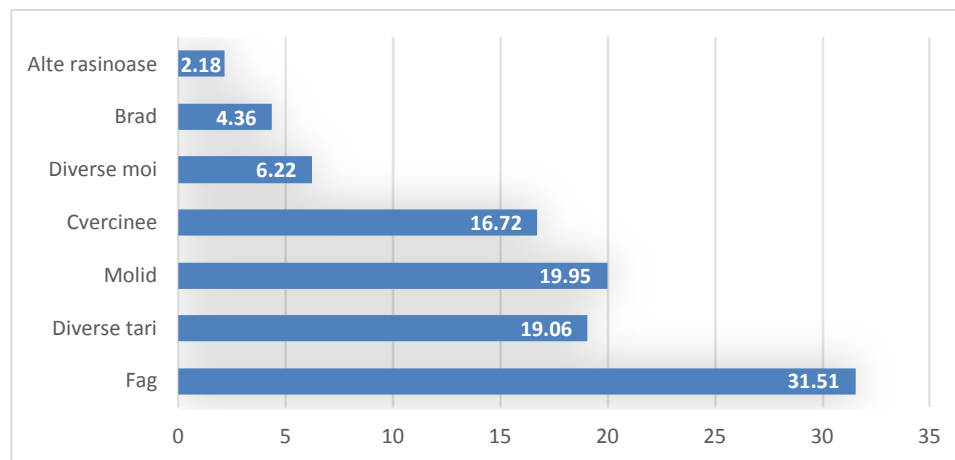
Din totalul de 6900962 ha de pădure aflate la nivel național în a. 2016 [6], jumătate sunt proprietatea statului și sunt administrate de Romsilva, iar cealaltă este proprietate privată a statului și a persoanelor fizice, fiind deci expuse tăierilor ilegale. Potrivit unui raport publicat de către organizația Greenpeace [7] în cursul anului 2015 au fost înregistrate un număr de 34870 tăieri ilegale de lemne, județul cu cel mai mare procent de tăieri ilegale fiind Argeș (8.85% din totalul defrișărilor ilegale), urmat de

Vrancea (8.3%) și Bacău (5.4%). Potrivit aceluiași raport, în cursul anului 2015, un număr de 3388 transporturi au fost depistate ca fiind neînregistrate în sistemul SUMAL, dintr-un total de 19946 apeluri. Măsurile întreprinse precum și conștientizarea de către cetățeni a situației în care ne aflăm au determinat scăderea volumului de lemn recoltat cu 935,5 m³ în 2016 față de 2015. Scăderea resurselor naturale, reglementările privind reducerea poluării, creșterea gradului de conștientizare a mediului și considerentele economice reprezintă principalele forțe motrice pentru utilizarea resurselor regenerabile, cum ar fi cânepa, salcia sau inul pentru diverse aplicații industriale. Lucrarea de față analizează posibilitatea înlocuirii lemnului din produsele tapițate cu materiale compozite pe bază de fibre de cânepă și polipropilenă.

2. Consumul de material lemnos în producția de mobilier din România

Deși au fost întreprinse măsuri de utilizare a lemnului într-un mod sustenabil atât la nivel național, cât și internațional, suprafața împădurită a României s-a redus continuu. Dacă în anul 1800, suprafața împădurită era de 8.500.000 ha pădure, în anul 2016, suprafața a ajuns la valoarea de 6.558.957 ha, reprezentând 27.2% din totalul țării. Media UE este de 32.4%, iar valoarea optimă la care ar trebui să ne încadrăm este de 45% [8]. Totuși, față de anul 2015, anul 2016 a adus o creștere a suprafeței împădurite cu 0.07%.

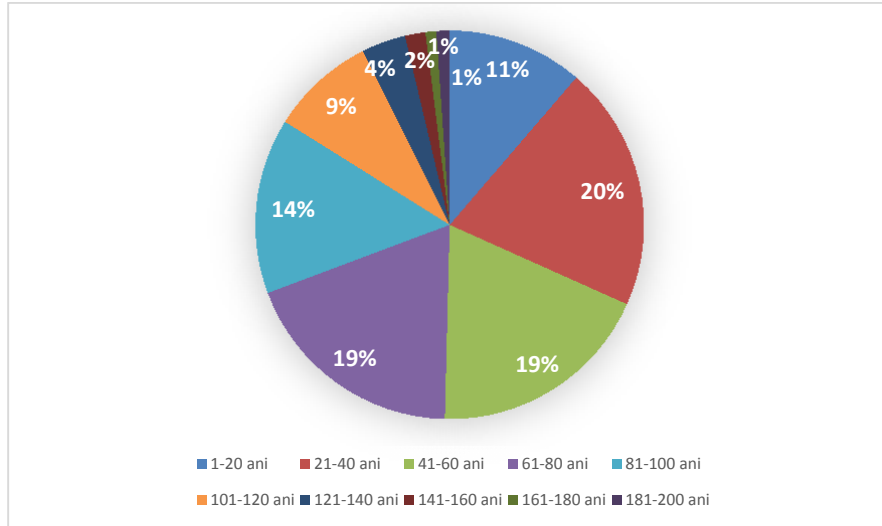
Din cele 6.558.957 ha împădurite, cea mai mare suprafață este împădurită cu fag (31% din totalul speciilor existente), urmată de rășinoase – molid, având o suprafață de 20% și de alte specii tari precum carpen, salcâm, paltin, având o suprafață de 19% (vezi fig.3.32) [9].

Fig. 3.32. Distribuția pădurii pe specii.

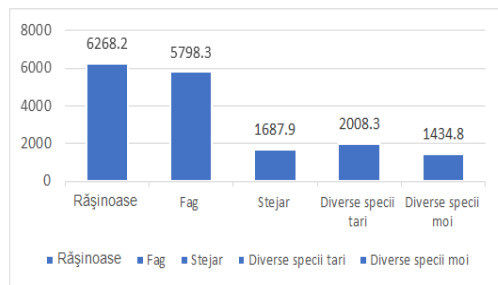
Din punct de vedere al vârstei pădurii, putem observa că pentru anul 2016, grupa de vârstă 21-40 ani este majoritară (20.40% din suprafața pădurii), urmată de grupa de vârstă 61-80 ani, (18.9% suprafața împădurită) și de grupa de vârstă 41-60 ani (18.7%

din suprafața împădurită) (fig. 3.33). La nivelul României, distribuția pădurilor pe clase de vârstă indică un deficit în grupa de vârstă 1-20 ani, ca efect al lipsei de acțiuni ale statului privind împădurirea.

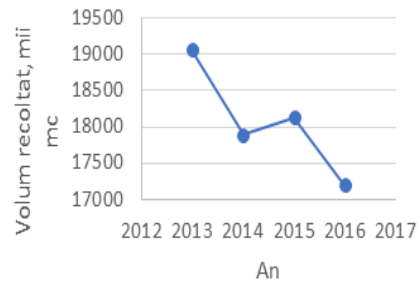

Fig. 3.33. Distribuția pădurii pe clase de vârstă.

Volumul anual recoltat din pădurile României era în anul 2016 de 17197,5 mii mc. Cea mai recoltată grupă este cea de rășinoase, cu o valoare de 6268.2 mii mc, urmată de fag, cu o valoare de 5798,3 mii mc (fig. 3.34). Față de anul 2015, volumul recoltat în 2016 a fost în scădere cu 935,5 mii mc (fig. 3.35). Observăm o tendință de scădere a volumului de lemn recoltat datorată în mare parte și legislației existente, dar și a utilizării unor aplicații care combat recoltarea ilegală a lemnului (Radarul pădurii), precum și a conștientizării problemelor de mediu existente datorate tăierii constante a pădurii [10].

Fig. 3.34. Volumul de lemn recoltat, pe specii.

Fig. 3.35. Volum de lemn recoltat, mii mc.

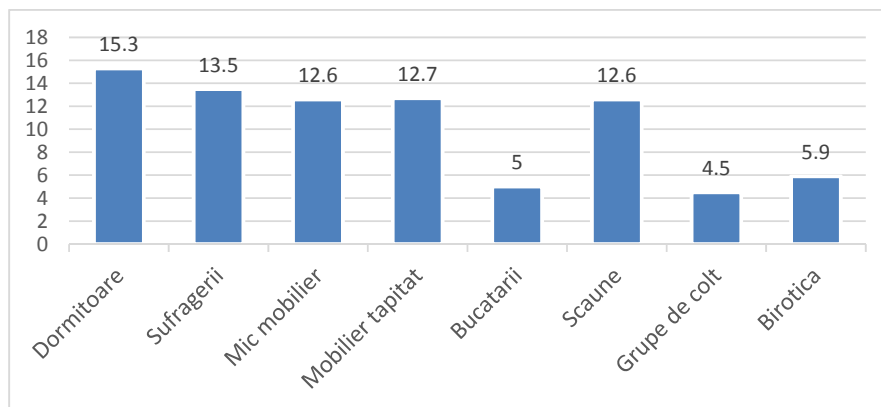
Din volumul total de lemn recoltat în anul 2016 (17197,5 mii mc), doar 80%, adică 4299 mii mc este constituit din lemn care poate fi tăiat și valorificat. Diferența reprezintă pierderi și este constituită din părți ale lemnului cum ar fi: rădăcini, frunze și crengi cu dimensiuni reduse [11]. Pe lângă pierderile provenite din imposibilitatea tăierii și care reprezintă 20% din masa lemnoasă, se mai adaugă un procent de 5,6%, care reprezintă pierderile tehnologice, potrivit Institutului Național de Statistică (INS), ajungându-se să se mai piardă un volum de 963 mii mc lemn [10]. Totalul pierderilor se ridică la 5262 mii mc [12].

O bună parte din lemnul recoltat se îndreaptă spre industria de prelucrare primară, a cherestelelor și ulterior pentru o multitudine de ramuri industriale: industria mobilei, a plăcilor (PAL, OSB), furnirelor, construcțiilor, caselor din lemn, decorațiuni interioare și exterioare. Lemnul reprezintă și o resursă esențială de încălzire, fiind utilizat ca lemn de foc, dar și ca biomasă pentru centralele termice moderne. Observăm că pentru anul 2011, din totalul de lemn recoltat, 1,9% s-a îndreptat spre industria mobilei (tabelul 3.2).

Tabel 3.2. Volumul de lemn utilizat în industria mobilei.

	2008	2009	2010	2011
Total industrie [%]	100	100	100	100
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută [%]	2.3	2.4	2.5	2.6
Fabricarea de mobilă [%]	1.9	1.8	1.7	1.9

Consumul de mobilă în România a înregistrat o creștere anuală de 4,75% în perioada 2011-2016, anul 2016 fiind anul cu cel mai accelerat ritm de creștere. Astfel, în anul 2016 s-a înregistrat o creștere cu 17,43% mai mult față de 2015 [13]. Cea mai mare parte a lemnului utilizat în industria mobilei merge în mobila de dormitoare, cu o proporție de 15,3%, urmată de mobila pentru sufragerii (13,5%) și mobilierul tapițat (12,7%).

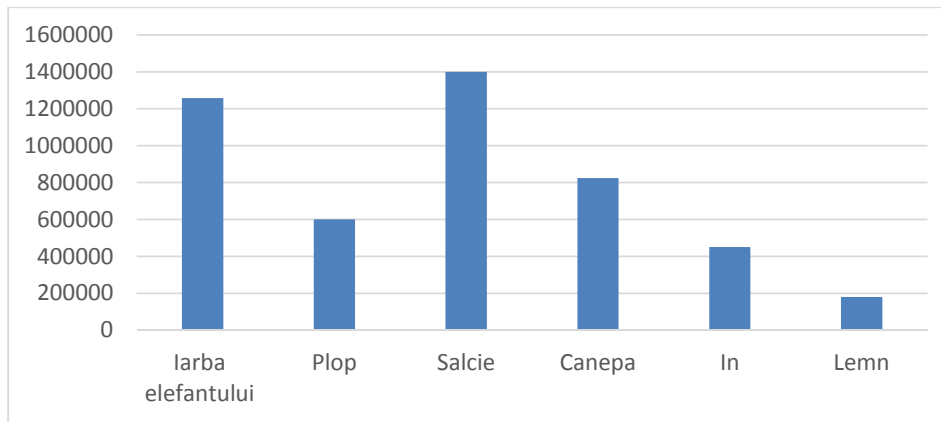

Fig. 3.36. Structura principalelor sortimente de mobilă.

În vederea utilizării raționale a resurselor de lemn, se încearcă înlocuirea lemnului din produsele tapițate cu materiale ecologice mult mai eficiente. În această scop, se realizează studii în vederea utilizării biomaterialelor precum lemnul energetic, culturi de in sau cânepă ca material care poate fi utilizat în înlocuirea lemnului din structura mobilierului tapițat. Un mare avantaj al acestor materiale, pe lângă faptul că acestea au un ciclu de viață mult mai scurt - multe din aceste plante fiind anuale, este faptul că ele sunt regenerabile, biodegradabile și se găsesc din abundență. Tabelul 3.3 prezintă câteva dintre caracteristicile acestor plante.

Tabelul 3.3. Producție kg/ha.

	Producție [kg/ha/an]	Condiții recoltare
Iarba elefantului	17000	În primul an nu se recoltează
Plop	40000	Prima recoltă în anul 6, următoarea după 5 ani
Salcie	40000	În primii trei ani nu se recoltează, următoarea recoltă la doi ani
Cânepa	11000	Anual, recolta fără rădăcină
In	6000	Anual
Lemn	180000	După 75 ani

Fig. 3.37. Producție kg/ha după 75 ani.

La o analiză a materialelor care pot fi utilizate ca alternativă a lemnului (iarba elefantului, plop, salcie, cânepă și in) se observă (fig. 3.37) că cel mai productiv material este salcia, care se recoltează o dată la doi ani, producția după 75 ani (considerat a fi anul la care lemnul poate fi tăiat), este de 1400000 kg materie uscată, raportată la un hectar de teren. Următorul material este iarba elefantului, cu o producție de 17000 kg/hectar/an, urmat de cânepă cu o producție de 11000 kg/hectar/an, ambele putând fi recoltate anual. Lemnul este considerat a fi cel mai neproductiv material, având o productivitate de 180000 kg/hectar materie uscată, după

75 de ani de creștere. Lemnul are o viteză de creștere foarte lentă, cu aproximativ 5m în 10 ani în primii ani de viață, după care creșterea poate ajunge la 1m în 10 ani și are nevoie mai mult timp pentru a ajunge la dimensiunile necesare recoltării. Unui stejar, de exemplu, îi ia 120 de ani să ajungă la maturitate, în timp ce productivitatea acestuia este la un nivel mult mai scăzut raportat la cea a salciei [11]. Iată de ce plantațiile de materiale energetice, pe lângă faptul că reprezintă o sursă de energie regenerabilă, utilizează și terenuri aflate în paragină, terenuri mlăștinoase sau terenuri inundabile din aria râurilor, utilizarea lor reducând considerabil defrișările de păduri generate de nevoia crescândă pentru combustibil ieftin. De asemenea, pe lângă aceste beneficii, aceste plante pot fi utilizate și ca sursă de celuloză, în industria mobilei, la prevenirea alunecărilor de teren, iar salcia poate fi utilizată și la fabricarea aspirinei.

3. Înlocuirea lemnului cu materiale compozite pe bază de fibre vegetale

Lemnul este un material excelent din punct de vedere funcțional, ecologic și estetic, dar supraexploatarea acestuia are un impact negativ asupra mediului și majoritatea țărilor au adoptat legi care îngreșează exploatarea forestieră. Prin urmare, producătorii de mobilier caută alternative de a înlocui lemnul cu alte materiale, care să ofere proprietăți fizice și mecanice comparabile cu lemnul, dar care să aibă și un impact minim asupra mediului.

TAPARO SA este o firmă producătoare de mobilier tapițat, din județul Maramureș. Majoritatea produselor tapițate au o structură sub forma unui cadru din lemn. Compania a realizat o serie de produse din material compozit pe bază de fibre vegetale (fig. 3.38), material pentru care dețin și brevet de invenție Caracteristicile

Fig. 3.38. Reproiectarea unor produse utilizând material compozit pe bază de fibre vegetale.

materialului au fost descrise în lucrarea [14]. TAPARO SA este partener într-un proiect de tip PNCDI III, alături de UTCN. Proiectul urmărește proiectarea și optimizarea lateralelor de canapea din material compozit pe bază de fibre vegetale. În lucrările [15, 16] autorii au studiat diverse soluții pentru optimizarea și îmbunătățirea procesului de termoformare a reperelor din material compozit, iar în lucrarea [17] se analizează înlocuirea lemnului cu produse obținute din material compozit pe bază de fibre vegetale cu scopul de a oferi o soluție pentru dezvoltarea durabilă a industriei de mobilă.

Materialul compozit utilizat de TAPARO SA pentru fabricarea anumitor piese de mobilier este compus din fibră termoplastă (fibre de polipropilenă) și fibre vegetale (câneapă, iută etc.). Fibrele de polipropilenă, având o lungime de 20-60 mm și o densitate de lungime de 7-16 DEN, sunt amestecate în proporție de 50% -60% din masa totală necesară, cu fibre vegetale având un grad de defibrare de aproximativ 70-80 DEN și o lungime a fibrei între 5-100 mm.

Procesul de fabricare a materialului constă în următorii pași:

1. *Se extrage fibra vegetală din balot și se toacă la lungimi de 5-100 mm pe o ghilotină cu cuțit rotativ;*
2. *Se cântăresc în paralel fibrele vegetale și cele de polipropilenă după care se eliberează pe un conveior;*
3. *Amestecarea grosieră și defibrarea la o finețe de 200-250 DEN prin comprimare, rolare și transferarea spre un multimixer cu mai multe camere verticale;*
4. *Amestecarea fină și defibrarea la o calitate de 70-80 DEN prin preluarea succesivă a unei cantități predeterminate de material rezultat din faza anterioară;*
5. *Întreșeserea materialului cu ajutorul unor mașini cu ace cu pinten care are rol de consolidare a stratului fibros prin deplasarea fibrelor din stratul superior spre stratul inferior și invers;*
6. *Tragerea și împăturarea materialului cu ajutorul a doi cilindri pentru realizarea unei pături de fibre consolidate (prin întreșesere) și rulate sub formă de sul.*

Materialului compozit obținut prin procedeul descris se poate utiliza la obținerea diferitelor produse, prin termoformare. În acest scop se suprapun straturi de material și se așează între platanele unei prese încălzite la aproximativ 220° C. Materialul încălzit se transferă pe matrița de termoformare unde, prin intermediul unei prese, va lua forma produsului.

4. Concluzii

Unele dintre avantajele înlocuirii lemnului cu materialul compozit dezvoltat de TAPARO SA sunt:

- Utilizarea de materie primă obținută din surse ușor regenerabile;
- Materialul compozit este reciclabil;
- Tehnologiile curate, materiale ieftine și reciclabile care utilizează materii prime cu creștere rapidă;
- Reducerea poluării și a defrișărilor de pădure;
- Consumul redus de forță de muncă și creșterea productivității.

Această lucrare a fost susținută de un grant al Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică și Inovare, CNCS / CCCDI - UEFISCDI, număr de proiect PN-III-P2-2.1-PTE-2016-0179, în cadrul PNCDI III.

Bibliografie:

1. Dudely, N., Jeanrenaud J.-P. Sullivan, F. *Bad Harvest? The Timber Trade and Degradation of World's Forests*. Oxford: Blackwell Publishers, 1995.
2. <https://www.worldwildlife.org/threats/deforestation>
3. *State of the World's Forests 2007*. Available online: <http://www.fao.org/3/a-a0773e.pdf> (accessed on 10 July 2018).
4. <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0363&from=EN>
5. http://apepaduri.gov.ro/wp-content/uploads/2014/08/R-607_2012-de-punere-in-aplicare-a-EUTR.pdf
6. <http://roifn.ro/site/rezultate-ifn-1/>
7. <https://www.greenpeace.org/romania/Global/romania/paduri/Publicatii/Raport%20taieri%20ilegale%202015.pdf>
8. Giurgiu V. *Considerații asupra stării pădurilor României – partea I: declinul suprafeței pădurilor și marginalizarea împăduririlor*. Revista Pădurilor, nr. 2/2010.
9. *Raport privind starea pădurilor României 2016, Ministerul Apelor și Pădurilor*, <http://apepaduri.gov.ro/wp-content/uploads/2014/07/Raport-starea-a%CC%86durilor-2016.pdf>
10. http://www.insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/statistica_activitatilor_din_silvicultura_in_anul_2016.pdf
11. Horodnic S. *Bazele exploatarei lemnului*. Suceava: Editura Universității din Suceava, 2003, Bibliogr. ISBN 973-8293-93-6.
12. *Fondul forestier național*, editat de I.N.S., 2004; *Volumul de lemn exploatat de către agenții economici atestați și suprafața parcursă cu taieri în anul 2003*, editat de I.N.S., 2004.
13. <http://financiertrends.ro/2017/07/15/consumul-de-mobila-al-romaniei/>
14. Ciupan E., Lăzărescu L., Filip I., Ciupan C., Câmpean E., Cionac I., Pop E. *Characterization of a thermoforming composite material made from hemp fibers and polypropylene*. The 13th Modern Technologies in Manufacturing, Cluj-Napoca, 2017.
15. Steopan M., Ciupan C., Câmpean E., Pop E., Filip I., Stelea L. *Optimizing a sofa side made of composite materials based on vegetable fibre*. Proceedings of the XXIth International Scientific Conference "INVENTICA 2017", Iasi, June 29-30, pp. 95-103, 2017.
16. Ciupan C., Steopan M., Pop E., Câmpean E., Filip I., Ciupan E. *Comparative analysis of different ribs used to rigidize the resistance structure of a sofa side made of composite materials based on vegetable fibers*. Acta Technica Napocensis, Vol. 61, Issue I, Cluj-Napoca, Romania, Editura U.T. Press, ISSN 1221-5872, 2018.
17. Ciupan E., Ciupan C., Câmpean E.-M., Stelea L., Policsek C.-E., Lungu F., Jucan D.-C. *Opportunities of Sustainable Development of the Industry of Upholstered Furniture in Romania*. A Case Study, Sustainability, 10, 3356. 2018.

OPTIMIZAREA UNEI LATERALE DE CANAPEA CU BOSAJE FĂCUTĂ DIN COMPOZIT PE BAZA DE FIBRE VEGETALE, UTILIZÂND METODA ELEMENTULUI FINIT

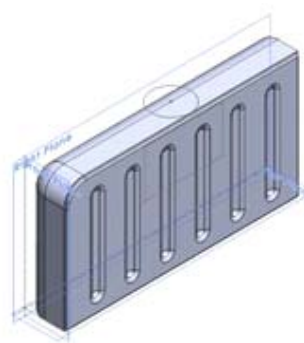
Mihai Steopan, ș.l.dr. ing. Emilia Ciupan, conf.dr. ing.ec., Ioan Filip, drd. Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Construcții de Mașini.

Majoritatea produselor de mobilier tapițate au la bază o structură de rezistență pe bază de lemn care pe lângă faptul ca este un material tot mai greu de obținut presupune și costuri mari cu manoperă de realizare a produsului. Autorii lucrării, încearcă să răspundă intereselor companiei TAPARO de a înlocui lemnul cu materiale compozite pe baza de fibre vegetale. Pentru a reduce costurile de fabricație, presiunea cauzată de legislația tot mai restrictivă privind exploatarea lemnului și ținând cont de utilizarea materialelor reciclabile, compania a dezvoltat propriul material compozit, utilizând procese și tehnologii cunoscute. Materialul compozit utilizat de S.C. TAPARO S.A. este compus din fibre vegetale cu recoltare anuală (câneapă, in, salcie etc.) și polipropilena, iar consolidarea acestuia în produse se face prin termoformare în matrițe.

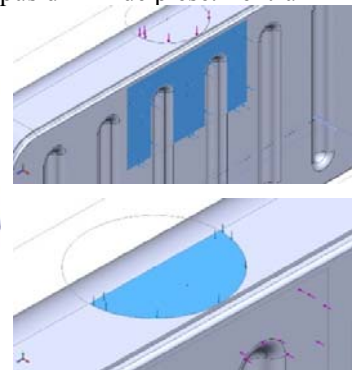
Lucrarea prezintă cercetări numerice privind optimizarea unei laterale de canapea, având structura de rezistență cu bosaje pentru ranforsarea plăcilor laterale. Conform testelor solicitate de beneficiar s-au aplicat forțele în zonele critice și s-a urmarit deformația maximă cumulată, iar în funcție de deformația maximă admisibilă pentru beneficiar, acesta poate să aleagă grosimea de material dorită. Modelul inițial de laterală (fig.3.39) are la bază un schelet din lemn compus din 21 de piese. Pentru

Fig. 3.39. Laterală canapea din lemn.

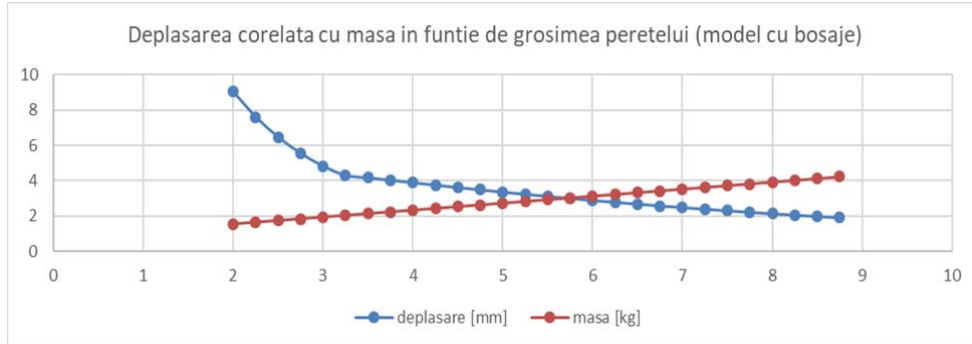
Fig. 3.40. Laterală canapea cu bosaje.

Fig. 3.41. Ampasarea forțelor pe model

simplificarea structurii s-a propus eliminarea scheletului de rezistență și înlocuirea acestuia cu o „cutie” din material compozit pe bază de fibre vegetale. Compensarea lipsei structurii de rezistență s-a realizat prin introducerea unor bosaje verticale (fig. 3.40) pe partea interioară a structurii.

Testarea a presupus aplicarea unei forte orizontale de 350N si a unei forte verticale de 750N, in zonele indicate de beneficiar (fig. 3.41). Pentru referinta s-a analizat si un model simplu fara bosaje. S-a considerat pentru analiza grosimea a stratului de material cuprinsa in intervalul 2 – 9 mm, utilizandu-se un increment de 0,25 mm. Rezultatele analizei sunt prezentate în fig. 3.42.

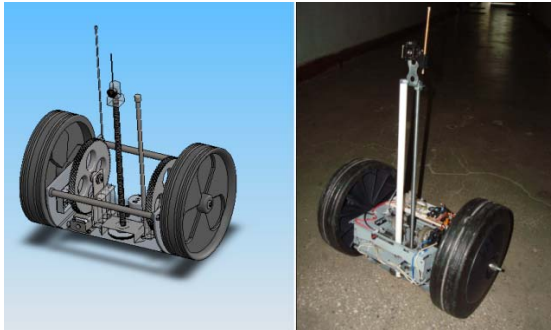

Fig. 3.42. Rezultatele analizei cu element finit pentru laterala canapea cu bosaje.

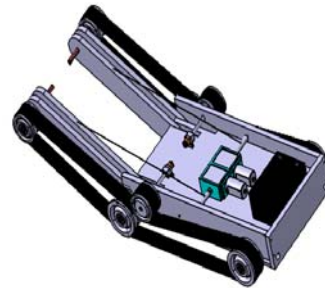
PLATFORME MOBILE ROBOTIZATE: CREAȚIE STUDENȚEASCĂ

S.l.dr.ing. Mihai Steopan, prof.dr.ing. Cornel Ciupan, drd.ing. Monica Ioana Gruia, ș.l.dr.ing. Emanuela Pop
Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Construcții de Mașini,
Departamentul „Ingineria Proiectării și Robotică”

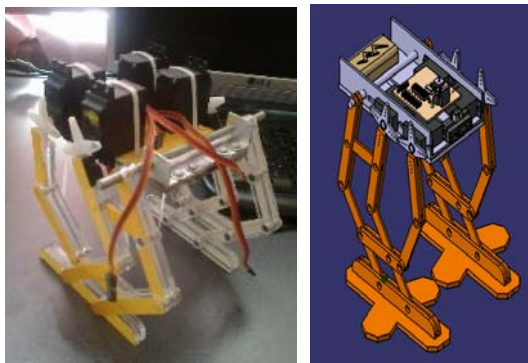
Lucrarea de față prezintă câteva din realizările studenților specializării „Robotica” din cadrul Facultății de Construcții de Mașini, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, care au participat la diverse saloane de invenție. Prezentarea începe cu câteva modele din a. 2009 și urmărește evoluția lor până în a. 2017. Evoluția conceptelor a fost dictată de algoritmul de dezvoltare de produs nou impus. În perioada 2009-2010 s-au utilizat metode clasice de tip Brainstorming, Mind Mapping, etc. Pentru perioada 2015-2017 s-a apelat la algoritmi și metode specifice dezvoltării pentru 6SIGMA – DFSS, cu unele precum AHP (Analytic Hierarchy Process), QFD (Quality Function Deployment), TRIZ – 40, etc. După cum se poate observa din fig. 3.43-3.46 pe măsura ce algoritmi de dezvoltare au evoluat, au evoluat și conceptele, crescând în complexitate, atât structurală cât și funcțională.

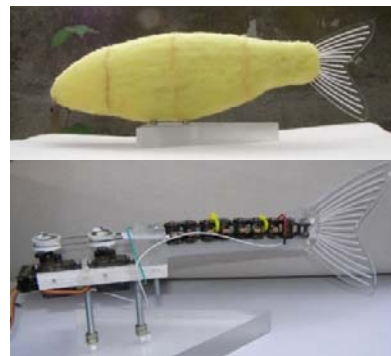
Fig. 3.43. Robot mobil cu mecanism pentru urcat scări. Realizare: Sabau Adrian Constantin, 2009.

Fig. 3.44. Platforma mobilă cu cale de rulare reconfigurabilă. Realizare: Costea Adrian, 2011.

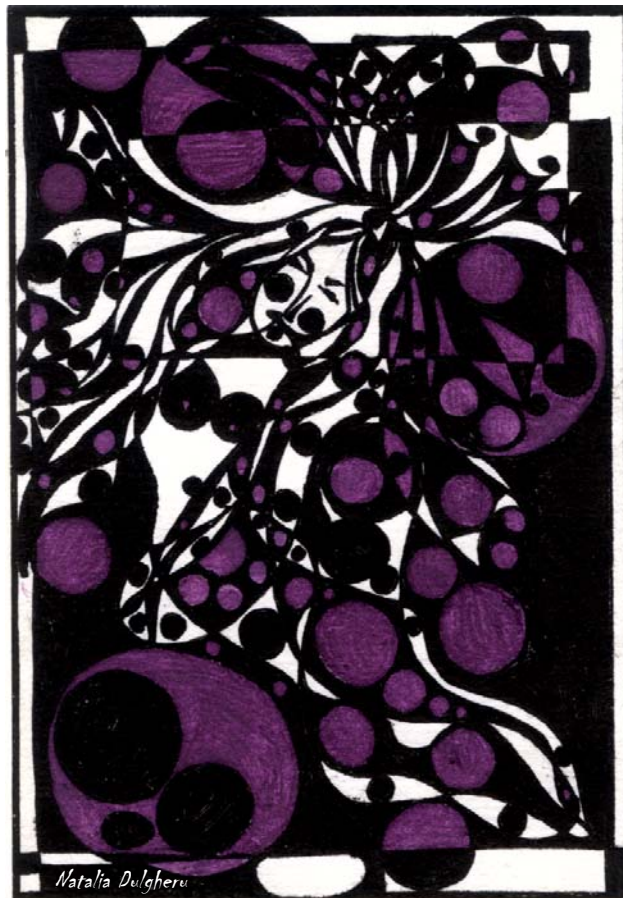

Fig. 3.45. Platforma mobilă bipeda. Realizare: Lovasz Norbert Andras 2013.

Fig. 3.46. Platformă mobilă de tip pește. Realizare: Banfalvi Loren. 2015.

V. PORTETE
ÎN
TIMP

CRISTEA NICULESCU-OTIN – O VIAȚĂ ÎNCHINATĂ ÎNVĂȚĂMÂNTULUI CHIMIC TEHNOLOGIC IEȘEAN

Ing. Teodora-Camelia Cristofor
Muzeul Științei și Tehnicii „Ștefan Procopiu” Iași

Abstract: *Cristea Niculescu-Otin - a life dedicated to the Technological Chemistry School in Iasi.* University Professor Cristea Niculescu Otin, with a training in chemical engineering, had a major contribution to the foundation and development of the chemical engineering education at „Gh. Asachi” University and Polytechnic School in Iași. His name remained for posterity in the history of the local and national education for his important work to the establishment of the superior technical school in the capital of Moldavia, whose first rector he was in the period 1938-1944. Together with the didactic activity and his preoccupation towards the organization of the laboratories necessary for the proper development of the educational process, Professor Otin also performed a remarkable research activity, especially in the field of Technological Chemistry.

Profesorul universitar Cristea Niculescu-Otin¹, de formație inginer chimist, a avut o contribuție majoră la crearea și dezvoltarea învățământului ieșean de inginerie chimică de la Universitatea și de la Școala Politehnică „Gh. Asachi” din Iași, numele său rămânând pentru posteritate în istoria învățământului ieșean și românesc pentru contribuția majoră adusă la înființarea școlii superioare tehnice din capitala Moldovei, al cărei prim rector a fost în perioada 1938-1944².

1. Formare profesională și cariera universitară

Născut la Ploiești în 1879, Cristea Niculescu Otin a absolvit în 1898 Liceul „Sf. Petru și Pavel” din localitatea natală, iar serviciul militar este prestat la Regimentele 6 și 7 Infanterie. Începând cu 1900 devine student la Secția de Științe Fizico-chimice de la Universitatea din București, iar după obținerea diplomei de licență în a. 1904, Otin devine bursier al Fondului Adamachi și merge la studii la celebra Universitate Tehnică din Charlottenburg în perioada 1906-1910. În a. 1911 obține și titlul de doctor inginer la aceeași prestigioasă universitate³, cu lucrarea „Contribuții la cunoașterea produselor de oxidare obținute electrochimic din bismut”. Revenit în țară, în a. 1913 Otin obține titlul de docent în *Chimie tehnologică* la Universitatea din București.

---

* muzeograf, expert bunuri tehnice de patrimoniu, Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași.

¹ Despre viața și activitatea lui Cristea Niculescu Otin s-a scris foarte puțin, iar materiale documentare importante consultate în scopul redactării acestei lucrări provin din colecția, în format electronic, a Anuarului Universității ieșene.

² Teodor Măluțan, Valentin Pop și Dan Cașcaval (coord.). *100 de ani de Învățământ de Inginerie Chimică la Iași 1912-2012*. Universitatea Tehnică „Gh. Asachi”, Facultatea de Inginerie Chimică și Protecția Mediului, Iași, 2012.

³ Universitatea Tehnică din Berlin-Charlottenburg este prima școală politehnică din Germania care, începând cu 1899, organizează și acordă titluri de doctor.

Pentru o scurtă perioadă, în anul școlar 1912-1913, a fost profesor secundar definitiv la Liceul Militar Mănăstirea Dealu⁴ din Târgoviște.

Din 1913, prin adresa Ministerului Instrucției nr.89397/3 decembrie 1913⁵ Otin se stabilește la Iași fiind numit suplinitor la catedra Chimie tehnologică ce funcționa în cadrul Facultății de Științe⁶, precum și organizatorul și directorul Secției de Chimie Industrială de pe lângă Universitatea Iași. Prin acest pas făcut la început de carieră universitară, viața lui Cristea Otin este legată definitiv de orașul Iași, prin organizarea învățământului chimic tehnologic superior. La vremea respectivă, la Universitatea ieșeană, exista un curs de Chimie tehnologică⁷ (anorganică și organică), introdus în 1911 de profesorul Anastasie Obregia⁸, cel care organizează și primul laborator. Studenții care urmau acest curs primeau certificate de specializare în acest domeniu, cu mențiunea pe diploma de licență⁹. Așadar, tânărul dr.ing. Otin devine succesorul profesorului Obregia, titularul cursului de chimie organică, preluând disciplina de Chimie tehnologică și continuă activitatea de organizare a Laboratorului de Chimie Tehnologică, a cărui director devine începând cu 1915.

Prin reorganizarea învățământului aplicat de la Universitatea ieșeană, în 1913, Secția de Chimie aplicată elibera diplome de licență, cu o durată a studiilor de trei ani. Pe parcursul celor 3 ani de studii, alături de materii precum chimie minerală, chimie organică, fizică-optică, chimie anorganică, cursul de Chimie tehnologică predat de C. N. Otin avea o durată de doi ani. Mai existau și două conferințe de Tehnologie chimică și Mașini și instalațiuni din industria chimică, predate tot de către Otin¹⁰. Titlul de profesor agregat este dobândit de C.N. Otin la 1 iulie 1915¹¹ în urma unui concurs și prin îndeplinirea condițiilor impuse de lege, fiind și directorul efectiv al Secției de Chimie Tehnologică. Astfel, în 1915, pe lângă Universitatea ieșeană, funcționau trei secții de Științe Aplicate: *Electrotehnică*, *Chimie Agricolă* și *Chimie Aplicată*¹², iar

⁴http://www.muzeul.uaic.ro/public/images/anuare/Anuarul_Universitatii_din_Iasi_1935-1936.pdf, p. 69.

⁵http://www.muzeul.uaic.ro/public/images/anuare/Anuarul_Universitatii_din_Iasi_1930-1935.pdf, p.82.

⁶ În componența Facultății de Științe intră secțiunea științelor matematice, secțiunea științelor fizico-chimice, secțiunea științelor naturale și secțiunea științelor aplicate.

⁷Gh. Platon, V. Cristian (redactori), *Universitatea din Iași 1860-1985. Dezvoltarea științei, Iași, 1986, p.259.*

⁸Profesorul chimist Anastasie Obregia (1864-1937) a fost unul dintre pionierii învățământului chimic din România; în a.1894 ocupă prin concurs catedra de Chimie organică de la Universitatea ieșeană și organizează primul laborator al acestei discipline. În a. 1903 introduce cursul de Tehnologie petrolului.

⁹http://www.muzeul.uaic.ro/public/images/anuare/Anuarul_Universitatii_din_Iasi_1930-1935.pdf, p.82.

¹⁰Ibidem.

¹¹Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Iași (în continuare DJAN Iași), *Fond Rectorat, dosar 884/1918, rola 87, fila 20.*

¹²http://www.muzeul.uaic.ro/public/images/anuare/Anuarul_Universitatii_din_Iasi_1930-1935.pdf, p.83.

directorii celor trei secții erau responsabili de întocmirea regulamentelor de funcționare ale acestora. Conform regulamentului Secției de Chimie, profesorul Otin era coordonatorul cursurilor de Chimie tehnologică generală, Chimie tehnologică specială, Aparate industriale chimice și tehnologia lor, Noțiuni de construcții de fabrici, a proiectelor și lucrărilor de laborator¹³. Studenții absolvenți aveau obligativitatea de a executa o practică de 2 luni în întreprinderi industriale, iar diploma de licență conținea mențiunea de inginer chimist. În anul 1916 sunt doi licențiați în Chimie aplicată, specialitatea Tehnologie, Gheorghe Alexa¹⁴ și Gheorghe Huidovici¹⁵, deveniți ulterior conferențieri în cadrul secțiilor respective.

Întrarea României în război începând cu 14 august 1916, de partea Antantei, se resimte deplin și de către profesorii și studenții Universității ieșene care au avut de trecut prin greutățile și lipsurile profunde provocate de război, sub toate aspectele vieții. După o întrerupere a activității didactice și de cercetare timp de doi, la universitatea ieșeană procesul de învățământ este reluat cu greu la 1 martie 1919. Localul Universității ieșene a găzduit sediul Ministerului de Război, transferat la Iași, iar clădirea, sălile de curs, laboratoarele, mobilierul, bibliotecile au fost considerabil afectate și deteriorate în această perioadă, necesitând reparații urgente¹⁶. După părăsirea imobilului de către Ministerul de Război, refacerea localului și reparațiile aferente sunt îngreunate datorită lipsei fondurilor. În acest context defavorabil, cei mai afectați erau studenții care, în majoritate fuseseră mobilizați și nu se mai prezentaseră la examene din iunie 1916. Cei care absolviseră liceul în 1914 și 1915 au fost recrutați pentru efectuarea stagiului militar și se înscriu la universitate începând cu vara anului 1918, cerând demobilizarea.

Date fiind împrejurările speciale din toamna anului 1918, dar și pentru a veni în sprijinul studenților, Senatul universitar solicită primului ministru¹⁷ ca acei studenți „care fac parte din cadrele rezervei, indiferent de unitatea în care figurează, să fie considerați ca mobilizați la Universitate, unde, sub controlul domnilor Decani vor fi obligați riguros a frecventa cu toată asiduitatea cuvenită, cursurile, laboratoarele și seminariile respective”¹⁸. Redeschiderea cursurilor pentru anul universitar 1918-1919

---

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Numit preparator imediat după absolvirea facultății în 1915, Gh. V. Alexa (1891-1985) este fondatorul școlii românești de pielărie și a contribuit la înființarea Facultății de Chimie Industrială din Iași.

¹⁵ Gh. Huidovici (1891-1954) începe cariera universitară în 1920 pe post de asistent suplinitor la catedra de Chimie tehnologică, urmând toate gradele universitare. Ca cercetător s-a ocupat, în special, de materiile tanante vegetale indigene, domeniu în care elaborează și teza de doctorat.

¹⁶ Marius Cristian, *Un moment din istoria Universității din Iași: redeschiderea cursurilor după războiul de reîntregire a neamului*, în Universitatea din Iași. Pagini din istoria învățământului românesc, Supliment la „Analele Științifice ale Universității Al.I.Cuza din Iași”, Tomul XXXII, Iași, 1987. pp.190-191.

¹⁷ General Constantin Coandă (1857-1932), președintele Consiliului de Miniștri în perioada 24 octombrie-29 noiembrie 1918.

¹⁸ DJAN Iași, *Fond Rectorat*, dosar 883/1918, rola 86, fila 105.

sunt amânate în mod constant datorită lipsurilor materiale necesare pentru funcționarea laboratoarelor și amfiteatrelor, studenții insistând continuu pentru reluarea studiilor prin memorii adresate conducerii universității. Studenții mobilizați¹⁹ fac apel la Rector și Senatul universitar pentru a face demersurile necesare la Ministerul de Război în vederea lăsării lor la vatră, în vederea continuării studiilor. Într-un final, reluarea cursurilor universitare are loc la 1 martie 1919²⁰.

În anul școlar 1918-1919²¹, în corpul profesoral al Facultății de Științe din Iași, dr.ing. Cristea N. Otin era titularul cursului de Chimie tehnologică, electrochimie și electrometalurgie, iar preparator Gheorghe Alexa²². Cursul prof. Otin dura doi ani și trata aspecte privind tehnologia apei, sursele de căldură și frig, industria anorganică, a petrolului, îngrășăminte chimice, tăbăcărie, hârtie, substanțe explozibile, stică, mortar, acizi, baze, oferind „posibilitatea absolvenților noștri să-și apropie toate cunoștințele necesare și să se familiarizeze cât mai mult cu problemele industriale”²³. În cadrul laboratorului, dotat cu materialele necesare pentru realizarea lucrărilor practice, se dădea atenție „încercărilor în mic a tot ceea ce privește fabricațiunile mari ca: industria acizilor (acidul sulfuric, azotic, clorhidric), bazelor (carbonatul de sodiu, soda caustică). Lucrările de ceramică, sticlă, ciment, var cu încercarea materialelor: tăbăcăria, săpunul, zahărul, hârtia și petrolul vor ocupa în acest laborator un loc de frunte”²⁴.

Prin schimbarea și completarea regulamentului de funcționare a Secției de Științe Chimice cu ordinul Nr. 4.236/8 septembrie 1923²⁵ durata studiilor devine patru ani, iar practica industrială a studenților de trei luni, diploma obținută fiind de inginer-chimist. În 1932, este legiferat titlul de inginer, absolvenții primind diplomă de inginer chimist universitar²⁶, durata studiilor rămânând tot de patru ani. Incepând cu anul universitar 1927-1928, C. Otin preia, în calitate de conferențiar suplinitor și disciplina de Tehnologie, mecanică, mașini și instalațiuni industriale²⁷ din cadrul catedrei de Electrochimie și Electrometalurgie. După înființarea Școlii Politehnice „Gheorghe Asachi” din 1937, la catedra de Chimie tehnologică, profesorul Otin a predat 3 ore/săptămână de chimie tehnologică, iar laboratoarele reprezentau 6 ședințe/săptămână, a câte 4 ore fiecare.

---

¹⁹ DJAN Iași, *Fond Rectorat*, dosar 879/1918, rola 85, fila 16.

²⁰ Marius Cristian, *Op.cit.*, p.192.

²¹ Anuarul Universității din Iași-anul școlar 1918-1919, Tipografia Comercială L.Rabinovici, Iași, 1918, p.55.

²² Prof.dr.doc.ing. Gheorghe V. Alexa (1891-1985) este fondatorul școlii române de pielărie.

²³ *Ibidem*, p.56.

²⁴ *Idem*.

²⁵ http://www.muzeul.uaic.ro/public/images/anuare/Anuarul_Universitatii_din_Iasi_1930-1935.pdf, p.83.

²⁶ *Ibidem*, p.85.

²⁷ http://www.muzeul.uaic.ro/public/images/anuare/Anuarul_Universitatii_din_Iasi_1926-1927-1928.pdf, p.173.

2. Situația învățământului Politehnic ieșean

Ca urmare a dezvoltării la nivel european a învățământului tehnic, și în România, după Primul Război Mondial, se profilează tot mai pregnant ideea extinderii școlilor tehnice superioare pentru pregătirea specialiștilor atât de necesari dezvoltării economice a țării și creșterea numărului de ingineri. Probleme precum lipsa spațiilor destinate înființării unor noi catedre, a laboratoarelor sau a bibliotecilor specializate, necesita alocarea unor subvenții consiste de la stat pentru îmbunătățirea acestor aspecte esențiale privind desfășurarea în bune condiții a procesului de învățământ. Un prim pas este făcut de Senatul universitar, în timpul mandatului de rector a dr. Alexandru Slătineanu²⁸, întrunit în ședința din 18 octombrie 1924²⁹, care aprobă hotărârea Consiliului Facultății de Științe ca aceasta să se scindeze în „*Facultatea de Științe*” și „*Facultatea tehnică*” cu secțiunile agricolă, tehnologică și electrotehnică. Hotărârea luată în acest sens este înaintată Ministerului Instrucției.

În cadrul ședinței Senatului universitar din 20 decembrie 1926³⁰ se hotărăște desprinderea secțiunilor aplicate existente, pentru formarea unei noi facultăți, intitulată *Facultatea științelor aplicate*, sau chiar înființarea de institute superioare, separate de Universitate, în baza legislației și a regulamentelor universitare. Prin stăruința și activitatea unor renumiți profesori universitari ieșeni de la cele două institute din cadrul *Facultății de Științe*, precum Cristea Niculescu-Otin, Ștefan Procopiu, Haralamb Vasiliu, Nicolae Costăchescu, Radu Cernătescu, C.V. Gheorghiu, Ion Plăcinteanu, care au militat ferm, ani de zile, pentru înființarea și organizarea mult doritei *Școli Politehnice*, convinși fiind de necesitatea funcționării și asigurării independenței unui astfel de învățământ tehnic superior în Moldova, acest deziderat se înfăptuiește.

În Monitorul Oficial Nr. 66 din 20 martie 1937 este publicată legea pentru „concentrarea pregătirii inginerilor în școlile politehnice”³¹, prin care se desființează învățământul tehnic universitar. La 6 aprilie 1937, Consiliul profesoral al secțiilor de științe aplicate de la Facultatea de Științe „*declară constituită Politehnica din Iași, cu catedrele și conferințele ale căror cursuri erau urmate de studenții de la secțiile de științe aplicate*”³², cu denumirea de *Școala Politehnică „Gheorghe Asachi*”. La 11 iunie 1937, ședința Consiliului universitar hotărăște ca memoriul întocmit de prof. C.N. Otin, privind „*promulgarea legii creării Politehnicei Gheorghe Asachi din Iași să fie înaintat Ministerului Educației Naționale*”³³ spre aprobare.

---

²⁸ Medic, profesor de bacteriologie la Facultatea de Medicină, Al. Slătineanu (1873-1939) a fost rectorul Universității ieșene în perioada 1 decembrie 1923-30 noiembrie 1926.

²⁹ Anuarul Universității din Iași 1925-1925. Tipografia Coop. „*T.M. Carpați*”, Iași, 1925, p.25.

³⁰ http://www.muzeul.uaic.ro/public/images/anuare/Anuarul_Universitatii_din_Iasi_1926-1927-1928.pdf, pp.29-30.

³¹ http://www.muzeul.uaic.ro/public/images/anuare/Anuarul_Universitatii_din_Iasi_1936-1937.pdf, p.174.

³² *Ibidem*.

³³ http://www.muzeul.uaic.ro/public/images/anuare/Anuarul_Universitatii_din_Iasi_1936-1937.pdf, p.63.

Pentru buna desfășurare a procesului de învățământ, în ședința Senatului universitar din 24 septembrie 1937, prof. Petru Bogdan, decanul Fac. de Științe, înștiințează că va pune la dispoziția noii instituții de învățământ superior „corpul didactic și laboratoarele necesare, fără a renunța la catedre și laboratorii”³⁴. În scurt timp, la 9 octombrie 1937, Senatul este înștiințat de hotărârea Ministerul Educației Naționale cu privire la „amânarea punerii în funcțiune a Politehnicii Iași până se vor putea realiza condițiunile legale și materiale”³⁵. Ulterior, prin decizia No.205660 din 3 decembrie 1937, emisă tot de către Ministerul Educației Naționale și publicată în Monitorul Oficial nr. 284 din 8 decembrie 1937, se instituie noua instituție de învățământ superior, Școala Politehnică „Gheorghe Asachi” cu două facultăți, Electrotehnică și Chimie Industrială, cu diplome recunoscute și o durată a studiilor de patru ani. Pentru a face față cerințelor moderne, celor două facultăți li se alocă spații corespunzătoare în noua aripă a Universității Mihăilene³⁶, construită în Dealul Copoului între anii 1929-1933, în timpul rectoratului profesorului Petru Bogdan.

Funcționarea reală a Politehnicii începe pe 1 octombrie 1938³⁷, rectorul noii instituții de învățământ ingineresc superior devine profesorul dr. ing. C. N. Otin, recunoscute fiind astfel meritele și calitățile sale de cadru didactic, pedagog, cercetător și de foarte bun organizator. Pentru început, o parte a personalului didactic și a catedrelor fundamentale ce aparțineau celor două Institute tehnice, Electrotehnică și Chimie Industrială, rămân comune celor două instituții, Universitatea Mihăileană³⁸ și Școala Politehnică „Gh. Asachi”. De asemenea, se are în vedere înființarea și organizarea unor noi catedre și laboratoare, corespunzătoare desfășurării procesului de învățământ, precum și toate cele necesare pentru constituirea corpului didactic în conformitate cu standardelor universitare.

Fondurile necesare pentru înființarea a șase noi catedre sunt alocate în bugetul pe anul școlar 1939-1940³⁹, prin grija reputatului profesor ieșean Petre Andrei, ministrul Educației Naționale în perioada 1938-1940. Studenții existenți în cadrul Institutelor de Electrotehnică și Chimie Industrială ce funcționau la Universitate sunt trecuți la noua Politehnică, astfel încât prima promoție de ingineri absolvă în toamna anului 1940. Rectorul Otin începe demersurile pentru construirea unui local destinat

³⁴ http://www.muzeul.uaic.ro/public/images/anuare/Anuarul_Universitatii_din_Iasi_1937-1938.pdf, p.54.

³⁵ *Ibidem*, p.55.

³⁶ Cristea Otin. *Cuvîntare rostită în ziua de 10 Octombrie, în Aula Universității Mihăilene, cu prilejul deschiderii cursurilor Școlii Politehnice „Gh.Asachi”*. În Revista Științifică „V.Adamachi”, Vol.XXV, Nr.4, Iași, 1939, p.168.

³⁷ Cristea Otin și Agricola Cardaș. *Punerea pietrei fundamentale la Politehnica „Gheorghe Asachi din Iași*. În Revista Științifică „V.Adamachi”, Vol.XXVI, Nr.1-2, Iași, 1940, p.52.

³⁸ Cu prilejul deschiderii anului universitar 1933-1933, la ședința solemnă din 1 noiembrie 1933, Regele României, Carol al II-lea, îi dă Universității din Iași denumirea de Universitatea Mihăileană, stipulat și prin decret regal nr.3119/2 decembrie 1933. Denumirea actuală este din anul 1948.

³⁹ Cristea Otin, *Op.cit.*, p.167.

„Palatului Politehnicii”, amplasat tot pe Dealul Copoului „îmbodobind ca un giuvaer de preț fosta capitală a Moldovei lui Ștefan cel Mare”⁴⁰. Otin este sprijinit de dr. Ion Tănăsescu - rectorul Universității Iași, general C. Ionescu-primarul orașului Iași și, în special, de ministrul Petre Andrei care a încurajat moral și material înființarea noii Politehnici. Piatra de temelie a Politehnicii este pusă în ziua de 2 iunie 1940, terenul atribuit fiind pe strada Toma Cozma, în locul unde fusese începută și părăsită clădirea Școlii Normale de fete⁴¹.

Inaugurarea oficială a Politehnicii și deschiderea solemnă a anului universitar 1939-1940 are loc în Aula Universității Mihăilene la data de 14 octombrie 1939. În cuvântul său inaugural, Cristea Otin, rectorul Politehnicii „Gh.Asachi”, se adresează studenților îndemnându-i spre o bună pregătire profesională dobândită prin muncă temeinică, demnitate și încredere în viitoarele cariere pe care le aveau în viață. „Orice tânăr trebuie să știe și să fie pătruns, că atâta timp cât este student, nu are și nu trebuie să facă nimic altceva decât să învețe, să asculte, să se pregătească, asimilând cât mai multe cunoștințe și îmbogățindu-și sufletul cu cât mai frumoase calități. El trebuie, să fie surd la ceea ce nu este școală, fără a deveni unilateral. Să citească, să asimileze, să-și facă o frumoasă cultură generală și să-și mărească cât mai mult și variat bagajul de cunoștințe folositoare, ce-i vor servi, în carieră, în viață. Dar, ceea ce nu este permis să uite studentul nostru, este, că el trebuie să fie total străin de preocupările politice, ținându-se cât mai mult la distanță de ele. Să nu se lase sedus de glasul de sirenă amăgitoare și înșelătoare cu care își ademenește prozeliții politicianul, fără conștiință și fără scrupul”⁴². În premieră, ședința festivă a fost transmisă la postul de radiodifuziune al Universității Mihăilene, instalat de Catedra de Radiofonie, prin grija profesorilor Alexandru Cișman și Ștefan Procopiu⁴³.

Pentru funcționarea în bune condiții a universității din primii ani, pe lângă fondurile alocate de la stat, Politehnica a fost susținută financiar sau prin donații materiale de o serie de instituții industriale și bancare, precum și de persoane fizice, care au înțeles nevoile urgente ale noului așezământ academic. Dintre cei care au contribuit menționăm: Regiunea a II-a Aeriană, Banca Națională, Uzina Electrică Iași, Primăria Iași, Uzinele și Domeniile Reșița, Industria Sârmei Turda, Serviciul Aeronautic, Fabrica Țesătura Iași, Sindicatul Spiritului Industrial, Socola Iași, ing. I.Solomon Iași, industriașul G.J.Duqué, ing. George Morariu⁴⁴.

La începutul anului 1938 C. Otin donează Politehnicii suma de 20.000 de lei, în titluri de rentă⁴⁵. În următorul an, 1939, din economiile sale Otin creează un fond de 1.000.000 de lei „din a cărui rentă să se acorde două burse studenților săraci, dar merituoși de la Politehnica din Iași: una fiind destinată secțiunii de Chimie, cealaltă

⁴⁰ Cristea Otin și Agricola Cardaș, *Op.cit.*, p.54.

⁴¹ *Ibidem*, p. 52.

⁴² *Ibidem*, p.174.

⁴³ Cristea Otin, *Op.cit.*, p.173.

⁴⁴ *Ibidem*, pp.171-172.

⁴⁵ http://www.muzeul.uaic.ro/public/images/anuare/Anuarul_Universitatii_din_Iasi_1937-1938.pdf, p. 60.

la Electricitate”⁴⁶. Cele 2 burse, în cuantum de 1500 lei lunar fiecare, erau pentru întreg anul, prin instituirea lor Otin năzuind a fi de folos tinerilor lipsiți de mijloace materiale, înleslindu-le accesul la studii pentru o pregătire temeinică, crearea unei cariere în viață în folosul tinerilor și a țării lor.

În actul de donație, generosul și strălucitul profesor Otin, stipulează că prin aceste burse dorește „a stimula pe de o parte sentimentul de ajutorare în viitorii cetățeni, care și-au creat situații datorită faptului de a fi avut posibilitatea unei burse, iar pe de altă parte pentru a întări simțul demnității personale, fiecare bursier considerându-se numai ca deținătorul unui împrumut de onoare, iar nicidecum al unui ajutor de gratuitate, înțeleg ca bursele instituite de mine, să fie rambursabile în timp de 10 ani, în rate egale, începând la un an, după ce fostul bursier își va fi făcut un rost prin exercitarea cunoștințelor căpătate, sau ocuparea unui post indicat de studiile făcute”⁴⁷. O altă parte a banilor a fost destinată unui premiu ce trebuia acordat din patru în patru ani, ce consta într-o excursie de studiu în străinătate, beneficiar fiind un student recomandat de către consiliul Politehnicii.

3. Activitatea științifică

Alături de activitatea didactică și preocuparea sa de organizare a laboratoarelor necesare pentru buna desfășurare a procesului de învățământ, profesorul Otin a realizat și o activitate remarcabilă de cercetare, în special în domeniul chimiei tehnologice. În anul 1913 realizează primul studiu arheometric din România cu privire la analiza compozițională a unor artefacte arheologice din bronz, intitulat „Contribuțiuni la metalurgia cuprului în țerile ocupate azi de Români” și publicat în Buletinul Academiei Române.

Aspecte lămuritoare privind activitatea profesională a profesorului agregat C. N. Otin sunt date în analiza detaliată a referatului întocmit de consiliul profesoral de la Facultatea de Științe și prezentat de Petru Bogdan în cadrul ședinței Senatului Universității din 18 iulie 1918⁴⁸, cu ocazia acordării rangului de profesor titular în conformitate cu Legea învățământului secundar și superior. Membrii prezenți în cadrul ședinței au fost: rector Nicolae Leon⁴⁹-președinte, Vasile Negel - delegat Facultatea de Medicină, Ilie Bărbulescu⁵⁰- delegat Facultatea de Litere, Iulian Teodorescu-delegat Facultatea de Drept, Petru Bogdan-delegat Facultatea de Științe și Constantin Parhon-delegat Facultatea de Medicină. Referatul întocmit de către comisia instituită pentru redactarea analizei activității profesionale a prof. dr.ing. Otin menționează că „la intrarea în facultate s-a relevat într-o lumină simpatică, care ne legitimează să punem

⁴⁶ Stan Ionescu. *Donația profesorului universitar Dr. Inginer Otin Cristea*. În Revista Științifică „V. Adamachi”, Iași, Vol.XXV-Nr.1, 1939, p.40.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ DJAN Iași, *Fond Rectorat*, dosar 884/1918, rola 87, fila 20.

⁴⁹ Biolog, profesor titular la Catedra de zoologie medicală a Facultății de Medicină din Iași, Nicolae Leon (1862-1931) a fost rectorul Universității în 1918 și 1920 - octombrie 1921.

⁵⁰ Lingvist, filolog și profesor la Catedra de limbi slavice a Facultății de Litere, Universitatea Iași.

în el multă nădejde pentru viitor, atât prin aptitudinile sale de predare și investigație, alimentate cu profunzime de o solidă pregătire științifică, cu elocvente tendințe creatoare, cât și prin stăruința de a imprima studenților dragostea pentru această ramură complexă a științelor pozitive, dragostea senină a omului de știință, care fiind sinceră și deci comunicativă de la profesor la student, constituie o forță educativă din cele mai rodnice și cuceritoare”⁵¹. Fără a cere fonduri de la stat, profesorul C.Otin a reușit prin propria stăruință să îmbunătățească dotarea laboratorului de Chimie Tehnologică cu aparate și materiale, în valoare de circa 50000 lei. „În timpul războiului, laboratorul a adus ajutoare apreciable Serviciului geografic al Armatei, identificând și preparând un produs străin brevetat, fără de care executarea Hărților de Război ar fi fost imposibilă”⁵².

Metodic, riguros științific și dăruit cercetării științelor aplicate, Cristea Otin este autorul uneia dintre cele mai importante lucrări de specialitate privind zăcămintele naturale, ce a avut ca temă studiul chimico-tehnic al zăcămintelor de asfalt din Matița⁵³, jud.Prahova. Astfel, un prim articol este publicat în „*Anales scientifique de l’Université de Iassy*”, Tome IX, 1915, pp.138-169, iar al doilea, mai amplu, apare în Bulletin Scientifique de l’Academie Roumaine, Vol 5, 1916, cu titlul „*Sur les produits obtenues par la distillation seche de l’asphalte de Matita*”⁵⁴ (Asupra produselor obținute prin distilare uscată a asfaltului de la Matița). Studiul profesorului Otin a avut o deosebită însemnătate științifică și economică pentru România, în care acesta se ocupă de produsele obținute prin distilarea uscată, stabilind valoarea economică a acestor zăcăminte și punerea lor în evidență, fiind evaluate la peste 40 milioane de lei, valoare raportată la anul 1918, și geneza zăcămintelor de asfalt, în legătură cu cele ale petrolului.

Bun cunoscător al industriei chimice aflată în plină dezvoltare în Europa, C. Otin aduce în atenție și subliniază importanța legăturii între cercetarea teoretică și cea practică, prin crearea condițiilor de aplicare în fabrică a deprinderilor necesare dezvoltării industriale a țării. De asemenea, Otin susține fabricarea în România, cu materii prime proprii, a îngrășămintelor chimice, a coloranților și a substanțelor explozibile, drept urmare a procesului de distilare a petrolului și extragere a hidrocarburilor aromate. În felul acesta, România nu ar mai fi fost dependentă de produsele aduse din străinătate, dezvoltându-și industria chimică autohtonă. Pentru a veni în sprijinul dezvoltării industriei chimice moderne, pregătirea specialiștilor și a tinerilor întreprinzători, C. N. Otin înființează o Societate anonimă cu sediul în Iași, care avea ca scop:

1. Să înființeze diferite industrii ca: tăbăcărie, fabrici de săpun, unsori, produse chimice etc.;

⁵¹ DJAN Iași, *Fond Rectorat*, dosar 884/1918, rola 87, fila 20.

⁵² *Ibidem*, fila 21.

⁵³ Localitate care adăpostește un zăcământ natural de bitum sub formă de impregnații în argilă și nisip fin, cu un conținut de 10-12 % bitum pur de o bună calitate.

⁵⁴ DJAN Iași, *Fond Rectorat*, dosar 884/1918, rola 87, fila 21.

2. Să însuflă tineretului dragoste de industrie ajutând să înceapă și ei întreprinderi de felul acesta;

3. Să înființeze și o școală practică pentru maiștrii necesari industriilor chimice”⁵⁵.

Prin cursul său de Chimie tehnologică, aflat în programa de învățământ, Otin introduce și tratează noțiuni noi privind celuloza și hârtia, lacuri și vopsele, fibre textile sintetice, tăbăcărie, care, în timp, devin discipline de sine stătătoare și catedre ce vor fi înființate la Politehnică, deschizând noi perspective de cercetare și punerea în valoare a acestor domenii.

Bogata sa activitate didactică și științifică, prestigiul și meritele sale au fost apreciate poate prea puțin decât ar fi trebuit la adevărata lor valoare. A fost membru al *Academiei de Științe* din România, președinte al *Societății de Chimie* din România (1929-1932), membru al *Asociației Internaționale a chimiștilor din industria tăbăcăriei*, membru al *Societății germane de Chimie*. Profesorul Cristea Niculescu Otin este deschizătorul învățământului

Fig. 4.1. Profesorii Anastasie Obregia și Cristea N. Otin, Iași, ca. 1930 (fotografie din patrimoniul Muzeului „P. Poni-Radu Cernătescu”, Iași)

Fig. 4.2. Cristea N. Otin, Ștefan Procopiu, și Alexandru Cișman, 1939, Iași (fotografie din arhiva Muzeului Științei și Tehnicii „Ștefan Procopiu” Iași).

modern de inginerie chimică de la Iași, care prin munca, tenacitatea, calificarea, solida sa instrucție, dar și destin a fost legat și dăruit acestei școli. Militând și angajat întreaga viață pe tărâmul progresului tehnic, Otin a pus mai presus de orice dragostea față de neam, țară și Rege, față de acei tinerii care îmbrățișând cariera de inginer „nu vor precupeți nici cea mai mică urmă din munca și cunoștințele lor, care să nu fie spre folosul obștesc pentru binele și fericirea semenilor lor”⁵⁶. Moare în a. 1954.

⁵⁵ DJAN Iași, *Fond Rectorat*, dosar 884/1918, rola 87, fila 23.

⁵⁶ Cristea Otin și Agricola Cardaș, *Op.cit.*, p.54.

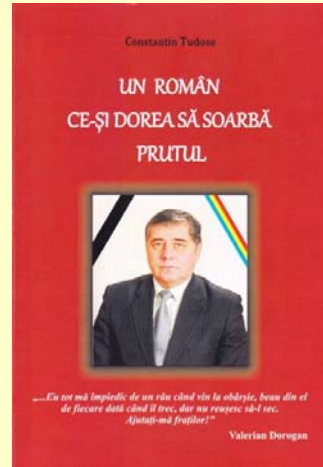
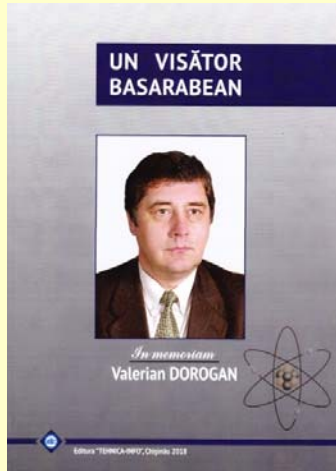

Fig. 4.3. O parte a corpului profesoral de la Școala Politehnică „Gheorghe Asachi”: Cristea N.Otin, Ștefan Procopiu, Haralamb Vasiliu, Gheorghe Huidovici, Cardaș Agricola, Ioan Plăcințeanu, Radu Cernătescu, C.V.Gheorghiu, Ilie Matei. 1938-1939, Iași (fotografie din arhiva Muzeului Științei și Tehnicii „Ștefan Procopiu” Iași).

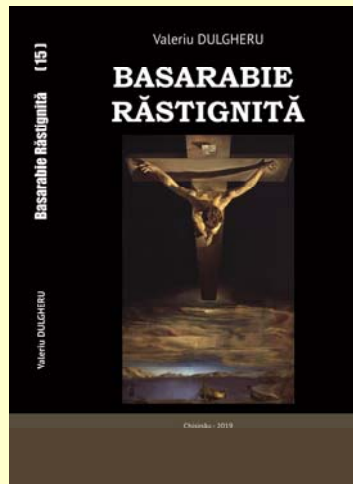
Bibliografie:

1. Bogdan N.A., *Orașul Iași*. Ed. Junimea, Iași, 2008.
2. Bușilă C. C. *Politehnica Gh. Asachi*. În Revista științifică „V.Adamachi”, Vol. XXV, nr.4, Iași, 1939.
3. Cloșcă C. *Contribuția Universității din Iași la afirmarea învățământului tehnic superior în perioada interbelică*, în *Universitatea din Iași 1860-1985. Pagini din istoria învățământului românesc*. Supliment la „Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași” - Istorie, Tomul XXXII, Iași, 1987.
4. Cristian M. *Un moment din istoria Universității din Iași: redeschiderea cursurilor după războiul de reîntregire a neamului*. În *Universitatea din Iași. Pagini din istoria învățământului românesc*. Supliment la „Analele Științifice ale Universității „Al.I.Cuza” din Iași”, Tomul XXXII, Iași, 1987.
5. Ionescu S. *Donația profesorului universitar dr. ing. Otin Cristea*. În Revista științifică „V.Adamachi”, Iași, Vol. XXV, nr.1, 1939.
6. Otin C. *Cuvîntare rostită în ziua de 10 Octombrie, în Aula Universității Mihăilene, cu prilejul deschiderii cursurilor Școlii Politehnice „Gh.Asachi”*. În Revista științifică „V.Adamachi”, Vol.XXV, nr.4, Iași, 1939.
7. Otin C., Cardaș A. *Punerea pietrei fundamentale la Politehnica Gheorghe Asachi din Iași*. În Revista științifică „V.Adamachi”, Vol. XXVI, nr.1-2, Iași, 1940.

8. Platon Gh., Cristian V. (redactori). *Universitatea din Iași 1860-1985. Dezvoltarea științei*. Iași, 1986.
9. Popa V. *Școala românească de celuloză și hârtie*. În *Revista de politica științei și scientometrie-serie nouă*, Vol.5, nr.1, martie 2016.
10. Măluțan T., Pop V.I., Cașcaval D. (coord.). *100 de ani de Învățământ de Inginerie Chimică la Iași 1912-2012*. Universitatea Tehnică „Gh.Asachi” - Facultatea de Inginerie Chimică și Protecția Mediului, Iași, 2012.

**V. PREZENTARE
DE
CARTE**

Lorin CANTEMIR
Prof.univ.dr.ing. D.H.C.

Prezentarea cărții „Un visător basarabean: In memoriam Valerian Dorogan”

**Autori: Valeriu Dulgheru, Zinaida Stratan,
Sergiu Zaporozjan, Ilie Manoli, Lilia Popov**

Uneori între oameni se întâmplă coincidențe inexplicabile. Este și cazul meu cu Valerian Dorogan, el fiind unul din fondatorii Simpozionului „Cucuteni 5000 REDIVIVUS: științe exacte și mai puțin exacte”. 11 ediții ale acestui important Simpozion au fost organizate cu participarea directă a profesorului Valerian Dorogan. A participat și la organizarea celei de-a 12-a ediție, însă nu i-a ajuns doar două săptămâni pentru ca să participe la deschiderea lui. A fost printre noi spiritual privindu-ne de acolo de sus.

Ceea ce au făcut autorii acestei frumoase cărți cu acest titlu sugestiv „Un visător basarabean: in memoriam Valerian Dorogan” este un omagiu, frumos omagiu adus celui care a fost Valerian Dorogan: un om de omenie, bun cercetător și un foarte mare patriot. În loc de prefață autorii au luat tulburătoarele versuri ale lui A. Păunescu: „*Ne mor prietenii, ne mor, / Murim și noi în moartea lor, / Că-ntârzie îngrozitor, Într-una, primul ajutor...*”. Într-adevăr, mereu întârzie primul ajutor. În același stil scrie și colegul și prietenul lui Valerian – Victor Cobzac: „*Se duc profesorii, se duc / Ei urcă-n cer... cu tot cu scară, / Lăsând în urma lor o rană, / Care-a durut... și-o să mai doară*”. Iar inginerul poet Vasile Puiu vine și el cu un frumos vers dedicat lui Valerian: „*Valeriu de aice / cel mai frumos stejar. / Încă ne dă speranțe / de sfântul Centenar!*”

Cartea este bine structurată și cuprinde câteva secvențe care împreună prezintă cel mai bine cine a fost Valerian Dorogan: Referințe privind personalitatea prof. V. Dorogan; Itinerar biografic; Activitatea științifică, inovațională și didactică; Biobibliografie; Valerian Dorogan – inginerul împătimit de istoria Neamului; Viața și activitatea academică în imagini.

Valerian a venit de acolo unde, vorba maestrului, s-a născut veșnicia – de la țară, dintr-o familie de intelectuali, învățători de școală, din nordul Basarabiei. Primii lui învățători au fost chiar tatăl și mama, care i-au insuflat dragostea de carte și înrădăcinat principiile de bază ale cumsecădeniei și omeniei. Studenția, mai apoi activitatea profesională universitară, doar au întărit ceea ce îi fusese implantat de părinți.

Pe lângă activitatea științifică incontestabilă Valerian a dat dovadă de adevărat patriotism. Autorii lucrării au descris destul de desfășurat această latură a profesorului patriot Valerian Dorogan, confirmată prin exemple certe.

Cinste autorilor care au imortalizat pentru posteritate profilul celui care a fost Valerian Dorogan.

Daniel SOROIU
Primar c. Cașin, jud. Bacău

Prezentarea cărții „Un român ce-și dorea să soarbă Prutul”
Autor: Constantin Tudose

Prin acest titlu sugestiv autorul îl are în vedere pe românul Valerian Dorogan „care-și dorea să soarbă Prutul”, de fiecare dată când îl trecea în cele trei vizite ale sale a comunei Cașin, aflată pe una din cele trei căi din răscrucea cântată atât de frumos în balada „Miorița”.

De fiecare dată profesorul Valerian Dorogan rămânea fascinat de frumusețea satului, de frumusețea tradițiilor populare care perpetuă în timp, de frumusețea la suflet a oamenilor care locuiesc în el.

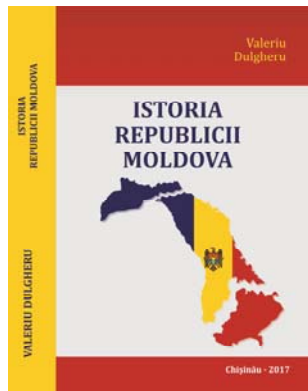
Autorul Constantin Tudose, originar și locuitor al comunei Cașin, un autodidact și maestru în cioplirea lemnului scrie într-un mod indeit despre cel care a fost profesorul basarabean Valerian Dorogan. „Eu mă tot împiedic de un râu când vin la obârșie, sorb din el de fiecare dată când îl trec dau nu reușesc să-l sec. Ajutați-mă fraților” spunea cu tângă profesorul Valerian Dorogan în timpul celei de-a doua vizite a comunei Cașin (prima fusese în a. 2015, iar ultima în a. 2017). Alegoric vorbind, era de fapt un îndemn către noi să le ajutăm basarabenilor să șteargă hotarul despărțitor pe Prut.

Autorul mărturisește că pentru prima dată l-a întâlnit pe profesorul Valerian Dorogan în a. 2014 la a IX-a ediție a Simpozionului cultural științific „Cucuteni 5000 REDIVIVUS: științe exacte și mai puțin exacte”. La prezentarea de către autor la acest Simpozion a impresionantă lucrări „Porțile de lemn ale satului, Porțile sufletului” profesorul Valerian Dorogan a zis emoționat: „Ce sat frumos trebuie să fie acesta de care scrii în carte! Îți e grozav de bine să trăiești acolo, nu-i așa?”. Peste doar un an de zile, în a. 2015, l-a vizitat cu ocazia zilelor comunei Cașin, sărbătorite în cadrul Simpozionului Cucuteni5000 REDIVIVUS, organizat în acel an de Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” din Iași. Ulterior l-a vizitat în fiecare an încă de două ori. În ultimul an, a. 2017 la finele festivităților legate tradițional de obârșia Mioriței și de cinstirea memoriei ostașilor eroi (se împlinea un secol de recunoștință: 1917-2017) care și-au dat viața în luptele desfășurate pe Valea Cașinului, la cotul Mărăști-Mărășești-Oituz, care au fost de cotitură pentru poporul român în primul război mondial) autorul le-a arătat oaspeților basarabeni, conduși de prof. Valerian Dorogan „Cimitirul Crucilor de Mesteacăn”. 111 cruci de mestecacăn, de brațele căreia copiii școlii din Cașin au legat panglici tricolore și coronite din stejar și brad. Impresionat de cele văzute profesorul Valerian Dorogan a mărturisit: „Știi ce cred eu? Că ar trebui ca în fiecare localitate a României, unde au murit eroi, să fie dusă câte o cruce, din acest unic cimitir de la Cașin”. Era ultima lui vizită a comunei Cașin de parcă una din cruci și-a luat-o pentru sine la Chișinu.

Anatol PETRENCU,
Prof. univ., dr.hab.
membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință din România

UN EXCELENT STUDIU ISTORICO-PUBLICISTIC

Prezentarea cărții „Istoria Republicii Moldova”,
Autor: Valeriu Dulgheru

Semnatarul acestei monografii, prof. univ., dr. hab. în științe tehnice Valeriu Dulgheru este un binecunoscut creator de invenții și studii în domeniul tehnic. Totodată, dl Valeriu Dulgheru este cunoscut publicului larg cititor datorită comentariilor politice, privitoare la Republica Moldova, publicate, în special, în săptămânalul „Literatura și Artă”. De asemenea, Domnia sa este autorul a 13 volume, întitulate „Basarabie răstignită”, precum și a monografiei „Istoria integrală a Basarabiei”, apărută recent.

În acest volum, întitulat „Istoria Republicii Moldova”, profesorul Valeriu Dulgheru a examinat un amplu complex de probleme, referitoare la istoria relativ recentă a românilor din spațiului Pruto-nistean (Basarabia), răpit de URSS în iunie 1940. Autorul monografiei expune succint preistoria acestei anexiuni teritoriale: crearea pe teritoriul Ucrainei, în 1924, a numitei RASSM cu centrul la Balta, apoi – la Tiraspol, - cap de pod pentru cotropirea Basarabiei, comunizarea României și sovietizarea Balcanilor. Materializarea poftelor expansioniste sovietice a avut loc după ce regimurile totalitare comunist și nazist au semnat un Tratat de neagresiune, însoțit de un Protocol adițional secret, în care au fost stabilite zonele de interese în estul Europei (23 august 1939) și după ce Franța a fost învinsă de Germania (22 iunie 1940): la 26 iunie 1940, Kremlinul a înaintat un Ultimatum prin care cerea României cedarea Basarabiei și nordului Bucovinei. Autorul examinează actul de acaparare a teritoriilor românești de către URSS (28 iunie 1940) și procesul de constituire a organelor puterii sovietice. Un loc deosebit în analiza subiectului îl ocupă prezentarea succintă a crimelor, comise de sovietici, în perioada primei ocupații a Basarabiei (RSSM), precum și drama primului val de deportare a basarabenilor (12 spre 13 iunie 1941). A urmat prezentarea succintă a implicării României în operațiuni militare, alături de Germania și aliatele acesteia, pentru eliberarea pământurilor străbune, răpite de URSS în iunie 1940, și administrarea acestora, precum și a Transnistriei în anii 1941-1944.

Profesorul Valeriu Dulgheru a consacrat un amplu capitol (Partea I-a, cap. III) examinării și expunerii politicii, promovate de Kremlin în anii celei de-a Doua ocupații sovietice a Basarabiei, 1944-1991. Un subiect deosebit de dramatic pentru basarabeni, care a fost expus de autor în mod obiectiv, dar și cu compasiune față de sutele de mii de victime nevinovate, a fost Foamețea provocată de regimul comunist în anii 1946-1947. Pe baza documentelor publicate, a memoriilor persoanelor, ce au supraviețuit Gulagul, datelor statistice etc., profesorul V. Dulgheru analizează politica represivă sovietică față de poporul dezarmat al RSSM, inclusiv cele două „valuri” de deportări postbelice, din 5 spre 6 iulie 1949 și 31 martie – 1 aprilie 1951. Profesorul V. Dulgheru consideră, și pe bună dreptate, că a mai existat un „al patrulea val de deportări a basarabenilor”, încadrat în anii 1956-1991, adică atunci când, prin diverse metode economice, propagandistice, administrative etc., conducerea URSS atrăgea tinerii și tinerele din RSSM în regiunile interne ale Federației Ruse. Și toate acestea cu un scop bine formulat de conducerea URSS: deznaționalizarea populației băștinașe din RSSM și formarea „omului nou” („*Homo sovieticus*”) – persoană, vorbitoare doar de limba rusă, care nu-și cunoștea istoria, limba maternă (română), tradițiile, obiceiurile, credința strămoșilor.

În momentele de grea cumpănă pentru basarabeni (deportări, înfometare, subjugare economică, politică, ideologică etc.), alături de oameni cu demnitate, integri, buni gospodari și buni patrioți, au fost mereu și persoane care au colaborat cu ocupantul sovietic: au denunțat pe așa numiții „*chiaburi*”, au alcătuit listele oamenilor pentru deportare, au făcut voluntariat în noapțile deportărilor (1941, 1947, 1951) etc. Este un subiect deosebit de important, abordat de domnul Valeriu Dulgheru în această carte: problema colaboraționiștilor (de foarte, foarte multe ori, întotdeauna pe bună dreptate, autorul îi numește „*cozi de topor*”).

Așa cum arată autorul, în perioada celei de-a doua ocupații sovietice (1944-1991), Moscova a căutat să industrializeze RSSM, construind diverse fabrici, uzine, combinate, toate acestea fiind încadrate în sistemul unic economic al URSS. Totuși, așa cum demonstrează domnul profesor, majoritatea obiectivelor economice ale RSSM au fost ridicate în raioanele din stânga ale Republicii, iar cadrele de conducere și specialiștii principali ai acestor unități economice erau trimise din Rusia sau Ucraina, aici asigurându-li-se condițiile prielnice de trai și muncă. În opinia autorului, industrializarea sovietică a RSSM a avut scopul deznaționalizării, în continuare, a românilor basarabeni și transnistreni. Totodată, Kremlinul a avut grijă să pregătească

cadre calificate din sânul populației băștinașe, fiind deschise instituții de educație și de cercetare. Profesorul V. Dulgheru a abordat un șir de probleme importante și puțin cunoscute publicului cititor: problema Basarabiei, discutată pe parcursul existenței regimurilor comuniste în România și URSS, politica lingvistică în RSSM și altele.

Cea de-a doua parte a cărții este intitulată „*Istoria modernă a Republicii Moldova (1991-2017)*”. Aici autorul monografiei a abordat o gamă amplă de subiecte, de mare interes public, deseori formulând întrebări, care își vor găsi răspunsul în viitor. Primul subiect, examinat de dl profesor, este cel legat de redeşeptarea națională a românilor basarabeni, începută în anii 90 ai secolului trecut. Autorul a depistat germeii redeşeptării naționale, a arătat paginile de glorie ale Mișcării de Eliberare Națională (MEN), soldate cu proclamarea Suveranității și Independenței de Stat a Republicii Moldova față de URSS, precum și declinul MEN după 1992. Una din problemele, abordate de către autorul cărții, este cea a luptei pentru recunoașterea oficială a denumirii corecte a limbii literare, vorbite de băștinași – limba română, scrisă în grafia latină. Autorul cărții expune situația limbii române din R. Moldova după aprobarea Legislației lingvistice, o situație destul de complicată și dezavantajată în continuare.

Un subiect deosebit de sensibil, abordat de profesorul Valeriu Dulgheru, este cel legat de separatismul pro-rusec tiraspolean. În acest capitol (partea a doua, cap. IV) autorul a expus convingător actele politice, care au pregătit separatismul tiraspolean (alături de cel al găgăuzilor), a descris condițiile istorice de constituire a așa-numitei „*Republici moldovenești transnistrene*”. Profesorul V. Dulgheru a demonstrat convingător caracterul agresiv al războiului, declanșat de Federația Rusă împotriva R. Moldova în anul 1992, soldat cu numeroase victime și cu întemeierea unui pseudo-stat, susținut totalmente de Kremlin și care se prezintă astăzi ca o enclavă controlată de Moscova. În câteva rânduri, autorul cărții a înaintat propuneri, referitoare la soluționarea conflictului transnistrean. Vom sublinia doar atât: frontierele R. Moldova sunt cele moștenite de la URSS. Ele sunt recunoscute de comunitatea internațională, inclusiv de Federația Rusă. Perspectivele R. Moldova de integrare în Uniunea Europeană sau de Reîntregire a Neamului nostru Românesc trebuie să țină cont de faptul că raioanele din stânga Nistrului sunt ale Republicii Moldova, raioane, pe care Chișinăul, deocamdată, nu le controlează, dar de care nu se poate dezice. Autorul monografiei a ridicat o serie de alte chestiuni, strâns legate de problema separatiștilor ruși și politica acestora pe teritoriile deocamdată necontrolate de Chișinăul oficial.

Capitolul cinci al monografiei prezentate a fost consacrat evoluției sistemului democratic în Republica Moldova. Dl V. Dulgheru a expus istoria apariției, activității și, - în anumite cazuri -, a dispariției partidelor politice din Republica Moldova. Autorul examinează programe ale formațiunilor politice, declarații pentru presă, făcute de anumiți lideri politici etc.

Tot atât de interesant și captivant este următorul capitol al monografiei, în care dl profesor V. Dulgheru expune o cronică lărgită, extinsă, a vieții politice din R. Moldova, de la proclamarea Independenței de Stat până în 2017. Autorul a folosit din plin materialele publicate sistematic de dumnealui în presa periodică de la Chișinău. Au fost analizate guvernările de la Chișinău, programele, declarațiile liderilor politici, realizările, dar și eșecurile acestora. În sfârșit, în ultimul capitol, intitulat „*Basarabie, încotro?*”, profesorul Valeriu Dulgheru examinează recente acțiuni unioniste din R. Moldova, constituirea și activitatea ONG „Sfatul Țării-2”, alte subiecte de mare interes pentru viitorul acestei „așchii de pământ” românesc.

Stilul științifico-publicistic i-a permis autorului să-și expună mai liber atitudinea față de actorii politici din R. Moldova sau față de cei din afara frontierelor acesteia. În unele cazuri autorul monografiei a folosit cuvinte sau fraze dure („*căpcăunii din Kremlin*”, de exemplu, cu referire la conducerea URSS, „*cozi de topor*”, pentru unui actori politici de la Chișinău, vânduți intereselor străine Neamului din care fac parte, etc.). Dar cum altfel? În comparație cu crimele odioase, comise de conducerea URSS și RSSM față de locuitorii acestei țări, în comparație cu trădările permanente ale interesului național, comise de unii oameni politici din R. Moldova, aceste cuvinte sau fraze sunt cu totul inofensive.

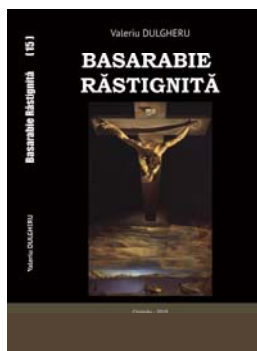
În încheiere, aduc sincere felicitări autorului monografiei, prof. univ., dr.hab. Valeriu Dulgheru, pentru această realizare frumoasă și îndemn cititorii să lectureze atent, cu luare aminte, cartea prezentată.

Citiți-o cu dragoste și încredere!

**Mariana GURZA, poetă,
Membră a Uniunii Scriitorilor de Limbă Română**

Prezentarea cărții „Basarabie răstignită”, vol. 15

Autor: Prof.dr.hab. Valeriu Dulgheru

„Nu putem concepe existența neamului românesc fără Nistru, cum nu putem să o concepem fără Dunăre și Tisa, ca să ne despărțăm de elementul slav. Basarabia reprezintă pentru noi intrarea casei noastre.”

(Gheorghe Brătianu)

Chiar dacă unele voci reclamă „politica sentimentală a unioniștilor”, Valeriu Dulgheru continuă să-și argumenteze teoriile privind Basarabia prin volumul – „Basarabia răstignită (15)”.

Basarabie răstignită (15) vine într-un moment când situația globală a omenirii este una destul de tumultuoasă și nesigură, iar pentru Basarabia, chiar cu accente îngrijorătoare. Mereu prezent în sufletul autorului, la început de An Nou visul reunificării Basarabiei cu țara mamă s-a transformat într-un puternic strigăt de trezire a celor care mai pot face ceva în această vădită degringoladă pe scena politică internă și internațională.

Volumul este structurat în șase capitole: Basarabie încotro?; Basarabia în Anul Centenar; Alegeri compromise; Istoria multimilenară...; Putinism, dodonism și alte isme; Portrete în timp, opinii, reflecții. Preocupat de viața cetății, autorul este foarte atent la grupurile de interese ce fac jocurile în detrimentul interesului național. Campania electorală cu „socialiștii din nou pe baricade,... în Basarabia, mama lichelelor este veșnic însărcinată”. Umorele și cu toată amărăciunea se simte la fiecare capitol. Istoria ne urmărește. Parafrazându-l pe Nicolae Iorga, „Moldova de răsărit, care poartă numele dinastiei Basarabilor, stăpână pe gurile Dunării, continuă o viață de două ori milenară în legătură cu strămoșii noștri cei mai îndepărtați, sub conducerea, timp de 500 de ani a domnilor moldoveni, legitimi suverani ai Basarabiei încă din secolul al XIV^{-lea}”.

Nevoia de întoarcere la românism a dat roade în special în viața satelor; biserica își face simțită menirea, și prin ea, Basarabia românească-și eliberează sufletul. Rolul intelectualului de a se implica sporește. Intelectualul are o datorie, o mare datorie, față de bietul țăran basarabean, pe spinarea căruia a învățat carte, care-i permite să aleagă grâul de neghină, să distingă semi-adevărul sau falsul adevăr de adevărul curat, să se descurce deseori în prea complicatele scheme politice. Moș Ion își face datoria: crește „pâinea cea de toate zilele”, pe care o mănâncă toți în fiecare zi. Cu voință neîntreruptă o frământă, o dospește și o crește pentru el și pentru cei din același sânge cu el. Ce fac intelectualii pentru a-l ajuta pe moș Ion să se descurce în junglele politice, să discearnă firescul, adevărul din avalanșa informațională cu care este bombardat zilnic? Autorul

îndemnat de semnele vremii știe că **Moldova a fost pusă păzitoare** a gurilor Dunării cu tot ținutul care le acoperă, convins că are o datorie sfântă de a lupta pentru Neamul Românesc, pentru reunificare. Cel mai mare eveniment unionist din acest an este considerat de autor, semnarea Declarațiilor de Unire cu România de către 166 de autorități locale, municipii, consilii raionale, 11 organizații, printre care și Universitatea Tehnică a Moldovei, 37 comune, municipii și consilii județene din România.

Acum, nu există decât o „*uzurpație determinată de confuzii, de noțiuni, dorințe trecătoare, a unei epoci de criză fără pereche*”. Alegerile parlamentare din 24 februarie 2019 pot fi fatale pentru mult doritul parcurs proeuropean, prounionist, susține autorul. „*Actualmente Basarabia este un stat capturat... Iar noi ce facem? Ne scărpinăm la ceafă. Bravii noștri politicieni de dreapta fac politică specific basarabeană.*”

Ajunși la sfârșit de An Centenar, autorul a asistat cu amărăciune la tot felul de manifestări și declarații fără a se discuta pe proiecte reale despre felul cum ar fi gazoductul Ungheni-Chișinău, adaptarea rețelelor electrice din Republica Moldova la parametrii rețelelor din România (Uniunea Europeană) ș.a. „*Am mai avut astfel de situații. Totuși Unirea va fi. Sunt sigur! ...Este un proces natural. Dumnezeu dorește ca la ziua de apoi să vină neamurile adunate, iar poporul român nu e o excepție.*”

Într-adevăr îndemnul: „*Națiune nu dormi... Acesta ar putea fi somnul cel de moarte*” este binevenit, oportun vremurilor pe care le trăim. „*Un tablou asemănător se poate vedea și în practica internațională, o divizare politică pe trei segmente principale: dreapta, centru și stânga, cu unele devieri de la centru spre dreapta sau stânga. Stânga europeană este una moderată care împărtășește, în principal doctrina socialistă. În fostele republici ale defunctului URSS stânga înclină spre doctrina de extremă stânga de factură leninist-stalinistă, oricare ar fi denumirea partidului; comunist, socialist, social-democrat și chiar democrat*”.

Autorul volumului „*Basarabia răstignită*” (15) ne prezintă o realitate dureroasă a fraților de peste Prut. Să fie vorba de teamă? Suntem oare prea slabi? Sau suntem prea obosiți și saturați de jocurile meschine ale celor care nu iubesc România și pe români... Nicidecum, Valeriu Dulgheru, bătaios și optimist, nu cedează. Ce ar trebui să facem? „*Să fim curajoși și uniți! Unirea este Puterea! Unirea este aproape!*”. De admirat inițiativa, curajul și perseverența autorului! Doar prin unitatea tuturor s-ar mai putea salva Mișcarea Unionistă și împlini visul măreț al Unirii!

Admirabilă este încrederea autorului în tinerele vlăstare privind „*Învierea Neamului Românesc*”. Pentru el, această Credință este o certitudine. „*Ce cale poate țara să apuce?! În tragica, neconvertita zi, / Se urcă Basarabia pe cruce/ Și nu știm învierea când va fi*”(Adrian Păunescu-Basarabia pe cruce)!

Recomand cu multă căldură volumul Basarabia răstignită (15), purtând semnătura profesorului Valeriu Dulgheru.

**VII. SECVENȚE
ANCORATE ÎN
ISTORIE**

Ședința de deschidere. Universitatea Tehnică a Moldovei, 18.05.2018

Moment de la deschiderea Simpozionului: imnul Simpozionului interpretat de elevii de la Liceul de Creativitate „Prometeu-prim”. Chișinău, Universitatea Tehnică a Moldovei. 18.05.2018.

Cuvinte de salut

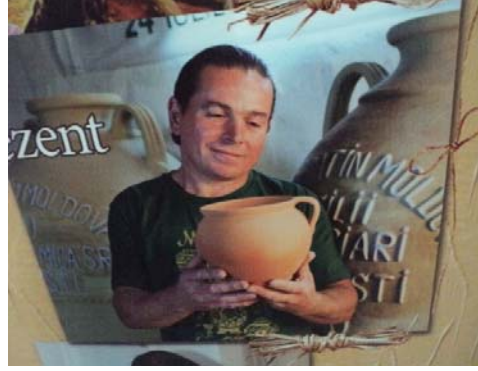

Cuvânt de salut: a) Viorel Bostan, rector UTM; b) Nicolae Seghedin, prof.univ.dr.ing., prorector UT „Gh. Asachi” Iași; c) Nicolae Dabija, academician, poet, președinte al FDRM, D.H.C.UTM; d) Vasile Puiu, prof.univ.dr.ing., poet; e) Mihai Tun, primar de Cucuteni; f) Lorin Cantemir, prof.univ.dr.ing. D.H.C.,UT „Gh. Asachi” Iaș; g) Liviu Sofonea, prof.univ.dr.D.H.C., Sibiu; h) Natalia Petrea, primar c. Costești, raionul Ialoveni; i) Ion Bostan, academician, prof.univ.dr.hab.,UTM.

Foto: D. Saranciuc. 18.05.2018.

*Vizită „Casa Olarului”, Vasile și Angela Gonciari
s. Hoginești, raionul Călărași (19.05.2018)*

Popas la Rezervația Codru (19.05.2018)

*Vizita Muzeului de Istorie al Serviciului Vamal al Republicii Moldova,
Ialoveni (Director: P. Costin. 19.05.2018)*

Complexul Turistic Costești (19.05.2018)

*Car frumos cu patru roți – simbol al
Civilizației umane.*

*Înmânarea medalia jubiliare „Centenarul
Unirii” maestrului Tudor Grigoriță.*

*Primarul c. Costești Natalia Petrea prezintă grupul folcloric „Haiducii” din s. Costești,
Ialoveni, Republica Moldova.*

Maestrul Marcel Zgherea prin cântecele sale a ridicat asistența în picioare.

*Simpozionul Cucuteni 5000 REDIVIVUS, ediția a XIII^a.
Festivalul cântecului și dansului popular „Hora care ne unește”
(s. Costești, raionul Ialoveni. 18.05.2018).*

Parada colectivelor de cântec și dans popular participante la Festivalul cântecului și dansului popular „Hora care ne unește”

Ansamblul folcloric „Căruța”, s. Costești, Ialoveni.

Creșa-grădiniță „Scufița Roșie”, s. Costești, Ialoveni.

Ansamblul folcloric „Vișoara”, s. Mileștii Mici, Ialoveni.

Ansamblul folcloric din c. Cașin, jud. Bacău, România.

Ansamblul folcloric Olimp, c. Bălțați, România.

Ansamblul folcloric „Sălchioara”, s. Cartal, Ucraina.

Ansambul folcloric al LT Costești, Ialoveni.

Ansambul „Dorulețul”, or. Chitila, România.

Ansambul „Dorul Buciumului”, s. Pojăreni.

Ansambul „Iasomie”, s. Țăpala, Ialoveni.

Ansambul „Țărăncuța”, s. Bardar, Ialoveni.

Ansambul „Ialoveneanca”, Ialoveni.

Ansambul „Hora Mileștenilor”, Mileștii Mici.

Ansambul „Opincuța”, s. Zâmbreni.

Expoziția creației meșterilor populari, c. Costești (19.05.2018)

Prezentarea Ceramicii de la Iurceni, raionul Nisporeni.

La meșterul popular Constantin Cojan (s. Colibași, Cahul) mieii se nasc cu harta României Mari pe blană.

Prezentarea Ceramicii cu simboluri cucuteniene a artistului plastic, meșter popular Alena Stoica, Chișinău.

ECOURI Simpozion

Mult Stimati Prieteni!!!

Zilele trecute a avut loc cea de-a XIII-a editie a Simpozionului International "Cucuteni 5000 REDIVIVUS". Este binecunoscut faptul (în istorie au fost nenumărate cazuri) că din momentul când un popor își pierde limba, cultura, datinile, tradițiile, el dispare. Nu dispare fizic ci se topește într-o masă amorfă, într-un conglomerat (este cazul conglomeratului rus care a înghițit peste 100 de popoare mici!). „Suntem un popor nu poporație...” spune de fiecare dată „maestrul dialogului socratic între știință și spiritualitate”, cvasi-ascetul Liviu Alexandru Sofonea (rudă cu Ion Rațiu pe linia mamei), participant activ la lucrările ultimelor nouă ediții ale Simpozionului în pofida vârstei înaintate (a împlinit de curând 86 de ani. Mulți Ani Maestre!!!).

Cireasa de pe torta Simpozionului a fost Festivalul Portului, Cantecului și Dansului Popular „Hora care ne Uneste” din s. Costești, Ialoveni, care a găzduit minunate colective artistice de vârstnici și copii din raionul Ialoveni, s. Cartal, Reni, Ucraina și România (or. Chitila și c. Cașin). A fost un eveniment cultural de zile mari, cu o înaltă încarcatura spirituală. Până când mai avem astfel de copii, purtători și transmițători ai tradițiilor populare poporul român va dăinui în timp.

Ansamblul „Haiducii” din s. Costesti, Ialoveni au prezentat un impresionant recital de cantece populare și patriotice.

A fost întoarsă cea de-a filă în Calendarul cucuteninan.

**Valeriu Dulgheru, prof.univ.dr.hab.,
Universitatea tehnică a Moldovei**

Stimați organizatori ai Simpozionului Cucuteni 5000 REDIVIVUS,

Permiteți-mi să vă mulțumesc pentru posibilitatea oferită mie de a participa la o parte dintre activitățile evenimentului științific și artistic, la a cărui organizare ați pus atâta suflet!

Va doresc multă sănătate și deplin succes în tot ceea ce întreprindeți!

**Laurentiu Slatineanu, prof.dr.ing.,
Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” din Iași**

Dragi prieteni!

Felicitari pentru tot ceea ce ați întreprins, pentru ceea ce faceți și pentru ceea ce veți face!

Va multumim pentru bucuria celor trei zile minunate trăite la dumneavoastră în cadrul Simpozionului științifico-cultural „Cucuteni 5000 REDIVIVUS”.

Va dorim multă sănătate și spor în toate.

Mariana Păvăloiu, prof.dr.ing.

Adrian Gavriluc, doctorand, Universitatea Ovidius din Constanța.

Dragi prieteni!

Felicitări pentru reușita Simpozionului „Cucuteni 5000 REDIVIVUS”. Festivalul portului, dansului și cântecului popular „Hora care ne unește” a fost formidabil. A impresionat mulțimea copiilor îmbrăcați în strae naționale.

Așteptăm cu nerăbdare o copie cu activitățile culturale de la Costești.

Cornel Ciupan, prof.univ.dr.ing.,

Universitatea tehnică din Cluj Napoca.

Stimați organizatori ai Simpozionului Cucuteni 5000 REDIVIVUS,

La Costești renaște România mare... Doriți să vă convingeți de acest lucru?... Vă propun un amplu foto-reportaj de la Festivalul folcloric „Hora care ne unește” și Simpozionul științific „Cucuteni 5000 REDIVIVUS”, care au avut loc ieri pe 20 mai 2018, la Costești-Ialoveni, în cadrul serbării aniversării a 445 de ani de la prima mențiune documentară a acestui sat răzeșesc din Valea Botnei Basarabene, sat din care încă nu a dispărut spiritul patriotic de la 1989...

Stimați organizatori ai Simpozionului Cucuteni 5000 REDIVIVUS,

Felicitari tuturor celor care s-au implicat să organizeze și sa participe la acest FESTIVAL ...

Mă încântă diversitatea portului tradițional și apariția mândră a copiilor.

Felicitari pentru acest frumos album ...

Ina Stana Rebigan

Istoria educației, științelor, artelor și a tradițiilor culturale românești a fost reflectată într-un simpozion de științe exacte și mai puțin exacte „CUCUTENI-5000 Redivivus” în perioada 18-20 mai 2018 la Universitatea tehnică a Moldovei și s. Costești, Ialoveni.

*Mariana Romanciuc, ziarul „Mesager Universitar”,
Universitatea Tehnică a Moldovei*

The screenshot shows the homepage of a website. At the top, there is a navigation menu with items like 'Prima Pagină', 'Prezentare', 'Postări Recente', 'Revista Singur', 'Articole', 'Multimedia', 'Arhivă', 'Membri', 'Redacția', 'Parteneri Media', and 'Contact'. Below the menu is a search bar and the site's title 'Revista de cultură, civilizație și atitudine morală'. A large banner features a quote by Ion Creangă: "Tubite cetitoriu, multe prostii ai fi cetit de când ești. Cetește, rogu-te, și cetește și, unde-i vede că nu-ți vin la socoteală, ie pana în mână și dă și tu altceva mai bun la iveală, căci eu atâta m-am priceput și atâta am făcut." Below the quote is the word 'Singur' and the name 'Ion Creangă'. A main article is titled 'VALERIU DULGHERU: A MAI FOST ÎNTOARSĂ O FILĂ ÎN CALENDARUL CUCUTENIAN'. To the left is a 'Menu Principal' with links to 'Prima Pagină', 'Prezentare', 'Ghid de inițiere', 'Revista', 'Articole', and 'Arhivă'. To the right is a 'Sondaj' (Survey) section asking for user feedback.

Revista Logos și Agape

Revistă creștină de cultură, tradiții și atitudine civică

The screenshot shows the homepage of 'Revista Logos și Agape'. It has a navigation menu with 'Home', 'Colectivul redacțional', and 'Contact'. The main banner features the logo 'LOGOS & AGAPE' on the left and a decorative background of flowing orange and red waves on the right. The text 'Redactor șef: MARIANA GURZA' is visible in the bottom right corner of the banner.

Valeriu DULGHERU: A mai fost întoarsă o filă în calendarul cucutenian

ISSN 2601 – 1719

ISSN-L 2601 – 1719

Căutare...

ARHIVE